

SZK

12.222 ✓
17A/A

WOOLF
ÉVEK

I

N.M

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

Virginia Woolf

63.1

■
EVEK

Franklin Társulat

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

VIRGINIA WOOLF

ÉVEK

ELSŐ KÖTET

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

A regény angol címe: YEARS
A fordítás HEVESI ANDRÁS munkája

A bevezetést írta
SCHÖPFLIN ALADÁR

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

12.222 | 171/1

FRANKLIN-TÁRSULAT NYOMDÁJA

1880.

Tétovázott a tavasz. Az idő folyton változott, kék- meg bíborszínű felhőket vetített a vidék fölé. A gazdálkodók aggodalmasan néztek körül a mezőkön ; Londonban az emberek az eget nézve, nyitogatták és csukogatták az esernyőjüket. De áprilisban mindig ilyen idő van. Kereskedősegedek ezrei jegyezték ezt meg, miközben formás csomagokat nyujtottak át a szalagos-fodrosruhás hölgyeknek, akik a pult előtt állottak Whiteley-nál meg az Army and Navy áruházban. A West-Endben a vásárlók, az Eastben az üzletemberek végeláthatatlan menete parádézott a kövezeten, megannyi folyton haladó karaván, — legalább is úgy rémlett azoknak, akiknek meg kellett állniok, mert éppen egy levelet adtak postára, vagy beszóltak valamelyik klub ablakán a Piccadillyn. A hintók, viktóriák és egyfogatú kocsik áradata egy pillanatig sem szünetelt ; az évad megkezdődött. A csendesebb utcákon zenészek kínálgatták vékony és többnyire mélabús hangjait, amelyeket a Hyde Park vagy a St. James fáiról a verebek csipogása meg a rigók szerelmes fel-felcsattanó füttye visszhangzott vagy kicsúfolt. A sétatereken galambok szorongtak a fák tetején, levertek egy-egy ágat és újra meg újra belefogtak a bölcsődalba, amelyet mindig félbeszakított valami. A Marble Arch meg az Apsley House kapuit délutánonkint tarkaruhás, turnűrös

hölgyek és frakkos, sétapálcás urak ostromolták meg szekfűvel a gomblyukukban. A hercegnő is ide igyekezett és mikor felvonult, mindenki kalapot emelt előtte. A diplomatanegyed hosszú utcáin a házak földszintjén főkötős és kötényes szobalányok teát készítettek. A földszintről az emeletek felé imbolyogva, az ezüst teáskanna az asztalra került és szűzek és vénlányok azokkal a kezekkel, amelyek a bermondseyi meg hoxtoni vérző sebeket mosogatták, gondosan kiosztottak egy-két-három vagy négy kanál teát. Mikor a nap leszállt, millió kis gázláng, olyan formájú, mint a szemek a páva tollain, nyílt ki üvegkalickájában, de azért hatalmas sötétség-tömbök heverték a kövezeten. A lámpák meg a lemenő nap kevert fénye a Round Pond meg a Serpertine csendes vizeiben is tükröződött. A házon kívül vacsorázók egyfogatún kocogtak át a hídon, s egy pillanatra rajtafelejtkeztek a vonzó kilátáson. Lassan felszállt a hold és csiszolt korongja, amelyet ugyan hébe-hóba felhőfoszlányok takartak el, derülten, szigorúan vagy talán tökéletes közömbösséggel sütött. Lassan körben forogva, mint a reflektor fénysugarai, a napok, a hetek, az évek egymásután végigvonultak az égen.

Abel Pargiter ezredes ebéd után a klubjában üldögélt és beszélgetett. Mivel társai a bőrkaroszékekben olyanforma emberek voltak, mint ő, immár nyugalomban lévő egykori katonák meg köztisztviselők, most régi tréfákat meg történeteket frissítettek fel, indiai, afrikai, egyiptomi multjukból, aztán természetes átmenettel a jelen felé fordultak. Valami találkozóóról, esetleges találkozóóról beszéltek.

Egyszerre csak a három közül a legfiatalabb s legegánsabb, előrehajol. Tegnap együtt ebé-

delt . . . A beszélő hangja elakadt. A másik kettő közelebbhajolt hozzá ; Abel ezredes kezének kurta meglebbentésével elbocsátotta a szolgát, aki éppen felszedte a kávéscsészéket. A három kopaszodó és szürkülő fej szinte egymáshoz tapadt néhány percre. Akkor Abel ezredes visszahúzódott a székébe. A kíváncsi villantás, amely valamennyiüknek a szemébe költözött, amikor Elkin őrnagy belefogott a történetébe, tökéletesen kialudt Pargiter ezredes arcán. Csak ott ült, maga elé meredve, fényes kék szemével, amely kissé összehúzódott, mintha még mindig rátüzelne a Kelet ; a szeme sarkát összeráncolta, mintha még mindig benne volna a por. Egy gondolat csapta meg, amely érdektelenné, sőt kellemetlenné tette mindazt, amit a többiek beszéltek. Felállt és kinézett az ablakon a Piccadillyre. Szivarját kezében lógatva, lenézett az omnibuszok tetejére, az egyfogatúakra, a viktóriákra meg a hintókra. Mindehhez nem volt semmi köze. Magatartása mintha csak azt fejezte volna ki, hogy az ő keze már nincs benne ebben a pletykában. Borongás telepedett csinos, vörös arcára, amint bámészkodva állt. Egyszerre csak egy gondolat ütötte meg. Kérdezni akart valamit. Hátrafordult. De barátai már eltűntek. A kis csoport fölkerelkedett. Elkins már kifelé sietett az ajtón. Brand fölkel és másvalakivel beszélt. Pargiter ezredes szája becsukódott a fölött, amit mondani akart, visszafordult az ablakhoz és tovább nézte a Piccadillyt. A zsúfolt utcán úgy látszott, mintha mindenkinek volna valami célja. Mindenki valami találkozó felé sietett. Még a viktóriákban ülő hölgyek is valamilyen elintéznivaló miatt kocogtak végig a Piccadillyn. Az emberek visszatértek Londonba ; letelepedtek az évad idejére. De számára nincs évad ; neki nincs a világon semmi dolga. Felesége haldoklik, de nem hal meg. Ma jobban volt. Holnapra megint rosz-

szabbul lesz ; új ápolónő jön. És ez így megy tovább. Az ezredes felemelt egy újságot és lapozni kezdte. Megakadt a szeme egy képen, amely a kölni dóm nyugati homlokzatát ábrázolta. Visszarakta az újságot a helyére a többi újság közé. A napokban — ez volt az enyhítő kifejezés annak az időnek a megjelölésére, amikor a felesége már nem él — a napokban otthagyja Londont, gondolta, és vidékre költözik. Dehát itt van a háza ; itt vannak a gyerekek. És itt van . . . arca megváltozott. Keserősége engedett. Csak kissé alamuszi és kényszeredett lett.

Valahová el kell mennie utóvégre. Beszélgetés közben ez a gondolat bukkant fel a tudata mélyén. Mikor körülnézett és látta, hogy a barátai elmentek, mintha csak balzsamot csepegtettek volna a sebére. Elmegy és meglátogatja Mirát ; Mira bizonyosan örülni fog, hogy láthatja. Mikor tehát elment a klubból, nem kelet felé indult meg, ahová a lóto-futó emberek ; se nyugat felé, ahol a tulajdon háza állott Abercorn Terraceon, hanem a kemény ösvényen indult el a Green Parkon át, Westminster felé. A fű már erősen zöldült ; a levelek már kezdtek kihajtani. Zöld karmok, mint a madarak karmai, nyúltak ki az ágakról ; szikrázott, elevenen élt minden. A levegőnek tiszta és friss íze volt. De Pargiter ezredes nem látta sem a fűvet, sem a fákat. Csak ment át a parkon, szorosán begombolt kabátjában és egyenesen maga elé nézett. De mikor megérkezett Westminsterbe, megállt. Az ügynek ezt a részét egyáltalán nem szerette. Valahányszor a kis utcához közeledett, amely az apátság óriási tömbje alatt lapult, a szutykos kis sárgafüggönyös házakhoz, ahol cédulák lógtak az ablakban és a péreces ember, úgy látszik, szakadatlan rázta a csöngetyűjét, a gyerekek sivalkodtak és ide-oda ugrándoztak a krétával telerajzolt macskaköveken, az ezredes meg-

állt, jobbra nézett, balra nézett, aztán gyorsan megindult a harmincas számú ház felé és csengett. Mereven az ajtóra bámult, miközben várt, kissé lehajtva a fejét. Nem akarta, hogy meglássák ebben az ajtóban. Nem szeretett várni a bebocsáttatásra. Nem szerette, ha Simsné bocsátotta be. Mindig büdös volt a házban; mindig szutykos fehérnemű lógott egy kötélén a hátsó kertben. Felkapaszkodott a lépcsőn, bosszúsan és súlyosan, és belépett a nappali szobába.

Senki se volt ott. Még korán volt. Undorral nézett körül a szobában. Tűsok apró tárgy volt telerakva. Ide nem valónak, túl vaskosnak érezte magát, amint a rácsos kandalló előtt állt, szemben az ellenzővel, amelyre jégmadár volt festve, amint éppen leereszkedik a sásra. Lépések zaja futkározott ide-oda a mennyezet fölött. Van nála valaki? — kérdezte fülelve. Gyerekek lármáztak odakint az utcán. Mocskos volt, alantas volt, titkos volt mindez. A napokban, gondolta magában... de az ajtó kinyílt és belépett Mira, a szeretője.

— Ó, Bogy, drágám — kiáltotta, haja meglehetősen kócos volt, kissé lomposnak látszott, de sokkal fiatalabb volt, mint ő és az ezredes véleménye szerint őszintén örült, hogy láthatta. A kiskutya feléje csaholt.

— Lulu, Lulu, — kiáltotta a nő, egyik kezébe fogva a kutyát, miközben a másikkal a hajába markolt — gyere és mutasd meg magadat Bogy bácsinak.

Az ezredes betelepedett a nyikorgó hintaszékbe. A nő térdére tette a kutyát. Vörös folt, alighanem ekcéma volt a füle mögött. Az ezredes feltette a szemüvegét és lehajolt, hogy megvizsgálja a kutya fülét. Mira megcsókolta a kutyát a nyakörve alatt. Aztán leesett az ezredes szemüvege. Mira felkapta és feltette a kutyára. Érezte,

hogy az öreg ma nincs jó hangulatban. Valami baj történhetett a klubok és a családi élet titokzatos világában, amelyről sohasem beszélt. Előbb jött, mintsem hogy a haját rendbehozhatta volna, ez is elég nagy baj. De neki az a kötelessége, hogy szórakoztassa. Így hát szökdécselt. Termete, bár kezdett terebélyesedni, még megengedte, hogy ki-be cikázzon az asztal meg a székek között; elmozdította a kályhaellenzöt és mielőtt az ezredes megakadályozhatta volna, felpiszkálta a kandalló álmosan parázsló tűzét. Aztán letelepedett a hintaszék karjára.

— Ó, Mira! — mondta, megnézve magát a tükörben és megigazítva hajtűit. — Micsoda rendetlen lány vagy! Egy hosszú hajtekercs kibomlott és a vállára hullott. Még mindig szép aranyfényű haja volt, bár a nő már közeledett a negyvenhez és egyszer talán kiderül, hogy nyolcéves kislánya van, akit jó ismerősöknek adott ki Bedfordba. A haj saját jószántából bomlott ki tovább, saját nehézkedését követve és Bogy erre a látványra lehajolt és megcsókolta a nő haját. Kintorna kezdett játszani az utcán és a gyerekek valamennyien arrafelé fordultak, egyszerre csendet hagyva maguk mögött. Az ezredes símogatni kezdte Mira nyakát. Tétován tapogatódzva kezdte, azzal a kezével, amelynek két ujját ellőtték, inkább ott, ahol a váll kezdődik. Mira lecsúszott a padlóra és hátával az ezredes térdének támaszkodott.

Akkor csikorgás hallatszott a lépcsőről; valaki kopogtatott, mintha figyelmeztetni akarná őket jelenlétére. Mira gyorsan feltűzte a haját, fölállt és behúzta az ajtót.

Az ezredes szokott módszerességével újra vizsgálni kezdte a kutya fülét. Ekcéma vagy nem ekcéma? Tanulmányozta a vörös foltot, aztán beleültette a kutyát a kosarába és várt. Nem szerette a hosszantartó suttogást odakint a

lépcsőfordulón. Végre-valahára Mira visszatért; zavarban volt és ilyenkor öregnek látszott. Keresgélni kezdett a párnák és terítők alatt. A táskáját kereste, mondta. Hova a csudába tette a táskáját? Ebben a széjjelségben akárhol lehet, gondolta az ezredes. Keshedt, szegénységtől gyűrődött táska volt. Mira nagynehezen megtalálta a párnák alatt, a dívány sarkában. Most kiborította. Zsebkendők, összesodort papírdarabkák, ezüst- és rézpénzek hullottak ki belőle, amikor megrázta. De kellett volna egy sovereignjének is lennie, mondta Mira. — Határozottan emlékszem, hogy tegnap még megvolt — dünnyögte.

— Mennyi? — kérdezte az ezredes.

— Egy font kellene; nem, egy font nyolc sil-ling meg hat penny — mondta a nő, valamit a mosásról motyogva. Az ezredes kis pénztárcájából két sovereignet hullatott ki és odaadta. A nő elvette, aztán továbbfolytatódott a suttogás a lépcső pihenőjén.

— Mosás...? — gondolta az ezredes és föl-nézett a szobában. Piszkos kis odu volt; tekintettel a köztük lévő korkülönbségre nem érdeklődött tovább a mosás iránt. Na, már itt van megint a nő. Végigszaladt a szobán, leült a padlóra és fejét a térdéhez szorította. Az útálatos kis tűz, amely gyengén pislákol, megint kialudt. — Hagyd békében — mondta az ezredes türelmetlenül, mikor Mira kezébe vette a piszkavasat. Mira letette a vasat. A kutya horkolt; a kintorna tovább játszott. Az ezredes keze megkezdte utazását a nyakán, föl és alá, és ide-oda a sűrű hajban. Ebben a kis szobában, amely oly közel volt a többi házhoz, az alkonyat gyorsan leszállt; ráadásul a függönyök is félig le voltak eresztve. Az ezredes magához vonta Mirát, megcsókolta nyakszirtjén, majd a kezével, amelynek két ujját ellőtték, lejjebb kezdett kutatni, ott, ahol a nyaka a vállban végződik.

Egyszerre csak zuhogó eső csapódott le a köve-
zetre s a gyerekek, akik ide-oda ugráltak krétával
mázolt négyszögekben, hazaszaladtak. Az idő-
sebb utcai énekes, aki a járda szegélyén imboly-
gott halászsapkával a fején, amelyet tréfásan,
fordítva viselt és kéjesen énekelte «Ó, légy ezer-
szer áldott! Ó, légy ezerszer áldott!» — felgyűrte
a kabátja ujját és egy korcsma ajtajába mene-
kült, ahol befejezte felszólítását. «Ó, légy ezerszer
áldott mindörökké». Azzal megint kisütött a nap
és felszárította a kövezetet.

— Még nem forr — mondta Milly Pargiter,
a teásüstöt nézve. A kerek asztalnál ült, az Aber-
corn Terracei ház külső szalónjában. — Egyálta-
lán nem forr — mondta mégegyszer. A katlan
régimódi sárgarézüst volt, csaknem teljesen el-
mosódott rózsadíszítéssel. Gyenge kis láng pislá-
kolt a sárgaréztartály alatt. Nővére, Delia hátra-
vetette magát egy karosszékben és szintén az
üstöt figyelte. — Mért kell egy üstnek fornia? —
kérdezte egy pillanat múlva henyén, mint aki
nem vár feleletet. És Milly csakugyan nem felelt.
Szemben ültek és lesték a kis lángot. Sok tányér
meg csésze volt az asztalon, mintha mások-
nak is jönniük kellene. De most egyedül vol-
tak. A szoba tömve volt bútorral. Velük szemben
holland üveges szekrény állt, kék kínai üveg a
polcokon, és az április délutáni nap fényes folto-
kat villantott imitt-amott az üvegre. A kandalló
fölött egy fehér muszlinruhás, vöröshajú, fiatal
lány, ölében virágkosárral, mosolygott le rájuk.

Milly hajtút húzott ki a hajából és megpró-
bálta szálakra bontani a kanócot, hogy növelje
a lángját.

— De hisz ez nem ér semmit — mondta inge-
rülten Delia, a nővérét lesve. Nyugtalankodott.

Minden olyan elviselhetetlenül sokáig tart. Aztán Crosby jött be és megkérdezte, nem volna-e jobb, ha a konyhában forralná fel az üstöt. Milly azt mondta, nem. Hogy tudnék véget vetni ennek a kecmergésnek és huzavonának, gondolta Delia magában, egy késsel verve az asztalt és a nyomorúságos lángot nézve, amelyet a nővére egy hajtűvel próbált felszítani. Vékony szúnyoghang kezdett nyöszörögni az üstben; de ekkor kicsapódott az ajtó és kislány lépett be, kikeményített, rózsaszín ruhában.

— Dadus igazán adhatott volna tiszta kötényt rád — mondta Milly szigorúan, felnőtt emberek modorát utánozva. Ugyanis a kislány kötényén zöld folt éktelenkedett, mintha fára mászott volna.

— Még nem jött vissza a mosásból — mondta Rose, a kislány, durcásan. Az asztalra nézett, de tearól még mindig szó sem volt.

Milly tovább kísérletezett a hajtűjével a kanócon. Delia hátratámaszkodott és a vállán át kipillantott az ablakon. Onnan, ahol ült, látni lehetett a lépcsőbejáratot.

— No, itt van Martin — mondta elkomorodva. Az ajtó becsapódott. Könyvek potyogtak le a hall asztaláról és Martin, a tizenkétéves fiú beállított. Ugyanolyan vörös haja volt, mint a képen látható hölgynek, csak kócos.

— Eridj, szedd rendbe magadat — mondta Delia szigorúan. — Böven ráérsz, az üst még nem forr.

Valamennyien az üstöt nézték. Változatlanul gyengén, mélabúsan dúdolt, miközben a kis láng az ingó sárgaréz-katlan alatt pislákol.

— Ördög vigye ezt az üstöt — mondta Martin, és dühösen elfordult.

— Mama haragudna, ha hallaná, hogy beszélsz — korholta Milly az idősebb nő hanghordozásával; ugyanis az anyjuk már olyan régen beteg

volt, hogy mindkét nővér megszokta, hogy az ő modorában bánjon a gyerekekkel. Újra kinyílt az ajtó.

— A tálca, kisasszony . . . — mondta Crosby, és lábával kitámasztotta az ajtót. A cselédleány kezében betegnek szolgáló tálca volt.

— A tálca — mondta Milly. — No most ki viszi fel a tálcát? — Megint idősebb nő modorát utánozta, aki tapintatos akar lenni a gyerekekkel.

— Nem te, Rose, neked túlnehéz. Vigye csak fel Martin és te fölmehetsz vele. De ne maradj sokáig, csak éppen mondd meg mamának, hogy mit csináltál egész nap; aztán meg az üst . . . az üst . . .

Megint nekigyürközött a kanócnak a hajtúvel. Vékony gőzszalag nyúlt ki a kígyózó csőből. Először tétovázott, aztán egyre erőteljesebben áradt, amíg hatalmas gőzfelhő robbant ki a csőből, éppen mikor lépéseket hallottak a lépcsőn.

— Forr! — kiáltott fel Milly. — Forr!

Némán ettek. A nap, a hollandi szekrény üvegén változó fényekből ítélve, hol elbújt, hol újra kisütött. Hébe-hóba egyik csésze mély kék színben fénylett, majd ónszínűvé vált. Titkos kis fénycsíkok maradtak a másik szoba bútorain. Itt a kárpít mintája látszott; amott egy kopasz folt. Van valahol szépség, gondolta Delia, van valahol szabadság és ő is van valahol a fehér virággal . . . De sétabot kopogott a hallban.

— Papa! — kiáltotta Milly figyelmeztetőn.

Azon nyomban Martin kikászálódott az apja karosszékéből; Delia kihúzta magát, Milly egyszerre közelebb tolt egy nagy rózsaszín pettyes csészét, amely nem tartozott a teáskészlethez. Az ezredes megállt az ajtóban és meglehetősen marconán szemlélte a csoportot. Apró kék szeme köröskörül nézett, talán hogy valami hibát keres-

sen. Pillanatnyilag nem akadt semmi különösebb hiba. De rosszkedvében van; még ki se nyitotta a száját, ezt máris tudta mindenki.

— Pizkos kis kölyök — mondta és meghúzta Rose fülét, mikor elhaladt mellette. A kislány egyszerre a foltra tette a kezét, a kötényén.

— Mama jól van? — kérdezte az ezredes és egész tekintélyes tömegében leereszkedett a nagy karosszékbe. Útálta a teát. Egy kicsit mindig megivott belőle, az óriási nagy csészéből, amely még az apjáié volt. Fölemelte és hanyagul ivott belőle.

— Hát ti mit műveltetek? — kérdezte.

Ködös, de agyafúrt tekintettel nézett körül, amely tudott verőfényes is lenni, most azonban mogorva volt.

— Delia zeneórát vett és én Whiteleynál voltam — kezdte Milly olyanformán, mint egy gyerek, aki ledarálja a leckéjét.

— Pénzt adtál ki, mi? — kérdezte az apja élesen, de nem barátságtalanul.

— Nem, papa, már mondtam. Rossz lepedőket küldtek.

— Hát te, Martin — kérdezte Pargiter ezredes kurtán, félbeszakítva lányának a vallomását.

— Az osztály szégyene vagy, mint rendesen?

— Az osztály dísze — kiáltotta Martin, úgy harsogva ki a szót, mintha csak nagynehezen tudta volna magába fojtani eddig a pillanatig.

— Hm, hát ezt te mondd — mondta az apja. Mogorva tekintete valami keveset enyhült. Kezét a pénztárcájába tette és egy halom ezüstpénzt vett elő. Gyerekei közben lesték, amint megpróbált kikeresni egy hatpennyst a forintok közül. Az indiai lázadásban ellőtték két ujját a jobbkezén és izmai annyira visszafejlődtek, hogy ez a keze egy öreg madár karmához hasonlított. Kapirgált és motozott; de mivel sohasem ismerte be a nyomorékságát, gyerekei nem mertek

segíteni. A megcsonkított ujjak fénylő csonkjai megbabonázták Roset.

— No, itt van, Martin — mondta végre-valahára és odaadta fiának a hat pennyt. Aztán megint ivott egy keveset a teából és megtörölte a bajuszát.

— Hol van Eleanor? — mondta végül, mint aki meg akarja törni a csendet.

— Ma a Grove környéke van soron — emlékeztette Milly.

— Persze, ma a Grove van soron — dünnyögte az ezredes. Körbe forgatta a cukrot a csészében, mintha meg akarná semmisíteni.

— A kedves öreg Levyék — kísérletezett Delia. Ő volt a legkedvesebb lánya; de apja pillanatnyi hangulatában nem tudta, mennyit kockáztathat meg.

Az ezredes nem mondott semmit. — Bertie Levynek hat ujja van az egyik lábán — sipította egyszerre Rose. A többiek nevettek. De az ezredes beléjük fojtotta a nevetést.

— Mars fel, és csináld meg a leckédet, fiam — mondta Martinra pillantva, aki még evett.

— Hadd igya ki a teáját — mondta Milly, megint egy idősebb személy modorát utánozva.

— És az új ápolónő? — kérdezte az ezredes, az asztal szélén dobolva. — Megjött?

— Hát . . . — kezdte Milly. Mozgolódás hallatszott a hallból és bejött Eleanor. Valamennyien megkönnyebbültek, különösen Milly. — Hála Istennek, itt van Eleanor — gondolta magában és körülnézett — a drága Eleanor, aki elsimítja a veszekedéseket, ütközőül szolgál maga meg a családi élet szorongásai és viszályai között. Imádta a nővérét. Istennőnek nevezte volna, olyan szépséggel ruházta volna fel, amilyen pedig nem volt, olyan ruhába öltöztette volna, amilyent nem viselt, igen, ha hóna alatt nem cipelt volna egy csomó tintafoltos könyvet meg egy pár fekete kesztyűt.

Védelmezz meg, gondolta magában és teáscsészét nyújtott feléje, — engem, aki olyan egérszürke, agyontaposott, tehetetlen kis pocok vagyok Deliához képest, aki mindig érvényesíti az akarátát, míg engem papa mindig lehord. Most is haragszik valamiért. Az ezredes rámosolygott Eleanorra és a vörös kutya a kandalló melletti pokrócon szintén felnézett és farkát csóválta, mintha derék nőt ismert volna fel benne, aki csontot ad, de utána kezet mos. Ő volt a legidősebb leány. Vagy huszonkét éves. Nem szép, de egészséges, és bár pillanatnyilag kissé fáradt, természetes jókedélyű.

— Bocsánat, elkéstem — mondta. — Feltartóztattak és nem gondoltam volna — apjára nézett.

— Korábban szabadultam, mint reméltem — mondta az ezredes sietve. — A közgyűlés... — gyorsan félbehagyta. Újabb zenebona volt Mirával.

— És mi van a Grove-oddal? — tette hozzá.

— Óh, a Grove-om — mondta utána Eleanor; de Milly átnyujtotta neki a befödött tálat.

— Feltartóztattak — mondta Eleanor még egyszer, így segített magán. Enni kezdett. A légkör kiderült.

— Na most mondd meg, papa, — mondta Delia vakmerően, — ő volt a legkedvesebb lánya — mit műveltél? Volt valami kalandod?

A megjegyzés szerencsétlen volt.

— A magamfajta vén számárnak nincsenek kalandjai — mondta az ezredes ingerülten. A cukormaradványokkal csészéje falát ostromolta. Majd, úgy látszik, megbánta a nyersségét; egy pillanatig habozott.

— Az öreg Burke-vel találkoztam a klubban. Arra kért, hogy valamelyiteket vigyem el hozzájuk vacsorára. Robin visszajött, szabadságra — mondta.

Kiitta a teáját. Néhány csepp kis hegyes szakállára hullott. Elővette nagy selyemzsebkendő-

jét és türelmetlenül megtörölte az állát. Eleanor, aki alacsony székén ült, sajtóságot pillantást látott először Milly, aztán Delia arcán. Az volt az érzése, hogy haragban vannak. De nem mondtak semmit. Tovább ettek és ittak, mindaddig, míg az ezredes felemelte csészéjét, látta, hogy nincs benne semmi és kis csörömpöléssel, erélyesen visszatette. A teázás szertartása befejeződött.

— Na most, fiam, szedelőzködj fel és láss neki a leckének — mondta Martinnak.

Martin visszahúzta kezét, amelyet az egyik tál után nyujtott ki.

— Mars fel — mondta az ezredes parancsoló hangon. Martin felállt és megindult, kezét vonakodóan végighúzva a székeken és asztalokon, ezzel is halogatva távozását. Kissé erősen vágta be maga mögött az ajtót. Az ezredes felemelkedett és egyenesen állt köztük, szorosán begombolt kabátjában.

— Na most nekem is mennem kell — mondta, de egy pillanatig maradt még, mintha nem is kellene olyan sürgősen elmennie. Egyenesen állt köztük, mint aki parancsot szeretne adni, de pillanatnyilag nem jut eszébe semmi parancs. Aztán mégis eszébe jutott.

— Valamelyikötök ne felejtsem el — mondta egyformán valamennyi lányához fordulva — írni Edwardnak... Írjon már mamának.

— Igenis — mondta Eleanor.

Az ezredes megindult az ajtó felé, de megállt.

— És tudassátok velem, mikor óhajt látni mama — mondta. Aztán szünetet tartott és meghúzta legkisebbik lányának a fülét.

— Pizkos kis malac — mondta és megint a zöld foltra mutatott a kötélynén. A kislány megint eltakarta a kezével. Az ezredes mégegyszer megállapodott az ajtóban.

— Ne felejtsetek el, — mondta, a kilincssel játszadoxva — ne felejtsetek el Edwardnak írni. — Végül lenyomta a kilincset és csakugyan kiment.

A többiek csendben maradtak. Valami feszélyezett volt a légkörben. Eleanor érezte. Elővette az egyik kis könyvét, amelyet letett az asztalra, kinyitotta és térdére fektette. De nem nézett bele. Tekintete kissé szórakozottan a szoba távolabbi részébe kalandozott. A hátsó kertben rügyeznek a fák. Kis leveleik vannak — kis fülformájú levelek a bokrokon. A nap szeszélyesen süt; hol beárad, hol eltávozik. Hol itt, hol ott villan meg.

— Eleanor — szólalt meg Rose, olyan furcsa magatartással, mint amilyen az apjáé.

— Eleanor — mondta mégegyszer halk hangon, mert a nővére nem figyelt oda.

— Tessék — mondta Eleanor és ránézett.

— Szeretnék elmenni Lamleyékhez — mondta Rose.

Szakasztott olyan volt, mint apja, amint ott állt, hátul összekulcsolt kezekkel.

— Késő lesz Lamleyékhez menni — mondta Eleanor.

— Hétig lehet — mondta Rose.

— Hát akkor kérd meg Martint, hogy kísérjen el — mondta Eleanor.

A kislány lassan útnak indult az ajtó felé. Eleanor újra elővette a háztartási könyveit.

— De nem szabad egyedül menned, Rose — mondta fölpillantva belőlük, mikor Rose az ajtóhoz ért. Rose csendesen bólogatva eltűnt.

Fölment az emeletre. Megállt az anyja hálószobája előtt és beszívta az édeskés-savanykás szagot, amely a kancsók, a vizespoharak és a letakart csészék körül terjengett az ajtó előtti aszta-

lon. Fölment a következő emeletre és megállt a tanulószoba ajtaja előtt. Semmi kedve sem volt bemenni, mert az előbb összeveszett Martinnal. Először Erridge meg a mikroszkóp miatt vesztek össze, aztán a miatt, hogy Martin kidobta Miss Pym macskáját az ajtón. De Eleanor azt mondta, kísérje el. Kinyitotta az ajtót.

— Te, Martin — kezdte.

Martin az asztalnál ült feltámasztott könyvvel maga előtt és magában darált valamit, talán latint, talán görögöt.

— Eleanor azt mondta — kezdte, miközben észrevette, hogy a fiú milyen izgatottnak látszik, a keze görcsösen összeszorul egy papírdarab körül, mintha golyóvá akarná gyúrni. — Azt mondta, hogy kérjelek meg... — kezdte, összeszedte magát, háttal az ajtónak támaszkodva.

Eleanor hátradőlt a székében. A nap most a fákra sütött a hátsó kertben. A rügyek fakadni kezdtek. A tavaszi fény felhívta a figyelmet a rongyos bútorhuzatokra. A széles karosszéken sötét pecsét volt, ott, ahová az apja lehajtotta a fejét, jutott eszébe. De milyen tömeg szék van itt. Milyen lakályos, milyen levegős, azután a hálószoba után, ahol az öreg Levyné... De Milly is meg Delia is hallgattak. A vacsora-meghívásról volt szó, gondolta. Melyikük menjen el. Mindketten szerettek volna elmenni. Azt szerette volna, hogy az emberek ne azt mondják, hozza el valamelyik lányát. hanem azt: hozza el Eleanor-t vagy: hozza el Millyt vagy: hozza el Deliát, a helyett hogy valamennyiüket összezsápják egy csomóba. Akkor legalább nem volna vita.

— Hát — mondta Delia hirtelen — én...

Felállt, mintha menni akarna valahová. De megállt. Majd lassan az utcára nyíló ablakhoz ment, a szembenlévő házaknak csupa egyforma

kis előkertje volt ; ugyanazok a lépcsők, ugyanazok az oszlopok, ugyanazok az erkélyablakok. De most már alkonyodott és a félhomályban kísértetieseknek és légieseknek látszottak. Lámpákat gyújtottak. A szemben levő szalónban világosság volt ; aztán lehúzták a függönyöket és a szoba elenyészett. Delia lenézett az utcára. Egy alsóbb néposztálybeli asszony gyerekkocsit tolt ; egy öregember totyogott hátul összekulcsolt kezekkel. Azután kiürült az utca ; csend lett. Egyfogatú hajtott be az útra. Deliát hirtelen érdeklődés fogta el. Vajjon megáll-e a kapujuk előtt vagy nem? Figyelmesebben nézte. De aztán, sajnálkozására, a kocsis megrántotta a gyeplőt, a ló hőkölt és a kocsi két házzal lejjebb állt meg.

— Valaki jött Stapletonékhoz — szólt hátra széthúzva a muszlin ablakfüggönyt. Milly odalépett a nővére mellé és a nyíláson át látták, hogy egy kürtőkalapos fiatalember száll ki a kocsiból. Kinyújtotta a kezét, hogy kifizesse a kocsist.

— Ne kukucskáljatok, még rajtakapnak — mondta Eleanor figyelmeztetően. A fiatalember felrohant a lépcsőkön, becsöngetett a házba ; mögötte becsapódott az ajtó és a kocsis elhajtott.

De a két lány egyelőre ott állt az ablakban és kinézett az utcára. A sáfránybokrok sárgák és bíborszínűek voltak az előkertben. A mandulafák és a fagyalbokrok zöldülni kezdtek. Hirtelen szél-áram fújt végig az utcán, papírdarabot söpörve a kövezeten és száraz por kavargott a nyomában. A házak fölött a vörös és szeszélyes londoni naplemente egymás után aranytűzben égette az ablakokat. Valami vadság volt a tavaszi estében ; még itt is, Abercorn Terrace-en, aranylóból feketévé, feketéből aranylóvá változott a fény. Delia leeresztette az ablakfüggönyt és visszatért a szalónba, majd hirtelen felkiáltott.

— Jaj Istenem!

Eleanor, aki újra elővette a könyveit, zavartan nézett fel.

— Nyolcszor nyolc... — mondta hangosan. — Mennyi nyolcszor nyolc?

Újját a könyvbe téve, hogy megjelölje a helyet, a hűgára nézett. Amint ott állt, hátravetett fejével és az izzó naplementétől vörös hajával, egy pillanatig kihívónak, egyenesen szépnek látszott. Mellette Milly egérszínű és fejletlen volt.

— Idehallgass, Delia, — mondta Eleanor becsapva a könyvét — csak addig kell várnod... — Azt gondolta, de nem tudta kimondani — amíg mama meg nem hal.

— Nem, nem, nem — mondta Delia, kitérve karjait. — Reménytelen — kezdte, de félbehagyta, mert Crosby bejött. Tálcat hozott be. Egyenkint, idegesítő csörömpöléssel a tálcára tette a csészéket, a tányérokat, a késeket, a lekváros ibrikeket, a kenyeres és vajas tányérokat meg a süteményes tálakat. Majd gondosan maga előtt egyensúlyozva a tálcát, kiment. Szünet következett. Újra bejött, leszedte az abroszt és elmozdította az asztalokat. Újabb szünet következett. Egy-két pillanattal később még egyszer bejött, két selyemernyős lámpával a kezében. Egyiket az utcai szobában, a másikat a hátsó szobában tette le. Aztán csikorgó, olcsó cipőjében az ablakhoz csoszogott és összehúzta a függönyöket. Szokott zajukkal csukódtak össze sárgaréz rúdjukon és az ablakok egy pillanat alatt elsötétültek a bíborszínű plüs vastag, szobrászi redői mögött. Mikor mindkét szobában összehúzta a függönyöket, egyszerre mintha mély csönd ereszkedett volna a szalónra. A külső világot vastagon és tökéletesen elzárták. Messze a szomszéd utcából egy rikkancs harsány hangját hallották; igáslovak nehéz patái dobogtak egyre távolabb. Egy pillanatig még kocsikerekek görögtek az úttesten; aztán elhaltak és teljes lett a csend.

Két sárga fénykör hullott le a lámpákból. Eleanor az egyik fénycsóva alá toltta a székét, lehajtotta fejét és folytatta a munkának azt a részét, amit mindig az utolsó percre hagyott, mert annyira utálta — a számok összeadását. Ajka mozgott és ceruzája kis pontokat tett a papirosra, mikor nyolcat hathoz, ötöt négyhez hozzáadott.

— Kész! — mondta végre. — Megvagyok. Most felmegyek kicsit mamához.

Lehajolt, hogy fölvegye a kesztyűjét.

— Nem — mondta Milly, félretolva a képes-
ujságot, amit éppen kinyitott. — Majd én megyek fel.

Delia egyszerre előbukkant a hátsó szobából; ott lézengett eddig.

— Nekem a világon semmi dolgom nincs —
mondta röviden. — Én megyek fel.

Fölment az emeletre, lépcsőről lépcsőre lépve, igen lassan. Mikor a hálósoba ajtajához ért, mely előtt kancsók meg a poharak voltak a kint álló asztalon, megállt egy pillanatra. A betegség édes-
kés-savanykás szagától kissé rosszul érezte magát. Nem tudta rászanni magát, hogy bemenjen. A folyosó végénél levő kis ablakon át flamingó színű felhőfodrokat pillantott meg a halványkék égen. A szalón félhomálya után, káprázott a szeme. Mintha egy pillanatra megbűvöltené volna a fény. Majd a következő emeletről gyerekhangokat hallott — Martin meg Rose veszekedtek.

— Ne bánts! — hallotta Rose hangját. Becsapódott egy ajtó. Még mindig habozott. Majd nagyot lélegzett, mégegyszer kinézett a lángoló égre és bekopogott a hálósoba ajtaján.

Az ápolónő nyugodtan felállt. Ujját a szájára tette és elhagyta a szobát. Pargiterné aludt. Egy párnavölgyben fekve, egyik kezét az arcához szorítva, Pargiterné gyengén nyögött, mintha olyan világban bolyongana, ahol még álmában is apró-

cseprő akadályok kerülnek az útjába. Arca megduzzadt és súlyos volt, bőre csupa barna folt, valamikor vörös haja most fehér, bár különös, sárga fürtökkel tarkázott, mintha egyiküket-másikat tojássárgájába mártották volna. Ujjai gyűrűtlenek voltak, leszámítva a jegygyűrűt, és már önmagukban elárulták, hogy bevonult a betegség magánvilágába. De nem úgy festett, mint aki rövidesen meghal. Inkább olyan volt, mint aki örökké félúton marad az élet és a halál határán. Delia semmi változást nem látott rajta. Mikor leült, áradni kezdett benne az élet. Egy hosszú, keskeny üveg az ágy mellett az égboltozat egyik töredékét tükrözte vissza; most vörös fény imbolygott rajta. Az öltözőasztal fényárban úszott. A fény végigfutott az ezüstpalackokon és az üvegpalackokon, amelyeket a sohasem használt tárgyak példás rendjével raktak oda. Ebben az esti órában a betegszoba valószínűtlenül tiszta, nyugodt és rendes volt. Az ágy mellett kis asztal állt, szemüveggel, imakönyvvel és gyöngyvirágos vázával. A virágok is valószínűtleneknek tetszetek. Az embernek nem volt más dolga, mint nézni.

Delia a nagyapját ábrázoló elsárgult rajzra bámult, a rajz orrán táncoló fényre; Horace bácsi egyenruhás fényképére és a kereszt vézna és elgyötört körvonalára jobboldalt.

— De te nem hiszel benne — mondta vadul, álomba merült anyjára nézve. — Te nem akarsz meghalni.

Szerette volna, ha az anyja meghalna. Ott feküdt előtte. Puhán, roskatagon, de elnyűhetetlenül ott feküdt a párnák gödrében, mint akadály, mint tilalom, mint minden életnek a megfojtása. Delia megpróbálta felkapni a gyöngédség, a részvét néhány morzsáját. Például azon a nyáron — mondta magában, Sidmouthban, mikor felhívott a kerti lépcsőn... De a jelenet elenyészett,

mikor megpróbálta szemügyre venni. Aztán persze ott volt a másik jelenet. — A frakkos férfi, virággal a gomblyukában. De Delia megesküdtött, hogy nem gondol rá az anyja ágya mellett. Hát akkor mi a csudára gondoljon? Nagypapára, a fehér fénnel az orrán? Az imakönyvre? A gyöngyvirágokra? Vagy a falitükörrre? Beborult; az üveg elhomályosult és csak az égnek egy sötét foltját verte vissza. Nem tudta tovább türtöztetni magát.

— Fehér virágot viselt a gomblyukában — kezdte. Néhány percnyi előkészületre volt szükség. Előcsarnokban kell történnie; pálmákkal szegélyezett dobogón, egy emelettel alattuk egymás mellett nyüzsgő emberfejek. A varázslat működni kezdett. Deliát átjárta a hízog és izgató érzések édes áradata. Ő az emelvényen áll; óriási hallgatósága van. Mindenki a nevét kiáltja, zseb-kendőt lobogtat, pisszeg és fütyül. Akkor aztán feláll. Talpig fehérben áll fel az emelvény közepén. Mellette Parnell áll.

— A szabadság nevében beszélek — kezdte és kitérte karjait. — Az igazság nevében... — Egy-más mellett álltak. A férfi nagyon sápadt volt, de sötét szeme izott. Feléje fordult és azt sutogta...

Hirtelen félbeszakította valami. Pargiterné felrázkódott a párnákról.

— Hol vagyok? — kiáltotta. Megrémült és megzavarodott, valahányszor felébredt. Kinyújtotta kezét, mint aki segítséget kér. — Hol vagyok? — mondta mégegyszer. Egy pillanatig Delia is zavarban volt. Hát ő hol volt?

— Itt mama, itt! — mondta vadul. — Itt a tulajdon szobádban. — Kezét az ágytakaróra tette. Pargiterné idegesen megragadta. Köröskörül nézett a szobában, mintha keresne valakit. Úgy látszik, nem ismerte meg a lányát.

— Mi történt? — mondta. — Hol vagyok? — Majd Deliára nézett és emlékezni kezdett.

— Ó, Delia, azt álmodtam — dünnyögte félig mentegetődzve. Egy pillanatra kinézett az ablakon. Éppen meggyújtották a lámpásokat és az utcára hirtelen szelíd fénynyalábok özönlöttek.

— Szép nap volt... — mondta habozva — éppen jó... Úgy látszik, nem jutott eszébe, hogy mire jó.

— Gyönyörű nap volt, mama — ismételte meg Delia gépies kedvességgel.

—...Éppen jó... — próbálkozott megint az anyja.

Milyen nap volt ma? Delia nem tudott rájönni.

—... Digby bácsi születésnapjára — nyögte ki végre Pargiterné.

— Mondd meg neki, hogy üzenem, mennyire örülök.

— Megmondom — mondta Delia. Ó bizony megfélekedezett a nagybátyja születésnapjáról; az anyja aprólékos volt az effélében.

— Eugénie néni — kezdte újból Pargiterné.

De most az öltözőasztalra meredt. Az utcai lámpás fénye szertelenül fehérré tette a fehér terítőt.

— Megint tiszta terítő! — dünnyögte Pargiterné siránkozva. — A kiadások, Delia, a kiadások — ez gyötör engem.

— Nincs semmi baj, mama — mondta Delia fásultan. Szeme a nagypapa arcképére volt szegezve. Azon tünődött, mért rakott a művész egy fehér krétafoltot az orra hegyére?

— Eugénie néni virágot hozott neked — mondta.

Valami okból ez jólesett Pargiternének. Szeme egy pillanatig elmerülten bámulta a tiszta asztalterítőt, amely az előbb eszébe juttatta a mosás-számlát.

— Eugénie néni... — mondta — milyen jól emlékszem, — hangja megtelt — mikor kihirdették az eljegyzése napját. Valamennyien a kertben voltunk, oda jött a levél. — Elhallgatott. — Oda jött a levél — mondta mégegyszer. Aztán egy ideig nem mondott semmit. Mintha eláradt volna benne az emlék.

— Az édes kisfiú meghalt, de azért... — Megint elhallgatott. Ma este gyengébbnek látszik — gondolta Delia és végigszáguldott benne az öröm. Mondatai szakadozottabbak, mint rendesen. Miféle kisfiú halt meg? Számolni kezdte a zsinórokat az ágytakarón, miközben várta, hogy az anyja tovább beszéljen.

— Ismered a sok rokont, akik nyáron mind össze szoktak gyűlni — szedte össze magát végre az anyja. — Ott volt Horace bácsi...

— Akinek üvegszeme van — mondta Delia.

— Igen. A szemét a hintalovon vesztette el. A nénik olyan sokra becsülték Horace-t. Azt mondták... — Most hosszú szünet következett. Úgy látszik, Pargiterné hiába kereste a pontos szavakat.

— Ha Horace jön... ne felejtsd el megkérdezni, hogy mi van az ebédlőajtóval.

Sajátságos jókedv töltötte el Pargiternét. Most már nevetett. Alighanem valami régi családi tréfa jutott eszébe — gondolta Delia, miközben figyelte, hogyan villan meg a mosoly és hogyan enyészik el. Tökéletes csend lett. Az anyja behúnyt szemmel feküdt; keze, amelyen egyetlen gyűrű volt, ez a fehér és hiábavaló kéz az ágytakarón pihent. A csendben a szén sercegését lehetett hallani a kandallóban, meg egy rikkancs kiáltozását az utcán. Pargiterné nem mondott többet. Tökéletes némasággal feküdt, majd nagyot sóhajtott.

Kinyílt az ajtó és belépett az ápolónő. Delia felállt és kiment. — Hol vagyok? — kérdezte ön-

magától és a fehér kancsóra nézett, amelyet rózsaszínbe mártott a lenyugvó nap. Egy pillanatig valami határmenti tartományban érezte magát, az élet meg a halál között. — Hol vagyok? — kérdezte mégegyszer. A rózsaszínű kancsóra nézett. Ez mindenesetre különösnek tetszett. Majd vízcsobogást és lábdobogást hallott a felső emeletről.

— Hát itt van, Rosie — mondta dadus és föl-nézett a varrógép kereke mellől, amikor Rose bejött.

A gyerekszoba fényesen ki volt világítva; ellenzötlen lámpa állt az asztalon. C...-né, aki minden héten eljött a mosással, a karosszékben ült, csészével a kezében. — Eriggy és láss hozzá a varráshoz, légy jó kislány — mondta dadus, mikor Rose kezét fogott C...-nével. — Különben sose leszel készen papa születésnapjára — tette hozzá és helyet csinált a gyerekszoba-asztalon.

Rose kinyitotta az asztalfiókot és kivette az útizsákot, amelyet kék meg vörös virágokkal hímzett ki, apja születésnapjára. Még egy sereg ceruzával előrajzolt rózsát kellett kidolgoznia. Kirakta az asztalra és figyelmesen nézte, miközben dadus mégegyszer elmondta, amit az előbb tett szóvá C...-nének Kirbyné lányáról. De Rose nem figyelt oda.

Akkor magam megyek, döntötte el, miközben kisímtotta a kézimunkát. Ha Martin nem jön velem, akkor magam megyek.

— Lenthagytam a munkakosaramat a szalónban — mondta hangosan.

— Hát akkor eriggy és hozd fel — mondta dadus, de nem is figyelt oda; folytatni akarta azt, amit a fűszeres lányáról kezdett mesélni.

Megkezdődött a kaland — mondta magában Rose, mikor lábujjhegyen belopakodott a gye-

rekek hálósobájába. Most el kell látnia magát lőszerrel és élelmiszerrel; el kell lopnia dadus kapukulcsát; de hol van? A betörőktől való félelmében minden este máshova dugta. Vagy a zseb-kendős fiók alatt van, vagy a kis dobozban, ahol az anyja arany óraláncát tartja. Ott volt. No most már megvan a pisztolya, meg a golyóbisa — gondolta, mialatt kivette a maga erszényét, a maga fiókjából. És van két hétre való élelmiszere. Azzal felvette kalapját és karjára vetette kabátját.

Lelopakodott a lépcsőn a gyerekszoba mellett. Erősén figyelt, amikor elment a tanulószoba ajtaja előtt. Nagyon kell ügyelnie arra, hogy ne lépjen száraz ágra és hogy gally se roppanjon alatta, mondta magában, amint lábujjhegyen lelépdelt. Megint megállt és fülelt, amikor elhaladt anyja hálósobájának ajtaja mellett. Minden néma volt. Még egy pillanatig megállt a pihenőnél és lenézett a hallba. A kutya aludt a gyékényen. A partvidék veszélytelen; a hall üres. Suttogó hangokat hallott a szalónból.

Végtelen körülményességgel megnyomta a főbejárat ajtajának kilincsét, és egyetlen kis zörejrel becsukta. Amíg a sarokhoz nem ért, a falhoz lapulva ment, hogy senki se láthassa. Mikor eljutott a sarokra, az aranyesőbokor alá, kiegyenesedett.

— Pargiter vagyok, a Pargiter lovasezred tisztje — mondta és közben jártatta a kezét, — és most megyek felszabadítani az ostromlott várost.

Éjszaka lovagolt, életveszélyes küldetésben, egy ostromlott vár felszabadítására ment — mondta magában. Titkos hírt vitt — öklét a pénztárcájához értette, — amelyet csak személyesen adhat át a főparancsnoknak. Valamennyiük élete ezen múlik. Még az angol lobogó leng a központi tornyon, — Lamley boltja volt a központi torony; és a főparancsnok ott áll Lamley boltja fölött,

távc-övel a szemén. Valamennyiük élete azon múlik, hogy sikerül-e jó lován áthatolni az ellen-séges országon. Most a sivatagon át rohan galop-ban. Úgetni kezdett. Egyre növekszik a sötétség. Az utcai lámpásokat meggyújtották. A lámpagyújtó bedugta botját a kis csapóajtókon; az előkertek fáit az árnyék ingó csipkéjét hintették a gyalogjáróra, amely szélesen és sötéten terpeszkedett előtte. Aztán az utcakeresztezés következik; aztán jön Lamley boltja a szemben levő boltok kis szigetén. Most már nincs más hátra, mint végigmenni a sivatagon, átkelni a folyamon, akkor aztán biztonságban van az élete. Azt a karját lengetve, amelyben a pisztolyát tartotta, megsarkantyúzta lovát és végigvágatott a Melrose Avenue-n. Amint elrohant a levélszekrény mellett, egyszerre egy férfi alakja bukkant ki a gázlámpa alól.

— Az ellen! — kiáltott fel magában Rose. — Az ellen! Bum! — kiáltotta és meghúzta pisztolya ravaszát és jól szeme közé nézett az idegennek, amikor elment mellette. Borzalmas képe volt: fehér, nyúzott, himlöhelyes; rákacsintott. Kitérte karját, mintha meg akarná állítani. Már-már meg is fogta. De Rose elszáguldott mellette. A csata lezajlott.

Most már megint sajátmaga volt, kislány, aki nem engedelmeskedett a nővérének, házicipőben Lamley boltjába menekült.

Lamleyné a pénztár mögött állt sugárzó arccal és összehajtotta az újságokat. Valami örövendetes dolog forgott a fejében; a kétpennys órák, a játékszerszámok, hajók és olcsó limlomok között mosolygott. Akkor berobbant Rose. Kérdőn emelte rá a tekintetét.

— Nini, Rosie — kiáltotta. — Mit akarsz, kis drágám?

Kezét az újsághalmon tartotta. Rose pihegve állt ott. Elfelejtette, hogy miért jött be.

— A vadkacsás dobozt kérem az ablakból — végre eszébe jutott.

Lamleyné kicammogott, hogy odaadja.

— Nincs egy kissé késő az ilyen kislánynak egyedül elmenni hazulról? — kérdezte és úgy nézett rá, mintha tudná, hogy házicipőben jött el hazulról, nővére rendelete ellenére.

— Jó éjszakát, kis drágám, menjen szépen haza — mondta és odaadta a csomagot. A gyerek habozott a bejárat lépcsőjén. Állva maradt és a játékszerekre bámult a lógó olajlámpa alatt. Aztán kedvetlenül kiment.

Személyesen adtam át az üzenetemet a tábornoknak — mondta magában, amikor megint kint volt a kövezeten. És ez a diadalmi jel — gondolta, hóna alatt szorongatva a dobozt. Diadallal térek vissza, kezemben a lázadó főnök fejével — biztatta magát, miközben végigtekintett az előtte terpeszkedő Melrose Avenue-n. Meg kell sarkantyúznom a lovamat és vágatnom kell. De a történet elvesztette varázsát. A Melrose Avenue megmaradt Melrose Avenue-nak. Végigtekintett rajta. Néptelen utcarész nyúlt el előtte. A fák árnyékukat remegtették a kövezetre. A lámpások messze voltak egymástól és köztük sötétség-pocsolyák tátongtak. Rose ügetni kezdett. Egyszerre, amikor elhaladt a lámpaoszlop mellett, újra megpillantotta azt a férfit. A lámpaoszlopnak támaszkodott és az arcán szikrázott a gázlámpa fénye. Mikor elment mellette, az ajkát szívta. Nyávogó hangot adott. Nem nyujtotta feléje a kezét. A kabátját gombolta be.

Elszáguldott mellette. Úgy rémlett neki, mintha hallaná, hogy követi. Hallotta lábai koppanását a kövezeten. Minden összerázkódott,

ahogy futott ; rózsaszínű és fekete foltok táncoltak a szeme előtt, amikor felrohant a kapu lépcsőjén, megfordította a kulcsát a zárban és kinyitotta az előcsarnok ajtaját. Most már azzal sem törődött, hogy zajt üt-e vagy sem. Azt remélte, valaki majd csak kijön és beszél vele. De senki sem halotta. Az előcsarnok üres volt. A kutya aludt a gyékényen. Még mindig suttogó hangok hallatszottak a szalónból.

— És ha meggyullad — mondta Eleanor, — akkor túlságos meleg lesz.

Crosby nagy fekete halomba gyűjtötte a széndarabokat. Sárga füstbokréta kavargott szomorkásan körülöttük ; égni kezdett és ha egyszer elkezd égni, akkor túlságos meleg lesz.

— Azt mondja, látja dadust, amint cukrot lop. Látja az árnyékát a falon — mondta Milly. Az anyjukról beszéltek.

— Aztán itt van Edward — tette hozzá. — Elfelejtettünk írni neki.

— Jó, hogy eszembe juttatod — mondta Eleanor. Fejében kell tartani, hogy írjon Edwardnak. De ez még ráér vacsora után is. Semmi kedve se volt írni ; beszélni se volt kedve. Valahányszor visszatért a Grove-ról, úgy érezte magát, mintha egy sereg dolog történe vele ugyanabban a pillanatban. Szavak ismétlődtek a fejében, — szavak és képek. Eszébe jutott az öreg Levyné, feltámasztva az ágyában, fehér haja sűrű nyalábokban lógott, mint egy paróka, és arca olyan repedezett volt, mint egy ócska fazék.

— Ezek jók voltak hozzám, ezeknek hálás vagyok... de azok, akik hintón jártak, amikor nekem szegény törődött asszony létemre sikálni és mosni kellett, — ekkor kinyújtotta karját, amely görbe és fehér volt, mint egy fa gyökere. — Ezek jók voltak hozzám, ezeknek

hálás vagyok... — Eleanor elmondta magában mégegyszer, miközben a tüzet nézte. Aztán bejött Levyné lánya, aki egy szabómesternél dolgozott. Akkora gyöngyöket viselt, mint a tyúktojások; festette az arcát. Csodaszép volt. De Milly kis mozdulatot tett.

— Azt gondoltam, — mondta Eleanor hirtelen — hogy a szegények jobban örülnek az életnek, mint mi.

— Levyék? — kérdezte Milly szórakozottan. Majd felderült az arca.

— Beszélj nekem valamit Levyékről — tette hozzá.

Eleanor kapcsolata a «szegényekkel» — Levyékkel, Grubbékkal, Paraviciniékkal, Zwingerlékkel és Cobbékkal — mindig mulattatta. De Eleanor nem szeretett úgy beszélni a «szegények»-ről, mintha egy regény szereplői volnának. Komolyan bámulta Levynét, aki rákban haldoklott.

— Nincs náluk semmi különös — mondta élesen. Milly ránézett. Eleanor spekulál — gondolta magában. Ez volt a családi tréfa: «Ide nézzetek, Eleanor spekulál, ma Grove-napja van». Eleanor restelkedett, de valami okból mindig ingerlékeny volt, valahányszor visszatért a Grove-ból — annyi különböző dolog zajlott le az agyában ugyanabban a pillanatban: Canning Place; Abercorn Terrace; az a szoba; ez a szoba. Ott volt az öreg zsidóasszony, amint ágyában ült, a meleg kis szobában. Az ember hazajön, s mama beteg, papa dohog, Delia meg Milly összevész valami estély miatt... De Eleanor összeszedte magát. Meg kell próbálnia valami mulatságosat mondani a húgának.

— Levynének egy fertályra együtt van a házbére — mondta. — Lily támogatja. Lily munkát kapott egy szabómesternél Shoreditchben. Mikor bejött, tele volt rakva gyöngyökkel és éksze-

rekkel. A zsidók szeretik az ékszereket — tette hozzá.

— A zsidók? — mondta Milly. Úgy látszik, eltűnődött a zsidók ízlésén; majd másra gondolt.

— Igen — mondta. — Mert fénylenek.

— Lily hallatlanul csinos — mondta Eleanor. Eszébe jutott vörösre festett arca, meg a fehér gyöngyök.

Milly mosolygott. Eleanor mindig pártját fogta a szegényeknek. Eleanor tartotta a legjobb, legbölcsebb, legkiválóbb embernek, akit ismert.

— Azt hiszem, te mindennél jobban szeretsz odajárni — mondta. — Azt hiszem, képes volnál elmenni innen s ott élni köztük, ha módodban volna — tette hozzá kis sóhajjal.

Eleanor megmozdult a székében. Persze megvoltak a maga álmai és tervei. De egyelőre nem érzett kedvet, hogy beszéljen róluk.

— Talán, ha majd férjhezmegy — mondta Milly. Volt valami morcos és mégis panaszos a hangjában. A vacsora; a Burke-féle vacsora — gondolta Eleanor. Nem szerette, ha Milly folyton a házasságra tereli a beszélgetést. Mit tudnak ezek a házasságról, tette fel magában a kérdést. Folyton itthon ülnek — gondolta. Sose beszélnek senkivel, aki kívül van a körükön. Itt kuksolnak nap-nap után... Ezért mondta, hogy a szegények jobban élvezik az életet, mint mi. Lesujtotta ez a hazatérés a szalónba, a bútorok, a virágok meg a kórházi ápolónők közé... Megint visszatartotta magát. Várnia kell, amíg egyedül marad — amíg éjszakára megmossa a fogát. Amíg a többiekkel van, őrizkednie kell attól, hogy egyszerre két dologra gondoljon. Elővette a piszkavasat és megbolygatta a szentet.

— Nézd milyen szép! — kiáltott fel. Egy láng táncolt a szénrakás tetején, apró, haszontalan kis

láng. Ilyen lángot szítottak gyerekkorukban, sőt szórva a tűzre. Újra megholygatta és aranyszemű szikrák raja repült föl a kandallóban. Emlékszel, — mondta — mikor tűzoltót játszottunk és Morris meg én lángba borítottuk a kandallót?

— És Pippy kiment és behíyta papát — mondta Milly. Hallgattak. Majd hang hallatszott a hallból. Egy bot kopogott. Valaki felakasztott egy kabátot. Eleanor szeme felcsillant. Ez Morris — igen, ez ő; megismerte a megszokott zajt. Mindjárt bejön. Mosolyogva fordult hátra, mikor kinyílt az ajtó. Milly felpattant.

Morris megpróbálta megállítani.

— Ne menj — kezdte.

— De megyek — kiáltotta Milly. — Megyek, és megfürdök — tette hozzá hirtelen fölbuzdulással. Magukra hagyta őket.

Morris leült az üresen hagyott székbe. Örült, hogy egyedül maradt Eleanorral. Egy pillanatig egyikük sem beszélt. Figyelték a sárga füstnyalábot és a haszontalan, fürge kis táncoló lángot a fekete szénrakás tetején. Majd Morris feltette a szokott kérdést.

— Mama?

Eleanor felelt: — Nincs változás. Talán valamivel többet alszik — mondta. Morris összeráncolta homlokát. Kezdi elveszíteni fiús külsejét — gondolta Eleanor. Ez a legrosszabb az ügyvédi pályán. Mindenki azt mondta; az embernek várnia kell. A fiú Sanders Curry alatt dolgozott és ez utálatos munka volt, mindennap ott kellett ténferegnie és várni a bíróságokon.

— Hogy van az öreg Curry? — kérdezte. Mindig dühöngött az öreg.

— Mérges — mondta Morris bosszúsan.

— És mit csináltál egész nap?

— Semmi különöset.

- Folyik még a per Evan meg Carter között?
- Igen — mondta Morris kurtán.
- És ki fogja megnyerni? — kérdezte Eleanor.
- Természetesen Carter.

Miért «természetesen» — szerette volna kérdezni Eleanor. De a multkor valami ostobaságot mondott — ami elárulta, hogy nem figyelt oda. Összekeverte a dolgokat ; például mi a különbség közjog és másféle jog között. Nem szólt semmit. Némán ültek és figyelték a szénhalom fölött játszadozó lángot. Zöld lángocska volt, fürge, haszontalan kis lángocska.

— Nem gondolod, hogy hülyeség volt tőlem? — kérdezte Morris hirtelen. — Itt van a sok betegség, meg Edward, meg Martin, akiket el kell látni — papa végül megsokalja. — Megint összeráncolta a szemöldökét, ez most megint azt juttatta Eleanor eszébe, hogy Morris elveszíti gyerekes külsejét.

— Dehogy volt — mondta Eleanor nyomatékosan. Hiszen gondolni sem lehetett arra, hogy kereskedelmi pályára menjen. Szenvedélye volt a jogtudomány.

— Egyszer majd a királyi ítélőtábla elnöke leszel, — mondta — biztosan tudom. — Morris mosolyogva fejét rázta.

— Egészen biztos — mondta Eleanor és úgy nézett rá, mint akkor, amikor hazajött az iskolából és minden díjat Edward kapott és Morris hallgatott, — Eleanor ma is maga előtt látja, amint szótlánul kanalazza a levest és senki sem foglalkozik vele. De miközben nézte, elfogta a kételkedés. Itélőtáblai elnököt mondott. Nem kellett volna-e inkább a kúria elnökét mondani? Soha sem tudta, hogy mi micsoda, és ezért nem volt hajlandó Morris megvitatni vele Evan meg Carter ügyét.

Igaz, hogy ő se beszélt Levyékről, legföljebb

hébe-hóba, tréfából. Ez a legrosszabb a felnőttse-
 ben, gondolta. Nem tudnak osztózni a dolgokon,
 úgy mint valamikor. Ha találkoznak, soha sincs
 idejük kibeszélni magukat mint azelőtt a világról
 általában, mindig tényekről beszélnek — apró
 tényekről. Megpiszkálta a tüzet. Egyszerre csak
 harsány hang zúdult be a szobába. Crosby volt,
 aki a hall gongjával buzgólkodott. Olyan volt,
 mint egy vadember, aki kitölti bosszúját valami
 hitvány ellenségen. Nyers hang, zenebona csö-
 römpölt be a szobába. — Uram Isten, öltözésre
 csöngetnek — mondta Morris. Felállt és kinyújtóz-
 kodott. Felemelte karját és egy pillanatig feje
 fölött tartotta. Ilyen lesz majd egyszer, család-
 apa korában — gondolta Eleanor. Morris vissza-
 ejtette kezét és kiment. Eleanor egy darabig
 tűnődve ülve maradt, aztán ő is felkelt. Mire kell
 gondolnom? — kérdezte magától. Edwardnak
 kell írni — rémlett fel benne, azzal átment az
 anyja íróasztalához. Ez most már az én asztalom
 lesz — gondolta, és az ezüst gyertyatartót, nagy-
 apja miniatürképét, meg a szállítók könyveit
 nézte — az egyikre aranyozott tehén nyom-
 tatva — meg a pettyes rozmárt, amely kefét
 tartott a hátán; ezzel Martin lepté meg az anyját
 legutóbbi születésnapjára.

Crosby nyitva tartotta az ebédlő ajtaját, mi-
 közben várta, hogy bejöjjenek. Az ezüstre ráfér
 a tisztítás — gondolta magában. A kések és villák
 szikráztak az asztalon. Az egész szoba faragott
 székeivel, olajfestményeivel, a két tőr a kandalló
 párkányán, meg a csinos tálalóasztal — mind-
 ezek a tiszteletreméltó tárgyak, amelyeket Crosby
 naponta porolt és fényesített — ma este ragyogtak.
 Nappal ételszagúak voltak és szövethuzattal be-
 vontak, estére fényárban úsztak, szinte áttet-
 szőökké váltak. Takaros család ez — gondolta

magában Crosby, amint bevonultak a fiatal hölgyek helyes kék-fehér muszlinruhájukban és az urak olyan elegánsak, a szmókingjukban. Az ezredes alá toltta a széket. Pargiter este mindig jó hangulatban volt. Élvezte a vacsorát. Valami okból elpárolgott a rosszkedve. Most joviális hangulat fogta el. A gyerekek is felderültek, amikor ezt észrevették.

— Nagyon helyes a ruhád — mondta Deliának, amikor leült.

— Ez a régi? — mondta Delia, meglegyintve a kék muszlinruhát. Volt az apjában valami bőség, könnyedség és báj, amikor elfogta a jókedv, és Delia ezt nagyon szerette. Az emberek mind azt mondták, az apjára ütött, ennek néha örült, — például ma is. Az öreg olyan rózsás, olyan tiszta és sugárzó volt a szmókingjában. Egyszerre visszaváltoztak gyerekekké, ha apjukra rátört ez a hangulat, kaphatók voltak a családi tréfákra, amelyeken valamennyien nevettek, minden különösebb ok nélkül.

— Eleanor spekulál — mondta az apja rájuk kacsintva. — Ma Grove-napja van.

Mindenki nevetett. Eleanor azt hitte, az apja Roverről, a kutyáról beszél, pedig valójában Egertonnéról beszélt. Crosby, aki a levesestálat tartotta, elfintorította az arcát, neki is nevethekje volt. Az ezredes néha úgy megneveztette Crosbyt, hogy el kellett fordulnia és úgy kellett tennie, mintha valami dolga volna a tálalóasztalon.

— Ó, Egertonné — mondta Eleanor, és kanalazni kezdte a levest.

— Igenis, Egertonné — mondta az apja és tovább folytatta az Egertonnéról szóló történetet, akinek az arany haja a szóbeszéd szerint nem teljes egészében a sajátja.

Delia szívesen hallgatta apja Indiáról szóló

történeteit. Elevenek voltak s egyúttal romantikusak. Tisztek légkörét idézték fel, akik díszben együtt vacsoráznak, egy forró este, óriási ezüst diadaljelvényrel az asztal közepén. Mindig ilyen volt, a mi gyerekkorunkban — gondolta. Az ő, Delia születésnapján átugrotta az örömtüzet. Figyelte, ahogy balkezelével ügyesen kiosztja a húst. Bámulta apja határozottságát és józan eszét. Miközben tovább adagolta a húst, az öreg folytatta.

— Most, hogy arról a drága Egertonneről beszéltem, eszembe jut, — elmondtam már nektek az öreg Badger Parkes történetét a —

— Kisasszony — mondta Crosby suttogva és kinyitotta az ajtót Eleanor háta mögött. Néhány szót suttogott Eleanor fülébe.

— Megyek — mondta Eleanor és fölállt.

— Mi ez, mi ez? — mondta az ezredes, elhallgatva mondata közepén. Eleanor elhagyta a szobát.

— Az ápolónő üzen valamit — mondta Milly.

Az ezredes, aki éppen most látott neki a pecsenyének, kezében tartotta kését meg villáját. Valamennyien ezt tették. Senkinek sem volt kedve folytatni az evést.

— Hát csak vacsorázzunk tovább — mondta az ezredes hirtelen nekirontva a hússzeletének. Elvesztette jó kedélyét. Morris bizonytalanul burgonyát vett ki a tálból. Majd újra megjelent Crosby. Ott állt az ajtóban, erősen kidülledt, halványkék szemével nézett.

— Mi újság, Crosby? — kérdezte az ezredes.

— Az úrnők, azt hiszem, rosszabbul van — mondta a leány különös remegéssel a hangjában. Mindenki felállt.

— Várjatok. Megyek és megnézem — mondta Morris. Valamennyien követték a hallba. Az ezredes még mindig kezében tartotta a szalvétáját. Morris felrohant, egy pillanat múlva újra lejött.

— Mama elájult — mondta az ezredesnek. — Megkeresem Prenticet. — Magára kapta kalapját és kabátját és leszaladt a bejárat lépcsőjén. Hallották, amint kocsiért kiált, miközben tétovázva álltak a hallban.

— Fejezzétek be a vacsorátokat, lányok — mondta az ezredes parancsoló hangon. Ő azonban fel és alá járkált a szalónban, kezében a szalvétával.

— Most bekövetkezett, — mondta magában Delia — most bekövetkezett! Hihetetlen megkönnyebbülés és izgalom érzése kerítette hatalmába. Apja az egyik szalonból a másikba vonult át. Ő követte, de került a tekintetét. Túlságosan hasonlítottak egymáshoz, mindketten tudták, mit érez a másik. Delia az ablakban állt és lenézett az utcára. Zuhogott az eső. Az utca nedves volt, a háztetők fénylettek. Sötét felhők vonultak végig az égen, az ágak himbálództak az utcai lámpák fényében. Őbenne is himbálódzott valami. Valami ismeretlen közeledett. Egyszerre csak fojtott hang hallatszott a háta mögött és megfordult. Milly volt. Ott állt a kandalló mellett, a fehérruhás lány képe alatt és a könnyek lassan lecsurogtak az arcán. Delia közel lépett hozzá. Egészen közel kellene lépnie és átkarolnia a vállát; nem tudta rászánni magát. Igazi könnyek csurogtak le Milly arcán. De az ő szeme száraz volt. Visszafordult az ablakhoz. Az utca üres volt — csak az ágak himbálództak a lámpák fényében. Az ezredes fel és alá járkált. Egyszer beleütközött egy asztalba, és azt mondta: — a mindenét! Lépéseket hallottak az emeleti szobából. Suttogó hangokat hallottak. Delia visszafordult az ablakhoz.

Bérkocsi futott végig az utcán. Morris mindjárt kiugrott, mikor a kocsi megállt. Prentice dokor

követte. Egyenesen fölment és Morris hozzájuk csatlakozott a szalónban.

— Mért nem eszitek meg a vacsorát? — mondta az ezredes mogorván, megállapodva és egyenesen megállva előttük.

— Ó, majd ha a doktor elment — mondta Morris ingerlékenyen.

Az ezredes tovább járt föl és alá.

Aztán félbehagyta és hátul összekulcsolt kezekkel szemben a kandallóval megállt. Átható tekintete volt, mint aki farkasszemet néz a veszedelemmel.

Mind a ketten színházat játszunk, — gondolta magában Delia, lopva apjára pillantva. De ő jobban játszik, mint én.

Megint kinézett az ablakon. Egyre zuhogott. Mikor az eső belekerült a lámpafénybe, hosszú ezüst fénycsíkokban ragyogott fel.

— Esik — mondta halkán, de senki sem válaszolt neki.

Végül lépéseket hallottak a lépcsőn, és Prentice doktor belépett. Csendesen becsukta az ajtót, de nem mondott semmit.

— Nos? — mondta az ezredes, szembenézve vele.

Sokáig hallgattak.

— Milyennek találja az állapotát? — mondta az ezredes.

Prentice doktor könnyedén megvonta a vállát.

— Jobban van — mondta. — Pillanatnyilag — tette hozzá.

Delia úgy érezte, mintha vad erővel fejbeütnék ezek a szavak. Leroskadt a székek karjára.

— Egyszóval nem hal meg — mondta és felnézett a fatörzsön himbálódzó lányra. Mintha csak mosolygó kajánsággal vihogna le a lányára. Nem hal meg — soha, soha nem hal meg! — gondolt anyja képe alatt.

— Nohát befejezzük végre valahára a vacsorát? — mondta az ezredes és fölvette a szalvétát, amelyet az előbb letett a szalón asztalára.

Milyen kár, hogy a vacsora tönkrement, gondolta Crosby és újra felhozta a borjúpecsenyét a konyhából. A hús kiszáradt. A burgonyák barnára sülték a tetejükön. Mikor letette a tálcát szemben az ezredessel, megfigyelte, hogy az egyik gyertya nem ég tisztességesen. Majd rájukcsukta az ajtót, és a család végre megvacsorázott.

Minden csendes volt a házban. A kutya a gyékényen aludt a lépcső alján. Minden csendes volt a betegszoba ajtaján túl. Gyenge, horkoló hang hallatszott abból a szobából, ahol Martin aludt. A nappali gyerekszobában C.-né meg a dada megették a vacsorájukat, amelyet félbeszakítottak, amikor hangok hallatszottak fel a hallból. Rose aludt a gyerekhálósobában. Jó ideig mélyen aludt, szorosan bebugyolálva a feje fölött összecsavart ágytakaróba. Majd megmozdult és kinyújtotta a karjait. Valami felbukkant a feketeség felszínén. Valami fehér tojásdad alak lógott előtte, táncolt, mintha zsinegen lógna. Félig kinyitotta a szemét és odanézett. Szürke buborékok pezsegetek rajta. Tökéletesen felébredt. Egy arc lógott közvetlenül felette, mintha zsinegen lógna. Behúnyta a szemét, de az arc még mindig ott volt, mint a káprázat, szürke, fehér, bíborszínű és himlőhelyes arc. Rose kinyújtotta a kezét, hogy megérintse a mellette álló nagy ágyat. De az ágy üres volt. Fülelt. Kések csörömpölését és hangok zaját hallotta a folyosón át a nappali gyerekszobából. Nem tudott aludni.

Megpróbált egy juhnyájra gondolni, amelyet a legelőn karámba zártak. Ő maga terelte be a juhot a karámba. Egyiket a másik után. Számolta

őket, amint beugráltak : egy, kettő, három, négy. Sorban benn voltak. Az ötödik bárány nem akart beugrani. Körbe forgolódott és ránézett. Hosszú, keskeny arca szürke volt, ajkai mozogtak. A postaszekrényes ember arca volt, ahogy akkor egyedül maradt vele. Ha behúnyta a szemét, ott volt, ha kinyitotta, megint csak ott volt.

Felült az ágyban és elkiáltotta magát : dadus, dadus!

Mindenfelé halálos csend volt. A szomszéd szobában elhallgatott a kések és villák csörgése. Egyedül maradt valami rettenetessel. Aztán zajt hallott a folyosón. A zaj egyre közeledett. Az az ember volt. A keze már a kilincset fogja. Az ajtó kinyílik. Fénynyaláb hull a mosdóra. Meggyullad a kancsó meg a mosdótál. A férfi már benn van a szobában . . . Eleanor volt.

— Mért nem alszol? — kérdezte Eleanor. Letette a gyertyáját és kezdte rendbeszedni az ágyneműt. Minden fel volt forgatva. Rosera nézett. Szeme nagyon fénylett, arca kipirult. Mi baj? Tán az ébresztette fel, hogy odalenn a mama szobájában ide-oda járkáltak?

— Mért maradtál ébren? — kérdezte Eleanor. Rose megint ásított; de inkább sóhajtás volt, mint ásítás. Nem mondhatta meg Eleanornak, mit látott. Mélységes büntudat járta át. Valami okból le kellett tagadnia az arcot, amelyet látott.

— Rosszat álmodtam, megijedtem. — Ideges rángás rohant át a testén, mikor felült az ágyban. — Mi baja? — tünődött magában Eleanor. Összeverekedett Martinnal? Megint macskákat kergetett Miss Pym kertjében?

. — Megint macskákat kergettél? — kérdezte. — Szegény macskák — tette hozzá — azok éppoly kevésbé szeretik az effélét, mint te. — De látta, hogy Rose rémületének nem volt semmi köze

a macskákhoz. Belekapaszkodott az ujjába. Maga elé meredt, különös tekintettel a szemében.

— Mit álmodtál? — kérdezte Eleanor és leült az ágy szélére. Rose rábámult. Nem mondhatta meg, de Eleanort mindenáron rá kell venni, hogy maradjon vele.

— Azt hittem, egy ember van a szobában — nyögte ki végre. — Betörő — tette hozzá.

— Betörő? Itt? — mondta Eleanor. — De Rose, hogy tudna feljutni a gyerekszobába egy betörő? Itt van papa, itt van Morris, sose engednének be a szobádba betörőt.

— Nem — mondta Rose. — Papa megölné — tette hozzá. Valami különös volt rángatózásában.

— Mit csináltok? — kérdezte nyugtalanul. — Hogy lehet, hogy még nem feküdtetek le? Hiszen későn van!

— Hogy mit csinálunk? — mondta Eleanor. — A szalónban ülünk. Még nincs késő.

Amint beszélt, gyenge hang szűrődött be a szobába. Ha a szél jó irányba fújt, meghallhatták a Szent Pál katedrális harangjait. A gyengéd körök a levegőbe szóródtak: egy, kettő, három, négy... Eleanor ujján számolta, nyolc, kilenc, tíz. Őt magát is meglepte, hogy az ütések olyan hamar végetértek.

— Látod, csak tíz óra van — mondta. Azt hitte, már régen elmúlt. De az utolsó ütés is elpattant a levegőben. — Na most szépen aludj — mondta. Rose görcsösen megragadta a kezét.

— Ne menj el Eleanor, még ne menj el — könyörgött.

— De mondd el, mitől ijedtél meg — kezdte Eleanor. Abban bizonyos volt, hogy valamit eltitkol előle.

— Hát azt láttam... — kezdte Rose. Neki-durálta magát, hogy megmondja az igazat; találkozását azzal az emberrel a levélszekrény

mellett... — Hát azt láttam... — mondta mégegyszer. De ebben a pillanatban kinyílt az ajtó és belépett dadus.

— Nem tudom, mi ütött Rosie-ba ma este — mondta, amint nagy robajjal bejött. Kissé bűnösnek érezte magát; lent volt a földszinten a többi cseléddel és az úrnőről pletykált.

— Mindig olyan egészségesen alszik — mondta az ágyhoz lépve.

— Na, itt van dadus — mondta Eleanor. — Ő is lefekszik. Akkor már nem fogsz tovább ijedezni, úgy-e? — Lesímította a párnákat és megcsókolta a kislányt. Fölkelt és kezébe vette a gyertyáját.

— Jó éjszakát dadus — mondta, azzal megfordult és kiment a szobából.

— Jó éjszakát, Eleanor kisasszony — mondta dadus, némi részvétet csöpögtetve a hangjába, mert azok odalent azt mondták, hogy az asszony már nem húzza sokáig.

— Fordulj be és aludj, drágám — mondta és homlokon csókolta Roset. Mert sajnálta ezt a kislányt, aki olyan korán anyátlan lesz. Aztán kivette kézelőiből az ezüstgombokat és kezdte kiszedni a hajtűket a hajából, ingben a sárga fiókos szekrény előtt állva.

— Azt láttam — ismételte meg Eleanor, mikor becsukta a gyerekszoba ajtaját... Azt láttam... Mit látott ez a kislány? Valami retteneteset, valami titkosat. De mit? Ott rejtőzködött a kimeresztett szeme mögött. Kissé ferdén tartotta kezében a gyertyát. Három csepp faggyú hullott a símára vasalt szoknyájára, mielőtt észrevehette volna. Egyenesen tartotta a gyertyát és lement a lépcsőn. Menet közben fülelt. Csend volt. Martin aludt, az anyja aludt. Amint elment az ajtók mellett, le a földszintre, valami lomha

tömeg telepedett rá. Megállt, lepillantott a hallba. Üresség érzése fogta el. Hol vagyok? — kérdezte magától és fölbámult a súlyos mennyezetdíszre. Mi ez? Úgy rémlett neki, mintha egyedül volna a semmi közepén, de le kell mennie, cipelnie kell a terhét — kissé felemelte karját, mintha korsót hordozna, valami cserépedényt a fején. Újra megállt. Egy csésze körvonala rajzolódott ki a szemére, víz volt benne, meg valami sárga. A kutya csészéje volt, eszmélt rá. Kén volt a kutya csészéjében. A kutya meg magába bujva feküdt a lépcső alján. Óvatosan keresztüllépte az alvó kutyát és bement a szalónba.

Valamennyien felnéztek, amikor belépett, Morris kezében könyv volt, amelyet nem olvasott. Milly kezében kézimunka, amelyen nem dolgozott. Delia hátravetette magát karosszékében s a világon semmit sem csinált. Eleanor egy pillanatig habozva állt, majd az íróasztalhoz lépett. — Írok Edwardnak — dünnyögte. Elővette a tollát, de habozott. Egyszerre nehéznek találta, hogy Edwardnak írjon: maga előtt látta, amikor elveszi a tollat, amikor lesimítja a papirost az íróasztalon. Edward szeme túlságosan közel ült egymáshoz; idegesítő módon kefélt le a haját az előszobatükör előtt. Tréfásan mindig «Nigs»-nek szólította. «Kedves Edward!» — kezdte írni, az «Edward» nevet választva ebből az alkalomból, nem «Nigs»-et.

Morris felnézett a könyvből, amelyet olvasni próbált. Eleanor tollának kaparása zavarta. A lány megállt; aztán tovább írt. Aztán fejére tette a kezét. Persze, minden baját órá hártja ez a Morris. Idegesítette, folyton kérdezősködött és sohasem hallgatta meg a válaszokat. Morris megint belepillantott a könyvébe. De mire való erőltetni az olvasást? A visszafojtott izgalom

légköre émelyítette. Senki se tehetett semmit, de valamennyien visszafojtott izgalomban ültek a szobában. Milly varrása is idegesítette, Delia meg hátravetette magát a székében és szokása szerint nem csinált semmit. Össze volt zárva ezekkel a nőekkel, a műizgalom légkörében. Eleanor meg egyre csak írt, írt, írt. Nem volt semmi írni-valója, — na, végre megnedvesítette a borítékot és rátette a bélyeget.

— Adjam fel? — kérdezte Morris és letette a könyvet.

Felállt, mint aki örül, hogy akad valami dolga. Eleanor vele ment a főbejárat felé és nyitva tartotta, amíg Morris a levélszekrényhez sietett. Fínoman szitált az eső, és miközben az ajtóban állt, beszívta az enyhe, párás levegőt, és figyelte a különös árnyakat, amelyek a kövezeten remegtek a fák alatt. Morris eltűnt az árnyékok között a sarkon. Eleanornak eszébe jutott, hányszor állt az ajtóban, amikor Morris kisfiú volt és iskolába ment, táskával a kezében. Integedett neki, és mikor a sarokhoz ért, Morris mindig megfordult és visszaintett. Különös kis szertartás volt, amelyet abbahagytak, most, hogy mindketten felnőttek. Az árnyékok reszkettek, miközben ott várakozott; egy pillanat múlva Morris felbukkant az árnyékok között. Végigjött az utcán, feljött a lépcsőn.

— Holnap megkapja — mondta. — Legalább is a második postával.

Becsukta az ajtót, és lehajolt, hogy megerősítse a láncot. Eleanornak úgy rémlett, miközben csörgött a lánc, hogy mindketten elfogadták azt a tényt, hogy az éjszaka már nem történik semmi. Kerülték egymás tekintetét. Egyikük se kívánt több izgalmat. Visszatértek a szalónba.

— Hát — mondta Eleanor és körülnézett —

azt hiszem, nem ártana lefeküdni. Az ápolónő majd csönget, ha kell valami.

— Mi is lefekhetünk — mondta Morris. Milly kezdte összecsavarni a hímzését. Morris rákaparta a hamut a tűzre.

— Milyen gyalázatosan begyujtottak! — kiáltott fel dühösen. A széndarabok egymás mellett heverték. Vadul izzottak.

Egyszerre csak csengő szólalt meg.

— Az ápolónő! — kiáltott fel Eleanor. Morrisra nézett. Kiszaladt a szobából, Morris követte.

Hiába minden — gondolta magában Delia. Biztosan megint vaklárma lesz. Felállt. — Csak az ápolónő, — mondta Millynek, aki rémült tekintettel állt fel. Remélhetőleg nem fakad sírva — gondolta Delia és átment az első szobába. A kandalló párkányán gyertyák égtek. Megvilágították anyja képét. Felnézett anyja képére. A fehérruhás lány mosolygó közönnyel nézett el tulajdon hosszadalmas haldoklása fölött. A lánya valósággal megbotránkozott rajta.

— Nem hal meg, nem hal meg — mondta Delia keserűen, fölnézve a képre. Apja, akit felriasztott a csengetés, bejött a szobába. Vörös hálósipkát viselt, nevetséges bojtjál.

Mindez teljesen fölösleges — gondolta magában Delia, apjára nézve. Érezte, hogy mindkettőjüknek mérsékelni kell növekvő izgalmukat. Semmi sem fog történni, a világon semmi, mondta és ránézett. De ebben a pillanatban Eleanor lépett a szobába. Nagyon sápadt volt.

— Hol van papa? — mondta körülnézve. Végre meglátta. — Gyere papa, gyere, — mondta kinyujtva kezét. — Mama haldoklik... és a gyerekek... — mondta Millynek a vállán át.

Delia észrevette, hogy két kis fehér pont tűnt föl az apja halántékán. Pargiter tekintete megállapodott. Összeszedte magát. Gyermekai

előtt megindult a lépcsőn. Kis menetben valamennyien követték. Deliának feltűnt, hogy még a kutya is fel akart menni velük, de Morris visszakergette. Az ezredes ment be elsőnek a hálószobába. aztán Eleanor és Morris, aztán lejött Martin magára rántva házikabátját, aztán Milly lehozta a sálba burkolt Roset. De Delia elmaradt a többi mögött. Olyan sokan voltak a szobában, neki már úgyis csak az ajtóban maradna helye. Két ápolónőt látott, akik háttal álltak a szemben levő falnak. Az egyik sírt, — eszébe jutott, hogy az volt, amelyik ma délután állt be. Onnan, ahol állt, nem láthatta az ágyat. De azt látta, hogy Morris letérdepelt. Nekem is le kellene térdepelnem — tűnődött. Semmi esetre sem a folyosón — döntötte el. Félrenézett. A kis ablakot látta a folyosó végén. Esett az eső. Valahol fény világított, amely bearanyozta az esőcseppeket. Egyik csepp a másik után csurgott le az üvegen: lesiklottak, aztán pihentek; egyik csepp utólérte a másikat és együtt siklottak le. Néma csend volt a hálószobában.

Ez a halál? — tűnődött Delia. Egy pillanatig úgy rémlett, mintha volna ott valaki. Figyelt. Teljes csend volt. Majd mozgolódás, léptek zaja hallatszott a hálószobából, és tántorogva kijött az apja.

— Rose! — kiáltotta — Rose! Rose! Karjait kitérte, kezét ökölbe szorította.

Ezt jól csináltad, mondta Delia, mikor elment mellette. Olyan volt mint egy színdarab jelenete. Delia teljesen szenvedélytelenül figyelte az esőcseppek szemerkélését. Amint legurultak, egyesültek, és egyetlen cseppben gurultak tovább, lefelé az ablakon.

Esett. Könnyű, szitáló eső szemerkélt a kövezetre; mintha zsírral fényesítették volna ki. Érde-

mes kinyitni az esernyőt, szükséges kocsiért kiáltani? — kérdezték az emberek, akik kijöttek a színházakból, amint felnéztek a szelíd, tejszínű égre, amelyen elhomályosultak a csillagok. Ahol földre hullott, rétekre vagy kertekre, felkavarta a föld szagát. Itt egy fűszálra cseppent, amott egy vadvirág kelyhébe hullott, aztán szél kerekedett és elállt az eső. Érdemes menedéket keresni a galagonyában, a sövény alatt? tűnődtek a bárányok, és a borjak már szét is széledtek a szürke mezőn a sűrű sövények mellett rágcsálva, álmosan kérődzve, esőcseppekkel a szőrükön. A háztetőkre is esett az eső — a Westminsterre, meg a Ladbroke Grove-ra: a nagy óceánon millió pont szurkálta a kék végtelent, mint valami mérhetetlen zuhany. A hatalmas katedrálisokat, az alvó egyetemi városok felszökkenő tornyait, az ólomkupolás könyvtárakat és múzeumokat, amelyek ilyenkor barna vászonba vannak takarva, addig áztatta a szitáló eső, amíg belefolyt a szeszélyes, vihogó törpék, a karmos ereszsárkányok szájába, ahonnan ezer meg ezer bizarr csipkében szűrődött ki. Egy részeg ember, aki megcsúszik a keskeny sikátoron a kocsmá előtt, átkozódik. Gyermekek asszonyok hallják, hogy a doktor azt mondja a madámnak: Esik. És a megkonduló oxfordi harangok, amelyek körbe fel-lebuknak, mint lassú delfinek az olajos tengerben, merengve belefognak zenei varázslatukba. A szitáló eső, a szemerkélő eső egyformán áztatta a püspöki süveggel borított és a hajadon fejeket, azzal a pártatlansággal, amely azt sejtette, hogy az eső istene, ha van ilyen, azt gondolja: Ne csak a nagyon bölcsek, a nagyon nagyok kapjanak belőle, hanem minden élő, lélegző istenteremténye, a rágcsálók meg a kérődzők, a tudatlanok, a boldogtalanok, akik a kemence mellett robotolnak és ugyanazt a fazekat gyártják megszámlálhatatlan változatban, azok

is, akik vörösen izzó agyukat elkínzott betűkkel gyötrik és Jonesné is a mellékutcában, mindenki osztozzék a bőkezűségemben.

Oxfordban is esett. Fínoman, szakadatlanul esett az eső, kis bugyogó és sustorgó zajt ütött az ereszen. Edward kihajolt az ablakon és még láthatta a fákat a kollégium kertjében, amint szinte elsápadtak az esőben. Leszámítva a fák suhogását és az eső csobogását, teljes csend volt. Párás földszag áradt a nedves talajból. Imitt-amott lámpát gyújtottak a kollégium sötét tömegében; és halványsárga hold látszott az egyik sarokban, ahová lámpafény hullott egy virágzó fára. A fű láthatatlan, cseppfolyós, szürke lett, mint a víz.

Hosszan, elégedetten szívta be a levegőt. A nap valamennyi pillanata közül ezt szerette legjobban, amikor az ablakban állt és kinézett a kertbe. Újra beszívta a hideg, párás levegőt, aztán összeszedte magát és visszafordult a szobába. Keményen dolgozott. Napja, tanára utasítása szerint órákra és félórákra volt felosztva: de azért még volt öt perc szabad ideje, mielőtt hozzáfog a munkához. Felcsavarta az asztali lámpát. Részben a zöld fény miatt kissé sápadtnak és vékonynak látszott, de nagyon jóképű volt. Tiszta arcvonásaival és szép hajával, amelyet két ujjával hátrasimított, olyan volt, mint egy görög fiú valamely frízen. Mosolygott. Miközben az esőt figyelte, arra gondolt, hogy az apja és tanára közti beszélgetés után — a fiának van jövője — az öreg erőnek erejével meg akarta nézni a szobát, ahol az ő apja tanult, mikor a kollégiumban volt. Berontottak és egy Thompson nevű fiút találtak ott, aki éppen a földön térdepelt és fujtatóval próbálta felszítani a tüzet.

— Az apám lakott ebben a szobában, uram — mondta az ezredes mentegetődzve. A fiatalember

elvörösödött és azt mondta: Kérem szépen. — Edward mosolygott. — Kérem szépen, mondta el magában mégegyszer. No, de most már munkához kellett fogni. Valamivel magasabbra csavarta a lángot. Ha a láng magasabbra volt csavarva, akkor a munkája éles, világos fénykörben rajzolódtott ki a környező félhomályban. Az előtte heverő szövegekre és szótárakra nézett. Mindig elfogta egy kis kétely, mielőtt munkához látott. Apját rettenetesen lesujtaná, ha megbukna. Nagyon a szívéen viselte. Vagy tizenkét üveg fínom, öreg portói bort küldött neki «szíverősítőnek». Dehát Marsham is dolgozott, aztán itt volt az okos birminghami zsidógyerek, — de most már igazán ideje munkához látni. Az oxfordi harangok egymásután belefogtak lassú, összhangzó légi játékkukba. Nehézkesen, egyenlőtlenül kondultak meg, mintha ki akarnák mozdítani a levegőt az útjukból, és a levegő súlyos volna. Edward szerette a harangszót. Végighallgatta, amíg utolsót ütött; aztán az asztalhoz húzta a székét. Lejárt az idő; most már dolgozni kell.

Kis redő mélyült ki a szemöldöke között. Összeráncolta a szemöldökét, mikor olvasott; olvasott, jegyzeteket készített, aztán megint olvasott. A hangok elenyésztek. Nem látott semmit, csak az előtte fekvő görög szöveget. De miközben olvasott, agyveleje fokozatosan felmelegedett; tudatában volt, hogy valami szaporábbá és sűrűbbé válik a homloka mögött. Egyik mondat a másik után világosodott meg előtte; pontosabban — vette észre, miközben rövid lapszéljegyzetet készített, — mint az előtte való este. Apró, elhanyagolható szavak most új árnyalatot árultak el, ami megváltoztatta az értelmet. Újabb jegyzetet készített. Hát ez volt az értelme. Tulajdon ügyesége, amivel behatolt a mondatba, az izgalom borzongásával töltötte el. Előtte volt tisztán és telje-

sen. De pontosnak, kifogástalannak kell lennie ; még a kis lefirkantott jegyzetei is olyan olvashatók legyenek, mint a nyomtatott betű. Hol ehhez, hol ahhoz a könyvhöz hajolt. Majd hátratámaszkodott, hogy behúnyt szemmel is eszében tartsa. Vigyáznia kell, hogy semmi se posványosodjék el a bizonytalanságban. A harangok újra megszólaltak ; odafigyelt. Változatlanul szóltak. A redők, amelyek arcára vésődtek, meglazultak. Hátratámaszkodott ; izmai fölengedtek. Felnézett könyvéből a félhomályba. Úgy érezte magát, mintha verseny után elvágódnék a gyepen. De egy pillanatig úgy rémlett, mintha még mindig futna ; elméje tovább rohant a könyv nélkül is. Magától száguldott végig, gátlás nélkül, a merő értelem világában : de az értelem fokozatosan elveszett. A könyvek kiríttak a falból : látta a vajszínű faburkolatot ; látta a pipacs-csokrot a kék vázában. Az utolsó harangütés is elhangzott. Felsőhajtott és felkelt az asztal mellől.

Megint az ablakban állt ; esett, de a fehérség elenyészett. Leszámítva egy-egy nedves levelet, amely imitt-amott fénylett, a kert most már teljesen sötét volt, — eltűnt a virágzó fa sárga koronája. A kollégium épületei alacsony tömegben feküdtek körül a kertet, hol vörös, hol sárga pettyekkel, ahol világosság égett a függönyök mögött ; aztán ott állott a kápolna, egész tömegét az ég felé markolva, amely az eső miatt kissé remegni látszott. De nem sokáig tartott a csend. Odafülelt ; nem volt megkülönböztethető hang ; de amint kinézett, az egész épület életet zümmögött. Hirtelen nevetés hangzott fel, majd egy zongora kalimpálása ; majd kibetűzhetetlen csörömpölés és fecsegés, — talán terítették valahol ; aztán megint az eső zuhogásának a zaja és az ereszek bugyborékolása, miközben felszították a vizet. Visszament a szobába.

Hűvösre fordult az időjárás. A tűz majdnem

kialudt. Csak egészen kevés vörösség parázslott a szürke hamu alatt. Jókor eszébe jutott apja ajándéka — a bor, amelyet reggel kapott meg. Az oldalsó asztalhoz lépett, egy pohár portóit töltött magának. Amikor a világosság felé emelte, elmosolyodott. Újra maga előtt látta apjának a kezét a két síma csonkkal, amelyek ujjak helyett a poharat fogták; mielőtt ivott, mindig a világosság felé tartotta poharát.

— Verekedés előtt az ember felönt a garatra — jutott eszébe apja mondása.

— Vizsga előtt is — mondta Edward. Habozott; apját utánozva, a fény felé tartotta a poharat. Aztán lassan szürcsölni kezdte a bort. Letette a poharat az asztalra, maga elé. Visszatért Antigonéhez. Olvasott, újra ivott egy kortyot, újra olvasott, megint ivott egy kortyot. Enyhe izzás áradt szét a hátgerincéből a nyakszirtje felé. Úgy rémlett, mintha a bor felnyitná agya rekeszeinek apró elkülönítő ajtóit. Akár a bor tette, akár a szavak, annyi bizonyos, hogy fényben sugárzó, bíborszínű füstben gomolygó kagyló táncolt előtte, amelyből görög lány lépett ki; nem is görög volt, hanem angol. Márvány háttérben, liliomokkal övezve állt ott, de azért ott volt a Morris-tapéták és a szekrények között — Kitty unokahúga, úgy, amint utoljára látta, amikor a Viskóban vacsorázott. Mindkettő egyszerre volt — Antigone meg Kitty; a könyvben is, meg a szobában is; lángolt, életretámadt, mint egy bíborszínű virág. Nem! — kiáltott fel, dehogy-is virág! Mert ha egy lány valaha egyenesen járt az életben, élt, nevetett és lélegzett, akkor Kitty volt az, abban a kékcsíkos fehér ruhában, amit akkor viselt, amikor utoljára a Viskóban vacsorázott. Az ablakhoz ment. Vörös csíkok tetszettek át a fák között. Mulatság van a Viskóban. Vajjon kivel beszél? Mit mond? Visszaült az asztalhoz.

— Az ördög vigye — kiáltotta, mert erősen megnyomta ceruzájával a papirost. A ceruza hegye letört. Aztán koccanás hallatszott az ajtón, elsurranó koccanás, nem jelentkező, olyannak a koccanása, aki tovább megy, esze ágában sincs bejönni. De azért felállt és kinyitotta az ajtót. A felette levő emeleten felbukkant egy óriás-termetű fiatalember alakja, amint a korlátnak támaszkodott. — Gyere be — mondta Edward.

Az óriás fiatalember lassan lesétált a lépcsőn. Nagyon magas volt. Dülledt szemébe rémült tekintet költözött az asztalon heverő könyvek láttára. Ránézett a könyvekre; görögök voltak. De utóvégre egy üveg bor állt az asztalon.

Edward bort töltött. Gibbs mellett Hüvelyk Matyinak látszott, Eleanor szavával élve. Maga is érezte az ellentétet. A keze, amellyel fölemelte poharát, olyan volt, mint egy lány keze Gibbs nagy vörös mancsa mellett. Gibbs keze skárlát-vörös volt; olyan, mint egy font nyers hús.

Vadászat volt a közös beszéd tárgyuk. Vadászatról beszéltek. Edward hátratámaszkodott és átengedte Gibbsnek a beszédet. Igazán mulatságos volt Gibbst hallgatni, lovagolni vele az angol ösvényeken. Szeptemberi rókavadászatról beszélt, meg rakoncátlan, de azért alkalomadtán kezes lóról. Azt mondta: — Emlékszel, a tanyán, jobboldalt, ahol Stapleyék felé visz az út, arra a csinos lányra? — egyet hunyorított. — Nagy baj, egy erdész elvette. — Edward elnézte, ahogy felhajtotta a portóiját, hallgatta, hogy azt mondja, bár már vége volna ennek az átkozott nyárnak. Aztán mégegyszer elmondta a régi történetet a spaniel szukáról. — Eljössz és velünk maradsz szeptemberben — mondta, mikor olyan csendes, hogy Gibbs észre se vette, kinyílt az ajtó és besurran egy másik ember — egészen más ember.

Ashley jött be. Tökéletes ellentéte Gibbsnek. Se nem magas, se nem alacsony, se nem fekete, se nem szőke, de azért nem érdektelen, — éppen nem. Feltűnő volt a mozgása, mintha a szék meg az asztal valamely mágnességet sugározna ki, amelyet mintha láthatatlan antenna vagy láthatatlan macska-bajusza segítségével megérezne. Most leereszkedett, lassan, óvatosan, az asztalra pillantott és elolvasott egy fél sort az egyik könyvből. Gibbs mondata közepén megállt.

— Hallo, Ashley — mondta kissé kurtán. Kinyújtotta kezét és újra öntött magának az ezredes portóijából. Az üveg most már kiürült.

— Sajnálom — mondta Ashleyre pillantva.

— Az én kedvemért ne bonts másik üveget — mondta Ashley gyorsan. Hangja kissé nyávogott, mintha rosszul érezné magát.

— Ó, de mindjárt megszomjazunk mi is — mondta Edward közömbösen. Az ebédlőbe ment borért.

— Ördög vigye az ügyetlenségemet — jutott eszébe, amikor megállt az üvegek mellett. Dühösen eszmélt rá, miközben kiválasztotta az üveget, hogy újabb botrány lesz Ashleyvel, már pedig máris kettő volt Gibbs miatt ebben a félévben.

Visszament az üveggel és kis zsámolyra ült, kettőjük közé. Kihúzta a dugót és töltött. Mindketten bámuló tekintetet vetettek rá, ahogy köztük ült. A hiúság, amellyel Eleanor mindig rámosolygott a bátyjára, jogosnak bizonyult. Szerette, ha reászegezik a szemüket. Pedig mindkettővel jól érzi magát — gondolta. Ez a gondolat jólesett; vadászatról tudott beszélni Gibbsszel és könyvekről Ashleyvel. De Ashley csak könyvekről tud beszélni, és Gibbs — elmosolyodott — csak lányokról. Lányokról és lovakról. Kitöltött három pohár bort.

Ashley óvatosan kortyolt; Gibbs, nagy vörös

kezével markolta a poharat, gyorsan kiitta. Vadászatról beszéltek, aztán vizsgákról. Aztán Ashley az asztalon fekvő könyvekre pillantva, így szólt:

— Veled mi van?

— Egy szikrányi kilátásom sincs — mondta Edward. Közönye színlelt volt. Úgy tett, mintha nem érdekelnék a vizsgák — de csak pózolt. Gibbs lépre ment, de Ashley keresztül látott rajta. Gyakran csípte rajta Edward-ot efféle apró kis hiúságokon. De ezek még jobban megkedveltették vele. Milyen szép fiú, — gondolta magában — amint ott ül köztük fején kissé hullámos szőke hajával; olyan mint egy görög fiú. Erős, de bizonyos tekintetben gyenge. Rászorul az ő védelmére.

Meg kéne óvni az olyan barmoktól, mint Gibbs, gondolta haragosan. Hogy képes Edward elviselni ezt a tenyeres-talpas ökröt, — gondolta rápillantva — aki mindig sörtől és lovaktól bűzlik (hallgatta, amit beszélt); ez egyszerűen nem fért Ashley fejébe. Mikor belépett, elcsípte egy felbőszítő mondat végét, amely elárulta, hogy valami közös tervben állapodtak meg.

— Egyszóval, megkérdem majd Storeytól, hogy mi van azzal a gebével — mondta egyszerre Gibbs, mintha valami magánbeszélgetést fejezne be, amelyet akkor kezdtek meg, amikor Ashley még nem ült a szobában. A féltékenység görcse húzta össze Ashleyt. Hogy eltitkolja, kinyújtotta a kezét és felvett egy könyvet, amely nyitva hevert az asztalon. Úgy tett, mintha olvasná.

Gibbs érezte, hogy ezzel meg akarta sérteni. Jól tudta, hogy Ashley nagy baromnak tartja; az ocsmány kis disznó bejött, elrontotta a beszélgetést és a végén még pofákat vág ellene. Na, nem baj; már éppen indulni akart, de most juszt is ittmarad; megüti a guta a nyavalyást. Ez biztos. Edward felé fordult és tovább beszélt.

— Nem fogsz haragudni, ha olyan lesz a ház, mint egy disznóól — mondta. — Az egész pereputty felmegy Skóciába.

Ashley csökönyösen átfordította a lapot. Hát csak maradjanak magukra. Edward élvezni kezdte a helyzetet és rosszmájúan kiaknázta.

— Rendben van — gondolta magában. — Nem fogtok nevetségessé tenni — tette hozzá.

— Ó, éppen csak egy kis rókavadászat lesz — mondta Gibbs. Ashley újra fordított. Edward a könyvre pillantott. Ashley fordítva tartotta. De miközben Ashleyre pillantott meglátta fejét a faburkolat és a pipacsok között. Milyen civilizáltnak látszik — gondolta — Gibbshez képest. Mérföldnyire tisztelte Ashleyt. Gibbs egyszerre elvesztette varázserejét. Újra belekezdett ugyanabba a régi történetbe, a spaniel szukáról. Cudar botrány lesz holnap — gondolta, és suttyomban megnézte az óráját. Tizenegy elmúlt, és reggeli előtt még egy órát kell dolgoznia. Megitta a maradék pár csepp borát, nyujtózkodott, feltűnően ásított és felállt.

— Legfőbb ideje lefeküdni — mondta. Ashley rimánkodó pillantást vetett rá. Edward rettentően tudta gyötörni. Edward kezdte kigombolni a kabátját; tökéletes alakja van — gondolta Ashley és ránézett a két fiú közé állva.

— De ne siessetek — mondta Edward, még egyet ásítva. — Csak igyátok ki a borotokat. — Mosolygott arra a gondolatra, hogy Ashley meg Gibbs együtt isszák ki a borukat. — Még rengeteg van, ha kell. — A szomszéd szobára mutatott és otthagya őket.

— Vívják meg közös csatájukat — gondolta, mikor becsukta a hálószoba ajtaját. A csata épp elég hamar elkövetkezik; ezt már tudta Ashley arckifejezéséből. Ez a fiú eszeveszetten féltékeny. Vetkőződni kezdett. Pénzét módszeresen két

halomba rakta, a tükör két oldalára, ugyanis kissé pénzsűkében volt; kabátját gondosan összehajtotta egy székre. Aztán megnézte magát a tükörben és végigsimította a haját avval a félig öntudatlan mozdulattal, amely annyira bosszantotta a hűgát. Aztán hallgatódzni kezdett.

Becsapódott egy ajtó. Egyikük elment — Gibbs vagy Ashley. Az egyik, gyanította, még itt van. Erősen fülelt. Mozgást hallott a nappali szobából. Nagyon gyorsan, nagyon határozottan megfordította a kulcsot a zárban. Egy pillanattal később megmozdult a kilincs.

— Edward — mondta Ashley. A hangja halk és fegyelmezett volt.

Edward nem válaszolt.

— Edward — mondta Ashley, a kilincset rázva.

Hangja éles és könnyörgő volt.

— Jó éjszakát — mondta Edward élesen. Fülelt. Csend következett. Majd hallotta, hogy becsapódik az ajtó. Ashley is elment.

— Úristen! Micsoda komédia lesz holnap — mondta Edward és az ablakhoz lépett, kinézett az esőre, amely még mindig zuhogott.

A Viskóban — így nevezték a rektor lakását — befejeződött a mulatság. A hölgyek az ajtóban álltak, lenge köpenyükben és fölnéztek az égre ahonnan enyhe eső szemerkélt.

— Mi ez? Csalogány? — kérdezte Larpentné, aki madár csicsergését hallotta a bokorban. Akkor az öreg Galagonya, — a nagy Andrews doktor — a hölgy háta mögött állva, a szitáló esőnek kitett boltozatos fejével és bozontos, erőteljes, de nem tolakodó arcát az ég felé fordítva, harsogó nevetésben tört ki. — Sárgarigó — mondta. A kőfalak visszhangozták a hiénaszerű nevetést; majd egy kézmozdulat kíséretében, amelyet hagyományok

évszázadai parancsoltak rá, Larpentné visszahúzta a lábát, mintha beleütkezött volna valamelyik krétával odapingált jelbe, amely az előadótermek ajtaját díszíti, jelezve, hogy Lathomné, a hittudomány tanárának a felesége előbbre való. Valamennyien kivonultak az esőbe.

A Viskó hosszú szalónjában valamennyien felálltak.

— Olyan boldog vagyok, hogy Galagonya — Andrews doktor — nem keltett csalódást — mondta Malonené, szokott udvariasságával. Mint bennlakók, Galagonyának nevezték a nagy doktort. Amerikai látogatók számára Andrews doktor volt.

A vendégek elmentek. De Howard Frippsék, az amerikaiak, ott laktak a házban. Howard Frippsné azt mondta, Andrews doktor elragadó volt hozzá. És férje, a professzor, valami hasonló udvariasságot mondott a magiszternek. Kitty, a lánya, kissé háttérbe vonulva, szeretett volna túllenni az egészen és ágyba feküdni. De ott kellett állnia mindaddig, míg az anyja jelt adott, hogy mehet.

— Soha nem láttam Galagonyát jobb formában — folytatta az apja, bókot csempészve mondatába a kis amerikai hölgy számára, aki ekkora hódítást tett. A hölgy kicsi és élénk volt és Galagonya szerette a kicsi és élénk hölgyeket.

— Imádom a könyveit — mondta Frippsné orrhangján. — De sohasem reméltem, hogy abban az élvezetben részesülök, hogy mellette ülhetek a vacsoránál.

Igazán szereted a köpködését beszéd közben? — tünődött magában Kitty, rápillantva. És az amerikai nő egészen rendkívül csinos és eleven volt. Mellette — az anyját kivéve — minden aszszony lomposnak, álmosnak látszott. Ugyanis

Malonené, amint a kandalló mellett állt, lábával a kályha rácsán, erősen bodorított göndör fehér hajával sohasem volt sem divatosan, sem divatjamúltan öltözve. Frippsné ezzel szemben szigorúan követte a divatot.

Pedig mégis kinevetik, — gondolta magában Kitty. Észrevette, hogy az oxfordi hölgyek felhúzták a szemöldöküket Frippsné egyik-másik amerikai mondatára — de Kitty szerette Frippsné amerikai mondatait; annyira különböztek attól, amit megszokott. Frippsné amerikai nő, igazi amerikai, de a férjét senkisé nem nézné amerikainak — gondolta Kitty rápillantva. Akármelyik angol egyetem tanára lehetne. Választékosan ráncos arcával, keskeny szakállával és szemüvegének fekete szalagjával, amelyet úgy viselt a mellén, mint valami idegen kitüntetést. Idegen — legalább is amerikai — kiejtés nélkül beszélt. De azért mégis más volt. Kitty elejtette a zsebkendőjét. Fripps egyszerre lehajolt és szinte túlságosan udvarias meghajlással nyujtotta át, — ez egyenesen zavarba hozta. Lehajtotta fejét és kissé félszegen mosolygott a professzorra, amikor eltette a zsebkendőjét.

— Köszönöm szépen — mondta. Ez az ember megfélemlítette. Frippsné mellett még magasabbnak érezte magát, mint máskor. Az ő haja hamisítatlan Rigby-vörös. Sohasem feküdt símán, ahogy kellett volna; Frippsné haja szép volt, bársonyos és engedelmes.

Most azonban Malonené Frippsnére pillantva, így szólt: Nos, hölgyeim? — és intett a kezével.

Volt valami parancsoló a kézmozdulatában, mintha már sokszor megtette volna és sokszor engedelmeskedtek volna neki. Megindultak az ajtó felé. Az ajtóban kis szertartás zajlott le; Fripps professzor mélyen Malonené keze fölé hajolt, nem

egészen olyan mélyen Kitty keze fölé, és szélesre tárta előttük az ajtót.

— Kissé túljátssza a szerepét — gondolta Kitty, amikor kimentek.

A hölgyek, gyertyával a kezükben, egymásután fölmentek a széles, alacsony lépcsőfokokon. A Katherine-kollégium egykori magisztereinek arcképei néztek le rájuk. A gyertyák lángja rálobbant a sötét, aranykeretes arcokra, amint sorban fölmentek a lépcsőfokokon.

Most meg fog állni — gondolta Kitty, aki utána következett és megkérdezi, ki ez?

De Frippsné nem állt meg. Kitty ezt jónéven vette. Sokkal rokonszenvesebb, mint a legtöbb látogatójuk — gondolta. Még sohasem intézte el a Bodley-könyvtárt olyan gyorsan, mint ma reggel. Szinte bűnösnek érezte magát. Még sok látnivaló volna, ha kíváncsiak rájuk. De még egy óra sem telt belé, mikor Frippsné Kittyhez fordult és elbűvölő orrhangján így szólt:

— Drágám, az a gyanúm, hogy jóllakott a látnivalókkal; mit szólna egy fagyalthoz abban az édes, régi cukrászdában, a nagy francia ablakokkal?

És fagyaltoztak, amikor körül kellett volna menni a Bodleyban.

A menet elérkezett az első pihenőhöz, és Malonené megállt annak a nevezetes szobának az ajtajában, ahol az előkelő vendégek az éjszakát töltötték, amikor a Viskóban szálltak meg. Körülnézett a nyitott ajtóban.

— Ez az az ágy, amelyben Erzsébet királyné *nem* aludt — mondta el a hagyományos kis tréfát, mikor megnézték a nagy menyezetes ágyat. A kandallóban égett a tűz; a vizeskorsó fel volt kötve, mint egy fogfájós öregasszony álla és az öltözőasztalon égtek a gyertyák. De ma este valami szokatlan van a szobában, gondolta Kitty, az anyja vállán át benézve; egy ezüstös zöld pon-

gyola az ágyon és az öltözőasztalon egész sereg kis tégely meg üvegcsse meg nagy rózsaszínű púderpamacs hever. Lehetséges-e, elképzelhető-e, hogy Frippsné azért csípte ki úgy magát, és az oxfordi hölgyek azért voltak olyan lomposak, mert Frippsné — De Malonené éppen azt mondta:

— Mindene megvan, amit kíván? — és olyan végtelen udvariassággal mondta, hogy Kitty rájött, hogy Malonené is észrevette az öltözőasztalt. Kitty kinyújtotta kezét. Nagy meglepetésére Frippsné, a helyett, hogy megfogta volna, magához vonta őt és megcsókolta.

— Hálás köszönet, hogy megmutatta nekem ezt a sok látnivalót. És ne felejtsem el meglátogatni bennünket Amerikában — tette hozzá. Mert ő is szerette a hosszúra nőtt, félénk lányt, aki oly kevéssé titkolta, hogy szívesebben fagyalatozik, mint ahogy a Bodleyt mutogatja. És valami okból sajnálta.

— Jó éjszakát, Kitty — mondta az anyja, mikor becsukta az ajtót, és szórakozottan megérintették egymás arcát.

Kitty felment a lépcsőn a maga szobájába. Még mindig érezte az arcán Frippsné csókjának a helyét. Kissé égette a csók.

Becsukta az ajtót. A szoba nagyon fülledt volt a meleg éjszakán, de náluk mindig becsukták az ablakot és összehúzták a függönyt. Kinyitotta az ablakot és széthúzta a függönyt. Esett, mint rendesen. Ezüstös esőnyilak zúdultak a kert sötét fáira. Aztán levetette a cipőjét. Rossz, ha az ember ilyen magas, — a cipője mindig szűk; kivált a fehér selyemcipő. Kezdte kikapcsolni a ruháját; nem volt könnyű. Annyi kapocs volt rajta és valamennyi hátul. De végre kikapcsolta a fehér selyemruhát és vigyázva a szék támlájára terítette; akkor aztán nekifogott a haja keféelésének.

Csütörtök volt, legrosszabb fajta csütörtök, gondolta. Délelőtti megtekintések, ebédvendégek, diákok teára és díszvacsora este.

De legalább vége van . . . vége van, vont a le a tanulságot, miközben betette a fésűt a hajába.

Lobogtak a gyertyák és a muszlin-ablakfüggöny fehér léggömbként repkedve, majdnem a gyertyalánghoz ért. Riadtan felnyitotta a szemét. A nyitott ablakban állt, gyertyafényben, egy szál ingben.

— Akárki beláthat — mondta az anyja csak a minap, amikor e miatt megszidta.

Most áttette a gyertyákat a jobboldali asztalra. Így senki se láthat be — gondolta.

Újra kefélni kezdte a haját. De az oldalvilágításban más szögből látta az arcát, mint az előbb, mikor szemben jött a fény.

— Csinos vagyok? — kérdezte önmagától és letette a fésűt. A tükörbe nézett. Arcsontjai nagyon kiálltak; szemei messze feküdtek egymástól. Nem, nem csinos. A termete is ellene fordult. Vajjon mit gondolhat rólam Frippsné, tünődött.

Megcsókolt, jutott hirtelen megint eszébe felriadó örömmel. Megint az arcán érezte az izzást. Meghívott, hogy tartsak velük Amerikába. Milyen mulatságos volna! — gondolta. Milyen mulatságos volna itthagyni Oxfordot és Amerikába menni. Végighúzta a fésűt a haján, mely olyan sűrű volt, mint egy bokor.

A harangok rákezdtek szokott zenebonájukra. Gyűlölte a harangszót; mindig baljóslatú hangnak érezte; és alighogy az egyik elhangzott, a másik rákezdte. Egyre csak kongtak, egyik a másik után, egyik a másikat túlharsogva, sohasem volt vége. Tizenegyig, tizenkettőig számolt; aztán folytatódott tizenhárom, tizennégy . . . Egymásnak felelgettek a hangok a párás, szitáló levegőben. Késő volt. Megmosta a fogát. A naptárra

pillantott a mosdó fölött, letépte a csütörtököt és bedobta egy kosárba, mintha csak azt mondaná : ezen is túlvagyunk. Péntek nézett farkasszemet vele, nagy vörös betűkkel. Péntek jó nap ; pénteken Lucynál van órája, Robsonéknál teázik. «Áldott legyen, aki munkára serkent» — olvasta a naptárban. A naptárak mindig beszélnek az emberhez. Nem végezte el a munkáját. A kék kötetekre pillantott. Dr. Andrews : Anglia alkotmánytörténete. Papírjel volt a harmadik kötetben. Be kellene fejeznie a harmadik fejezetet Lucy kedvéért ; de nem ma este. Ma este nagyon fáradt. Az ablakba állt. Harsogó nevetés szállt fel a diákok szállásáról. Ugyan min nevethetnek? — tépelődött az ablakban. Úgy hallatszott, mintha jókedvük volna. Sohase nevetnek ilyenformán, amikor teázni jönnek a Viskóba, gondolta, mikor a nevetés elhalt. A Balliol-kollégiumbeli kis ember csak ott ült, kezét tördelve. Az Istennek se beszélt ; de semmi áron nem akart elmenni. Aztán elfújta a gyertyát és az ágyba feküdt. Meglehetősen szeretem — gondolta, miközben kinyujtózkodott a hideg ágyneműben, ha még annyiszor is tördeli a kezét. Ami Tony Ashtont illeti, gondolta, párnáin forgolódva, őt nem szeretem. Mindig úgy viselkedik, mintha keresztkérdéseket tenne Edwardról, akit Eleanor «Nigs»-nek nevez és akinek a két szeme túlságosan közel ül egymáshoz, és olyan a feje, mint egy borbély cégére. Vele tartott a multkor a pikniken, amikor a hangyák belemásztak Lathomné szoknyájába. Folyton Kitty mellett lézengett. De semmi kedve sincs hozzámenni. Egyáltalán nem óhajt feleségül menni egy professzorhoz és a világ végéig Oxfordban élni. Nem, nem, nem! Ásított, forgolódott a párnáján és meghallgatta az elkésett harangszót, amely úgy kondult meg, ahogy a madár úszik a sűrű, szitáló levegőben ; még egyet ásított és elaludt.

Az eső kitartóan esett egész éjszaka, kis ködöt verve a mezők fölött, szortyogva és bugyborékolva az ereszekben. A kertekben virágzó orgona- és aranyesőbokrokra hullott. Szelíden végigsiklott a könyvtárak ólomkupoláin és kifröcskölt az ereszsárkányok nevető száján. Megnedvesítette az ablakot, ahol a birminghami zsidógyerek a görögöt magolta, nedves türülkőzővel a fején; ahol Malone doktor virrasztott a kollégium óriás méretű történetének egyik fejezetét írva. És a Viskó kertjében, Kitty ablaka mellett elárasztotta az öreg fát, amely alatt királyok és költők üldögéltek és ittak, három évszázaddal előbb, de most már félig összeroskadt és a közepén karóval kellett megtámasztani.

— Parancsol esernyőt, kisasszony? — kérdezte Hiscock, esernyőt kínálva Kittynek, amikor másnap délután elhagyta a házat, valamivel később, mint kellett volna. Fagyos volt az idő, ezért örvendezett, amikor meglátott egy társaságot fehér meg sárga kabátban és párnákkal, indulóban a folyó felé, hogy ma nem kell csónakban ülnie. Ma nincs társaság. De elkésett, a harangszó figyelmeztette.

Egyenesen ment, amíg eljutott a szegényes vörös villákhoz, amelyeket az apja annyira utált, hogy kerülőt tett, hogy ne lássa őket. De mivel az egyik szegényes, vörös villában lakott Craddock kisasszony, Kitty szemében romantikus bűbájt öltöttek fel. A szíve erősebben vert, amikor befordult az új kápolna mellett és megpillantotta annak a háznak a meredek lépcsőjét, amelyben Craddock kisasszony újabban lakott. Lucy minden nap fel-lejárt ezeken a lépcsőkön; ez az ő ablaka, ez az ő csengője. A csengő nagyot lódulva kiugrott, mikor megrázta; de nem ugrott vissza, mert minden rozoga volt Lucy házában. De min-

den romantikus volt. A fogason Lucy esernyője lógott és ez sem hasonlított a többi esernyőhöz. Papagályfej volt a fogantyúja. De amint felment a meredek fényes lépcsőn, izgalma félelemmel keveredett: most megint csak összecsapta a munkáját; ezen a héten sem dolgozott «buzgalommal».

— Már jön! — gondolta Craddock kisasszony, és fölemelte a tollát. Orra hegye vörös volt. Szeme valahogyan bagolyszerű, körülötte sápadt, horpadt üreg. Csengettek. A tollat vörös tintába mártotta; éppen Kitty dolgozatát javította. Most hallotta lépteit a lépcsőn. Jön, gondolta, és egy pillanatra elállt a lélegzete. Letette a tollat.

— Nagyon sajnálom, Craddock kisasszony — mondta Kitty, miközben lerakta holmiját és leült az asztal mellé. — Szállóvendégeink voltak.

Craddock kisasszony végighúzta kezét a száján, mint mindig, amikor csalódott.

— Értem, — mondta — szóval, egész héten nem dolgozott semmit.

Craddock kisasszony felemelte tollát és bemártotta a vörös tintába. Aztán elővette a dolgozatot.

— Még csak kijavítani sem volt érdemes — mondta a levegőben pihentetve a tollát.

— Egy tízéves gyerek halálra szégyelné magát miatta. — Kitty bíborvörösre pirult.

— És a legfurcsább a dologban az, — mondta Craddock kisasszony, letéve a tollát, amikor az óra befejeződött — hogy nem mindennapi kopyója van.

Kitty megint alaposan elpirult, ezúttal az örömtől.

— Csak nem veszi hasznát — mondta Craddock kisasszony, ravasz szürke szemével ránézve.

— Tudja Craddock kisasszony, — kezdte Kitty mohón — az anyám...

— Hm... hm... hm... — Craddock kisasszony beléfojtotta a szót. Malone doktor nem a vallo-
mások meghallgatásáért fizette. Felállt.

— Nézze meg a virágaimat — mondta, mert érezte, hogy túlságosan keményen szidta le. Virágcsokor volt az asztalon. Vadvirágok, kékek meg fehérek, nedves zöld mohába kötve.

— A húgom küldte a lápról — mondta.

— A lápról? — kérdezte Kitty. — Miféle lápról? — Lehajolt és gyöngéden megérintette a kis virágokat. Milyen édes ez a lány, gondolta Craddock kisasszony; mert érzelmesen ragaszko-
dott Kittyhez. De nem szabad szentimentálisnak lennem, biztatta magát.

— A Scarborough lápról — mondta hangosan. — Ha nem tartjuk túlságosan nedvesen a mohát, akkor hetekig megmaradnak — tette hozzá, a virágokra pillantva.

— Nedvesen, de nem túlságosan nedvesen — mosolygott Kitty. — Ez könnyű Oxfordban, itt mindig esik az eső. — Az ablakra nézett, enyhe eső szemerkélt.

— Lassanként megszoknám itt, Craddock kisasszony — kezdte és fogta az esernyőjét. De elhallgatott, az óra véget ért.

— Nagyon megúnná — mondta Craddock kisasszony és ránézett. Kitty felvette kabátját. Nagyon édes volt, ahogy felvette a kabátját.

— Mikor a maga korában voltam, — folytatta Craddock kisasszony, visszazökkenve tanítónői szerepébe — mindenemet odaadtam volna érte, hogy olyan helyzetben legyek, mint maga, hogy azokkal az emberekkel találkozzam, akikkel maga találkozik, hogy azokat az embereket ismerjem, akiket maga ismer.

— Az öreg Galagonyát — mondta Kitty és eszébe jutott Craddock kisasszony mérhetetlen bámulata a tudomány e fáklyája iránt.

— Tiszteletlen kislány — tiltakozott Craddock kisasszony. — Kora legnagyobb történése.

— Hát velem nem beszél történelemről — mondta Kitty és eszébe jutott a súlyos, nyirkos kéz a térdén.

Még mindig tétovázott, de az óra befejeződött. Újabb tanítvány érkezett. Kitty körülnézett a szobában. Egy tányérban narancs volt, egy halom fényesfedelű dolgozatfüzeten; meg egy doboz, amely úgy festett, mintha kétszersült volna benne. Vajjon ez-e az egyetlen szobája? — tündött magában. Talán a behorpadt diványon alszik, amelyre kendő van dobva. Nem volt tükör a szobában és a kalapját kissé ferdén tette fel, azt gondolva, hogy Craddock kisasszony úgymint megveti az öltözködést.

Pedig Craddock kisasszony azt gondolta, milyen csodálatos dolog fiatalnak és szépnek lenni és nevezetes emberekkel találkozni.

— Robsonéknál teázom — mondta Kitty és kezét nyújtott. A leányuk, Nelly Robson, Craddock kisasszony legkedvesebb tanítványa volt. Az egyetlen lány, aki tud dolgozni.

— Gyalog megy? — kérdezte Craddock kisasszony, a lány ruhájára pillantva. — Ismeri a legrövidebb utat? A Ringmer Roadon át, a gázművek mellett.

— Igen, gyalog megyek — mondta Kitty kezetszorítva.

— És megpróbálok keményen dolgozni e héten — mondta, szerelmes és bámuló szemekkel pillantva le Craddock kisasszonyra. Aztán lement a meredek lépcsőn, amelyen a viaszosvászon regényességtől sugárzott és rápillantott az esernyőre, amelynek papagályfej volt a fogantyúja.

A professzor saját erejéből küzdte fel magát; «szépen érvényesült», hogy Malone doktort idéz-

zük ; a fia a tyúkketreceket javította a kert hátsó részében Prestwich Terrace-nek e zeg-zugos kis részén. Gyerünk a kalapáccsal! Szakadatlanul dolgozott, gerendát erősített a szétmállott tetőre. Keze fehér volt, nem olyanforma, mint az apjáé, de ujjai szintén hosszúak. Nem szerette maga végezni az efféle munkát. De vasárnap cipőt talpalt az apja. Lecsapott a kalapács, verte a hosszú, fényes szögeket, amelyek néha átbökték a fát és kibujtak, mert a fa korhadt volt. A tyúkokat is útálta, ezeket a hülye baromfiakat. Egy marék toll az egész, amelyből vörös üvegszemekkel merednek rá. Szerte bolyongtak a gyepen. Kis tollcafatokat hagytak imitt-amott a virágágyakban, amelyeket jobban szeretett. De virágnak nyoma sem volt. Hogyan is nőhet virág ott, ahol tyúkot tenyésztenek! Csöngettek.

— A fene egye meg! Valami vénasszony jön teára — mondta, a levegőben feledve kalapácsát ; aztán lecsapott vele a szögre.

Amint a lépcsőn állt, szemügyre véve az olcsó csipkés függönyöket, meg a kék meg narancsszínű verandaablakokat, Kitty azon törte a fejét, mit mondott az apja Nelly apjáról. Egy kislány bebocsátotta. Túlmagas vagyok, gondolta Kitty, amikor egy pillanatig egyedül maradt a szobában, ahová a cseléd bevezette. Mindenféle tárgyval telezsúfolt kis szoba volt. És túlságosan jól vagyok öltözve, gondolta, megnézve magát a kandalló fölötti tükörben. De ekkor belépett barát-nője, Nelly. Kicsi és kövér volt. Nagy szürke szemén acél okulárét viselt és barna vászon pongyolája szinte fokozta a megvesztegethetetlen becsületesség benyomását.

— Mindjárt kapunk teát a hátsó szobában — mondta, tetőtől talpig szemügyre véve Kittyt. Mért van rajta pongyola? — gondolta magában

Kitty, miközben követte abba a szobába, ahol már megkezdődött a teázás.

— Örülök, hogy látom — mondta Robsonné szertartásosan, a vállán át rápillantva. De alighanem senki se örült, hogy láthatja. Két gyerek máris evett. Kezükből vajaskenyérszeletet tartottak, letették a vajaskenyeret és bámészkodva néztek Kittyre, amikor bejött.

Kitty egyetlen szempillantással áttekintette a szobát. Kopár és ugyanakkor zsúfolt volt. Az asztal túlságosan nagy; körülötte haragoszöld plüszékek, de az abrosz durvaszövésű, közepén foltozott; a porcellán olcsónak látszott, cikornyás, vörös rózsáival. A világítás túlerős volt a szemének. Kalapácsolás zaja hallatszott a kertből. Kínézett a feldúlt, földszínű kertbe, amelyben nem volt virágágy. A végén fészker állt, onnan hallatszott a kalapácsolás.

Valamennyien milyen aprók — gondolta Kitty Robsonnéra pillantva. Csak a válla látszott ki a teakészletből. De a válla tekintélyes. Olyan kicsi, mint Bigge, a Viskó szakácsnője, csak terjedelmesebb. Odasandított Robsonnéra, aztán elkezdte kigombolni a kesztyűjét, suttymban, gyorsan, az abrosz alatt. De mért nem beszél senki? — gondolta idegesen. A gyerekek ünnepélyesen, zavart tekintettel meredtek rá. Bagolyszerű pillantásuk irgalmatlanul fel és alá sétált rajta. Szerencsére, mielőtt kifejezhették volna rosszalásukat, Robsonné erélyesen rájuk szólt, hogy siessenek a teázással; a vajaskenyér lassan megint fölkerült a szájukhoz.

— Mért nem szólnak egy kukkot se? — gondolta Kitty, Nellyre pillantva. Már meg akart szólalni, mikor esernyő kopogott az előszobában. Robsonné fölnézett és azt mondta a lányának:

— Itt a papa.

A következő pillanatban betotyogott egy kis

ember, olyan aprótermetű, mintha a ruhája Etonkabát és a gallérja bubigallér volna. Ráadásul igen vastag óraláncot viselt, ezüstöt, mint az iskolás-gyerekek. De tekintete éles és haragos volt. Bajusza torzonborz, kiejtése szokatlan.

— Örvendek a szerencsének — mondta és keményen megszorította Kitty kezét. Leült, gal-lérjába asztalkendőt tűrt, amely kikeményített, fehér színe alatt eltüntette súlyos ezüst óraláncát. A fészerből szakadatlanul hallatszott a kalapá-csolás.

— Mondd meg Jónak, hogy jöjjön teázni — mondta Robsonné Nellynek, aki letakart tálat hozott be. A fedőt levették. Most meg sülthalat esznek burgonyával, teához — figyelte meg Kitty.

De Robson reávetette kissé félelmes kék szemét. Kitty azt várta, azt fogja mondani: Hogy van az apja, Malone kisasszony?

E helyett azt mondta:

— Történelmet olvas Lucy Craddockkal?

— Igen — mondta Kitty. Örült, hogy Lucy Craddocknak nevezte, annak jeléül, hogy nagyra-becsüli. A tanárok közül olyan sokan kinevették. Az is jólesett neki, hogy ez az ember érezte vele, hogy nem az a legfőbb nevezetessége, hogy valakinek a lánya.

— Érdekli a történelem? — kérdezte, miköz-ben nekilátott a hálnak meg a burgonyának.

— Imádom! — mondta Kitty. A férfi fényes kék szeme, amely szinte haragosan meredt rá, tette ennyire szükszavúvá gondolatai kifejezésében.

— De szörnyen lusta vagyok — tette hozzá. Ekkor Robsonné pillantott rá, kissé zordul, kése hegyén felé nyujtva egy vastag szelet kenyeret.

Az már bizonyos, hogy borzalmas ízlésük van, gondolta magában bosszúból azért, amit szemre-hányásnak érzett. Szemügyre vette a szemben

levő képet. Olajtájkép volt, súlyos arany rámásban. Tőle jobbra és balra kék meg vörös japán metszet. Minden csúnya itt, de legkivált a képek.

— A lép a házunk mögött — mondta Robson, látva, hogy Kitty egy képet néz. Kittyt megütötte a beszélő yorkshirei kiejtése. Mikor a képre nézett, még feltünőbbé vált ez a tájszólás.

— Yorkshire-ben? — mondta. — Mi is onnan származunk, mármint az anyám családja — tette hozzá.

— Az édesanyja családja? — mondta Robson.

— Rigby — felelte Kitty és könnyedén elpirult.

— Rigby? — mondta Robsonné felpillantva. — Mielőtt férjhezmentem, egy Rigby kisasszonynál dolgoztam.

Mifélelt dolgozott Robsonné? — tünődött magában Kitty. Sam megmagyarázta.

— Feleségem szakácsnő volt, Malone kisasszony, mielőtt összeházasodtunk — mondta. A tájszólása megint megerősödött, egyenesen dicsekedett vele. — Volt egy nagy-nagybátyám, aki cirkuszban lovagolt, — tartotta szükségesnek kijelenteni Kitty — meg egy nagynénim, aki férjhezment. — de Robsonné félbeszakította.

— Hollyéknál szolgáltam — mondta. — Két nagyon idős hölgnél, Anna kisasszonynál meg Matilda kisasszonynál. — Most már kedvesebben beszélt.

— Bizony, régen meghaltak már — fejezte be. Először dőlt hátra a székében és megkeverte a teáját, ugyanazzal a mozdulattal, — gondolta Kitty — mint az öreg Snap a gazdaságban. Körbe-körbe keverte.

— Mondd meg Jónak, hogy nem marad neki a tésztából — mondta Robson és levágott egy szeletet a kökemény külsejű tárgyból; és Nell mégegyszer kiment. A kalapácsolás elhallgatott a

kertben. Kinyílt az ajtó; Kitty, aki szemmértékét már hozzáigazította a törpe családhoz, visszahőkölt a meglepetéstől. A fiatalember óriásnak látszott ebben a kicsi szobában. Jóképű fiú volt. Kezével végigsimította a haját bejövet, mert faforgács volt benne.

— Ez a mi Jo fiánk — mutatta be őket egymásnak Robsonné. — Eredj és hozd be a tea-főzöt. — Rögtön meg is indult, mint aki már megszokta az effélét. Amikor visszatért a teafőzővel, Sam ingerkedni kezdett vele a tyúkketrec miatt.

— Sok időbe telik, fiam, míg rendbehozol egy tyúkketrecet — mondta. Valami családi tréfa lehetett, amelyet Kitty nem értett meg, a lábbelik meg a tyúkketrecék rendbehozatala körül. Nézte, amint a fiú falánkan evett, apja csúfolkodása közben. Nem volt etoni vagy harrowi, vagy rugby-i vagy winchesteri fajta, aki egyebet sem tesz, csak evez vagy olvas. Alfra emlékeztette, a Carter béreslegényére, aki a szénaboglya árnyékában megcsókolta, amikor tizenötéves fruska volt és az öreg Carter egyszerre csak felbukkant, pórázon vezetve egy bikát, amelynek karika volt az orrában és azt mondta: — Micsoda dolog! — Megint lesütötte a szemét. Nem bánná, ha Jo megcsókolná, jobban szeretné, mintha Edward csókolná meg — villant át rajta hirtelen. Eszébe jutott tulajdon külseje, amelyről megfeledkezett. Tetszett neki; mindannyian tetszettek neki, gondolta magában; nagyon tetszettek. Úgy érezte, mintha megszökött volna a dadájától és most a maga lábán járna.

A gyerekek leugráltak a székükről; az uzsonna befejeződött. Kitty megpróbálta kihalászni az asztal alól a kesztyűjét.

— Ez az? — mondta Jó felkapva a kesztyűt a padlóról. Kitty átvette és a kezében gyömszölte.

A fiú gyors szemrehányó pillantást vetett rá,

mikor Kitty az ajtóban állt. Káprázatos lány, gondolta, de istentelenül rátarti.

Robsonné kivezette őket a kisszobába, ahol teázás előtt Kitty a tükörbe nézett. A szoba tömve volt mindenféle limlommal. Bambusz asztalkák álltak benne, bársonyba kötött könyvek, rézkapcsokkal, oldalt márványgladiátorok a kandalló párkányán és töméntelen kép... De Robsonné ugyanazzal a mozdulattal, mint Malonené, amikor egy Gainsborough-ra mutatott, amelyről nem volt egészen bizonyos, hogy eredeti, egy ormótlan ezüst tálcára hívta fel a figyelmét, amelyen felírás volt.

— Férjem tanítványai adták ezt a tálcát — mondta a felírásra mutatva. Kitty megpróbálta kibetűzni.

— Ez meg... — mondta Robsonné, miután Kitty végzett, és egy okirat felé bökött, amely berámázva a falon lógott.

De ekkor Sam, aki a háttérben állt, óraláncával játszadozva, előrelépett és kurta ujjával egy öregasszony arcképére mutatott, aki valóságnál nagyobbak látszott a fényképész székében. — Az anyám — mondta és elhallgatott. Furcsa kis vinnyogó hangot hallatott.

— Az édesanyja? — ismételte meg Kitty lehajolva, hogy megnézze. A vaskos öregasszony ünneplőruhájának teljes merevségében, kiadósan csúnya volt. De Kitty érezte, hogy elragadtatást várnak tőle.

— Nagyon hasonlít hozzá, Robson úr — ez volt minden, amit mondani tudott. De csakugyan ugyanolyan megátalkodott tekintete van, ugyanolyan átható szeme és ugyanolyan csúnya... Robson megint furcsán vinnyogott.

— Örülök, hogy ezt mondja, — felelte — ő nevelt fel valamennyiünket. De egyikünk sem ér fel vele. — Megint úgy vinnyogott, mint az előbb.

Aztán a lánya felé fordult, aki bejött és ott állt közöttük a háziruhájában.

— Egyikünk sem ér fel vele — mondta még egyszer megveregetve Nell vállát. Ahogy ez a lány ott állt, apja kezével a vállán, nagyanyja fényképe alatt, egyszerre eláradt Kittyben az önmaga fölött érzett részvét. Hej, ha ő ilyen Robson-féle emberek lánya lehetne, gondolta. Ha ő is északon nevelkedett volna, — de nyilvánvaló volt, hogy ezek már szerették volna kitenni a szűrét. Senki sem ült le ebben a szobában, valamennyien álltak. Senki sem tartóztatta. Mikor azt mondta, mennie kell, az egész társaság kikísérte a kis előszobába. Úgy érezte, mindnyájan folytatni fogják a dolgukat. Nell kimegy a konyhába és elmosogatja az edényeket ; Jo visszamegy a tyúkketrecéhez ; a gyerekeket lefekteti az anyjuk ; és Sam, hát ő mit fog művelni? Rápillantott, amint ott állt vastag óraláncával, mint egy iskolás gyerek. Te vagy a legkedvesebb ember, akivel életemben találkoztam — gondolta, amikor kezet nyújtott.

— Örülök, hogy volt szerencsém megismerkedni — mondta Robsonné szertartásos modorában.

— Remélem, hamarosan eljön megint — mondta Robson, erősen megszorítva a kezét.

— Ó, nagyon szívesen! — kiáltott fel, olyan erősen szorítva kezet velük, ahogy csak bírta. Tudják ezek az emberek, mennyire bámulja őket? — szerette volna kimondani. Szóbaállnak vele a kalapja meg a kesztyűje ellenére? — szerette volna megkérdezni. De valamennyien mentek a dolguk után. Én meg megyek haza, hogy átöltözzem vacsorára — gondolta, amikor lement a kis külső lépcsőn, halvány kecskebőr kesztyűjét a kezében gyömöszölve.

Újra kisütött a nap, a nedves utcakövek fénylettek, egy szélroham felborzolta a mandulafák ágait a villák kertjében; apró gallyak és rügyek hullottak le a kövezetre. Mikor megállt egy pillanatra egy utcakereszteződésnél, úgy érezte, mintha őt is kiröpítették volna szokásos környezetéből. Elfelejtette, hol van. Az ég, amelyet nyitott kék térséggé fújt a szél, mintha nem utcákra és házakra, hanem tág síkságra nézne le, ahol szél csapkodja a nádast és a kőfalak aljában szürke gyapjas bárányok legelnek. Szinte látta, hogy ragyognak fel és sötétülnek el a mocsarak, amint elhaladnak felettük a felhők.

De a következő sarkon az idegenszerű utca azzá változott, amilyennek mindig ismerte. Újra a kövezett fasorban járt, itt voltak az ismert régiségkereskedések, a kék teáskészletek meg a rézmelegítők. És a következő pillanatban már a nevezetes görbe utcán járt, amely csupa kupola és templomtorony. A nap széles sávokban hullott rájuk. Ott voltak a bérkocsik, az ereszek meg a könyvkereskedések; az öregemberek, barna százrétű köpenyben; a fiatal nők lebegő rózsaszínű ruhában; a fiatal emberek szalmakalapban, párnákkal a hónuk alatt. De egy pillanatig mindez szokatlannak, frivolnak, nemlétezőnek tetszett. A szokásos diákok sapkával a fejükön, köpenyben, könyvekkel a kezükben, nevetségesnek tetszettek. És a baljóslatú öregek, túlhangsúlyozott arcvonásaikkal olyanok voltak, mint a katedrálisok szörnyetegei, horpadtak, középkoriak, valószínűtlenek. Mindenki színészhez hasonlított, aki szerepét játssza — gondolta Kitty. Most ott állt a tulajdon házuk kapujában és Hiscockot várta, a komornyikot, hogy vegye le a lábát a kályharácsról és méltóztassék felsétálni. Miért nem tudsz ember módjára beszélni — gondolta, mikor az öreg átvette az esernyőjét és elmotyogta szokásos mondókáját az időjárásról.

Lassan, mintha elnehezültek volna lábai, felment a lépcsőn és a nyitott ablakokon és ajtókon át kinézett a bársonyos gyepre meg a görbe fára. Mikor fent volt, leroskadt az ágya sarkába. Fülledt volt odabent. Egy dongólégy zümmögött köröskörül; lent a kertben fűnyíró recsegett; messze galambok turbékoltak. Félig lehúnyta a szemét. Úgy rémlett, mintha egy olasz kocsmá terraszán ülne. Ott van az apja, virágokat présel egy ív durva itatóspapírra. Odalent a tó csapkod és csillámlik. Összeszedi a bátorságát és azt mondta apjának: — Apám... — kedvesen néz fel az okuláréja mögül, a kis kék virágot két ujjá közt tartva. — Szeretnék... — kezd lecsúszni a párkányról, amelyen ül. De ebben a pillanatban csengetyű szólalt meg. Kitty felállt és a mosdóhoz lépett. Mit szólna ehhez Nell — gondolta, miközben kiöntötte a gyönyörűen kifényesített rézkannát és bemártotta kezét a meleg vízbe. Újabb csengő szólalt meg. Átment az öltözőasztalhoz. A kert levegője zsúfolva volt zümmögéssel és madárdallal. Faforgácsok, — gondolta, miközben felvette fésűjét meg keféjét — faforgácsok voltak a hajában. Egy szolgáló ment el, óntányérokkal megrakott tálcával a fején. A galambok turbékoltak... De most már vacsorára csöngettek. Egy pillanat alatt feltűzte a haját, bekapcsolta a ruháját és lerohant a síkos lépcsőn, kezét végigcsúsztatva a korláton, mint gyerekkorában, mikor sietett. Valamennyien lent voltak.

Szülei lent álltak a hallban. Magas férfi volt velük. Köpenyét hátravetette és a nap utolsó sugara megvilágította jókedvű, tekintélytparancsoló arcát. Kicsoda ez? Kitty nem tudott rájönni.

— Szavamra! — kiáltott fel és bámuló tekintetet vetett rá.

— Úgy-e, Kitty ez? — aztán megfogta a kezét és melegen megszorította.

— Hogy megnőtt! — kiáltott fel. Úgy nézett rá, mintha nem is őt nézné, hanem a tulajdon multját.

— Nem emlékszik rám? — tette hozzá.

— Csingacsguk! — kiáltott fel Kitty és feléledt benne a gyermekkori emlék.

— De most Sir Richard Norton a neve — mondta az anyja és büszkén megveregette a vállát; aztán továbbmentek, mert az urak a kollégiumban vacsoráztak.

Unalmas lesz, gondolta Kitty; az ételek félig kihültek. Száraz kenyér, gondolta, apró szeletekre vagdaltan; a Prestwich Terrace színe és kedélye még mindig a szemében, a fülében motozott. Elismerte, amint körülnézett, hogy a Viskó porcellánja és ezüstje különb; a japán tálak meg a képek ott förtelmesek voltak; de ez az ebédlő lecsüngő futónövényeivel és nagy repedezett festményeivel oly sötét! Prestwich Terrace-en özönlött a szobába a napfény; még mindig a fülébe csengett a kalapács zaja. Kinézett a kert halványuló zöldjébe. Ezredszer ismételte el magában a gyermekes kívánságot, hogy a fa feküdjön hasra vagy álljon talpra, a helyett hogy egyiket se teszi. Nem esett éppen az eső, de fehérség settenkedett a kertben, mikor a szél meglebegtette a babérfák vastag leveleit.

— Észrevetted? — fordult hozzá Malone-né hirtelen.

— Mit, mama? — kérdezte Kitty. Nem vett észre semmit.

— Hogy milyen furcsa íze volt a halnak — mondta az anyja.

— Nem igen vettem észre — mondta és Malone-né az inashoz fordult. Tányérokat váltot-

tak ; újabb tál ételt hoztak be. De Kitty nem volt éhes. Beleharapott az egyik zöld csemegébe, amelyet külön az ő számára hoztak be és befejeződött a szerény ebéd, amelyet a tegnapi vacsorából kapartak össze a hölgyek számára. Kitty követte anyját a szalónba.

A szalón túlnagynak látszott, amikor magukra maradtak, de hát mindig ott ültek. A képek az üres székekre ásítottak le és az üres székek felásítottak a képekre. Az öreg úr, aki száz esztendővel ezelőtt igazgatta a kollégiumot, napközben eltűnt, de mindig visszatért, amikor lámpát gyújtottak. Arca békés, nyugodt és mosolygó volt és sajtáságosan hasonlított Malone doktorhoz, akit, ha bekereteznék, ugyanúgy felakaszthatnának a kandalló felé.

— Jól esik, ha az embernek van egyszer egy nyugodt estéje — mondta Malone-né. — Ugyan Frippsék... — hangja felengedett, amikor fette a szemüvegét és elővette a Timest. Ez volt a pihenés meg az erőgyűjtés pillanata a napi munka után. Kis ásítást nyomott el, mikor fel és alá nézelődött az újság hasábjain.

— Milyen kedves ember volt — mondta mellékesen, miközben a születéseket és haláleseteket nézegette. — Az ember nem is nézte volna amerikainak.

Kitty felocsúdott gondolataiból. Robsonékra gondolt. Az anyja Frippsékről beszélt.

— Én az asszonyt szerettem — mondta Kitty sietve — úgy-e, aranyos?

— Hum. Az én érzésem szerint kissé agyonöltözött — mondta Malone-né szárazon. — És a kiejtése, — folytatta, tovább nézegetve az újságot — néha jóformán nem is értettem, mit beszél.

Kitty hallgatott. Ebben is különböztek, mint annyi másban.

Egyszerre csak Malone-né felnézett.

— Szóról szóra ezt mondtam ma reggel Bigge-nek — mondta és letette az újságot.

— Mit, mama? — kérdezte Kitty.

— Ugyanazt, amit ez az ember a vezércikkben ír — mondta Malone-né. Ujjával rámutatott:

— «A mienk a legjobb hal, a legjobb vad, a legjobb hús a földkerekségen, de nem vesszük hasznát, mert senki sem tudja megfőzni.» — Szóról szóra ezt mondtam Bigge-nek ma reggel. — Szaporán sóhajtott. — Ha az ember imponálni akar az embereknek, mint mi ezeknek az amerikaiaknak, valami mindig rosszul sikerül. Most például ez a hal. — Malone-né összekereste a kézimunkáját és Kitty vette kezébe az újságot.

— A vezércikkben van — mondta Malone-né. A vezércikk írója mindig pontosan azt írta, amit ő gondolt. És ez jólesett neki, biztonságérzettel töltötte el egy olyan világban, amely az ő szemében egyre jobban elfajul.

— «Mielőtt az iskoláztatás szigorú és most már általános kényszere...?» — olvasta hangosan Kitty.

— Igen, ez az — mondta Malone-né, fölnyitotta a munkakosarat és az ollóját kereste.

— «...be nem következett, a gyerekek bőven kitapasztalhatták a főzést, s így még a legszegényebb konyhán is némi ízléshez és némi kis tudáshoz juthattak. Most már nem látnak semmit és nem csinálnak semmit, csak írnak, olvasnak, számolnak, varrnak és kötnek» — Kitty tovább olvasta.

— Ez az — mondta Malone-né és kibontotta a hosszú hímzésszalagot. Gyümölcsöt csipegető madarakat hímzett egy ravennai sírkőről másolt minta szerint. A vendégálokszobába készült.

A vezércikk híg ünnepélyessége untatta Kittyt. Apró újdonságokat keresett a lapban, amelyek

esetleg érdeklik az anyját. Malone-né szerette, ha valaki beszélt hozzá vagy felolvasott neki, miközben kézimunkázott. A hímzése minden este kellemes harmóniába szötte össze a vacsorautáni beszélgetést. Az ember beszélt és közben öltögetett; a mintára nézett, más színes selyemfonalat választott és tovább öltögetett. Néha Malone doktor költőket olvasott fel: Pope-ot, Tennyson-t. Ma este nem bánta volna, ha Kitty beszél. De fokozatosan tudatára ébredt, hogy Kittyvel baj van. Micsoda? Rápillantott. Mi baja van? — tűnődött. Újra szaporán sóhajtozott.

Kitty átfordította a lepedőnyi oldalt. Dögvész ütött ki a bárányok között; a törökök vallási szabadságot követelnek; közelednek az általános választások.

— Mr. Gladstone — kezdte.

Malone-né nem találta az ollóját. Ez nagyon bosszantotta.

— Hová a csudába tehettem? — mondta. Kitty lehajolt, hogy megkeresse. Malone-né a munkakosárban vájkált. Bedugta a kezét a karoszék párnája alá és nemcsak az olló került elő, hanem egy kis gyöngyház papírvágókés, amely már régen elveszett. A felfedezés ugyancsak bosszantotta. Azt bizonyította, hogy Ellen sohasem rázta fel rendesen a párnákat.

— Megvan, Kitty — mondta. Mindketten hallgattak. Megint valami feszélyezettség lappangott körülöttük.

— Jól mulattál Robsonéknál, Kitty? — kérdezte Malone-né, a hímzését folytatva. Kitty nem válaszolt. Megint átfordította a lapot.

— Kísérletet végeztek. Villamosfényvel kísérleteztek. «Sugárzó fény volt, hirtelen kilövelt a tengerparton és hatalmas sugárban száguldott végig a vizen. Minden nappali fényben tündöklött.» Kitty elhallgatott. A hajóról látta a sugárzó

fényt, pedig a szalón székében ült. De ekkor kinyílt az ajtó, Hiscock lépett be, levéllel a tálcán.

Malone-né felbontotta és némán elolvasta.

— Nincs válasz — mondta. Anyja hangjának csengéséből Kitty megértette, hogy valami történt. Az anyja még mindig kezében tartotta a levelet. Hiscock becsukta az ajtót.

— Rose meghalt — mondta Malone-né. — Rose kuzin.

A levél felbontva hevert a térdén.

— Edward küldte — mondta.

— Rose kuzin meghalt? — mondta Kitty. Egy pillanattal előbb még fénysugárra gondolt a vörös szikla fölött. Most minden elhomályosult. Elhallgattak. Csendben ültek. Könnyek szöktek az anyja szemébe.

— Ép amikor a legnagyobb szüksége van rá a gyerekeinek — mondta és beleszúrta a varrótűt a hímzésébe. Nagyon lassan összetekerte. Kitty is összehajtotta a Timest és a kis asztalra tette, óvatosan, hogy ne zizegjen. Mindössze egyszer vagy kétszer látta Rose nénit. Szorongás fogta el.

— Hozd be az előjegyzési naptáramat — mondta az anyja végül. Kitty behozta.

— Le kell mondanunk a hétfői vacsorát — végignézte a társadalmi kötelezettségeket.

— Meg a Lathom-féle társaságot szerdán — dünnyögte Kitty az anyja vállán átpillantva.

— Mindent nem mondhatunk le — mondta az anyja élesen, és Kitty megérezte a szemrehányást.

De leveleket kellett írni. Az anyja sorra tollbamondta Kittynek.

Mért szeretné valamennyi vacsorát lemondani? — gondolta Malone-né, miközben nézte, mit ír a lánya. Mért nem örül már, hogy társaságba járhat velem? Átfutotta a leveleket, amelyeket a lánya átadott neki.

— Mért nem érdekel téged már az itteni élet, Kitty? — mondta haragosan, félretolva a leveleket.

— Drága anyám — kezdte Kitty elhárítva a szokott vitát.

— Hát mit akarsz csinálni? — erőszakoskodott az anyja. Félretette a hímzést; egyenesen ült, meglehetősen félelmesnek látszott.

— Az apád meg én ugyanazt akarjuk, hogy élj teljesen belátásod szerint — folytatta.

— Drága anyám — mondta mégegyszer Kitty.

— Segíthetsz az apádnak, ha nincs kedved nekem segíteni — mondta Malone-né. — Papa a multkor azt mondta nekem, már rá se nézel. — Kitty megértette, hogy a kollégium történetére céltzott. Malone szóhozta, hogy lánya segíthetne neki. Kitty újra maga előtt látta, hogy fröccsen ki a tinta — karjának félszeg mozdulata feldöntötte a tintásüveget — öt oxfordi nemzedékre, elcsúfítva apjának, ennek a káprázatos írónak többórai munkáját; és hallotta, ahogy apja szokásos irónikus udvariasságával mondja: — A természet nem szánt téged a tudományokra, drága kislányom — miközben rányomta az itatós-papírt.

— Tudom, — mondta bűnösen — régóta nem voltam papánál, de mindig közbe jött valami. — Tétovázott.

— Hát persze, — mondta Malone-né — ha valaki az apád pozíciójában van... — Kitty hallgatott. Mindketten hallgattak. Egyikük sem szerette a kicsinyes összetűzéseket; mindketten utálták ezeket az ismétlődő jeleneteket. De úgy látszik, elkerülhetetlenek voltak. Kitty felállt, kivitte a leveleket és letette a hallban.

Mit akar ez a lány? — töprengett Malone-né és fölnézett a képre, de nem is látta. Mikor az ő korában voltam... — gondolta és elmosolyodott.

Milyen jól emlékezett rá, ahogy otthon üldögélt az ilyenforma tavaszi estéken Yorkshire-ben, mindentől több mérföldnyi távolságban. Mérföldekre el lehetett hallani egy ló patkójának a dobogását. Eszébe jutott, ahogy felrántotta a hálószobája ablakát, lenézett a sötét bokrokra, a kertbe és hangosan felkiáltott: Ez az élet? — Aztán télen esett a hó. Még most is hallotta, ahogy a hó lepuffant a kert fáiról. Ez a Kitty meg itt él Oxfordban, mindennek a középpontjában...

Kitty visszatért a szalónba és picit ásított. Kezét öntudatlan fáradt mozdulattal arcához emelte és ez meghatotta az anyját.

— Fáradt vagy, Kitty? — mondta. — Mozgalmas nap volt. Sápadt vagy.

— Te is fáradtnak látszol — mondta Kitty.

A harangok, egyik a másik után, egyik a másik nyomában, megkondultak a párás, nehéz levegőben.

— Feküdj le, Kitty — mondta Malone-né. — Csakugyan, már tizedet ütött!

— Te nem jössz, mama? — mondta Kitty anyja széke mellett állva.

— Az apád nem jött még vissza — mondta Malone-né és újra feltette a szemüvegét.

Kitty tudta, hogy úgysem tudná kimozdítani. Ez is belé tartozott szülei életének titokzatos szertartásába. Lehajolt és felületes kis csókot adott az anyjának, egyetlen külső jelét annak, hogy szerették egymást. Pedig szerették egymást, bár folyton veszekedtek.

— Jó éjszakát, és aludj jól — mondta Malone-né.

— Nem tetszel nekem, ha sápadt vagy — tette hozzá és ez egyszer átkarolta a lányát.

Azután hogy Kitty felment, még jóideig ott ült. Rose meghalt, gondolta, — Rose, aki annyi

idős volt, mint ő. Újra elolvasta a levelet. Edward küldte. És Edward — gondolta — szerelmes Kittybe. De azt hiszem, nem örülnék, ha hozzá menne — gondolta, miközben fölvette a varrótűjét. Nem, ne menjen Edwardhoz... Itt van a fiatal Lasswade lord... Ez nagyon kitűnő házasság volna. Nem mintha azt akarnám, hogy gazdag legyen, nem mintha ragaszkodnék a címekhez, — gondolta, befűzte a fonalat. Erről szó sincs. De ez a fiú azt nyújtja neki, amire szüksége van... Mire van szüksége?... Szabadságra — döntötte el és öltögetni kezdett. Aztán gondolatai újra visszatértek Rosera. Rose meghalt, Rose, aki egyidős volt vele. Először vallhatott neki szerelmet a lovagja azon a napon, amikor piknik volt nálunk az erdőben. Tavaszi nap volt, a fűben ültek. Maga előtt látta Roset, fekete kalapban, kakastollal. Fényes, vörös haja kilátszott a kalap alól. Még mindig látta, hogyan pirult el és milyen végtelenül csinos volt, mikor Abel ellovagolt előttük, legnagyobb meglepetésükre, — ugyanis Scarboroughban állomásozott — azon a napon, mikor piknik volt náluk az erdőben.

Az Abercorn Terrace-i ház sötét volt. Erős, tavaszi virágillat áradt benne. Néhány nap óta koszorúk heverték egymásra fektetve a hallasztalon. A félhomályban — mert valamennyi függönyt összehúzták — csillogtak a virágok. És a hallnak olyan átható, szerelmes szaga volt, mint egy üvegháznak. Koszorút koszorú után egymásra raktak, amint megérkeztek. Voltak köztük liliumok, vastag aranyló porzókkal; másoknak a kelyhe ragadt a méztől; fehér tulipánok, fehér orgonák, mindenféle virágok, egyiknek a szirma olyan vastag volt, mint a bársony, másoké áttetsző, papírvékonyaságú, de valamennyi fehér és egymáshoz volt szorítva, egymáshoz igazítva, a köralakúak, a

hosszúkások, a keresztek, egymás alá, úgyhogy jóformán nem is látszottak virágoknak. Fekete szegélyes névjegyek lógtak rajtuk. «Mélységes részvétellel Brand őrnagy és neje»; «Szeretettel és részvétellel Elkin tábornok és neje»; «A mi egyetlen Rose-unknak Susan». Minden névjegyre néhány szó volt írva.

Már a kapuban állt a halottaskocsi, de még mindig csöngettek; kifutó fiú jelent meg, újabb liliomokkal. Lekapta a sapkáját, miközben a hallban állt, mert emberek lépkedtek le a lépcsőn, a koporsót vitték. A kis Rose talpig feketében, a dadája kezén előrelépett és letette kis ibolyacsokrát a koporsóra. De a csokor lehullott a földre, amint a koporsó lassan levonult a napfényben sugárzó lépcsőn a Whiteley-emberek görnyedező vállán. A család követte.

Tétova nap volt, elvonuló árnyakkal és fényes napsütéses tűző sugaraival. A gyászmenet lépésben megindult. Delia, aki a második hintóba került Millivel meg Edwarddal, észrevette, hogy a szembenlevő házakban részvétből szintén összehúzták a függönyöket, de azért egy szolgáló kikukucskált. A másik két lány, úgy sejtette, nem vett tudomást erről; ők az anyjukra gondoltak. Mikor kijutottak a széles útra, a lépés szaporább lett, mert a kocsiút a temetőbe soká tartott. A kocsi ablakfüggönyén át Delia hancurozó kutyákat látott; egy koldus énekelt. Az emberek levették a kalapjukat, mikor a halottaskocsi elment mellettük. De mire az ő kocsijuk vonult el, a kalapok már a fejeken voltak. Más emberek jókedvűen, semmivel sem törődve, baktattak a kövezeten. A boltok kirakatában már tavaszi ruhák mosolyogtak; a nők megálltak és nézegették. De nekik nem szabad egyebet viselni, csak feketét egész nyáron — gondolta Delia és Edward szénfekete nadrágjára nézett.

Jóformán ki sem nyitották a szájukat, legföljebb apró szokványos mondatokat mondtak, mintha már részt vennének a szertartásban. Egymással való kapcsolatuk valahogyan megváltozott. Megfontoltabbak, kissé fontoskodók is voltak. Mintha anyjuk halála új felelőségekkel sújtotta volna őket. De a többiek tudták, hogy kell viselkedniük; csak neki kellett erőt vennie magán. Ő kívül maradt az egészen; de az apja is — gondolta. Mikor Martin hirtelen elnevette magát teázás közben, aztán elhallgatott és büntudatosan körülnézett, Delia érezte, hogy papa is ugyan-ezt művelné, és neki is ezt kellene művelnie, ha mindketten őszinték volnának.

Újra kipillantott az ablakon. Még egy férfi emelte meg a kalapját. Magas férfi, fekete zsaketben, de nem, — nem szabad Parnellre gondolnia, amíg nincs vége a temetésnek.

Végre megérkeztek a temetőbe. Mikor a helyére került a kis csoportban a koporsó mögött, és megindult a templom felé, megkönnyebbülten tapasztalta, hogy valamely általános és ünnepies megindultság vett erőt rajta. A templom mindkét oldalán felálltak az emberek és magán érezte a szemüket. Aztán megkezdődött az istentisztelet. A pap — az is rokonuk volt — tartotta. Az első szavak hirtelen csodálatos szépségben törtek elő. Delia az atyja mögött állt és észrevette, hogy összeszedi magát és kihúzza a vállát.

— Én vagyok a Feltámadás és az Élet.

Mindezekben a napokban be volt zárva a virágillatú félhomályos házba és ezek a szavak diadalérezéssel töltötték el. Ezt őszintén át tudja érezni; ezt gondolja ő is. De mikor James bácsi továbbbeszél, valami elillant. Az egésznek az értelme elhomályosult; nem tudta követni az eszével. Majd a szónoklat közepén újabb meghitt szépségű mondat lepte meg. «És egyszerre elfonnyadt, mint

a pázsit, amely reggel zöld és felmagasodik, de estére letörik, kiszárad és elhervad». Ennek a szépségét át tudta érezni. Megint olyan volt, mint a zene, de aztán James bácsi, úgy látszik, sietett, mint aki maga sem hiszi egészen, amit mond. Mínta áttért volna az ismertről az ismeretlenre, arról, amiben hitt, arra, amiben nem hitt; a hangja is megváltozott. Kifogástalannak látszott, kikeményítettnek, kivasaltnak, mint a ruhája. De mit értett azon, amit mondott? Delia feladta a harcot. Az ember vagy érti, vagy nem érti, gondolta magában. Elméje elkalandozott.

De nem akarok rágondolni, gondolta, egy magas férfit látván maga előtt, aki mellette áll az emelvényen és megemeli a kalapját — nem gondolok rá, amíg nincs vége. Apjára szegezte szemét. Megfigyelte, hogy nagy fehér zsebkendővel törölte meg a szemét, s a zsebkendőt zsebetette, aztán megint kibontotta és még egyszer megtörölte a szemét. Majd elhallgatott a hang; az apja végérvényesen zsebetette a kendőjét, és megint felsorakozott a család kis csoportja a koporsó mögött, s mindkét oldalon megint felemelkedett a fekete tömeg, amely őket nézte, előre bocsátotta és követte a családot.

Megkönnyebbülés volt, mikor érezte, hogy az enyhe párás levegő arcába fujja rügyillatát. De most, hogy kint volt a szabadban, megint mindenfélét észrevett. Észrevette, hogy a fekete temetkezési lovak kaparják a földet; patáik kis gödröket vájtak a sárga fövénybe. Eszébe jutott, hogy úgy hallotta, a temetkezési lovakat Belgiumból hozatják és nagyon csökönyösek. Csökönyösöknek is látszanak — gondolta. Fekete nyakuk izzadságtól foltos, — de gyorsan észbe kapott. Egyesével vagy párosával baktattak végig egy ösvényen, amíg eljutottak egy frissen kiásott sárga földrakáshoz, — a sírgödör mellett; s

megint észrevette, hogy a sírásók kis távolságra, kissé hátrább álltak az ásójukkal.

Szünet következett. Az emberek sorban megérkeztek és elfoglalták a helyüket, egyikük kissé magasabban, a másikuk kissé alacsonyabban. Deliának feltűnt egy szegényes külsejű kopott nő, aki a közelben ácsorgott. Azon törte a fejét, talán valami régi cselédjük, de nem tudta megnevezni. Digby nagybácsi, az apja fivére, egyenesen szembenállt vele, kezében tartotta a köcsögkalapját, mint valami szent edényt, maga volt a komoly előkelőség megtestesülése. Egyik-másik nő sírt, de a férfiak nem sírtak, a férfiak így pózolnak, a nők amúgy, gondolta. Aztán előlről kezdődött az egész. Egyszerre végigsepert rajta a csodálatos zene; a szertartás megújhódott, egyszerre megint csoportba verődtek, egyesültek. A család kissé szorosabban vette körül a sír szélét és merően nézte a koporsót, amely fénymázával és rézfogantyúival már bent volt a gödörben, s örökre ott is fog maradni. Túlságosan újnak látszott, semhogy eltemessék. Lebámult a gödörbe. Ott feküdt az anyja, koporsóban, — az az asszony, akit szeretett és gyűlölt. A szeme káprázott. Félt, hogy mindjárt elájul. De látnia kellett; éreznie kellett; ez volt az utolsó reménye az életben. Göröngyök hullottak a koporsóra. Három kavics hullott a kemény fényes tetejére; és miközben koppantak, Delián elhatalmasodott valami örökkévalónak az érzése; az élet és halál keveredése, a halál, amelyből élet lesz. Mert ahogy nézett, hallotta, hogy a verebek egyre gyorsabban, gyorsabban csiripelnek. Hallotta, hogy a messzi kocsikerekek egyre hangosabban, hangosabban recsegnek; közeledik, közeledik az élet.

— Szívből köszönjük — mondta a hang — hogy kegyes voltál kiszabadítani nővérünket e bűnös világ nyomorúságaiból —

Micsoda hazugság! — kiáltott fel magában, micsoda átkos hazugság! Megfosztotta az egyetlen érzésétől, amely őszinte volt. Elrontotta egyetlen megérett pillanatát.

Fölnézett, látta Morríst meg Eleanort, egymás mellett. Arcuk kipirult, orruk kivörösödött, könyvek csurogtak le rajtuk. Ami az apját illette, olyan kemény és merev volt, hogy a hangos nevetés görcsös vágya fogta el. Senki se érez így, — gondolta — csak játssza a szerepét. Senki sem érez a világon semmit: mindenki csak fontoskodik.

Aztán megindult a tömeg; a magábaszállás kísérlete véget ért. Az emberek hol erre, hol amarra ballagtak el, nem kellett erőlködni, hogy gyászmenetet alkossanak; kis csoportok verődtek össze. Suttymban kezet szorítottak a sírok között, még mosolyogtak is.

— Köszönöm, hogy eljött — mondta Edward és kezet szorított az öreg Sir James Grahammal, aki megveregette a vállát. Ő is menjen oda és köszönje meg neki? Nehéz lett volna a sírok miatt. Az egész kezdett tompított és fékezett délelőtti társas összejövetellé átváltozni. Habozott, — nem tudta, mit tegyen a következő pillanatban. Apja ment előtte. Delia hátranézett. A sírásók előbbre jöttek. Szép rendesen egymásra rakták a koszorúkat. Aztán az a nő, aki előbb a közelben ácsorgott, hozzájuk lépett és lehajolt, hogy elolvassa a névjegyeket. A szertartás véget ért; eső szemerkélt.

Őszi szél fújt Anglia felett; tépdeste a fák leveleit, sorba lehullottak, vörös és sárga foltokban, vagy nagy csigavonalakban hajszolta, kergette őket maga előtt a szél, amíg meg nem álltak. A szél a városokban az utcasarkokon indult rohamra. Hol lefújt egy kalapot, hol fellebbentette egy asszony fátyolát a feje tetejére. A pénz élénken forgott. Az utcák tömve voltak. A Szent Pál székesegyház közelében a hivatalok lejtős írópolcai fölött az irnokok tétován ingatták a tollukat a vonalozott oldalakon. Nehéz vakáció után dolgozni. Margate, Easbourne és Brighton leburnította és kicserzette őket. A verebek meg seregélyek rikácsoló zenebonát csaptak a St. Martin ereszei körül és fehérre mázolták a síma szobrok fejét, amelyek papírtekercseket tartottak a kezükben a Parliament Square-en. A szél üldözőbe vette a kikötőből jövő vonatot, végigszáguldott a csatornán, meglóbálta Provence szőlőfürjeit és arra kényszerítette a lusta halászgyereket, aki a hátán feküdt csónakjában a Földközi-tengeren, hogy feltapáskodják és a háló után kapjon.

De Angliában északon hideg volt. Kitty, Lady Lasswade, a terraszon ült, a férje meg az ölebe között, és vállára vetette köpenyét. Felnézett a dombtetőre, a koppantó alakú építményre, amelyet az öreg lord építtetett, hogy irányt mutasson a tengeri hajóknak. Köd szállt az erdő felett.

Közelebb, a terrasz közhölgyei bíborszínű virágokat tartottak az urnájukban. Gyenge kék füst szállt föl az izzó dáliák fölött, a hosszú virágágyakban, amelyek leereszkedtek a folyópartig. — Gazt égetnek — mondta Kitty hangosan. Aztán koppantottak az ablakon és pirosruhás kislány szaladt ki, tarka falovát vezetve.

Devonshire-ben, ahol a gömbölyű vörös dombok meg az ereszkedő völgyek összegyűjtötték a tengeri levegőt, a levelek még sűrűn ültek a fákon — túlsűrűn, mondta reggelinél Hugh Gibbs, túl sűrűn, semhogy vadászni lehessen, mondta és Milly, a felesége elengedte a gyűlésre. Milly kosarával a karján lesétált a jókarban tartott kövezeten, az olyan nő himbálódzó mozgásával, aki gyermeket hordoz. Sárga körték lógtak a gyümölcsös kert fáin, kibujtak a levelek közül, annyira duzzadtak voltak. De a darazsak rájuk szálltak, a bőrük ki volt kezdve. Kezével a gyümölcsöt simogatva, egy pillanatra megállt. Puff, puff, puff, hallatszott a távoli erdőből. Valaki vadászott.

Ködfátyol úszott az egyetemi városok templomtornyai és kupolái fölött. Emitt egy ereszsárkány száját tömte be, amott sárgára kopasztott falhoz tapadt. Edward korareggeli sétája közben észrevette az ízeket, hangokat és színeket, amelyek azt sejtették, hogy milyen bonyolultak a benyomások; kevés költő képes eléggé sűríteni; de bizonyosan van valami görög vagy latin sor, amely egyesíti az ellentétet — gondolta, mikor Lathomné tűnt fel vele szemben és ő kalapot emelt.

A törvényszéken a falevelek szárazon és szögletesen heverték a kölapokon. Morris, akinek eszébejutott a gyermekkora, beléjükgázolt útközben a tanácskozóterem felé és a levelek szétszóródtak a folyókák mellett. A Kensington Gardenben még nem taposták le a leveleket és a

gyerekek felmarkoltak egy csomót és végigrohantak a ködbevesző sétautakon.

A szél végigsepert a dombokon, hatalmas árnyékgyűrűket fújt, amelyek lassanként visszazöldültek. De Londonban az utcák összeszűkítették a felhőket; sűrű köd terjengett az East Endben a folyóparton, és hallhatóvá tette a férfihangokat, «ócskavas eladó, ócskavas eladó»; és a külvárosokban elnémultak a kintornák. A szél tovasodorta a füstöt, — mert minden hátsókertben a repkénnyel benőtt fal sarkában, amely még néhány utolsó cserép muskátlinak adott szállást, a falevelek halmokban álltak, s éles, mohó lángok falták a leveleket, — a szél kifújta a füstöt az utcára, be a szalónba a reggelenként nyitott ablakokon át. Mert október volt, ebben a hónapban születik az évad.

Eleanor az íróasztalnál ült, kezében a tollával. Borzasztó furcsa, gondolta, — tolla hegyével megérintette a tintafoltos szőrpamacsot Martin levélnyomójának a hátán — hogy ez tartott ki velük annyi esztendőn át. Ez az elpusztíthatatlan holmi valamennyiüket túl fogja élni. Ha eldobja, akkor is megmarad valahol. De nem dobta el, ez hozzátartozott sok mindenféléhez — például az anyjához... Rajzolni kezdett az itatóspapírjára, kerek foltot és köréje sugarasan egyenes vonalakat, Aztán felnézett. A hátsókertben gyomot égettek; füst szállt fel; átható, kesernyés szag terjengett és hullottak a levelek. Az utcán kintorna játszott. «*Sur le pont d'Avignon*» dúdolta maga is taktusra. Hogyan is hangzott? — Pippy szokta énekelni, mikor egy darab nedves flannellel tisztogatta a fülét.

— Tam, tam, tam, pam, pam, pam — dúdolta, — aztán a dal elhallgatott. A kintornás továbbment. Bemártotta a tollat.

— Háromszor nyolc — dünnyögte — huszon-
négy — mondta határozottan. Számjegyet írt a
lap aljára, félretolta a kis piros meg kék könyvecs-
kéket és bevitte apja dolgozószobájába.

— Itt van a házvezetőnő — mondta jóked-
vűen, mikor belépett. Apja a bőrkarosszékben ült
és rózsaszínű pénzügyi lapot olvasott.

— Itt a házvezetőnő — mondta mégegyszer
és fölnézett az okuláréja alól. Egyre lassabb
lesz ez az ember — gondolta Eleanor, aki sietett.
Nagyon jól megfértek egymással. Mintha csak
testvérek lettek volna. Az ezredes letette az újság-
ját és az íróasztalhoz lépett.

— Nem bánám, ha sietnél egy kicsit, papa —
gondolta, miközben nézte, hogy az öreg milyen
körülményesen nyitja ki a fiokot, amelyben a
csekkfüzetét őrizte. — Mert különben elkésem.

— A tej nagyon megdrágult — mondta az ez-
redes, megveregetve a könyvet, amelynek aranyo-
zott tehén volt a fedelén.

— Nagyon. A tojás is drága októberben —
mondta Eleanor.

Miközben az ezredes végtelen megfontoltsággal
kitöltötte a csekket, Eleanor körülpillantott a
szobában. Olyan volt, mint egy hivatal, a rengeteg
papírral meg az iratdobozokkal, csakhogy tablák
lőgtak a kandalló mellett, meg aztán ott volt az
ezüst kupa, amelyet az apja pólón nyert. Va, jon
egész délelőtt itt fog ülni és olvassa a gazdasági
lapokat, nézegeti a befektetéseit? — tünődött
magában Eleanor.

— Hát te hova mész most? — kérdezte
fonnyadt kis mosolyával.

— A bizottságba — mondta Eleanor.

— A bizottságba — mondta utána az apja és
odakanyarította határozott, súlyos aláírást. —

No jó, szembe kell szállni velük, ne hagyd, hogy föléd kerüljenek, Nell. — Azzal beírt egy számot a főkönyvbe.

— Velem tartasz ma délután, papa? — kérdezte Eleanor, mikor apja befejezte a számjegy beírását. — Morrisnak megint tárgyalása van a törvényszéken.

Az ezredes fejét rázta.

— Nem, háromkor a Cityben kell lennem — mondta.

— Hát akkor ebédnél találkozunk — mondta Eleanor és mozdulatot tett, mint aki menni akar. De apja fölemelte a kezét. Valami mondani-valója volt, csak még habozott. Kezd elnehezedni az arca — figyelte meg Eleanor; kis erek rajzolódnak ki az orrára; az egész ember egyre vörösebb és lomhább lesz.

— Azt gondoltam, hogy benézek Digbyékhez — mondta végre. Felállt és az ablakhoz cammogott. Kinézett a hátsókertbe. Eleanor szorongva nézett utána.

— Hogy hullanak a falevelek — jegyezte meg az ezredes.

— Igen — mondta Eleanor. — Gazt égetnek. Az ezredes egy pillanatig elnézte a füstöt.

— Gazt égetnek — mondta utána és elhallgatott.

— Maggienek születésnapja van — rukkolt ki végre a dologgal. — Azt gondoltam, talán valami kis ajándékot... — Megint hallgatott. Azt kívánta, hogy a lánya vegye meg az ajándékot. Eleanor nyomban megértette.

— Mit akarsz neki adni? — kérdezte.

— Hát — felelte bizonytalanul az ezredes — valami csinos holmit, tudod, amit állandóan viselhet.

Eleanor gondolkozott. Maggie a kis unokahúga. Hány éves? Hét vagy nyolc.

— Nyakláncot? Melltűt? Valami effélét? — kérdezte gyorsan.

— Igen, valami effélét — mondta az apja, és visszaült a székébe. — Valami csinosat, amit állandóan viselhet.

Újra elővette az újságot és kurtán a lányára bólintott. — Köszönöm, kedvesem — mondta, mikor Eleanor kiment a szobából.

A hall-asztalon az ezüstartálca között, amelyen névjegyek heverték — egyik-másiknak be volt hajtvva a sarka, egyik kicsi volt, a másik nagy — meg egy darab bíborszínű bársony között, amellyel az ezredes köcsögkalapját tisztította, vékony, külföldi levélboríték hevert, a sarokban nagy betűkkel «Anglia» felírással. Eleanor lerohant a lépcsőn és menet közben bedobta a levelet a táskájába, majd igen gyors lépésben szaladt végig a Terrace-en. A sarkon megállt és nyugtalanul pillantott le az útra. A különböző közlekedési eszközök közül kiszemelt egy ormótlan nagyot; szerencsére sárga volt; szerencsére elcsípte az omnibuszát. Intett neki és felkapaszkodott a tetejére. Megkönnyebbülten sóhajtott fel, mikor a térdére tette a bőrtakarót. Most minden felelősség a kocsisra hárult. Feszültsége engedett; beszívta az enyhe londoni levegőt; élvezettel hallgatta a tompa, londoni zsvajt. Végignézett az utcán és ízlelte a kocsik, egyfogatúak és hintók látványát, amelyek mind valamely céllal kocogtak el mellette. Szeretett októberben hazaérkezni az élet mozgalmas teljébe, amikor elmúlt a nyár. Devonshire-ben nyaralt Gibbséknél. Jól sikerült, mondta magában, húgának Hugh Gibbsszel való házasságára gondolva és már látta Millyt a kisbabáival. Hugh pedig — hirtelen elmosolyodott. Nagy fehér lovon lovagolt ki és kiskutyákat tenyésztett. Csakhogy arrafelé túlsok a fa, túlsok a tehén és

túlsok az apró kis domb nagy domb helyett. Nem szerette Devonshire-t, örült, hogy visszatért Londonba, a sárga omnibusz tetejére, mindenféle irattal megtömött táskájával a kezében, most, amikor októberben minden újra kezdődik. Kijutottak a lakónegyedből. A házak megváltoztak, egyre több bolt következett. Ez a világ, itt volt ő elemében. Az utcák zsúfolva ; nők özönlöttek ki-be a boltajtókon, kosárral a kezükben. Volt valami megszokott, valami ütemes az egészben, — gondolta, mint amikor varjak röpködnek a mezőn, lecsapnak, aztán felszállnak.

Ő is munkába ment — megfordította a karkötőóráját, a nélkül, hogy ránézett volna. A Bizottság után Duffus, Duffus után Dickson. Aztán jön az ebéd. Aztán a törvényszék... aztán az ebéd, aztán a törvényszék félháromkor — mondta el mégegyszer. Az omnibusz végigdöcögött a Bayswater Roadon. Az utcák egyre szegényebb ábrázatot öltöttek.

Talán jobb lett volna, ha nem Duffusnak adom ki a munkát — gondolta — a Peter Streetre gondolt, ahol házakat építtetett. A háztető megint beszakadt; rossz szag jött a vízvezetékéből. De ekkor megállt az omnibusz; emberek szálltak ki-be; újra megindult, — mégis jobb kisembernek adni ki a munkát, — gondolta — és az egyik nagy üzlet óriási üveglakaira pillantott — a helyett, hogy nagy céghez fordulna. Mindig kis üzletek voltak a nagy üzletek tözsomszédságában. Ez meglepte. Hogy tudnak eltengődni a kis üzletek? De ha Duffus, kezdte, — az omnibusz megállt; felnézett és felállt — ha Duffus azt hiszi, hogy be tud csapni, — gondolta, miközben lement a lépcsőn — akkor nagyon téved.

Végigsietett a salakúton a vasházikó felé, ahol az összejövetelt rendezték. Ez volt az első összejövetele, mióta visszatért szabadságáról és vala-

mennyien mosolyogva fogadták. Még Judd is kivette a fogsízkálót a szájából, annak jeléül, hogy megismerte, ami hízelgett Eleanornak. Ma itt vagyunk valamennyien, gondolta és letette az asztalra iratait.

De mikor azt mondta «itt vagyunk», a «többiekre» gondolt, nem saját magára. Ő a világon se volt, számba se jött. De a többiek mind itt voltak. Brocket, Cufnell, Sims kisasszony, Ramsden, Porter őrnagy és Lazenbyné. Az őrnagy szervezkedést prédikált. Sims kisasszony (egykori munkásnő) úgy találta, hogy leereszkedően bának vele; Lazenbyné felajánlotta, hogy ír az unokabátyjának, Sír Johnnak, mire Judd, a nyugalomba vonult boltos, leintette. Eleanor mosolygott, amikor leült. Miriam Parrish egymásután felolvasott néhány levelet. Minek gyötri magát, gondolta magában Eleanor, miközben hallgatta. Véznább, mint valaha.

Körülnézett a szobában, mikor túl voltak a levélolvasáson. Táncos mulatságot rendeztek benne nemrég. Piros és sárga papír-girlandok csavarodtak a mennyezet körül. A walesi hercegnő színes arcképeinek minden sarkában sárga rózsacsokor lógott; tengerzöld szalaggal volt átkötve a keble és ölében gömbölyű sárga kutya, vállai körül gyöngysor. Arckifejezése magasztos és közömbös volt, sajtóságon példázta a vitáikat, gondolta Eleanor; ez is olyan dolog, amelyet Lazenbyék bálványoznak, Sims kisasszony kigúnyol, Judd homlokát ráncolva, fogát piszkálva néz. Ha fia volna, «oskoláztatná,» mondta neki egyszer. De visszaerőszkolta magát a társaságba. Porter őrnagy feléje fordult.

— Nos Pargiter kisasszony, — mondta bevonva Eleanort a társalgásba, mivel mindketten a társadalmi ranglétrának ugyanazon a fokán voltak — még nem adta elő a véleményét.

Eleanor összeszedte magát és előadta a véleményét. Volt véleménye, igen határozott véleménye. Megköszörülte a torkát és nekifogott.

A Peter Streetben gomolygó füst a szűk utcában fínom, szürke fátyollá sűrűsödött. De azért mindkét oldalon tisztán látszottak a házak. Kettő kivételével, az utca középső részén, pontosan egyformák voltak — sárgásszürke skatulyák, a tetejükön palasátrakkal. A világon semmi sem történt; néhány gyerek játszott az utcán, két macska forgatott valamit a karmai közt a csatorna hosszában. Csak egy nő hajolt ki az ablakon és hol erre, hol arra nézett, ide-oda az utcán. mintha minden sarkát tűvé akarná tenni valaki után. Mohó, falánk szeme olyan volt, mint a ragadozómadaré, de egyszersem mind durcás és álmos is, mintha semmi sem akadna, amivel jóllakik. Semmi sem történt — a világon semmi. De azért ide-oda pillantott, türelmetlen, kielégíthetetlen tekintetével. Egy szerre csak kocsi fordult be az utcára. A nő követte a szemével. A szemben levő házak előtt állt meg, amelyek nem hasonlítottak a többihez, mert a párkányuk zöld volt és napraforgót ábrázoló díszítés volt a kapu fölött. Kistermetű sapkás férfi szállt ki és kopogott a kapun. Egy asszony nyitotta ki, akinek rövidesen gyereke születik. Az asszony fejét csóválta, vizsgálódó pillantásokat vetett az utcára jobbra-balra, aztán becsapta a kaput. A férfi várt. A ló türelmesen állt lógó kantárával és lehajtott fejével. Az előbbi ablakban még egy nő jelent meg, fehér arcú, többszörös tokája volt és alsó ajka úgy kiállt, mint egy párkány. A két nő egymás mellett hajolt ki az ablakon és a férfit figyelte. Lőcslábú volt és cigaretázott. A két nő valamilyen megjegyzést tett rá. A férfi fel és alá járt, mint aki vár valakit. Most eldobta a cigarettáját. A két nő tovább nézte;

mit fog most csinálni? Megeteti a lovát? De egyszerre csak szürke posztó kabátos és szoknyás magas nő fordult be sietve a sarkon; a kis ember megfordult és a sapkájához nyúlt.

— Bocsánat, elkéstem — kiáltott Eleanor. Duffus azzal a barátságos mosollyal nyúlt a sapkájához, amely mindig tetszett neki.

— Nincs semmi baj, Pargiter kisasszony — mondta Duffus, Eleanor mindig azt remélte, ez a férfi nem veszi tudomásul, hogy ő a főnöke.

— Nahát, essünk túl rajta — mondta. Útálta ezt a munkát, de el kellett végeznie.

Tomsné nyitott ajtót, a földszinti lakó.

— Teremtöm, — gondolta Eleanor, mikor észrevette kidudorodó kötényét, — megint gyereket vár, mindazok után, amit mondtam.

Sorra látogatták a kis ház valamennyi szobáját, Tomsné és Grove-né nyomában. Emitt repedés volt, amott nedvesség. Duffusnak mérőléc volt a kezében, azzal kopogtatta a vakolatot. Legrosszabb a dologban az, gondolta Eleanor, miközben Tomsné beszédét hallgatta, hogy muszáj szeretnem ezt az embert. Nagyrészen a walesi tájszólása tette. Aranyos csirkefogó, kisiklik a kezéből, mint az ángolna. De mikor így beszél, ilyen dallamosan, ami a walesi völgyekre emlékezteti... Pedig csúnyán becsapta minden tekintetben. Akkora repedés van a vakolaton, hogy elér benne az ember ujjá.

— Ide nézzen, Duffus úr — mondta és lehajolt és ujjával odabökött. Duffus megnyalta a ceruzáját. Eleanor szeretett végigjárni a telepén és nézni, hogyan méri fel a deszkákat meg a téglákat; szerette a műkifejezéseit, nyers kis szavait.

— Na, most felmegyünk az emeletre — mondta Eleanor. Úgy tűnt fel ez az ember, mint egy légy, amely görcsösen ki akar szabadulni egy köcsögből.

Nem lehet tudni, mi lesz az ilyen kis vállalkozókkal, mint Duffus, megtörténhetik, hogy kimásznak a köcsögből és idővel Juddok lesznek belőlük. «Oskoláztatják» a fiaikat. De az is megtörténhetik, hogy megfulladnak és — Felesége van, meg öt gyereke. Láttam mind az ötöt a szobában, a bolt mögött rongylabdákkal játszottak a padlón. Eleanor mindig azt remélte, egyszer majd behívják... Megérkeztek a legfelső emeletre, ahol az öreg Potterné ágyban feküdt. Kopogott, hangosan, gyöngéden mondta: — Szabad bejönnünk?

Nem kaptak feleletet. Az öregasszony süket volt, mint egy ágyú; így hát bementek. Mint mindig, most is ott volt, nem csinált semmit, fel támasztva ült az ágya sarkában.

— Magammal hoztam Duffus urat, hogy megvizsgálja a mennyezetet — harsogta Eleanor.

A vénasszony felnézett és kapálózni kezdett a kezével, mint egy dühös, nagy majom. Vadul, gyanakvóan nézett rájuk.

— A mennyezet, Duffus úr — mondta Eleanor, A sárga foltra mutatott a mennyezetben. A házat mindössze öt évvel ezelőtt építették, és mégis javításra szorult benne minden. Duffus kinyitotta az ablakot és kihajolt. Potterné görcsösen fogta Eleanor kezét, mint aki attól tart, hogy ezek ketten rárontanak.

— Azért jöttünk, hogy megnézzük a mennyezetet — kiáltotta nagyon hangosan Eleanor. De a szavak semmit sem közöltek a vénasszonnyal. Sírós panaszba kezdett. A szavak dalba folytak össze, amely félig panasz, félig átkozódás volt. Ha legalább az Úr magához venné. Minden éjszaka, mondta, hozzá fohászkozik, hogy magához vegye. Minden gyereke meghalt.

— Mikor reggel felébredek... — kezdte.

— Igen, igen Potterné — próbálta csillapítani Eleanor; de az erősen szorította a kezét.

— Imádkozom hozzá, hogy vegyen magához— folytatta Potterné.

— Falevelek vannak az ereszcatornában — mondta Duffus újra behúзва fejét.

— És a kínlódás — Potterné kitárta kezét, amely bütykös és barázdás volt, mint egy fa csomós gyökere.

— Igen, igen — mondta Eleanor. — De repedés is van, nemcsak falevelek — szólt oda Duffusnak.

Duffus megint kidugta a fejét.

— Kellemesebbé tesszük a lakását — kiáltotta Eleanor a vénasszonynak. Az most hízelgett és hálálkodott, a szájához szorította Eleanor kezét.

Duffus feje újra megjelent.

— Talált valami hibát? — kérdezte Eleanor élesen. Duffus valamit beírt a jegyzőkönyvébe. Eleanor már menni szeretett volna. Potterné arra kérte, tapogassa meg a vállát, Eleanor megtapogatta. A másik kezét még mindig szorongatta. Valami orvosság van az asztalon: Miriam Parrish minden héten eljön. Miért csináljuk? — tünődött magában, miközben Potterné tovább beszélt. Miért tartjuk erőszakkal életben? — gondolta az asztalon álló orvosságra pillantva. Nem bírta tovább, visszahúzta a kezét.

— Isten vele, Potterné — harsogta. Nem volt őszinte, szívélyes volt. — Majd rendbehozzuk a mennyezetet — ordította. Becsukta az ajtót. Grove-né eléje totyogott, hogy megmutassa a vízvezetékét a mosókonyhában. Szőke hajfürt lógott a piszkos fülébe. Ha életem minden napján ezt művelném — gondolta Eleanor, mialatt velük tartott a mosókonyhába — csont és bőr lennék, mint Miriam, gyöngysorral a nyakamban... És mirevaló az egész, gondolta, azzal lehajolt, hogy kiszimatolja a mosókonyha lefolyócsövét.

— Nos, Duffus, — mondta jól szembe nézve

vele, mikor elkészültek az ellenőrző sétával, még orrában érezve a csatornaszagot, — hát mit javasol milderre?

Haragja növekedett; jórészben Duffus hibája volt. Becsapta. De ahogy szemben állt vele, és rosszul táplált kis testére meg a gallérjából kilógó csokornyakkendője nézett, kezdte kényelmetlenül érezni magát.

Duffus zavartan izgett-mozgott; Eleanor érezte, hogy kezd kijönni a sodrából.

— Ha nem találja meg a számítását, — mondta kurtán, — akkor másvalakit alkalmazok. — Az ezredes lányának hangját vette fel. A felső körök hangját, amelyet utált. A férfi a szeme láttára gyászt öltött. De Eleanor nem hagyta annyiban a dolgot.

— Szégyelje magát! — mondta. Láta, hogy Duffus csakugyan szégyeli magát. — Jó napot — tette hozzá röviden.

A bűvölő mosolyt Duffus ezuttal nem állította elő, — ez tűnt fel Eleanornak. Hiába, rájuk kell förmedni, különben fütyülnek az emberre, gondolta, mikor Tomsné kieresztette a kapun és megegyeszer feltűnt neki az asszony gömbölyű hasa. Egy csomó gyerek ácsorgott odakinn és Duffus póniját bámulta. De egyikük sem merte megsímogatni a ló orrát.

Elkésett. Egy pillantást vetett a napraforgóra a terrakotta díszítményen. Lányos érzelmeinek e jele keserűen szórakoztatta. Azt hitte, virágokat jelentenek, mezőket London szívében; de most összeomlott az egész. Szokott sétáló lépésében útnak indult. A mozgás mintha megszűntette volna kellemetlen hangulatát; feloldotta a vénasszony kezének szorítását, amelyet még mindig a vállában érzett. Futólépésben kezdett menni, időnkint kitért a járókelők elől. Bevásárló asszo-

nyok kerültek az útjába. Kirohant az úttestre és kezével integetett a teherkocsik meg lovak között. Az omnibusz vezetője meglátta, beléjekarolt és fölsegítette. Sikerült elcsúszni az omnibuszát.

Valakinek a tyúkszemére lépett a sarokban, aztán letelepedett, két idősebb nő közé. Kissé pihegett; haja felbomlott; futás közben kipirult. Egy pillantást vetett a többi utasra, valamennyi komolyabbnak, megállapodottnak, idősebbnek látszott, mint akik már megbékültek a világgal. Valami okból mindig azt hitte, ő a legfiatalabb utas az omnibuszon, de ma, hogy elbánt Juddel, úgy érezte, mégis csak felnőtt. A házak szürke körvonalai fel és alá táncoltak előtte, mikor az omnibusz végigdöcögött a Bayswater Roadon. A boltok lassan házakká változtak, kicsi és nagy házakká; kocsmákká és családi házakká. Emitt meg egy templom finom tornya emelkedett a magasba. Odalent csövek, sodronyok, csatornák tömkelege. ... Ajka megmozdult. Magában beszélt. Mindenütt vannak kocsmák, könyvtárak, meg templomok, dünnyögte.

Az a férfi, akinek a tyúkszemére hágott, alaposan megnézte: a típus közismert, táskával jár, jótékony, jóltáplált, pártában maradt, szűz; s mint mindenki az osztályában, hideg; szenvedélyeit sohasem ébresztették fel; de azért van benne valami vonzó. Most elneveti magát... Ebben a pillanatban Eleanor felnézett és elkapta a férfi tekintetét. Hangosan beszélt magában az omnibuszban. Ki kell gyógyítania magát ebből a rossz szokásból. Ráér akkor, amikor már a hamut mamunak mondja. De szerencsére megállt az omnibusz. Leszállt. Gyors léptekkel megindult Melrose Place felé. Erősnek és fiatalnak érezte magát. Mindent frissen tapasztalt Devonshire után. Végignézett Abercorn Terrace hosszú, sok-oszlopos során.

A házak oszlopaikkal és előkertjükkel valamennyien rendkívül tekintélyeseknek látszottak. Valamennyi utcai szobában szobalányt sejtett, akinek a karja az asztal fölött matat; ebédre terít. Egyik-másik szobában már le is ültek az ebédhez. Eleanor látta őket a függönyök sátorforma nyílásán át. Ő maga meg elkésik az ebédről, gondolta, amikor felrohan a lépcsőfeljárón s megforgatta kulcsát a zárban. Aztán mintha valaki beszélne, szavak hallatszottak az agyában. — Valami csinos holmit, tudod, amit állandóan viselhet. — Kulcsa megfordult a zárban. Maggiének születésnapja van; bizony megfélekedezett apja ajándékáról. Habozott, aztán megfordult és megint lerohant a lépcsőn. El kell menni Lamleyhez.

Lamleyné, aki az utóbbi időben meghízott, hideg birkahúst evett a hátsó szobában, amikor az üvegajtón át megpillantotta Eleanor kisasszonyt.

Kiment és üdvözölte. — Jó reggelt, Eleanor kisasszony.

— Valami csinos holmit, amit állandóan viselhet... — mondta pihegve Eleanor. Nagyon jó színben van, szépen lesült a vakáció alatt, vette észre Lamleyné.

— Az unokahúgom, mármint az unokatestvérem számára. Sir Digby kislányának — nyögte ki Eleanor.

Lamleyné leszólta olcsó holmiját.

— Van egy pár játékhajóm, babám, kétpennys aranyórák. De egyik sem elég jó Sir Digby kislányának. — De Eleanor kisasszony sietett.

— Nézze — mondta és egy kartonlapra mutatott, amelyen üvegnyaklánc volt. — Ez megfelel.

Kissé szegényes ajándék — gondolta Lamleyné és leadta az aranypettyes kék nyakláncot, de Eleanor kisasszony annyira sietett, hogy még azt sem várta meg, hogy barna papírba csomagolja.

— Máris elkéstem, Lamleyné — mondta, jókedvűen intett és kirohant.

Lamleyné szerette. Mindig olyan nyájas volt. Nagy kár, hogy nem ment férjhez. Micsoda hiba engedni, hogy a fiatalabb lány előbb menjen férjhez, mint az idősebb. De hát az ezredessel is kell törődnie valakinek, no meg is látszik rajta, hogy foglalkoznak vele, gondolta Lamleyné és visszaült az üzlet hátsó szobájába a birkacomb mellé.

— Eleanor kisasszony még nincs itt — mondta az ezredes, mikor Crosby behozta az ebédet. — Várjon még egy kicsit. — A kandallónak hátat fordítva állt és várta a lányát. Igen, gondolta, nem látom be, mért ne? Nem látom be, mért ne! — mondta mégegyszer és a terített asztra pillantott. Megint Miráról volt szó. A másik ember megugrott. Előre látta; haszontalan fráter. És hogy kell most neki Miráról gondoskodnia? Mi a teendője? Eltökélte, hogy az egész dolgot megbeszéli Eleanorral. Miért ne, utóvégre már nem gyerek — gondolta magában; és nem szívesen intézte suba alatt a dolgokat. De azért némi zavar fogta el arra a gondolatra, hogy mindezt megmondja a lányának.

— No, már itt van — mondta hirtelen Crosby-nak, aki némán állt és várt a háta mögött.

Nem, nem, mondta magában hirtelen elhatározással, mikor Eleanor belépett, nem tehetem meg. Mikor megpillantotta Eleanort, valami okból ráeszmélt, hogy nem mondhatja a szemébe. És utóvégre, gondolta magában. látva, hogy milyen gyanútlanul jön be, neki elég dolga van a maga életével. A féltékenység görcse rázta meg. Elég gondja van saját magával, gondolta, mikor mindketten leültek.

Eleanor egy nyakláncot tolt feléje az asztalon át.

— Mi ez? — kérdezte az ezredes, értelmetlenül nézve rá.

— Maggie ajándéka, papa — mondta Eleanor. — Mindent elkövettem, de attól tartok, kissé szegényes.

— Igen, ez nagyon megfelel — mondta az apja, szórakozottan nézve a nyakláncot. — Pontosan ezt szereti — tette hozzá, félretolva. Hozzálátott a csirkehúsnak.

Eleanor nagyon éhes volt, és kissé levegő után kapkodott. «Kissé el van csigázva». Mi az, hogy «elcsigázva» — tünődött magában, miközben a kenyérmártás után nyúlt. Talán valami felvonót jelent? A szín annyit változott reggel óta. És mindegyik jelenet más és más kelléket követel. Ezt felszínre kell hozni, azt meg le kell eresztetni. Most meg nem érez semmit, egyszerűen csak éhes, egyszerűen csak jól akar lakni csirkével; egészen üres. De miközben evett, apja fölénye érvényesült. Eleanor szerette a megfontoltságát, ahogy módszeresen elfogyasztotta a csirkét. Azon tünődött, vajjon mit művelt egész délelőtt. Az egyik részvénytársaságból felvette az osztalékot és befizette a másikba? Az ezredes felrezzent.

— Na, mi volt a bizottságban? — kérdezte.

Eleanor elmondta és túlzottan kidolgozta Judden aratott diadalát.

— Ez már beszéd! Szembe kell szállni velük. Nell, ne hagyd, hogy föléd kerüljenek — mondta. A maga módján büszke volt rá, és Eleanor örült, hogy büszke rá. Ugyanakkor azonban nem említette Duffust meg a Rigby Cottaget. Az ezredes nem szerette az olyan embereket, akik könnyelműen pocskolják a pénzt, márpedig Eleanor egy fillér házbért sem kapott. Minden ráment a javításokra. A beszélgetést Morrisra meg a törvényszéki beszédére terelte. Újra órájára nézett.

Sógornője, Celia pontosan félháromra adott találkozót a törvényszéken.

— Sietnem kell — mondta.

— Az ilyen jogásznép sokáig húzza az ügyeket — mondta az ezredes. — Ki a bíró?

— Sanders Curry — mondta Eleanor.

— Akkor ítéletnapig eltart — mondta az ezredes.

— Melyik tanácsban van? — kérdezte.

Eleanor nem tudta.

— Crosby kérem — mondta az ezredes. Elküldte Crosbyt a Timesért. Ügyetlen ujjával kinyitotta és forgatni kezdte a nagy lapokat, mialatt Eleanor bekapta a tésztát. Mialatt kitöltötte a kávé, az apja kisütötte, hogy melyik tanács tárgyalja az ügyet.

— Te meg a Citybe mész, papa? — kérdezte Eleanor, mikor letette a csészéjét.

— Igen, összejövelelem van — mondta. Szeretett a Citybe járni, akár volt ott dolga, akár nem.

— Furcsa lesz majd Curry ebben az ügyben — mondta Eleanor és felállt. Nemrég nála vacsoráztak, egy komor, szürke házban, a Queen's Gate körül.

— Emlékszel arra a vacsorára? — kérdezte és felállt. — A régi tölgyfaszekrényre? — Curry tölgyfaszekrényeket gyűjtött.

— Mind egy szálig hamis — mondta az apja. — Ne siess — szólt rá — vegyél kocsit, Nell. Ha szükséged van egy kis aprópénzre — kezdte és csonka ujjával ezüstpénz után kutatott. Miközben apját nézte, Eleanor rajtakapta magát a régi gyermekkori érzésen, hogy apja zsebe kifogyhatatlan ezüstabánya, amelyből az idők végéig félkoronások potyognak ki.

— Köszönöm — mondta és eltette az aprópénzt. — Teánál találkozunk.

— Nem, — emlékeztette apja — benézek Digbyékhez.

Nagy szőrös kezébe fogta a nyakláncot. Kissé szegényes ajándék, aggódott Eleanor.

— És miféle dobozba tegyem? — kérdezte apja.

— Crosby majd talál dobozt — mondta Eleanor. És Crosby jelentőségtől sugárzóan ki-sietett.

— Akkor hát vacsorára — mondta apjának. Mindez azt jelenti, gondolta megkönnyebbülten, hogy nem kell hazajönnöm teára.

— Igen, vacsorára, — mondta az ezredes. Papírszipkát tartott a kezében, amelybe igyekezett beletenni a szivarját. Nagyot szippantott. Kis füstfelhő szállt ki a szivarból. Eleanor szerette a szivarszagot. Egy pillanatig ott állt és beszívta.

— És add át üdvözetemet Eugénie néninek — mondta. Az ezredes bólintott és kifújta a füstöt.

Remek lesz kocsit venni, ezzel tizenöt percet takarít meg. Hátratámaszkodott kis, elégedett sóhajjal, miközben nagy csattanással térdére borult a takaró. Egy pillanatra teljesen kiürült az eszmélete. Élvezte a békét, a csendet, a nyugalmat, mialatt ott ült a bérkocsi sarkában. Elszigeteltnek, nézőnek érezte magát, amint megindult. A dél-előtt egy rohanás volt, egymásra zúdultak az események. Most, amíg be nem érkezik a törvényszékre, nyugodtan ülhet, semmit se kell csinálnia. Hosszú volt az út. És a ló nehézkesen baktatott, a vöröstakarós, nagysörényes ló. Így baktatott végig az egész Bayswater Roadon. A forgalom nagyon megritkult. Az emberek mind ebédeltek. Enyhe kis szürke köd töltötte be a távolságot; a csengők csilingeltek; egymásután maradoztak el a házak. Eleanor már nem figyelte, miféle

házak mellett megy el. Félig lehúnyta a szemét, aztán önkéntelenül a tulajdon keze rémlett föl, amint levelet vesz fel a hall asztaláról. Mikor történt ez? Ma reggel. Mit művelt vele, a táskájába tette? Igen, ott van még mindig felbontatlanul. Martin írta Indiából. Majd útközben elolvassa. Nagyon vékony papírra íródott Martin apró kézírásával. Hosszabb volt a szokottnál; valami Renton nevű emberrel történt kalandjáról szólt. Ki az a Renton? Nem emlékezett rá. «Hajnalban útrakeltünk» — olvasta.

Kínézett az ablakon. A Marble Arch előtt a forgalom feltartóztatta a kocsit. Fogatok jöttek ki a parkból. Egy ló megbokrosodott; de a kocsis jól kézben tartotta.

Tovább olvasta. «Egyedül maradtam a dzsungel kellős közepén . . .»

— Ugyan mit műveltél? — tünődött.

Maga előtt látta az öccsét. Vörös haját, kerek arcát és meglehetősen harcias tekintetét, ami miatt mindig rettegett, hogy egyszer majd bajbakerül. És úgy látszik, csakugyan bajbakerült.

«Eltévedtem és a nap lement» — olvasta.

A nap lement... — ismételte meg Eleanor, maga elé nézve az Oxford Streeten. A nap rá sütött a ruhákra egy kirakatban. A dzsungel nagyon sűrű erdő — gyanította. Csupa törpe kis fa, sötétzöld színű. Martin egyedül volt az erdőben és a nap lement. Aztán mi történt? «Jobbnak láttam ott maradni, ahol voltam». Így hát ott állt a törpe fák között, egyedül a dzsungelben; és a nap lement. Az előtte elnyúló utca részletei elhomályosultak. Biztosan hideg volt, mikor lement a nap. Tüzet kellett gyujtania. «Kutattam a zsemben és mindössze két gyufaszálat találtam . . . Az első kialudt.» Eleanor látta a száraz rözsenyalábot és Martint egyedül, amint nézi, hogyan alszik ki a gyufaszál. «Aztán meggyujtottam a másodi-

kat és hallatlan szerencsémre, ment a dolog». A papír meggyulladt, az ágak tüzet fogtak, a láng lobogott. Eleanor izgalmában átugrotta a részleteket, hogy a végére érjen... — «Egyszer csak úgy rémlett, mintha harsogó hangokat hallanék, de elhaltak.»

— Elhaltak — mondta Eleanor hangosan.

Megálltak a Chancery Lane-nél. Egy rendőr öregasszonyt segített át az utcán; de az utca őserdő volt.

— Elhaltak — mondta — és aztán?

«... Felmásztam egy fára... megpillantottam a nyomokat... Azt hitték, már el is pusztultam.»

A kocsi megállt. Eleanor egy pillanatra ülve maradt. Nem látott semmit, csak törpe kis fákat, meg az öccsét, aki napkeltekor körülnéz a dzsungelben. Felkel a nap. Egy pillanatig lángok táncoltak a törvényszék hatalmas, gyászos tömege fölött. A második gyufaszállal ment a dolog — mondogatta magában, amikor kifizette a kocsist és bement.

Országos Széchényi Könyvtár

— No itt vagy! — kiáltotta egy bundás kis nő, aki ott állt az egyik kapuban.

— Már lemondtam rólad, már éppen készültem bemenni. — Apró kis macskaképű asszony volt, zavart, de büszke a férjére.

A szélfogó ajtókon bejutottak abba a tanács-terembe, ahol az ügyet tárgyalták. Első pillanásra sötétnek és zsúfoltnak látszott. Parókás és taláros emberek jöttek és mentek, ültek le és álltak fel, mint egy madársereg, amely hol itt, hol ott csap le a mezőre. Valamennyien ismeretleneknek látszottak. Eleanornek nem sikerült felfedeznie Morríst. Körülnézett, kereste a bátyját.

— Ott van — suttozta Celia.

Az egyik ügyvéd az első padsorban hátrafordította a fejét. Morris volt; de milyen furcsán fes-

tett sárga parókájában! Tekintete elkalandozott mellettük, a nélkül, hogy megismerte volna őket. Nem mosolygott rájuk; az ünnepélyes félhomály megtiltotta a bizalmaskodást: az egésznek szertartásos jellege volt. Onnan ahol ült, Eleanor profilban láthatta az arcát; a paróka körülvette homlokát, valósággal bekeretezte, mint egy képet. Sohasem látta ilyen előnyösen, ilyen szemöldökkel, ilyen orral. Körülnézett. Mindenki olyan volt, mint a festmények. Valamennyi ügyvéd méltóságteljesen hatott, kidolgozottan, mint a tizennyolcadik századi képek, amelyek a falon lógnak. Pedig felálltak, leültek, nevettek, beszéltek... Egyszerre csak kitártak egy ajtót. Az ajtónálló csendet kért ő lordsága számára. Csend lett; mindenki felállt és belépett a bíró. Meghajtotta magát és leült az oroszlán meg az orrszarvú alá. Eleanor hátán tiszteletteljes borzongás futott végig. Az öreg Curry volt. De hogy megváltozott! Mikor utoljára látta, egy vacsorázó asztal fején ült: hosszú, sárga hímzés futott végig az asztalon és az öreg gyertyával vitte körül a szalónjában, hogy megmutassa az öreg tölgyfaholmit. De most csupa tekintély, csupa hivatalos méltóság volt az ornátusában.

Egy ügyvéd felállt. Eleanor követni próbálta, mit mond a nagyorrú ember. De nehéz volt felfogni. Azért mégis csak odafigyelt. Aztán felállt a másik ügyvéd, — csirkemellű kis ember, arany csíptetőt viselt. Valami iratot olvasott fel, majd érvelni kezdett. Egy részét értette annak, amit mondott, persze nem tudta milyen kapcsolatban van az ügygel. Mikor fog beszélni Morris, türelmetlenkedett. Úgy látszik, nem most. Az apja megmondta, hogy ezek az ügyvédek sokáig tudják elhúzni a dolgokat. Nem kellett volna úgy sietni az ebéddel; az omnibusz éppoly jól megtette volna. Szemét Morrisra szegezte. A mellette ülő

sárgahajú emberrel tréfált. Azok a cimborái ; ez az élete. Észébe jutott, hogy már gyerekkorában milyen szenvedélyes jogász volt. Eleanor beszélte rá papát ; egy reggel eltökélte magát és bement a dolgozószobájába... De most, határtalan izgalomára, Morris felállt.

Látta, hogy sógornője megmerevedik az idegességtől és erősen fogja a kis táskáját. Morris nagyon magasnak, nagyon határozottnak látszott, amikor elkezdte. Egyik kezével a talárja szélét fogta. Milyen jól ismerte Morrisnak ezt a mozdulatát, — gondolta — valamit fognia kell a kezében, az ember látja a fehér forradást abból az időből, amikor fürdés közben megsértette a kezét. De a többi mozdulatot nem ismerte meg. — Ahogy karját kitarta, ez a közéletéhez tartozott, a törvénytudó életéhez. És a hangja is szokatlan volt. De imitt-amott, amikor belemelegedett a beszédébe, egy-egy zöngé volt a hangjában, amelyre elmosolyodott ; ez már az otthoni hangja. Önkéntelenül félig odafordult a sógornőjéhez, mintha azt mondaná : mennyire Morris ez ! De Celia tökéletes merevséggel elnézett fölötte és a férjét bámulta. Eleanor is igyekezett odafigyelni az érvelésre. Rendkívüli világossággal beszélt : gyönyörűen tagolta a szavakat. Egyszer csak a bíró félbeszakította :

— Úgy értsem, Pargiter úr, hogy ön azt állítja?... — mondta udvarias, de tiszteletet parancsoló hangon ; és Eleanor megborzongott, látván, hogy Morris azonnal elhallgat és tiszteletteljesen lehajtja a fejét, amikor megszólal a bíró.

Vajjon tudja-e, mit kell felelnie? — reszketett, mintha Morris még mindig gyerek volna, és idegesen fészkelődött a széken, hátha belesül a bátyja. De a kisujjában volt a felelet. Sietség és zavar nélkül kinyitott egy könyvet ; megtalálta a helyet ; felolvasott egy szakaszt, amire az öreg Curry

bólintott és beírt valamit a nagy könyvbe, amely nyitva feküdt előtte. Eleanor mérhetetlenül megkönnyebbült.

— Milyen remekül dolgozik — suttogta. Sógornője bólintott, de azért még mindig görcsösen fogta a táskáját. Eleanor úgy érezte, fellélegezhetik. Körülnézett. A teremben sajtóságon keveredett az ünnepélyesség és a szabadosság. Az ügyvédek ki-bejártak. A terem falának támaszkodtak. A halvány felsővilágításban valamennyinek az arca pergamentszínű volt, valamennyi vonásuk élesen kirajzolódott. Meggyújtották a gázlámpákat. Eleanor most a bíróra meredt. Hátravetette magát nagy faragott székébe, az oroslán meg az orrszarvú alatt és hallgatta a pert. Mérhetetlenül szomorúnak és bölcsnek látszott, mintha évszázadok óta hallgatná ezt a szóáradatot. Most felnyitja súlyos szemét, összeráncolja homlokát és kis keze, amely törekenyen bújik ki az óriási kézelőből, néhány szót ír be a nagy könyvbe. Aztán megint visszasüllyedt, félig lehúnyt szemekkel, örök virrasztásába a boldogtalan emberi lények vitái felett. Eleanor gondolatai elkalandoztak, ő is hátratámaszkodott a kemény faszékben és hagyta, hogy eláradjon benne a feledés. Jelenetek alakultak ki lassan a délelőttjéből; rá-tukmálták magukat. Judd a bizottságban, apja, amint újságot olvas, az öregasszony, ahogy a kezét szorongatja, a szobalány, amint felrakja az ezüstöt az asztalra és Martin, ahogy meggyújtja a második gyufaszálat a dzsungelban...

Nyugtalanság fogta el. A levegő sűrű volt; a világítás félhomályos. És a bíró most, hogy a teremre rátelepedtek az első árnyak, mogorvának látszott. Többé már nem volt felvértezve az emberi gyöngeségek ellen és Eleanornek mosolyogva észébejutott, milyen nagy baleknak mutatkozott abban a förtelmes házban a Queens Gateban a

régi tölgyfaholmival kapcsolatban. — Ezt Whitbyben csíptem fel — mondta. Pedig hamisítvány volt. Szerette volna elnevetni magát. Szeretett volna elmenni. Felállt és azt súgta sógornőjének :
— Elmegyek.

Sógornője valamit morgott, talán tiltakozást. De Eleanor olyan csendben, ahogy csak tőle telt, utat tört magának a forgóajtókon át az utcára.

A Strand zenebonája, zűrzavara és bősége hirtelen megkönnyebbüléssel csapta meg. Átengedte magát. Még mindig nappali világosság volt ; a színes élet tolongása, hullámozása, sürgés-forgása elvágtatott mellette. Mintha valami felszabadult volna — benne, a világban. Az előbbi feszült figyelés után úgy érezte magát, mintha szétszóródna, elrepülne. Végigbolyongott a Stranden és élvezettel nézte a vágató utcát, a szikrázó láncokkal és bőröndökkel megtömött boltokat ; a fehérarcú templomokat ; a szabálytalan, csipkézett háztetőket, amelyeken keresztül-kasul drótok futottak. Fent káprázott a vizenyős, derengő ég. A szél az arcába fújt. Egy korty friss, nedves levegőt szívott be. Eszébe jutott a sötét kis terem, a kirajzolódott arcok — és az az ember ott ül minden áldott nap. Maga előtt látta Sanders Curryt, amint hátratámaszkodott nagy karos-székében, dermedt ráncokba gyűrődő arcával. Minden áldott nap, reggeltől estig törvényeket magyaráz. Hogy bírja ezt ki Morris? De mindig az volt az álma, hogy ügyvéd legyen.

Fogatok, társzekerek és omnibuszok rohantak el mellette. Valósággal arcába zúdították a levegőt. Felfröccsentették a sarat a kövezetre. Emberek tülekedtek és nyüzsögtek és Eleanor az ő ütemükre gyorsította lépteit. Egy társzekér, amely befordult az egyik folyópartra vezető meredek utcába, megállította. Felpillantott és a ház-

tetők között úszó felhőkre nézett, esővel dagadt sötét felhőkre. Kóbor, közömbös felhőkre. Tovább ment.

A Charing Cross állomás bejáratánál újra meg kellett állnia. Az ég közben kitisztult. Egy sereg repülő madarat látott, egymás mellett repültek magasan: átrepülték az eget. Azokat is megnézte, aztán továbbment. Az állomás magához vonzotta a gyalogosokat meg a kocsikat, mint a híd pillére a szalmaszálakat; várnia kellett. Bőröndökkel megrakott kocsik haladtak el mellette.

Irgyelte az utasokat. Szeretett volna maga is külföldre utazni. Itáliába... Indiába... Aztán homályosan érezte, hogy valami történt. Az újság-árus gyerekek a kapukban szokatlan szaporasággal osztogatták a lapokat. Az emberek utána kaptak és menetközben kinyitották és olvasták. Egy plakátra pillantott, amelyet az egyik rikkancs maga köré csavart. «Mehalt», állott rajta óriási fekete betűkkel.

A papírlap meglebbent és újabb szót olvasott: «Parnell». Meghalt... mondta magában. — Parnell; egy pillanatra meghökkent. Hogy halhatott meg — Parnell? Megvette az újságot. Ezek azt mondják...

— Parnell meghalt! — mondta hangosan. Fölnézett és újra megpillantotta az eget: a felhők vándoroltak. Lenézett az utcára. Egy ember az ujjával betűzte a hírt. Parnell meghalt, mondta. Az ember tágra nyitotta a szemét. Hogyan is halhatott meg? Mintha elsápadt volna az ég.

Lassan tovább ment a Trafalgar Square felé, kezében az újsággal. Egyszerre csak az egész kép mozdulatlaná dermedt. Egy ember oszlophoz volt láncolva; egy oroszán meg egy emberhez. Mindenki megállt, egymáshoz kovácsolódott, mintha soha többé nem indulna meg.

Befordult a Trafalgar-térre. Valahol lármásan

csicseregtek a madarak. Megállt a szökőkútnál és lenézett a vízzel teli nagy medencébe. A víz feketén fodrozódott, ahogy felborzolta a szél. Visszfények voltak benne, ágak tükröződtek, meg az égnek egy halvány darabja. Olyan, mint egy álom, dűnnyögte, mint egy álom... De valami hajtotta. Megfordult; el kell mennie Deliához, Delia szerette, Delia szenvedélyesen szerette Parnellt. Mit is szokott mondani — megszökik a házból, valamennyiüket otthagyja az Úgyért, ezért az emberért. Igazság, Szabadság? El kell mennie hozzá. Hiszen most minden álma összeomlott. Megfordult és kocsiórt kiáltott.

A kocsio takarója fölé hajolt és kinézett. Az utcák, amelyeken végighajtottak, borzalmasan szegényesek voltak. Nemcsak szegényesek, gondolta, hanem erkölcstelenek. Itt tanyázott a bűn, a mocsok. London valósága. Ocsmány volt a kevert esti fényben. Lámpákat gyujtottak. Újságárus gyerekek kiáltották: Parnell... Parnell... Parnell meghalt, mondta magában és mindkét szó erősen tudatába vésődött. Az egyik szélesen suhant el a feje fölött, a másiknak sötét árnyai itt lcholtak körülötte a kövezeten. Megérkezett... Intett a kocsisnak. Egy fasorban kis oszlopsor mellett megállította a kocsio. Kiszállt és gyalog megindult a sétatéren.

A forgalom zaja eltompult. Itt csend volt. Az októberi délután, a hulló falevelek között a vén, kopasz sétatér szutykosnak, roskatagnak és ködberorultnak látszott. A házakat irodáknak, társaságoknak, olyan embereknek adták ki, akiknek a neve táblára volt kiírva az ajtókon. Az egész környezet idegenszerűnek és félelmetesnek tetszett. Odaért a súlyos faragott szemöldökfájú, régi Anna királynő stílusú kapuhoz és megnyomta a gombot, hat vagy hét csengőgomb fölött. Valamennyi mellett nevek voltak, egyik-másiknál csak egy

névjegy. Senki sem jelentkezett. Kinyitotta az ajtót és belépett. Felment a falépcsőn a faragott korlát mellett, amelynek letűnt méltóságát szinte megalázták. Az ablakmélyedéseken tejesköcsögök és alattuk számlák heverték. A faburkolat itt-ott kettéhasadt. Delia ajtaja előtt, a legfelső emeleten, szintén tejesüveg volt, de üres. Névjegye rajzszöggel volt a faburkolathoz erősítve. Kopogott és várt. Nem hallatszott ki semmi. Megnyomta a kilincset. Be volt reteszelve. Egy pillanatig hallgatózott. Kis oldalablak nyílt az utcára. Galambok turbékoltak a fák tetején. A forgalom messziről zümmögött; éppen csak az újságáros gyerekeket hallotta, akik azt kiabálták: meghalt... meghalt... meghalt. Hullottak a levelek. Megfordult és lement.

Sokáig bolyongott az utcán. Gyerekek kockákat rajzoltak a kövezetre; nők hajoltak ki a felső ablakokból, mohó, elégedetlen tekintettel kutatták át az utcát. Szobákat adtak ki, csakis magános úriembereknek. Cédulák voltak kiszegve, amelyek bútorozott lakásokat, «ágyat és reggelit» emlegettek. Eleanor gyanította az életet, amelyet a vastag sárga függönyök mögött éltek. Ez volt a környezet, amelyben a húga él, gondolta és megfordult; ezen az utcán gyakran mehet végig egyedül, éjszaka. Aztán visszament a térre, föl-mászott a lépcsőn és újra kopogott az ajtón. De megint nem hallatszott semmi. Egy ideig nézte, hogyan hullanak a levelek, hallotta az újságáros gyerekek kiáltozását és a galambok turbékolását a háztetőn: guriguriguru... Aztán lehullott egy falevél.

A Charing Cross forgalma sűrűsödött a késő délután. A pályaudvar kapui beszívták a gyalogosokat és a lovaskocsikat. Emberek robogtak sebes léptekkel, mintha valami ördöge volna az

állomásnak, amely nem túri, hogy megvárakoztasák. De azért ezek is megálltak és újságot vettek menet közben. Az oszladozó és gyülekező felhők hol szabadon bocsátották a napsütést, hol elfátyolozták. A sár hol sötétbarna, hol aranyszínű volt; szertefröccsent a kerekek és paták alatt és az általános zenebonában és lármában elhalt a madarak csipogása az ereszeken. Zörögtek a fogatok és elrobogtak; zörögtek és elrobogtak. És a sok zörgő fogat mögött zörgött egy fogat, amelyben vörösarcú kövér ember ült, kezében selyempapírba csomagolt virággal — az ezredes.

— Hé! — kiáltotta, amikor a kocsi elment a pályaudvar mellett és kinyújtotta a kezét a kocsi ajtaján. Kihajlt. Újságot nyujtottak fel.

— Parnell! — kiáltotta, miközben szemüvege után kutatott. — Meghalt!

A kocsi továbbment. Kétszer-háromszor elolvasta az újságot. — Meghalt — mondta. Valami megkönnyebülés féle, valami diadalszerű érzés járta át, amikor hátradőlt a sarokba. Egyszóval meghalt — mondta magában — a lelkiismeretlen kalandor, az izgató, aki annyi bajt okozott, ez az ember... Aztán a lányával kapcsolatos érzés alakult ki benne. Nem tudta pontosan megmondani micsoda, de haragra indította. Az a fő, hogy meghalt, gondolta. Hogyan halt meg? Megölte magát? Nem volna meglepő... Az a fő, hogy meghalt és vége van. Egyik kezében az összegyűrt újságot, a másikban a selyempapírba csomagolt virágot tartotta, mialatt a kocsi végighajtott Whitehallon... Azért becsületes ember volt, gondolta, mikor a kocsi elhaladt az Alsóház mellett és ez több, mint amit egyik-másik társáról elmondhat az ember... És mindenféle számárságot fecsegték a válásáról. Kinézett. A kocsi egy utca mellett ment el, ahol néhány évvel ezelőtt meg szokott

állni és jól körül szokott tekinteni. Megfordult és benézett az utcába. De közéleti ember nem vetemedhetik effélére — gondolta. Aprót bólíntott, mikor elhaladt a kocsí. És most biztos azért írt nekem, mert pénzre van szüksége, gondolta. A másik alak kereket oldott. Előre tudta, semmirekellő fráter. A nő megcsúnyult, gondolta, meghízott. Hát Isten neki, nagylelkű lesz, megteheti. Föltette a szemüvegét és elolvasta a City híreit.

Most már nem sokat számít Parnell halála, gondolta. Ha életben marad, a botrány elsimul. Egyszerre fölnézett. A kocsí a hosszú kerülővel ment, mint rendesen. — Balra, — ordította — balra! — mert a kocsí szokás szerint rossz helyen akart befordulni.

Browne Street meglehetősen sötét földszintjén az olasz inas ingujjban olvasta az újságot, mikor a szobalány betáncolt kalappal a kezében.

— Nézze, mit adott nekem — kiáltotta — hogy jóvátegye a patáliát a szalónban. — Lady Pargiter kalapot ajándékozott neki. — Úgy-e, szép vagyok — mondta a tükör előtt illegetve magát, a nagy olasz kalappal a fején, amely olyan volt, mintha üvegből fújták volna a feje búbjára. És Antonio letette az újságot és átkarolta a derekát, merő gavallériából, mert a lány nem volt szép és fontoskodása torzképe volt annak, amit a toscanai városokból a szívében őrzött. De kocsí állt meg a kerítés mellett; két lábszár látszott a kapuban és sietnie kell, fel kell öltenie a libériáját, fel kell mennie ajtót nyitni.

Nem nagyon siet, gondolta az ezredes a kapu lépcsőjénél várakozva. A halál okozta meglepetés csaknem teljesen elpárolgott; tovább dolgozott szervezetében, de ez nem akadályozta meg abban a megfigyelésben, hogy rendbehozatták a falat;

de honnan vették a pénzt a három fiúval, akit iskoláztatni kell, meg a két kis lánnyal? Eugénie okos asszony, ez bizonyos. De jobban tenné, ha szobalányt fogadna e helyett az olasz kamasz helyett, aki mindig olyan, mintha makarónit zabálna. Ekkor kinyílt az ajtó és miközben felment, úgy rémlett neki, mintha valahonnan a háttérből harsogó nevetést hallana.

Szerette Eugénie szalónját, gondolta, miközben várakozott. Nagyon rendetlen; faforgács hevert szanaszét, amit a padlón csomagoltak ki. Most jöttek vissza Itáliából, jutott eszébe. Tükör állt az asztalon, valószínűleg ott sózták rájuk; az effélet mindig rásózzák az emberre Itáliában; foltos, régi tükör. Megigazította benne a nyak-kendőjét.

Én jobb szeretem az olyan tükröt, amelyben az ember megláthatja magát, gondolta és elfordult. A zongora nyitva volt és a teáscsészékben szokás szerint félig töltve a tea. Vörös és sárgalevelű ágak álltak mindenfelé vázákban. Eugénie szereti a virágot. Az ezredes örült, hogy nem feledkezett meg szokásos figyelmességéről. Kezében tartotta a selyempapírba csomagolt virágot. De miért olyan füstös ez a szoba? Hiszen befúj a szél! A hátsó szobában mindkét ablak nyitva van. A füst a kertből árad be. Talán itt is gyomot égetnek? Az ablakhoz ment és kinézett. Igen, ott vannak, Eugénie meg a két kislánya. Örömtüzet gyújtottak. Magdaléna, a kedvence, egész nyaláb száraz falevelet dobott rá. Olyan magasra dobta, ahogy csak győzte és a láng fellobbant. Nagy, vörös láng ágaskodott fel.

— Ez veszélyes — kiáltotta le.

Eugénie visszahúzta a gyerekeket. Azok ujjongva táncolták körül a tüzet. A másik kislány, Sara, aki anyja szoknyája mögött bujkált, újabb nyaláb levelet kapott fel és rászórta a tűzre.

Nagy vörös láng ágaskodott fel. Aztán megjelent az olasz inas és jelentette a nevét. Az ezredes az ablakon kopogott. Eugénie megfordult és megpillantotta. Egyik kezével visszatartotta a gyerekeket, a másikat felemelte, hogy üdvözlje.

— Maradj ott! — kiáltotta — mindjárt jövőnk.

Füstfelhő fujt arcába; a szeme megnedvesedett. Megfordult és beült a karosszékbé, a pamlag mellé. A következő pillanatban bejött a sógor-nője, mindkét kezét kinyujtva sietett feléje. Az ezredes felállt és kezet fogott.

— Örömtüzet gyujtottunk, — mondta az aszszony. Szeme ragyogott, haja meglazult — ezért vagyok ilyen össze-vissza — tette hozzá, kezét a kontyára téve. Lompos nő, de hallatlanul csinos, gondolta Abel. Szép, nagy nő, kezd kissé terebélyesedni, vette észre, mikor kezet fogtak. De ez jól áll neki. Jobban szerette ezt a típust, mint a halvány rózsaszínű angol nőket. Úgy árad a teste, mint a meleg sárga viasz; nagy, sötét szeme van, mint az idegen nőknek és ívelt orra. Átnyujtotta a kaméliáját, szokásos ajándékát. Eugénie felkiáltott, mikor kibontotta a selyempapírt és leült.

— Milyen kedves tőled — mondta, egy pillanattig a kezében tartotta, aztán azt tette, amit már máskor is tett a virágokkal — a szárát a szájába vette. Mozdulatai elbűvölték az ezredest, mint mindig.

— Születésnap örömtűz? — kérdezte. — Nem, nem, nem, — tiltakozott — nem kérek teát.

Eugénie fölemelte a csészéjét és megitta a maradék hideg teát. Ahogy nézte, az ezredesben felszállt valami keleti emlék; így ülnek forró égöv alatt a nők a kapuban a napon. De most hideg volt a nyitott ablak mellett és dőlt a füst. Még mindig kezében volt az újság; letette az asztalra.

— Olvastad az újságot? — kérdezte.

Eugénie letette a csészét és kissé tágabbra nyitotta nagy, sötét szemét. Végtelen érzéstartalékok rejtőzhetnek benne. Leste, hogy Pargiter megszólaljon és várakozón fölemelte kezét.

— Parnell — mondta Abel kurtán. — Meghalt.

— Meghalt! — visszhangozta Eugénie. Ünnepelesen leeresztette kezét.

— Igen, Brightonban, tegnap.

— Parnell meghalt — mondta Eugénie még egyszer.

— Azt írják — mondta az ezredes. Eugénie érzelmessége mindig tárgyilagosságra készítette. De azért szerette ezt az érzelmességet. A sógor-nője fölvette az újságot.

— Szegényke! — sóhajtott fel és ledobta.

— Szegényke? — ismételte meg az ezredes. Eugénie szeme megtelt könnyel. Az ezredes csodálkozott. Kire gondol? Kitty O'Shea-ra? Neki bizony eszébe sem jutott.

— Tönkretette miatta a karrierjét — mondta az ezredes, torkát köszörülve.

— De hogy szerethette! — suttogta Eugénie.

Megtörülte a szemét. Az ezredes egy pillanatra hallgatott. Eugénie megindultsága aránytalanul tetszett, de őszinte volt. Szerette.

— Igaz — mondta kissé mereven. — Ez így van. — Eugénie fölvette a virágot és a kezében forgatta. Ez a nő időnkint hihetetlenül szórakozott, de azért mindig jól érezte magát a társaságában. Teste felszabadult, megkönnyebbültnek érezte magát jelenlétében.

— Mennyit szenvednek az emberek!... — suttogta Eugénie, a virágokat nézegetve. — Mennyit szenvednek, Abel. — Megfordult és szembenézett vele.

Nagy füstfelhő özönlött be a másik szobából.

— Nem zavar a huzat? — kérdezte az ezredes, az ablakra pillantva. Eugénie nem válaszolt azonnal. A virágokkal játszadozott. Aztán felrázkódott és elmosolyodott.

— Igen, hogyné, csukd be — mondta, kinyújtva kezét. Az ezredes kiment és becsukta az ablakot. Mikor megfordult, Eugénie a tükör előtt állt és rendbehozta a haját.

— Örömtüzet gyujtottunk Maggie születésnapjára — mormolta és a velencei tükörben nézegette magát, amely tele volt foltokkal. — Ezért vagyok... ezért vagyok — lesimította a haját és a kaméliát a ruhájára tűzte — olyan...

Fejét kissé oldalt hajtotta, tanulmányozta, hogyan hat a virág a ruháján. Az ezredes leült és várt. Az újságra pillantott.

— Úgy látszik, egyre-másra fátylat borítottak — mondta.

— Azt gondolod — kezdte Eugénie; de ekkor kinyílt az ajtó és bejöttek a gyerekek. Maggie, az idősebbik jött először. A másik kislány, Sara nyomon követte.

— Nini! — kiáltott az ezredes — itt vagytok! — Megfordult; nagyon szerette a gyerekeket. Zsebében tapogatta a nyakláncot, amelynek Crosby talált keménypapír-dobozt. Maggie odalépett hozzá és átvette. Haját közben megkefélték és kikeményített, tiszta ruha volt rajta. Átvette az ajándékot és kibontotta; kezében lóbálta a kékarany nyakláncot. Az ezredes egy pillanatig azon tündökölt, tetszik-e neki. Kissé rikító volt, ahogy a kezében lóbálta. És meg sem mukkant. Az anyja azonnal elmondta helyette, amit mondania kellett volna.

— Milyen gyönyörű, Maggie, milyen édes. — Maggie kezében tartotta a gyöngyöket és meg sem mukkant.

— Köszönd meg Abel bácsinak a gyönyörű nyakláncot — parancsolt rá az anyja.

— Köszönöm a nyakláncot, Abel bácsi — mondta Maggie. Közvetlenül és szabatosan beszélt, de az ezredes a kétség darázscsípését érezte. Merőben aránytalan csalódás fogta el. Pedig anyja a gyerek nyakára erősítette a láncot. A kislány aztán a nővéréhez ment, aki egy szék mögül kukucskált.

— Gyere, Sara, — mondta az anyja — gyere, és üdvözdölj Abel bácsit. — Kinyújtotta a kezét, részben azért, hogy csalogassa a kislányt, részben, hogy eltakarja a jelentéktelen kis testi hibát, amely Abelt mindig elkedvetlenítette. A gyereket csecsemő korában leejtették; az egyik válla valamivel magasabb volt, mint a másik. Abelt ez idegessé tette; semmiféle testi hibát nem tűrt meg egy gyerekben. Pedig nem ártott a kislány kedélyének. Körülugrálta a nagybátyját, körbe forgott és apró csókot nyomott az arcára. Aztán belekapaszzkodott a nővére ruhájába és mindketten nevetve átrohantak a másik szobába.

— Gyönyörködnek a csodaszép ajándékodban, Abel — mondta Eugénie. — Hogy elkényezteted őket és engem is — tette hozzá és a keblére tűzött kaméliákhoz nyúlt.

— Remélem, tetszik neki? — kérdezte az ezredes. Eugénie nem válaszolt. Újra fölvette a csészéjét és a maga lusta, délszaki módján ivott a hideg teából.

— És most — mondta kényelmesen hátradőlve — mondd el, mi újság?

Az ezredes is hátratámaszkodott a székében. Egy pillanatig tünődött. Mi újság? Ezidőszerint semmi sem történt vele. Pedig Eugénievel szeretett eldiskurálni; jól rávilágított a dolgokra. Amíg habozott, a sógornője beszélt.

— Gyönyörű időnk volt Velencében. Magammal vittem a gyerekeket. Nem laktunk a Canale Granden — ki nem állhatom a Canale Grandet —

de nem messze onnan. Két hetet töltöttünk a tűző napon ; s a színek — egy pillanatra elhallgatott — csodálatosak! csodálatosak! — kiáltott fel. Kitérta a kezét. Rendkívül kifejező mozdulatai voltak. Így szépít meg mindent — gondolta az ezredes. De ezt is szerette benne.

Az ezredes évek óta nem volt Velencében.

— Találkoztatok kedves emberekkel? — kérdezte.

— Egy lélekkel se, — mondta Eugénie — egy lélekkel se. Kivéve azt a borzalmas . . . ez is olyan nő, aki miatt szégyeli az ember, hogy angol — mondta erélyesen.

— Ismerem ezt a fajtát — derült az ezredes.

— De mikor mi hazamentünk a Lidórról, este, fölöttünk a felhők, alattunk a víz, ugyanis balkonunk is volt, ott szoktunk üldögélni — elhallgatott.

— Digby veletek volt? — kérdezte az ezredes.

— Nem, szegény Digby, korábban vette ki a szabadságát, augusztusban. Fenn volt Skóciában, Lasswade-éknál vadászott. Tudod, jót tesz neki. — Már megint megszépíti a dolgokat, gondolta magában az ezredes.

Eugénie folytatta :

— Na, most beszélj valamit a családról, Martinről meg Eleanorról, Hughról meg Millyről, Morrisről meg . . . — elhallgatott ; az ezredes sejtette, hogy elfelejtette Morris feleségének a nevét.

— Celiáról — mondta. Hallgatott ; szeretett volna Miráról beszélni vele. De a családjáról beszélt : Hughról meg Millyről, Morrisről meg Celiáról. Meg Edwardról.

— Nagyon nagyra vannak vele Oxfordban — mondta morcosan. Igen büszke volt Edwardra.

— Hát Delia? — kérdezte Eugénie. Az újságra pillantott. Az ezredes nyájassága egyszerre el-

párolgott. Haragosnak és félelmesnek látszott, mint egy lesunytféjú vén bika — gondolta Eugénie.

— Talán ettől majd észretér — mondta ridegen. Egy pillanatig hallgattak. Aztán nevetés hallatszott a kertből.

— Ó, ezek a gyerekek! — kiáltott fel Eugénie. Felállt és az ablakhoz lépett. Az ezredes követte. A gyerekek visszassompolyogtak a kertbe. Az örömtűz vadul lángolt. Fényes lángoszlop emelkedett fel a kert közepén. A kislányok nevetve, kiáltozva táncolták körül. Vedlett öreg ember, afféle kiérdemesült inas, állt ott, gereblyével a kezében. Eugénie fölrántotta az ablakot és kiáltott. De a gyerekek tovább táncoltak. Az ezredes is kihajolt. Olyanok voltak lengő hajukkal, mint a vadak. Ő is szívesen lemenne és átugraná az örömtüzet, de már öreg. A lángok magasra szöktek, aranyszínűek voltak, izzó vörösek.

— Brávó! — kiáltotta kezébe csapkodva. — Brávó!

— Kis ördögök — mondta Eugénie. Ez az asszony ugyanolyan izgatott, mint a gyerekei — figyelte meg az ezredes. Eugénie kihajolt az ablakon és odakiáltott a gereblyés öreg embernek:

— Szítsa fel, szítsa fel!

Az öreg ember azonban eloltotta a tüzet. A rözse ropogott, a láng csendesült.

Az öreg ember odább küldte a gyerekeket.

— Nahát, ezen is túlvagyunk — mondta Eugénie felsóhajtva. Megfordult. Valaki bejött a szobába.

— Ó, Digby, nem is hallottalak jönni! — kiáltott fel. Digby állt ott, táskával a kezében.

— Digby! — mondta Abel és kezetszorított.

— Mi ez a füst? — mondta Digby körülnézve.

Kissé megöregedett, gondolta Abel. Ahogy itt áll a zsakettjében, amely felül nincs begombolva,

a ruhája egy kissé kopottas ; haja szürkül a feje tetején. De nagyon szép ember ; az ezredes hozzá képest tenyeres-talpasnak, viharvertnek és otrombának érezte magát. Kissé szégyelte magát, hogy rajtacsípte, amikor kihajolt az ablakon és kezével csapkodott. Ő látszik idősebbnek, gondolta, amikor egymás mellett álltak. Pedig öt évvel fiatalabb, mint én. A maga módján előkelő úr. Eljutott a ranglétrája legmagasabb fokára. Báró, meg minden egyéb. De nincs annyi pénze, mint nekem — jutott eszébe elégedetten. Mert kettőjük közül mindig őt tartották a kevésbé sikerültnek.

— Fáradtnak látszol, Digby! — kiáltott fel Eugénie és leült. — Igazán rádférne egy komoly szabadság — mondta Abel felé fordulva. — Szeretném, ha te is rábeszelnéd. — Digby lesepert a nadrágjáról egy fehér cérnaszálat: Aprót köhintett. A szoba tele volt füsttel.

— Mit jelent ez a nagy füst? — kérdezte a feleségétől.

— Örömtüzet gyujtottunk Maggie születésnapjára — mondta Eugénie mentegetőzve.

— Igen, persze — mondta Digby. Abel boszszankodott. Maggie volt az ő kedvence. Az apjának igazán eszébe juthatott volna, hogy születésnapja van.

— Bizony — mondta Eugénie, újból Abel felé fordulva. — Mindenkit szabadságra küld, de ő maga sohasem megy. És ha egész nap dolgozott a hivatalában, iratokkal tömött táskával jön haza. — A táskára mutatott.

— Ne dolgozz vacsora után, — mondta Abel — rossz szokás. — Digby kissé rossz színben van — gondolta. Az öccse elhárította a nőies ömlengéseket.

— Olvastad? — kérdezte a bátyjától, az újságra mutatva.

— Olvastam! — mondta Abel. Szeretett politikáról beszélni az öccsével, bár kissé ingerelte a hivatalos ábrázata, mint akinek sok mondanivalója van, de nem mondhatja el. Különben is másnap minden benne van az újságban, gondolta, de azért mindig politikáról beszélgettek. Eugénie hátradőlt a sarokban és sohasem szólt bele. De végül felállt és összeszedte a kicsomagolt bőrönd hulladékait. Digby elhallgatott és a feleségét nézte. A tükörrre pillantott.

— Tetszik? — kérdezte Eugénie, kezét a keretére téve.

— Igen — mondta Digby, de bíráló árnyalat volt a hangjában. — Nagyon szép.

— A hálószobámba teszem — mondta Eugénie gyorsan. Digby nézte, hogyan rakja be a papírhulladékokat a ládába.

— Ne feledd, — mondta — hogy ma este Chathamékkal vacsorázunk.

— Tudom. — Eugénie újra a hajához kapott. — Rendesen felöltözöm — mondta. — Kik ezek a Chathamék? — tündődött magában Abel. Nagyfejűek, mandarinok — gyanította némi megvetéssel. Sokat forogtak ebben a világban. Ezt figyelmeztetésnek tartotta, hogy elmehet. Digby meg ő kifogytak a mondanivalóból. De azért még mindig azt remélte, hogy egyedül beszélhet Eugéniével.

— Ez az afrikai üzlet — kezdte hirtelen más kérdésre térve, amikor a gyerekek bejöttek jóéjszakát kívánni. Maggie nyakán ott volt a lánc, és nagyon szép volt. Vagy inkább a kislány szép? De a ruhájuk, ez a világoskék és rózsaszínű ruha, gyűrött; és foltos a szutykos londoni falevelektől, amiket felnyaláboltak.

— Pizkos kis kölykök — mondta rájuk mosolyogva. — Miért veszitek fel a legjobb ruhátokat, mikor a kertben játsztok? — mondta Digby, mikor

megcsókolta Maggiet. Tréfásan mondta, de korholás volt a hangjában. Maggie nem válaszolt. Szemét a kaméliára szegezte, amelyet anyja a mellére tűzött. Előlépett és reábámult.

— És te, te kis malac — mondta Sir Digby, Sarára mutatva.

— Maggie-nek születésnapja van — mondta Eugénie, újra kinyujtva a karját, mint aki megvédelmezi a kislányt.

— Ebből csak az következik, nézetem szerint, — mondta Sir Digby, végignézve a lányain — hogy meg-meg-meg-megjavuljunk — dadogott, miközben zengő és hatásos prédikációt akart kivágni, de ez — mint általában, mikor a gyerekekkel beszélt — félszegül és meglehetősen hamisan hatott.

Sara az apjára nézett, mint aki magára veszi apja szavait.

— Hogy meg-meg-meg-megjavuljunk — mondta utána. Minden értelmétől megfosztva, pontosan elleste az apja szavainak az ütemét. A hatás komikus volt. Az ezredes nevetett. De Digby bosszankodott. Sarának csak megveregette a fejét, mikor jóéjszakát kívánt, de Maggiet megcsókolta.

— Szép volt a születésnapod? — kérdezte, magához vonva. Abel úgy gondolta, ez jó ürügy a távozásra.

— Még ráérsz elmenni, Abel — tiltakozott Eugénie, mikor az kezetnyujtott.

Megfogta Abel kezét, mint aki meg akarja akadályozni, hogy elmenjen. Mit akar vajjon? Azt akarja, hogy maradjon, vagy azt, hogy menjen? Szeme, nagy fekete szeme, kétértelmű volt.

— De hiszen társaságban vacsoráztok — mondta Abel.

— Igen — felelte és leeresztette a kezét. Egyebet nem mondott s Abel úgy találta, ideje indulni.

— Ó, egyedül is kitalálok — mondta, mikor kiment.

Lassan lement a lépcsőn. Levert és csalódott volt. Nem tudott négyszemközt beszélni Eugénievel. Semmit sem mondott el neki. Talán soha senkinek sem fog elmondani semmit. Utóvégre, gondolta, mikor lassan, nehézkesen lement a földszintre, ez az ő dolga; másnak semmi köze hozzá. Mindenki a maga ügyével törődjön — gondolta, mikor felvette a kalapját. Körülnézett.

Igen . . . a ház tele van csinos holmival. Tétován ránézett egy nagy karmazsinvörös székre, amely a hallban állt. Irigyelte Digbytől a házat, a feleségét, a gyermekeit. Érezte, hogy öregszik. Az ő gyerekei mind felnőttek, mind elhagyták. A küszöbön megállt és lenézett az utcára. Tökéletesen sötét volt; lámpákat gyújtottak; már javában benne voltak az őszben; és mikor végigment a sötét széles utcán, amelyre esőcseppek szemerkéltek, füstfelhő csapott az arcába; és hullottak a levelek.

1907.

Nyár dereka volt ; az éjszakák melegek voltak. A hold, ha vízben tükröződött, fehérre festette, átláthatatlanná a mély és sekély vizet egyaránt. De amikor a holdfény szilárd tárgyakra hullott, fényes és ezüstös csillogást kölcsönzött nekik, még az országút falevelei is lakkozottnak látszottak. Végig a Londonba vezető csendes országutakon súlyos társzekerek cammogtak ; kemény kezek keményen fogták a gyeplőt, mert a főzelékek, gyümölcsök, virágok szeretnek lassan utazni. A magasra feltornyozott gömbölyű kelkáposztás, cseresznyés, szekfűs kosarakkal olyanok voltak, mint vizet kutató nomád törzsek karavánja, amely felszedi sátorfáját, mert sarkában van az ellenség és új legelőt keres. Így cammogtak végig az utakon, szorosan a gyalogösvény mentén. A lovak, még ha vakok voltak is, messziről hallhatták London zsibongását ; és a kocsisok, ha aludtak is, félig lehúnyt szemükkel látták az örökké égő város tüzes fátyolát. Hajnalban a Covent Garden mellett lerakták terhüket ; asztalokon és állványokon, de még a kövezeten is káposzta-, cseresznye- meg szekfűfodrok púposodtak, mint valami mennyei mosókonyhában.

Minden ablak nyitva volt. Zene hallatszott. A karmazsinfüggönyök mögül, amelyek félig átlátszóak voltak és néha meglibbentek, kiáradt

az örök keringő dallama, — Vége a bálnak, vége a táncnak, — mint a kígyó, amely tulajdon farkába harap — mert a gyűrű teljes volt Hammer-smithtól Shoreditchig. A harsonák mindenfelé visszhangoztak a kocsmák ajtajában; inasgyerekek fütyörészték; magánlakásokban, ahol táncoltak, zenekarok játszották. Ott ültek kis asztalok mellett Wappingban, a romantikus kocsmában, amely a folyamra nézett, raktárbódék között, ahol a bárkák kikötöttek; emitt meg Mayfairben. Minden asztalon lámpa állt, vörös selyemsátor borult az asztal fölé, és a virágok, amelyek délben még a föld nedvességét szívták magukba, ellankadtak és kivirultak a vázákban. Minden asztalon számóca-piramis meg sápadt és kövér fürjpecsenye; és Martin India és Afrika után izgalmasnak találta, hogy beszélhet egy meztelen-vállú, fiatal leánnyal meg egy szépasszonnal, akinek a hajában zöld szitakötőszárnyak ragyognak, s hogy forró szavait félig megbocsátja, félig elrejtje a keringő szerelmes símogatása. Fontosak ilyenkor a szavak? A szépasszony csak elnézett a válla fölött, nem figyelt a szavaira, közben belépett egy rendjeles úriember, egy gyémántokkal teleaggatott hölgy pedig, fekete estélyiben, intett az úrnak, hogy üljön le mellé a sarokba.

Amint az éj továbbhaladt, gyöngéd kék fény terjengett a szorosban a gyalogjáró mellett cammogó piaci szekereken, miközben elhagyták a Westminstert, a sárga kerek órákat, a kávésbódékat és a szobrokat, melyek oly mereven állnak a pirkadásban, kezükben tartva botjukat vagy papírtekercsüket. Aztán jöttek az utcaseprők, elárasztva vízzel a kövezetet. Cigarettsutkák, kis ezüstpapír szeletkék, narancshéjak — a nap minden szemetét elseperték a köveze-tről és a szekerek még mindig cammogtak és a bérkocsik ügettek, fáradhatatlanul, Kensington szennyes köveze-

tén, a Mayfair szikrázó fényei alatt, magasra tornyosított hajú hölgyeket, fehérmellényes urakat vittek a döngölt utakon, melyek a holdfényben mintha ezüsttel lettek volna burkolva.

— Nézd! — mondta Eugénie, mikor a kocsi végigment a hídon, a nyári félhomályban. — Hát nem gyönyörű?

A víz felé nyujtotta kezét. A Serpentine-hoz értek; de felkiáltása mellékes volt, azt hallgatta, amit a férje mondott. Magdaléna lányuk velük tartott és odanézett, ahová az anyja mutatott. Ott volt a Serpentine a vörösen lenyugvó napban; a fák szobortömeggé olvadtak össze, részleteik elhomályosultak. És a végén egy fehér kis híd kísérteties építménye egészítette ki a díszletet. A fények — a napfény meg a mesterséges fény — sajátságosan keveredtek.

— ... ez természetesen kellemetlen helyzet elé állítja a kormányt — mondta Sir Digby. — De ezt akarja.

— Igen ... nevet akar szerezni a fiatalember — mondta Lady Pargiter.

A kocsi végigment a hídon. Behatolt a fák árnyékába. Aztán elhagyta a Parkot és beilleszkedett a hosszú kocsisorba, amely az estélyi ruhás embereket színházba és vacsorára vitte és a Marble Arch felé hömpölygött. A fény egyre mestersége-sebb, egyre sárgább lett. Eugénie előrehajolt és valamit megigazított a lánya ruháján. Maggie fölnézett. Azt hitte, még mindig politikáról beszélnek.

— Így — mondta az anyja, eligazítva a virágot a lánya ruhája kivágásában. Fejét kicsit oldalvást tartotta és helyeslően nézett a lányára. Majd hirtelen elnevette magát és kinyujtotta a kezét. — Tudod, miért késtem így el? — mondta. — Ez a bolond Sally ...

De a férje félbeszakította. Valahol megpillantott egy kivilágított órát.

— Elkésünk — mondta.

— De negyedkilenc félkilencet jelent — mondta Eugénie, mikor befordultak egy mellékutcába.

A Browne Street-i házban minden csendes volt. Az utcai lámpa fénysugara beszivárgott a felső ablakon és szeszélyesen megcsillant a hall-asztalon a poharakkal telerakott tálcán, meg egy köcsögalapon, meg egy aranyozott karosszéken. A szék, amelyben nem ült senki, szertartásos ábrázatot öltött, mintha várna valakit. Mintha valami olasz előszoba rozoga padlóján állna. De csend volt. Antonio, az inas, aludt ; Mollie, a szobalány, aludt ; lent a földszinten egy ajtó nyikorgott — egyébként csend volt.

Sally a hálósobájában, a ház legfelső emeletén megfordult és erősen hallgatózott. Úgy rémlett neki, mintha a kapu becsapódna. Táncczene özönlött be a nyitott ablakon át, és e miatt nem hallotta.

Felült az ágyban és kinézett a redőny nyílásán. A hasadékon át látta az égnek egy szeletét ; aztán háztetőket meg fákat a kertben ; majd a hosszú sorban álló szemközti házak hátát. Az egyik ház ragyogóan ki volt világítva és a hosszú nyitott ablakokból táncczene hallatszott. Keringőztek. Forgó árnyakat látott a redőnyön át. Nem lehetett sem olvasni, sem aludni. Először is zene szólt ; aztán beszéltek ; az emberek kitódultak a kertbe ; hangok hallatszottak ; aztán újra kezdődött a zene.

Meleg nyári éjszaka volt és ilyen későn is ébren volt a világ ; a forgalom moraja távolról, de szakadatlanul hallatszott.

Kopott, barna könyv feküdt az ágya mellett, mintha azt olvasta volna. De szó sem lehetett

olvasásról, alvásról még kevésbé. Visszafeküdt a párnájára, fején összekulcsolt kezekkel.

— Azt mondja ez az ember, — suttogta — a világ semmi egyéb... — elhallgatott. Mit is mond? Semmi egyéb, mint gondolat? — tűnődött, mintha máris elfelejtette volna. Nahát, mivel nem lehet sem olvasni, sem aludni, megpróbál gondolkozni. Sokkal könnyebb véghezvinni a gondolatokat, mint elgondolni. Lábát, testét, kezét, egész valóját engedékenyen át kell adni, hogy résztvegyen a gondolkodás egyetemes folyamatában, amely e szerint az ember szerint a világ élete. Kinyújtózott. Hol kezdődik a gondolat?

A lábában? — kérdezte. Mind a kettő ott volt, a vékony takaró alatt kinyújtva. Elkülönítettnek, távolinak tetszettek. Behúnyta a szemét. Majd akarata ellenére valami ellenállt benne. Nem lehet cselekvéssé átalakítani a gondolatot. Sally valamivé változott. Gyökérré, amely mélyen a föld alatt van: erek járják át a hideg tömeget; a fa ágakat hajt; az ágak leveleket.

— ...a nap átsüt a faleveleken — mondta ujjait mozgatva. Kinyitotta szemét, hogy ellenőrizze, csakugyan átsüt-e a nap a leveleken, és megnézte a kertben álló fát. Szó sem volt napfényről. Levél meg egyáltalában nem volt rajta. Egy pillanatig úgy érezte, mintha ellentmondtak volna neki. Ez a fa fekete volt, fekete, mint a halál.

Könyökét a párkányra támasztotta és kinézett a fára. Felcsattanó taps és zavaros moraj hallatszott abból a szobából, ahol táncoltak. A zene elhallgatott; az emberek kezdtek leszállingózni a vaslépcsőn a kertbe, amelyet kék meg sárga lámpák pontoztak ki a kerítés mentén. A hangok egyre hangosabbakká váltak. Egyre több és több ember jött ki. A kipontozott zöld négyzet megtelt az estélyi ruhás nők halvány, lengő alakjaival, meg az estélyi

ruhás férfiak merev fehér-fekete körvonaláival. Nézte, hogyan járnak-kelnek. Beszélgettek és nevettek, de túlságosan messze voltak, semhogy hallotta volna, amit mondtak. Néha egy-egy szó vagy nevetés kiugrott a többi közül. Aztán megint hangok zavaros zümmögése következett. A saját kertjükben minden üres és néma volt; az egyik falon macska kúszott fel; megállt; aztán továbbfolytatta útját, mintha valami titkos megbízást teljesítene. Megint rázendítettek egy keringőre.

— Megint előlről, megint előlről — kiáltott fel türelmetlenül. A levegő, amely megtelt a londoni föld sajátságos, száraz ízével, arcába csapott, félrerebbentette a függönyt. Ahogy ágyán feküdt, látta a holdat. Mérhetetlen magasságból nézett le rá. Kis ködök gomolyogtak a felszínén. Most elenyésztek, és Sally ábrákat látott a fehér korongon. Mik lehetnek ezek — tűnődött. Hegyek? Völgyek? És ha völgyek, mondta magában, félig behúnyva a szemét, akkor fehér fák is, és jéghideg barlangok, és csalogányok, két csalogány, amely egymást hívja, egymást szólítja a völgyön át. A keringő zenéje felkapta e szavakat: «egymást szólítja a völgyön át» és felröpítette. De addig ismételte újra meg újra ugyanazt a ritmust, amíg tönkretette, megölte. A tánczene mindenbe bejátszott. Először felvillanyozó, aztán unalmas, végül elviselhetetlen. Pedig még csak húsz perc múlva lesz egy óra.

Ajka felhúzódott, mint egy harapós lóé. A kis barna könyv unalmas volt. Kinyujtotta kezét és leemelte a könyvespolcra az egyik szétmálló könyvet, meg se nézte, melyiket. Vaktában felnyitotta. De pillantását lekötötte az egyik pár, amely még mindig a kertben ült, miközben a többiek elmentek. Vajjon mit beszélhetnek? — tűnődött. Valami csillámlott a fűvön, és amennyire

láttni tudta, a fekete-fehér estélyi ruhás férfialak lehajolt és felemelte.

— És mikor felemeli, — dünnyögte kinézve — azt mondja a mellette álló hölgynek: Tekintsen ide, Smith kisasszony, nézze, mit találtam a fűvön. Szívemnek egy csücske, megtört szívemnek egy darabkája. A fűben találtam és a keblemen hordom, — dünnyögte a mélabús keringő ütemére — tört szív, törött tükör, elmúlt szerelem — elhallgatott és a könyvre pillantott. Az első oldalra ez volt írva:

«Sara Pargiternek unokabátyja Edward Pargiter.»

— ...elmúlt szerelem — fejezte be.

A címlapra nyitott.

— «Sophokles Antigonéja, angol versekben fordította Edward Pargiter» — olvasta.

Megint kinézett az ablakon. A pár megmozdult. Megindultak fölfelé a vaslépcsőn. Minden mozdulatukat figyelte. Bementek a bálterembe.

— Tegyük fel, hogy tánc közben előveszi, megnézi és azt kérdezi, mi ez? És csak törött tükör, törött tükör... — Megint visszatért a könyvhöz.

— Sophokles Antigonéja — olvasta. A könyv ropogott, amikor kinyitotta. Először nyúlt hozzá.

«Sophokles Antigonéja, angol versekben fordította Edward Pargiter» — olvasta újra. Oxfordban ajándékozta neki, mikor kápolnákon és könyvtárakon bandukoltak át. — Bandukoltunk, haldokoltunk, — dünnyögte a lapokat forgatva — aztán Edward felállt az alacsony karosszékből és kezével lesimította a haját — kipillantott az ablakon — és azt mondta: elpocsékkolt ifjúságom, elpocsékkolt ifjúságom. — A keringő most volt a legszenvedélyesebb, a legmélabúsabb. — Kezébe vette — dünnyögte taktusra — e tört tükröt, e hült szívet és azt mondta... — Ekkor elhallga-

tott a zene. Tapsolás hallatszott; a táncosok megint kijöttek a kertbe.

Áttutotta a lapokat. Először vaktában elolvasott egy-két sort. Aztán a mondatfoszlányokból jelenetek nőttek ki, gyorsan, félhomályosan, ahogy futtában olvasott. Egy meggyilkolt ember temetetlen hullája úgy hevert, mint egy csonka fatörzs, mint egy szobor, fél lábával a levegőben. Keselyűk gyülekeztek köréje. Lecsaptak az ezüstös homokba. Kóvályogva, keringve közeledtek a lomha, nehéz madarak; kígyózó, szürke nyakukat csavargatva ugráltak körül — Sally beleharapott a kezébe, mikor olvasta — a hullát. Mohón, mohón, mohón, szaporán ugrálva kaptak bele a rothadó húsba. Igen. Kinézett a kerti fára. A meggyilkolt temetetlen hullája a fövényen hevert. Aztán sárga kavargó felhő közeledett. — Ki az? Gyorsan átfordította a lapot. Antigone? Kibukkant a porfelhőből. Odaért, ahol a keselyűk bukdácsoltak és fehér fövenyt csapkodtak a megfeketült lábra. Antigone ott állt és látta, hogyan hull a fehér por a megfeketült lábra. Aztán, ó jaj! újabb felhők gyűltek, fekete felhők; leugrottak a lovasok, megragadták, csuklóját megkötözték fűzfavesszőkkel és elvitték a megkötözött leányt. — Hová?

Nevetés hallatszott föl a kertből. Fölnézett. Hová vitték? — kérdezte. A kertben már megint nyüzsögtek az emberek, egy szót sem hallott abból, amit beszéltek. A körvonalak ide-oda jártak.

— A nagytekintélyű fejedelem tisztos udvarába? suttogta, egy-két szót vaktában fölszedve, mert még mindig kinézett a kertbe. A férfi neve Kreon. Eltemeti a leányt. Holdfényes éjszaka. A kaktuszok levele acélfehér. A félmeztelen ember ásójával háromszor keményen ráütött a téglákra. Elevenen temették el. A sírt téglából építették. Éppen csak akkora volt, hogy kinyujtóz-

hatott benne. Kinyújtózhatott a téglasírban — mondta. És ez a vége — mondta Sally ásítva és letette a könyvet.

Ő is kinyújtózott a hűvös, síma ágyneműn és megigazította feje alatt a párnát. Az egyetlen lepedő és az egyetlen takaró gyengéden borult rá. Az ágy mélyén hűvös, friss volt a derékalj. A tánczene eltompult. Teste süllyedni kezdett. Aztán leért a fenékre. Sötét szárnycsapás suhant át az agyán, maga után hagyva a semmit, az üres teret. Minden — a zene, a hangok, összefolyt, elhomályosult. A könyv a padlóra esett. Elaludt.

— Gyönyörű éjszaka — mondta az udvarlójának a leány, aki éppen felment a vaslépcsőn. A párkányon pihentette kezét. A párkány jó hideg volt. A leány fölneézett. Sárga fénykör övezte a holdat. Udvarlója szintén felnézett és följebb ment egy lépcsőfokkal. De nem mondott semmit, mert félénk volt.

— Elmegy a mérkőzésre holnap? — kérdezte félszegen, hiszen jóformán nem is ismerték egymást.

— Ha a bátyám idejekorán felkel és elvisz — mondta a lány és egy lépcsőfokkal feljebb ment. Aztán bementek a bálterembe, a fiú kissé meghajította magát, és elhagyta a lányt, mert a barátja várta.

A hold, amelyet most szabadon hagytak a felhők, üres térben pihent, mintha a fénye elégette volna a lomha felhőket, és tökéletesen tiszta síkot teremtett volna, tánctermet a mulatozóknak. Egy ideig töretlen maradt a tiszta, csillogó ég. Aztán szélroham következett, s kis felhő vonult át a holdon.

Zaj hallatszott a hálósobában. Sara felriadt.

— Ki az? — dünnyögte. Felült és megdörzsölte szemét.

A nővére volt. Habozva állt az ajtóban.

— Alszol? — kérdezte halkán.

— Nem — mondta Sara. Megdörzsölte a szemét. — Ébren vagyok — mondta és szeme teljesen kinyílt.

Maggie végigment a szobán és leült az ágy szélére. Az ablakfüggöny meglebbent. A takaró is megmozdult az ágyon. Egy pillanatig kábult volt Maggie. A bálterem után olyan rendetlennek látszott minden. A mosdószekrényen vizespohár állt, benne fogkefe; a törülköző gyűrötten lógott a tartóján és a földön könyv hevert. Lehajolt és fölemelte a könyvet. Közben az utcán újra kirobbant a zene. Félrehúzta a vászonredőnyt. A halványruhás nők, a fekete-fehér estélyi ruhás férfiak a lépcsőn tolongtak föl a bálterembe. Beszélgetés és nevetés foszlányai áradtak be a kertből.

— Táncmulatság van? — kérdezte.

— Igen. A szomszédban — mondta Sara.

Maggie kinézett. Innen messziről a zene romantikusan, sejtelmesen hatott és a színek egymásba folytak, nem voltak sem rózsaszínűek, sem fehérek, sem kékek.

Maggie kinyújtózkodott és levette a virágot a ruhája kivágásából. Hervadozni kezdett. A fehér szirmokon itt-ott fekete foltok mutatkoztak. Újra kinézett az ablakon. A fények keveréke különösen hatott. Az egyik falevél kihívóan zöld volt, a másik sugárzóan fehér. Az ágak különböző magasságokban egymásba fonódtak. Aztán Sally elnevette magát.

— Mondd, volt valaki, aki a kezedbe nyomott egy tükördarabot és azt mondta: Pargiter kisaszony, ez az én összetört szívem?

— Nem, — mondta Maggie — miért mondta volna? — A virág a földre esett.

— Csak úgy gondoltam — mondta Sara. — Az emberek a kertben...

Az ablak felé intett. Egy ideig a tánczenére figyeltek.

— Ki mellett ültél? — kérdezte Sara kis idő múlva.

— Egy aransujtásos ember mellett — mondta Maggie.

— Aransujtásos ember? — visszhangozta Sara.

Maggie hallgatott. Már megszokta a szobát. Az ellentét e széjjelség és a fénylő táncterem között már nem zavarta. Irigyelte a hűgát, aki ágyban feküdt, a nyitott ablak mellett és a szellő befújta a szobába.

— Ugyanis hivatalos fogadásra ment — mondta. Hallgatott, valamin fennakadt a szeme. Egy ág himbálódzott a kis szellőben. Maggie úgy tartotta a redőnyt, hogy az ablak függöny nélkül maradt. Most láthatta az egész eget, a házakat meg a lombot.

— Nézd a holdat — mondta. A hold fehér fényt árasztott a falevelekre. Mindketten a holdat nézték, amely fehéren sütött, mint egy tökéletesen csiszolt, éles és kemény körvonalú ezüst-pénz.

— De ha nem azt mondják: «az én összetört szívem», — mondta Sara — akkor miket beszélnek az estélyeken?

Maggie gyengéden letörölte a fehér foltot, amely a kesztyűje után maradt a karján.

— Egyik ember ezt mondja, — mondta és felállt — a másik ember azt.

Fölvette a kis barna könyvet, amely az ágy deszkáján feküdt, és lesimította az ágyneműt. Sara kivette a könyvet a kezéből.

— Ez az ember — mondta, meglegyintve a csunya kis barna könyvet — azt mondja, hogy a világ semmi egyéb, csak gondolat, Maggie.

— Igazán? — mondta Maggie és a könyvet a

mosdóra tette. Tudta, hogy Sara szereti őt feltartani és szeret beszélgetni vele.

— Gondolod, hogy igaz? — kérdezte Sara.

— Lehet — mondta Maggie, nem is tudva, mit mond. Kinyújtotta kezét, hogy összehúzza a függönyt.

— A világ semmi egyéb, csak gondolat — mondta utána, még mindig a függönyt tartva.

Ő is valami effélet gondolt, mikor a kocsí végigment a Serpentine-on. Mikor anyja félbeszakította. Azt gondolta, ez vagyok-e vagy az? Egyek vagyunk vagy elkülönítettek? Valami effélet gondolt.

— És mit mond a fákról meg a színekről? — kérdezte hátrafordulva.

— Fákról meg színekről? — mondta utána Sara.

— Volnának fák, ha nem látnók őket? — mondta Maggie.

— Mi az, hogy «én»... «én»... — Sally elhallgatott. Nem tudta, mit akar a nővére. Butaságot beszélt.

— Igen — mondta Sara. — Mi az, hogy «én»... — megfogta nővére szoknyáját. Akár azért, mert nem akarta elereszteni, akár azért, hogy tisztázza a kérdést.

— Mi az, hogy én? — ismételte.

De az ajtó mögül suhogás hallatszott és belépett az anyjuk.

— Ó, drága gyermekeim! — kiáltott fel — még mindig nem alusztok, még mindig beszélgettek?

Izzón, parázslón jött be a szobába, mintha még tovább hatna rá az estély. Ékszerek szikráztak a karján meg a nyakán. Csodálatosan szép volt. Körülnézett.

— A virág a földön hever... Micsoda rendet-

lenség! — mondta. Fölemelte a virágot, amelyet Maggie leejtett és az ajkához szorította.

— Azért, mert olvastam, mama, vártalak benneteket. — Megfogta anyja kezét, megsímogatta meztelen karját. Olyan pontosan utánozta anyja mozdulatát, hogy Maggie elmosolyodott. Merő ellentétei voltak egymásnak. — Lady Pargiter oly pazar, Sally oly szögletes. De használt, gondolta, mikor Lady Pargiter oda hagyta magát vonni az ágyra. Az utánzás kifogástalan volt.

— De neked aludnod kell, Sal — korholta. — Mit mondott a doktor? Feküdni, csendben feküdni, azt mondta. — Visszatolta a párnákra.

— Fekszem, csendben fekszem, — mondta Sara — de most — felnézett az anyjára — beszélj nekem az estélyről.

Maggie egyenesen állt az ablakban. A párokat figyelte, amelyek lejöttek a vaslépcsőn. Csakhamar az egész kert megtelt ide-oda imbolygó fehérrel meg rózsaszínnel. Valami keveset hallott, amit a háta mögött az estélyről beszéltek.

— Nagyon kedves este volt — mondta az anyja. Maggie kinézett az ablakon. A kert négyzete különböző árnyalatú színnel telt meg. Egy-másba folytak, amíg a sarokhoz értek; itt utolérte őket a ház lámpafénye, és ekkor estélyi ruhás hölgyekké és urakká változtak.

— Nem volt halkés? — hallotta Sara hangját. Megfordult.

— Ki volt az az ember, aki mellett ültem? — kérdezte.

— Sir Matthew Mayhew — mondta Lady Pargiter.

— Ki az a Sir Matthew Mayhew? — kérdezte Maggie.

— Nagyon kiváló ember, Maggie — mondta az anyja kitárva karját.

— Nagyon kiváló ember — visszhangozta Sara.

— Az hát — mondta Lady Pargiter, lányára mosolyogva, akit nagyon szeretett, talán a válla miatt.

— Nagy kitüntetés volt mellette ülni, Maggie, nagy kitüntetés volt — mondta korholóan.

Hallgatott, mintha valamit maga előtt látna. Fölnézett. — És aztán, — folytatta — mikor Mary Palmer azt kérdezi, melyik a lányod, Maggiet messze hátul, a terem másik sarkában pillantom meg, amint Martinnal beszélget, pedig ezt a fiút mindennap láthatja az omnibuszon.

Szavaiban hangsúly volt. Magasra lendültek és lehullottak. Ritmusukat még jobban aláhúzta azzal, hogy ujjaival Sally meztelen karján kopogott.

— De nem látom Martint mindennap — mentegetőzött Maggie.

— Nem láttam, amióta hazatért Afrikából — vágott közbe az anyja.

— De az ember nem azért jár estélyekre, kedves Maggie, hogy az unokabátyjával beszélgessen. Az ember azért jár estélyekre . . .

Ebben a pillanatban felharsant a tánczene. Az első akkordok vad eréllyel zúdultak fel, mintha ráparancsolnának a táncosokra, hogy azonnal térjenek vissza. Lady Pargiter elakadt mondata közepén. Teste szelíd és engedékeny lett. A súlyos szemhéjak kissé leereszkedtek nagy sötét szemére. Lassan ingatta fejét a zene ütemére.

— Mit is játszanak? — dünnyögte . . . A dallamot dúdolta, ujjával a taktust verte. — Valamikor táncoltam erre.

— Táncolj most is, mama — mondta Sara.

— Igen, mama, mutasd meg, hogy táncoltál valamikor — unszolta Maggie.

— Partner nélkül? . . . ellenkezett Lady Pargiter.

Maggie félretolt egy széket.

— Képzeld oda egy partnert — erőszakoskodott Sara.

— Hát nem bánom — mondta Lady Pargiter. — Felállt. — Ilyenforma volt — mondta. Tétovázott. Egyik kezével felfogta a szoknyáját, a másikat, amelyben a virágot tartotta, behajlította, körben forgott a szobának azon a részén, amelyet Maggie felszabadított. Hihetetlen méltósággal mozgott. Minden tagja a zene ütemére perdült és hajladozott. A zene hangosabb és csengőbb lett, miközben táncolt reá. Körbe táncolt a székek és asztalok között, s aztán, mikor elhallgatott a zene, felkiáltott: — Tessék! — Teste összecsuklott, amikor azt sóhajtott — tessék — és egyetlen mozdulattal leroskadt az ágy szélére.

— Csodálatos! — kiáltott fel Maggie. Bámuló szemét anyjára szegezte.

— Ostobaság — nevetett Lady Pargiter kissé pihegve. — Öreg vagyok én már a táncra. De mikor fiatal voltam... mikor a ti korotokban voltam... — Még mindig pihegett.

— Kitáncoltál a lakásból a terraszra és kis összehajtott levelet találtál a csokrodban... — mondta Sara, megsímogatva anyja karját. — Meséld el nekünk ezt a történetet, mama...

— Ma már nem — miondta Lady Pargiter. — Hallgassatok csak!... Űt az óra.

Az apátság közel volt, az óraütés megtöltötte a szobát. Szelíden özönlött be, mintha gyöngéd sóhajok zúgnának, egyik a másik után, és valami komor dolgot rejtegetnének. Lady Pargiter megszámolta. Nagyon késő volt.

— A napokban elmondom nektek — mondta, mikor lehajolt, hogy éjszakára megcsókolja a lányát.

— Most, most — kiáltotta Sara erősen belekapaszkodva.

— Nem most, nem most — nevetett Lady Pargiter, kirántva karját. — Papa már hív.

Lépések hallatszottak a folyosóról és Sir Digby hangja az ajtóban: — Eugénie! Késő van, Eugénie! — hallották a hangját.

— Megyek! — kiáltotta. — Megyek!

Sara megfogta a ruhája uszályát. — Nem mondtad el a csokor történetét, mama — kiáltotta.

— Eugénie! — mondta mégegyszer Sir Digby. Hangja parancsolón hatott. — Bezártad?

— Be, be, be — mondta Eugénie. — Majd máskor elmondom a történetet — mondta, kiszabadítva magát lánya karjaiból. Mindkettőjüket gyorsan megcsókolta és kiment.

— Nem fogja elmondani — mondta Maggie fölkapva a kesztyűjét. Kis keserűség volt a hangjában.

A folyosón beszélgető hangokat hallgatták. Kivették az apjuk hangját. Zsémbeskedett. Szavai nyersen, pörlekedően hangzottak.

— Föl és alá piruettezik, klakkjával a hóna alatt és kardjával a lába között — mondta Sara, haragosan öklözve a párnáját.

A hangok távolodtak, leértek a földszintre.

— Mi lehetett a levélben, mit gondolsz? — mondta Maggie. Hallgatott, a hűgára nézett, aki belefúrta magát a párnába.

— A levél? Miféle levél? — mondta Sara. — Igen, igaz, a levél a csokorban! — mondta. — Nem emlékszem rá. — Ásított.

Maggie becsukta az ablakot és összehúzta a függönyt, de azért némi kis fénynyalábot meghagyott.

— Húzd össze szorosan, Maggie — mondta Sara ingerülten. — Idegesít ez a lárma.

És összehúzta magát, háttal az ablaknak. Párnákat tornyozott a feje alá, mintha el akarná hallgattatni a tánczenét, amely még mindig tartott. Arcát a párnák mélyedésébe fúrta. Olyan volt, mint egy hernyó, ahogy ráborultak a takaró éles fehér redői. Csak az orra hegye látszott. A csípője meg a lába kibukkant az ágytakaró alól. Mély sóhajtása már féligmeddig horkolás volt, már aludt.

Maggie végigment a folyosón. Akkor látta, hogy világosság ég lent a hallban. Megállt és lepillantott a korlát mellől. A hallban égett a lámpa. Jól látta a nagy olasz karosszéket, az aranyozott karmokkal. Anyja rádobta az estélyi köpenyét, amely szelíd arany redőkben omlott a karmazsin huzatra. Tálcat is látott, whiskyvel meg szóдавizzel a hall asztalán. Aztán hallotta apja meg anyja hangját, amint feljöttek a konyhalépcsőn. Lent voltak a földszinten ; valami betörés volt az utcában ; az anyja megígérte, hogy új lakatot csináltat a konyhaajtóra, de elfelejtette. Hallotta az apja hangját :

— ... ha ezt elvitték, soha nem kapjuk vissza.

Maggie néhány lépcsőfokkal följebb ment.

— Úgy sajnálom, Digby, — mondta Eugénie, mikor a hallba jutottak. — Csomót kötök a zsebendőmre. — Holnap rögtön reggeli után elmegyek ... Igen, elmegyek — mondta karjára vetve a köpenyét, — magam megyek és azt mondom : jóllaktam a kifogásaival, Toye úr, Toye úr már elégszer csapott be. Ennyi esztendő után ...

Ekkor elhallgattak. Maggie még hallotta, hogy szóдавizet öntenek a pohárba. Pohárcsörömpölést hallott. Aztán kialudt a világosság.

1908.

Március volt és fújt a szél. De nem «fújt». Karcolt, korbácsolt. Cudar volt. Kedélytelen. Nemcsak fehérre meszelte az arcokat, vörösre pettyezte az orrokat, hanem felrántotta a szoknyákat, megmutatta a vastag bokákat, elárulta a nadrágok alatt rejtőző csontvázvékony lábszárait. Éles volt és terméketlen, mint az olyan kasza, amely nem hasznos rendet vág, hanem meddön rombol és pusztít. Egyetlen fúvásával megölte a színeket, — még egy Rembrandtot is a National Gallery-ben, még a szép rubint is a Bond Street egyik kirakatában. Egyet fújt rájuk, és a színek elsápadtak. Olyan neveletlen volt, mintha a Kutyák Szigetén nőtt volna fel, egy éjjeli menedékhely vackán cinkannák közt kuporgó nőszemély mellett, a város mocskos peremén. Rothadt faleveleket sodort és arasznyi új, alantas életet kölcsönzött nekik; nevetett rajtuk, fütyült rájuk, de semmit sem alkotott azok helyébe, akikre fütyült. A levelek lehullottak, a szél meddön, terméketlenül, ujjongva a pusztítás örömeiben, abban a tudatban, hogy felboríthatja a bárkát, elpusztíthatja a bimbót, megmutathatja a pöre csontot, elhomályosított minden ablakot; az öreg urat behajszolta a klubok borszagú menedékébe; ráparancsolt az öreg hölgyekre, hogy vakoskodva gubpasszanak pergament-ábrázatukkal, szobakonyhás lakásuk sarkában, bojtok és bútorhuza-

tok között. Kéjes diadalmámorában üresre septe az utcákat és mikor szembe találta magát egy szemeteskocsival az Army and Navy Áruház kapujában a kövezetre szórt egy halom ócska levélborítékot, hajfürtöt, vérrel mázolt papírdarabot, meg sárgára mázoltat, nyomtatással mázoltat, és tovább hajszolta valamennyit a lámpaoszlopok, a levélszekrények felé és őrzöngve vágta be a palánkokba.

Matty Stiles, a házmesterné, aki a Browne Street-i ház alagsorában szorongott, felnézett. Özönlött a por a kövezeten. Besurrant a kapuk alatt, behatolt az ablakok résein; beszivárgott a szekrényekbe és a pohárszékekbe. De a házmesterné nem bánta. Szerencsétlen nőszemély volt. Azt remélte, biztos kenyér lesz, legalábbis nyár végéig kitart. A nagysága meghalt. Az úr szintén. A rendőr fia szerezte neki az állást. A házat az alagsorral együtt karácsonyig nem adják bérbe, — így mondták neki. Csak azoknak kell megmutatni a házat, akik az ügynök értesítésével jelentkeznek. És ő mindig szóvátette az alagsort. — Rettentő nedves. Nézzék csak a foltot a plafonon. Hát ami azt illeti, a folt az ott volt. De azért a kínai pasasnak megtetszett. Azt mondta, megfelel. A Cityben van dolga. Hiába, nincs szerencséje, — három hónap múlva mehet vissza a fiához Pimlicóba.

Csöngettek. Csak hadd csöngjön, csöngjön, csöngjön, dohogott. Többé már nem is nyit ajtót. De ez az alak ott áll a kapubejáratnál. A rács mellett látja a lábát. Csak csöngessen, ahogy jól esik. A házat eladták. Nem látja a cédulát a kapuban? Nem tudja elolvasni? Nincs szeme? Közelebb vánszorgott a tűzhöz, amelyre halvány hamu borult. Láthatta a két lábát. Ott állt a kapu lépcsőjénél, a kanárimadár kalickája meg a

piszkos fehérnemű között, amelyet éppen ki akart mosni, de ebben a szélben még jobban fáj a válla, mint máskor. Csak csöngesse össze az egész házat, bánja is ő!

Martin állt a kapuban.

«Eladva» olvasta egy vörös papíron, amely rá volt ragasztva az ingatlanügynök táblájára.

— Máris? — mondta Martin. Kis körutat tett, hogy megnézze a Browne Street-i házat. A vörös papírlap láttára meghökkent. Máris eladták, pedig Digby mindössze három hónapja halt meg és Eugénie alig egy esztendeje. Egy pillanatig ott ácsorgott a portól piszkos, fekete ablakok előtt. Jó stílusú ház volt. Valamikor a XVIII. században épült. És ő sokat járt ide — gondolta magában. De most ócska újságpapír hever a küszöbön. Szalmaszálak akadtak be a vaskerítésbe. És beláthatott, mert nem volt függöny, az üres szobába. Az alagsorból egy nő bámult fel rá, egy kalicka rostélyai mögül. Nem érdemes csöngetni. Sarkon fordult. Mikor végigment az utcán, olyan érzés fogta el, mintha valami kialudt volna benne.

Csúnyán, ocsmányul végződik — gondolta magában. Pedig milyen szívesen jártam oda. De nem szeretett kedélytelen gondolatokon töprengeni. Mi értelme van az effélének, tünődött.

— A spanyol király legkisebb leánya — zümögte, mikor befordult a sarkon — egy szép nap meglátogatott.

— Meddig fog még várakoztatni az öreg Crosby? — gondolta, megnyomva a gombot az Abercorn Terrace-i ház kapujában. A szél jeges volt.

Amint ott állt, nézte a sárgásbarna színű, építészetiileg jelentéktelen, de kétségkívül kényelmes családi ház homlokzatát, amelyben az apja

meg a nővére még mindig ott lakott. — Újabban nem nagyon siet — gondolta, dideregve a szélben. De ekkor kinyílt az ajtó és megjelent Crosby.

— Jó napot, Crosby — mondta.

Crosby úgy mosolygott rá, hogy látszott az aranyfoga. Mindenki azt mondta, ő a kedvence és ez a gondolat ma jól esett neki.

— Hogy megy a sora? — kérdezte, mikor átadta a kalapját.

Crosby a régi volt. Csak még jobban összezsugorodott, még jobban kezdett hasonlítani egy szúnyoghoz. És kék szeme jobban kidülledt mint valaha.

— Bántja még a reuma? — kérdezte, mikor lesegítette róla a kabátját. Crosby némán vigyorogott. Martin jóindulatúan nézett rá. Örült, hogy nagyjából most is úgy van, mint máskor. — És Eleanor kisasszony? — kérdezte, mikor kinyitotta a szalón ajtaját. A szoba üres volt, Eleanor nem volt bent. De otthon kell lennie, mert könyv feküdt az asztalon. Örült, hogy nem változott meg semmi. Megállt a kandalló előtt és anyja képét nézte. Az utolsó néhány esztendő alatt megváltozott a kép. Már nem az anyja volt, hanem műalkotás. Csak piszkos volt.

Itt valamikor virág látszott a fűben, gondolta a kép egyik sötét sarkát nézve. De most már nem volt ott semmi, csak szutykos, barna festék. És mit olvas Eleanor, tűnődött. Elővette a könyvet, amely a teáskannához volt támasztva és belenézett. — «Renan» — olvasta. — Miért Renan? — csodálkozott és maga is olvasni kezdte, hogy eltöltse az időt.

— Martin úr van itt, kisasszony — mondta Crosby, beintve a dolgozószobába. Eleanor körül nézett. Atyja székénél állt, kezében újságból kivágott hosszú szalagok, alighanem fennhangon

olvasta fel őket; az apjával szemben sakktábla feküdt; a sakkfigurák játékra voltak kirakva. De az ezredes hátratámaszkodott a székében. Levertnek és mogorvának látszott.

— Tedd félre, . . . rakd el valahová — mondta csonka kezével a lapkivágásokra bökve. Ez annak a jele, hogy nagyon megöregedett — gondolta Eleanor. Most már azt akarja, hogy tegyék el az újságkivágásokat. Renyhévé és nehézkesé vált, amióta megütötte a szél; vörös erek voltak az orrán meg az arcán. Eleanor maga is vénnek, súlyosnak és fáultnak érezte magát.

— Martin úr van itt — mondta mégegyszer Crosby.

— Itt van Martin — mondta Eleanor. Apja azonban oda sem hederített. Mellére csüngő fejjel ült. — Martin, — ismételte meg Eleanor — Martin . . .

Akarja látni vagy nem? Eleanor várt, hátha feltápászkodik apjában valami lomha gondolat. Az ezredes végül dűnnyögött valamit, de Eleanor nem tudta, mit jelent.

— Majd beküldöm, ha megteáztunk — mondta. Egy pillanatig habozott. Az apja felült és babrálni kezdett a sakkfigurákkal. Még mindig van benne gög, — figyelte meg Eleanor büszkén — még mindig maga akar elvégezni mindent.

Bement a szalónba és ott találta Martint, édesanyjuk békés, mosolygó képével szemben. Könyvet tartott a kezében.

— Mi bajod van Renannal? — mondta, mikor Eleanor belépett. Becsükta a könyvet és megcsókolta nővérét. — Mi bajod van Renannal? — mondta mégegyszer. Eleanor könnyedén elpirult. Valami okból restelte, hogy Martin meglátta a nyitott könyvet. Leült és az újságkivágásokat letette az asztalra.

— Hogy van papa? — kérdezte Martin. Már nem olyan üde az arcbőre, gondolta Eleanorra pillantva — és a haja szürkül.

— Rosszkedvű, — mondta az újságkivágásokra nézve.

— Nem tudom, — tette hozzá — ki írja az efféléket.

— Miféléket? — mondta Martin. Felkapta az egyik gyűrött kivágást és olvasni kezdte: — «... kiválóan tehetséges köztisztviselő... széles látókörű férfiú...» Persze Digby — mondta. — Nekrológok. Ma délután elmentem a házuk mellett — fűzte hozzá. — El van adva.

— Máris? mondta Eleanor.

— Nagyon magányosnak és elhanyagoltnak látszott — mondta Martin. — Egy mocskos vénasszony volt az alagsorban.

Eleanor kihúzott egy hajtűt és megpróbálta kiszabadítani a tea főző kanócat. Martin egy ideig némán figyelte mozdulatait.

— Szerettem odajárni — mondta végre. — Szerettem Eugéniet — tette hozzá. Eleanor hallgatott egy pillanatig.

— Igen — mondta kételkedően. Sohasem érezte jól magát a nagynénjével. — Túlzott volt — tette hozzá.

— Hát persze — nevetett Martin. Elmosolyodott, eszébe jutott valami. — Nem volt sok érzéke az igazság iránt... — Azzal nem mégy semmire, Nell — szakította félbe magát, mert bosszantotta, hogy Eleanor a kanóccal babrál.

— Jó, jó — mentegetőzött Eleanor. — Így idejekorán megfő.

Hallgatott. Kinyújtotta a kezét a teásszelence után és adagolta a teát. — Egy, kettő, három, négy — számolta.

Még mindig azt a kedves, öreg, símafedelű teásszelencét használja, figyelte meg Martin.

Nézte, hogy milyen módszeresen adagolja nővére a teát — egy, kettő, három, négy... — Hallgatott.

— Hazugsággal nem mentjük meg az üdvösségünket — mondta hirtelen.

— Miért beszél így? — tünődött Eleanor.

— Mikor velük voltam Itáliában — szólalt meg hangosan, de ebben a pillanatban kinyílt az ajtó és megjelent Crosby valami tányérral. Félig nyitva hagyta az ajtót, kutya rontott be utána.

— Úgy értem — folytatta Eleanor, de nem mondhatta meg, hogyan érti, amíg Crosby a szobában tett-vett.

— Legfőbb ideje, hogy Eleanor új teafőzöt vegyen — mondta Martin, az öreg rézüstre mutatva, amelyen halványan látszott a belévéssett rózsza; ezt különösen ki nem állhatta Martin.

— Crosby nem barátkozott meg az új találmányokkal — mondta Eleanor, még mindig a hajtűjével motozva. — Crosby biztosan nem ülne rá a földalattira. Igaz-e, Crosby?

Crosby vigyorgott. Ezek mindig harmadik személyben beszéltek vele, mert sohasem választott, mindig csak vigyorgott. A kutya szuszogva vetette magát a tányérra, amelyet Crosby letett elébe. — Crosby rettentően felhizlalja ezt a dögöt — mondta Martin a kutyára mutatva.

— Én is mindig mondom neki — mondta Eleanor.

— Én a maga helyében, Crosby, — mondta Martin — kevesebbet adnék neki enni és minden reggel körbefuttatnám a parkban. — Crosby kitérte a száját.

— Ó, Martin úr — tiltakozott, meghökkenve, hogy milyen nyersen beszél a fiatalúr.

Mikor kiment, a kutya követte.

— Crosby nem változik — mondta Martin.

Eleanor fölemelte az üst fedelét és belenézett. Még nem forrt a víz.

— Ördög vigye ezt az üstöt — mondta Martin. Fölvette az egyik újságkivágást és megpróbált fidibuszt csinálni belőle.

— Nem, nem, papa azt akarja, hogy megőrizzük — mondta Eleanor. — De Digby nem ilyen volt — mondta, kezét a lapkivágásokra téve. Egyáltalán nem ilyen volt.

— Hát milyen? — kérdezte Martin.

Eleanor nem felelt mindjárt. Lelki szemével világosan maga előtt látta nagybátyját; köcsögkalapját a kezében tartotta és kezét az ő vállára tette, amikor megálltak valami kép előtt. De hogy tudná jellemezni?

— Gyakran elvitt a National Gallery-be — mondta.

— Hogyne, — nagyon művelt volt — mondta Martin. — De rettentő sznob.

— Csak látszólag — mondta Eleanor.

— És mindig belékötött Eugéniebe, apróságok miatt — fűzte hozzá Martin.

— Gondold meg, hogy együtt kellett élnie vele — mondta Eleanor.

— Az a modor ... — Kinyújtotta a karját, de nem úgy, ahogy Eugénie szokta, gondolta Martin.

— Én szerettem Eugéniet, — mondta — szívesem jártam hozzájuk. Maga előtt látta a rendetlen szobát, a nyitott zongorát, a nyitott ablakot, a szélben lobogó függönyöket és nagynénjét, amint kitárt karokkal feléje jön. — Remek, Martin, remek, hogy eljöttél — szokta mondani. Milyen lehetett a magánélete, tünődött, a szerelmi ügyei? Biztosan voltak.

— Nem volt valami története — kezdte — egy levéllel kapcsolatban?... — Azt szeretne volna mondani, hogy nem volt-e valami szerelmi ügye valakivel? De a nővérével nehéz volt nyíltan beszélni, mert még mindig úgy bánt vele, mint

valami kisfiúval. Vajjon volt-e Eleanor valaha szerelmes? — tünődött és ránézett.

— Igen — felelte Eleanor. — Volt valami történet...

Ebben a pillanatban erélyesen megszólalt a villamoscsengő. Eleanor félbehagyta. — Papa — mondta.

Fölemelkedett.

— No, — mondta Martin — megyek. Fölébredt. Megígértem neki, hogy sakkozom vele.

— Köszönöm, Martin. Úgy szeret sakkozni — mondta Eleanor megkönnyebbülten, mikor Martin kiment és ő egyedül maradt a szobában.

Eleanor hátratámaszkodott a székében. Milyen rettenetes az öregség — gondolta. Egymásután minden képességet letép az emberről, de valamit meghagy a középpontjában. Meghagyja, gondolta, összesöpörve a sajtókivágásokat, a sakkjátszmát, a kocszást meg az öreg Arbuthnot tábornok látogatását este. Jobb meghalni, mint Eugénie meg Digby, az élet teljében, minden képesség birtokában. De Digby nem ilyen volt — gondolta, a sajtókivágásokra pillantva. Rendkívül kellemes megjelenésű férfi... vadászott, halászott és golfozott... Nem, egyáltalán nem ilyen volt, különös ember volt, gyenge, érzékeny, szerette a rangokat, szerette a képeket és nagyon gyakran levette feleségének szertelen életkedve. Félretolta a kivágásokat és elővette a könyvet. Milyen furcsa, hogy mennyire különbözőnek látszik az a személy, két különböző ember szemében. Martin Eugéniet szerette, ő meg Digbyt. Olvasni kezdett.

Mindig szeretett volna egyet-mást megtudni a kereszténységről, hogyan kezdődött, mit jelentett eredetileg. Isten a szeretet, a mennyek országa bennünk van, az efféle kifejezések, gon-

dolta magában, miközben forgatta a lapokat, valójában mit is jelentenek? Maguk a szavak igen szépek. De ki, mikor mondta ki őket? Majd a teás üst szájából gőz csapott ki, Eleanor félretolta. A hátsó szobában szél kapart az ablakon; legázolta a kis bozótokat; még mindig nem volt rajtuk levél. Egy ember mondta őket, fügefa alatt domb tetején — gondolta. Aztán egy másik ember leírta. Tegyük fel, hogy amit ez az ember mond, ugyanolyan hamis, mint amit ez az ember — kanálával megérintette a lapkivágásokat — Digbyről mond. Én meg itt vagyok, — gondolta a hollandi pohárszéken álló porcellánra pillantva — ebben a szalónban és fel akarom csípni egy kis morzsáját annak, amit valamikor annyi esztendővel ezelőtt valaki mondott, — száll a szava (a porcellán kékből ólomszínűvé változott) — messze hegyeken és tengereken át. Megtalálta a helyet, ahol abba hagyta és olvasni kezdett.

De zaj hallatszott a hallból és félbeszakította. Valaki bejön? — hallgatózott. Nem, csak a szél. A szél rettenetes. Rávetette magát a házra. Erősen fogta, aztán elejtette. Az emeleten becsapódott egy ajtó; fönt a hálószobában bizonyosan nyitva van egy ablak. Egy redőny csapkodta az ablakot. Az ember nem tudja Renanra irányítani a figyelmet. Pedig szerette, franciául könnyen olvasott, olaszul is, egy kevésbé németül is. Mennyi rés, mennyi hiányosság volt az ismereteiben. Milyen keveset tudott a világon mindenről. Itt van például ez a csésze. Főlemelte. Miből készült? Atomokból? És mik az atomok? Hogyan gyűlnek össze? A porcellán kemény, síma felszíne a vörös virágokkal csodálatosnak tetszett egy pillanatig. De újabb zörej hallatszott a hallból. A szél volt, de egy beszélő ember hangja is. Bizonyosan Martin. De kivel beszélhet így? Hallgatózott, de a szél miatt nem hallotta, mit mond

Martin. És miért, — kérdezte magáról — miért mondja, hogy még az üdvösségünkért sem szabad hazudnunk. Biztosan saját magára gondolt. A hangjuk csengéséről meg lehet ismerni, mikor gondolnak az emberek saját magukra. Talán ezzel igazolta magát, hogy otthagya a hadsereget. Ez bátor cselekedet volt, — gondolta Eleanor — de nem különös — tünődött, a hangokra fülelve, — hogy ugyanakkor ennyire világfi? Új kék öltönyt viselt, fehér csíkokkal. És levágatta a bajuszát. Jó, hogy nem maradt meg katonának, túlságosan verekedő természetű...

Odakint még mindig beszéltek. Nem hallotta, mit mondott Martin, de hangja csengéséből az a gyanú fogta el Eleanort, hogy ennek a fiúnak valami komoly szerelmi ügye van. Igen, egészen kétségtelenné vált számára, miközben a hangját hallotta az ajtó mögül, hogy rengeteg szerelmi ügye van. De kivel? És miért tartják a férfiak a szerelmi ügyeket annyira fontosaknak, gondolta, mikor kinyílt az ajtó.

— Hozott Isten, Rosie! — kiáltott fel meglepetten, mikor húga bejött. — Azt hittem, Northumberlandben vagy.

— Azt hitted, Northumberlandben vagyok? De miért? — nevetett Rosie és megcsókolta. — Tizenhétadikát mondtam.

— Hát ma nem tizenegyedike van? — mondta Eleanor.

— Csak egy héttel maradsz el az idő mögött, Nell — mondta Martin.

— Akkor minden levelemre rossz dátumot írtam! — kiáltott fel Eleanor. Nyugtalanul pillantott az íróasztalára. A rozmár, hátán a kopott tolltörlővel, már nem volt rajta.

— Parancsolsz teát? — kérdezte.

— Nem. Szeretnék megfürödni — mondta

Rosie. Levetette kalapját és ujjaival végigsímtotta haját.

— Nagyon jó színben vagy — mondta Eleanor s arra gondolt, hogy milyen csinos a húga. De karmolás volt az állán.

— Tökéletes szépség, igaz? — nevetett rá Martin.

Rosie felvetette a fejét, olyanformán, mint egy ló. Ezek folyton kötekednek, — gondolta Eleanor — Martin meg Rosie. Rosie csinos, de nem ártana, ha jobban öltözködne. Zöld, bolyhos kabátot és szoknyát viselt, bőrgombokkal, és ütöttkopott táská volt a hóna alatt. Választási körúton volt északon.

— Szeretnék megfürödni — mondta Rosie mégegyszer. — Piszkos vagyok. Hát ez mi? — mondta az asztalon heverő lapkivágásokra mutatva. — Igaz, Digby bácsi — tette hozzá mellékesen, félretolva a papírhalmazt. Már hónapok előtt meghalt; a kivágások megsárgultak és össze gyűrődtek.

— Most mondja Martin, hogy a házukat eladták — mondta Eleanor.

— Igazán? — felelte közömbösen Rosie. Egy szelet kalácsot vett a kezébe és enni kezdett. — Elrontom az étvágyamat vacsora előtt. De nem értem rá ebédelni.

— Micsoda aktív nőszemély! — ingerelte Martin.

— És a gyűlések? — kérdezte Eleanor.

— Csakugyan, mi van északon? — kérdezte Martin.

Politikáról kezdtek vitatkozni. Rosie egy időközi választáson szónokolt. Kövel dobálták meg; kezét az állára tette. De nem bánta.

— Azt hiszem, észre térítettük őket — mondta és újabb kalácsszeletbe harapott.

Neki kellett volna katonának menni. Szakasz-

tott olyan, mint a régi Pargiter nagybácsi, a Pargiter lovasezred tisztje. Martin most, hogy leborotváltatta a bajuszát és csupasz szájjal mutatkozott, mi lehetett volna? Talán építész — gondolta Eleanor. Olyan... — felnézett. Most megeredt a jégeső. Fehér göröngyök csapkodták az ablakot a hátsó szobában. Szél kerekedett; a kis bokrok görnyedeztek, hajladoztak alatta. És az ablak tárva-nyitva van odafönt a mama hálószobájában. Talán jó volna, ha becsuknám, — gondolta — beesik az eső.

— Eleanor, — mondta Rose — Eleanor — mondta mégegyszer.

Eleanor felriadt.

— Eleanor spekulál — mondta Martin.

— Dehogy, dehogy — tiltakozott. — Mit beszéltek?

— Valamit kérdeztem tőled — mondta Rose. — Emlékszel a nagy zenebonára, mikor eltört a mikroszkóp? Hát találkoztam azzal a fiúval, azzal a rémes vizslaképű fiúval, Eridge-dzsel, fönt északon.

— Nem is volt rémes — mondta Martin.

— De rémes volt — tartott ki Rose. — Undok kis féreg. Azt állította, hogy én törtem el a mikroszkópot, pedig ő törte el. Emlékszel a zenebonára? — Eleanorhoz fordult.

— Bizony, nem emlékszem — mondta Eleanor. — Annyi volt — tette hozzá.

— Ez volt az egyik legkomiszabb — mondta Martin.

— Az hát — mondta Rose. Összeszorította ajkait. Valami emlék támadt fel benne. — És mikor túl voltunk rajta, — mondta Martinnak — te feljöttél hozzám a gyerekszobába és azt ajánlottad, menjünk kacsázni a Round Pondhoz, Emlékszel?

Elhallgatott. Valami furcsa emlék lehetett,

Eleanor észrevette. Rose különös feszültséggel beszélt róla.

— És te azt mondtad, háromszor foglak hívni, és ha harmadszor nem felelsz, elmegyek egyedül. És esküszöm, el hagytam menni egyedül. — Kék szeme felcsillant.

— Mintha most is látnálak — mondta Martin. — Rózsaszínű ruhát viseltél, kés volt a kezdedben.

— És te elindultál — mondta Rose. Visszafojtott indulattal beszélt. — És én berohantam a fürdőszobába és megsebesítettem magamat. — Kinyújtotta a csuklóját. Eleanor megnézte. Vékony fehér forradás látszott, pontosan a csuklóján.

— Ó, Rose mindig olyan volt, mint a kéneső; mintha belébújt volna az ördög — mondta Martin. Egy pillanatig körbejártatta szemét a szalónon, amely tele volt tömve szörnyű holmival. Ő bizony megszabadulna tőlük, ha itt kellene élnie, mint Eleanornek. De ez a lány talán egyáltalán nem törődik az effélével.

— Házon kívül vacsorázol? — kérdezte Eleanor. Martin minden este házon kívül vacsorázott. Eleanor szerette volna megkérdezni, hogy hol.

Martin bólintott, de nem szólt semmit. Mindenféle emberrel érintkezett, akit Eleanor nem ismert és nem akart szólni róluk. Martin felállt és a kandallóhoz lépett.

— Ezt a képet meg kéne tisztítani — mondta édesanyjuk képére mutatva.

— Szép kép — tette hozzá, kritikusan szemlélve. — De nem volt valamikor virág a fűben?

Eleanor megnézte. Évek óta nem nézte meg ilyen figyelmesen.

— Nem tudom — mondta.

— Pedig volt, kis kék virág, — mondta Martin — emlékszem még gyerekkoromból.

Megfordult. Valami gyermekkori emlék lepte

meg, ahogy ránézett a teázó asztalnál ülő Rosera, aki most is ökölbe szorította a kezét. Maga előtt látta, ahogy a tanulószoba ajtaja előtt állt. Pulykavörös volt az arca, ajkát összeszorította, úgy mint most. Valamit kívánt tőle. Ő meg összegyűrt egy papírdarabot és hozzávágta.

— Milyen szörnyű a gyerekek élete — mondta, feléje intve, mikor átment a szobán. — Nem igaz, Rose?

— De igen, és senkinek se mondhatják el.

Újabb szélroham és üvegcsörömpölés halatszott.

— Pym kisasszony üvegháza? — kérdezte Martin.

— Pym kisasszony? — felelte Eleanor. — Hús esztendeje meghalt.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1910.

A vidéken olyan nap volt, mint a többi; egy a sok közül a napok szalagján, amely végeszakadatlanul pereg az időben, amint az év zöldből narancssárgává válik, vetésből aratássá. Nem volt se hideg, se meleg. Angol tavaszi nap volt, elég világos, de a bíborszínű felhő a domb mögött esőt jósolt. A fűvet árnyék és napsugár tarkította.

Londonban azonban már érezték a szorongó, nehezülő évszakot, kivált a West Endben, ahol zászlók lobogtak, sétabotok kopogtak, ruhák lebbentek. És a frissen festett házakon napvédők feszültek, vörös muskátlis kosarak himbálóztak az ablakokban. A parkok is — St. James, Green Park, Hyde Park — készülődtek. Már kora reggel, amikor még szó sem lehetett körsétáról, a zöld székeket kirakták a barna virágágyak köré, amelyekben jácintok göndörödtek, mintha valami eseményre várnának, például egy felgördülő függönyre. Vagy Alexandra királynő látogatására. A királynőnek olyan arca volt, mint egy virág-szirom, és mindig rózsaszín szegfűt viselt.

Emberek heverték a fűben és kigombolt ingben újságot olvastak; a csupasz, ritkás térségen, a Marble Arch mellett szónokok gyülekeztek; a cselédlányok révedezve nézték őket s az anyák a fűben üldögélve figyelték, hogy játszanak a gyerekeik. A Park Lane-en meg a Piccadillyn végig

társzekerek, automobилоk, omnibuszok rohantak az utcákon, mintha nem is utcák, hanem dűlőutak volnának; megálltak és útnak eredtek, rejtélyes képlet szerint; megindult a szezon, az utcák tömve voltak. A Park Lane és Piccadilly felett a felhők visszakapták szabadságukat. Szezsélyesen kóboroltak, aranyesőt szórtak az ablakokra vagy feketére festették őket, továbbmentek és elenyésztek; az itáliai márvány sem látszik tömörebbnek és sárgásabban erezettnek, a kőbányák vakító ragyogásában, mint a Park Lane fölött gomolygó felhők.

Ha itt megállna az omnibusz, gondolta Rose, oldalt kinézve, akkor leszállhatna. Az omnibusz megállt és Rose leszállt. Kár, hogy nem öltözöm jobban, nem vagyok csinosabb, gondolta magában, amikor lelépett a kövezetre és egy szabó kirakatában megpillantotta magát. Csupa kész ruha, Whiteley-féle kabát meg szoknya van rajta. De ezzel időt takarít meg és az esztendő során — már túl volt a negyvenen — az ember egyre kevesebbet törődik azzal, hogy mit gondolnak róla az emberek. Gyakran kérdezték tőle, miért nem megy férjhez? Mért nem teszi ezt meg azt? De most már nem igen kérdik.

Megállt az egyik kis beszögellésben, amelyeket a hídva vájtak. Az emberek mindig megálltak és lenéztek a folyóra. Most gyorsan hömpölygött, ma reggel olyan, mint a sáros arany, síma, széles, áradó. És a szokott vontatóhajó áll a hagyományos bárkák mellett, sötét kátrányos ponyvák alól kifelhérlő liszteszsákokkal. A víz örvénylett a pillérek körül. Ő meg ott állt, lenézett a vízre és valami eltemetett érzés keresett benne formát; a forma kínos volt. Eszébe jutott, hogy egyszer itt állt egy este, annak a bizonyos eljegyzésnek a napján, és sírt; hullottak a könnyei, és lehullott

a boldogsága is. Aztán megfordult — erre most is megfordult — és látta a templomokat, az árbocokat, a város háztetőit. Ez az — mondta magában. Igazán szép a kilátás... Körülnézett, aztán megint megfordult. Ott áll a parlament. Furcsa kifejezés, félig haragos, félig mosolygó, ült ki az arcára, és kissé kiegyenesedett, mintha katonaságot vezényelne.

— Átkozott szélhámosok! — mondta hangosan s öklével a korlátra vágott. Egy pap arra ment és meglepetten nézett rá. Rose elnevette magát. Sokszor beszélt magában hangosan. Miért ne? Ez is egyik vigasza, mint a készen vett ruhája megszoknyája, meg a kalap, amelyet a fejébe csapott, a nélkül, hogy tükörbe nézett volna. Ha az emberek jónak látják kinevetni, csak tessék! Neki indult. Hyams Place-en ebédel az unokatestvéreivel. Hirtelen eszébe jutott, hogy bejelenti magát, mert egy boltban találkozott Maggievel. Először egy hangot hallott, aztán egy kezecskét pillantott meg. Különös volt, tekintve, hogy mily kevéssé ismerte őket, — hiszen külföldön éltek — milyen furcsa volt, ahogy ott ült a pult előtt, mielőtt Maggie láthatta volna, s egyszerre elfogta a vérközösség érzése. Felállt és azt mondta, meglátogathatlak? Pedig sok dolga volt és nem szeretne középen kettévágni a napját. Hyams Place-en laktak, a folyó másik partján, Hyams Place-en, abban a kis félkörben, ahol régi házak állnak, az egykori tulajdonosok neve beléjük van vésve. Annyiszor ment el mellettük, mikor arrafelé lakott. Ezekben a régi napokban gyakran kérdezte magában, ki volt Hyams? De sohasem oldotta meg megnyugtatóan a kérdést. Tovább ment a hídon.

A szegényes utca a folyó déli partján nagyon zajos volt. Itt-ott kibontakozott egy-egy hang az

általános lármából. Egy nő kiáltott át a szomszédjának, egy gyerek sírt. Egy kordélyt hajtó férfi kitátotta száját és menet közben beordított az ablakokon. A kordélyán ágyak, rostélyok, piszkavasak és különös görbe vasholmik voltak. Nem lehetett tudni, vásárolja vagy árulja-e az ócskavasat. Kiáltozásának a ritmusa állandó volt. A szavak csaknem teljesen megfakultak.

A hangok nyüzsgése, a forgalom zaja, a házalók ordítózása, az egyes kiáltások és az általános zenebona felhatolt a Hyams Place-i ház felső emeletére, ahol Sara Pargiter a zongoránál ült. Énekelt. Aztán abbahagyta, nézte, hogyan terít meg a nővére.

— Menj le a völgybe, — dúdolta közben — szedj le minden rózsát. — Elhallgatott. — Nagyon szép ez — tette hozzá álmodozva. Maggie virágcsokrot vett elő; elvágta a kis zsineget, amellyel meg volt kötve és egyenkint letette a virágokat az asztalra. Aztán cserépedénybe tette őket. Különböző színűek voltak, kékek, fehérek és bíborszínűek. Sara nézte, hogyan rakja őket össze a nővére. Aztán elnevette magát.

— Mit nevezsz? — mondta Maggie szórakozottan. Hozzátett egy bíborszínű virágot a csokorhoz és nézegette az egészet.

— Elmerültél a szemlélődés bűvöletében — mondta Sara. — Szemed reggeli harmatba mártott pávatollal véded — az asztalra mutatott. — Maggie azt mondta, — felugrott és végigtáncolt a szobán — három annyi, mint kettő, három annyi, mint kettő. — Az asztalra mutatott, amely három személyre volt megterítve.

— De hiszen hárman vagyunk, — mondta Maggie — Rose jön. — Sara megállt, leesett az álla.

— Rose jön? — mondta.

— Megmondtam — felelte Maggie. — Meg-

mondtam, hogy pénteken Rose nálunk ebédel. Ma péntek van. És Rose nálunk ebédel. Minden pillanatban jöhet. — Fölállt és felvette a földön heverő kelmét, hogy összehajtogassa,

— Péntek van és Rose nálunk ebédel — mondta még egyszer Sara.

— Mondtam, egy boltban voltam, kelmét vásároltam és valaki — elhallgatott, hogy pontosan a hajtásban rakja össze a szövetet — egy pult mögül előjött és azt mondta: Az unokanővéred vagyok, Rose vagyok, mondta, meglátogathatlak? Bármelyik nap, akármikor, mondta. Hát erre azt mondtam, — Maggie egy székre tette a szövetet — ebédelj nálunk.

Körülnézett a szobában, hogy rendben van-e minden. Székek hiányoztak. Sara közelebb húzott egy széket.

— Rose jön — mondta — és erre a székre fog leülni. — A széket az asztal mellé állította, szemben az ablakkal. — Le fogja vetni a kesztyűjét, egyiket jobbra teszi, a másikat balra, aztán azt fogja mondani: Még sohasem jártam Londonnak ebben a részében.

— És aztán? — mondta Maggie az asztalt vizsgálva.

— Te azt fogod mondani: Ez nagyon kényelmes a színházak miatt.

— És aztán? — mondta Maggie.

— Aztán kissé tünődve, mosolyogva, oldalt hajtva a fejét, azt fogja mondani: Gyakran jársz színházba, Maggie?

— Nem — mondta Maggie. — Rosenak vörös haja van.

— Vörös haja? — kiáltott fel Sara. — Én azt hittem, ezüstszürke. Kis fürt bújik ki a fekete kalap alól — tette hozzá.

— Nem — mondta Maggie. — Sok haja van és mind egy szálig vörös.

— Vörös haja van a vörös Rosenak — kiáltott fel Sara. Lábujjhegyen körbetáncolt.

— Rose szíve mint a lobogó láng, Rose izzó kebele, Rose a beteg világ rózsája — vörös, vörös rózsza.

Odalent becsapódott a kapu. Lépéseket hallottak a lépcsőn. — Na, itt van — mondta Maggie.

A lépések elhallgattak. Hang hallatszott, amely azt mondta :

— Még feljebb? Legfölül? Köszönöm szépen.

Aztán újra megindultak a lépések a lépcsőn.

— Világ kínja, világ gyötrelme ez az élet... — kezdte Sara, kezét összekulcsolta s néniéhez símult.

— Ne légy már olyan szamárr — mondta Maggie és félretolta Sarat, mikor az ajtó kinyílt.

Rose lépett be.

— Ezer esztendeje nem láttalak benneteket — mondta kezét szorítva velük.

Maga sem tudta, miért jött el. Minden más volt, mint ahogy várta. A szoba meglehetősen szegényes volt. A szőnyeg nem fedte be a padlót. Maggie is másnak látszott, mint a boltban. De az aranyozott karmazsin szék mégis csak megmaradt, megkönnyebbülten ismert rá.

— Ez valamikor a hallban állt, igaz? — kérdezte táskáját letéve a székre.

— Igen — mondta Maggie.

— És ez a tükör — mondta Rose, a régi, foltos olasz tükörré pillantva a két ablak között — szintén ott volt.

— Igen — mondta Maggie, az anyám hálószobájában.

Szünet következett. Úgy látszik, semmi mondanivalójuk nem volt.

— Milyen csinos lakást találtatok — folytatta Rose, csak hogy mondjon valamit. Nagy szoba

volt, az ajtók szemöldökfájában faragások. — De nem találjátok, hogy kissé zajos? — folytatta.

Az az ember kiáltozott az ablak alatt. Rose kinézett. Szemközt ferde tetejű házak sora állt, olyanok, mint a félig nyitott esernyők, és magasan fölējük tornyosodva hatalmas épület, amely olyan-nak látszott, mintha a vékony fekete gerendákat nem számítva, teljes egészében üvegből készült volna. Gyár volt. Az ember tovább lármázott lent az utcán.

— Igen, lármás — mondta Maggie, — de nagyon kényelmes.

— Nagyon kényelmes a színházak miatt — mondta Sara, amikor letette a tálat.

— Tudom, mert én is laktam itt.

— Itt laktál? — mondta Maggie és kezdte kiosztani a kotletteket.

— Nem itt, a sarkon túl, egy barátnőmmel.

— Azt hittük, Abercorn Terrace-en laktál — mondta Sara.

— Az ember nemcsak egy helyen lakhatik — mondta Rose és bosszankodott egy kicsit, mert sokfelé lakott, sokféle szenvedélyt érzett és sok mindent művelt.

— Emlékszem Abercorn Terrace-re, — mondta Maggie, Elhallgatott. — Hosszú szoba volt, a végén látni lehetett a kerti fákat és a kandalló felett egy festmény vöröshajú leányt ábrázolt.

Rose bólintott : — Mama volt, fiatal korában.

— És a közepén kerek asztal volt — folytatta Maggie. Rose bólintott. — És a szobalányotoknak nagyon kidülledt kék szeme volt.

— Crosby ma is nálunk van.

Csendben ettek.

— És aztán? — mondta Sara, mintha gyerek volna, aki azt akarja, hogy meséljenek neki.

— És aztán? — kérdezte Rose — Hát aztán — Maggiere pillantott és eszébe jutott, hogy amikor kislány volt, náluk teázott.

Maga előtt látta mindkettőjüket az asztal körül. És egy részlet újult fel benne, amelyre esztendőök óta nem gondolt. Ahogy Milly a hajtűjével próbálta felszítani a tea főző kanócat. És látta Eleanort, a háztartási könyveivel. És látta maga magát, ahogy odamegy hozzá, és azt mondja: — Eleanor, el akarok menni Lamleyhez.

Mintha a multja a jelenje fölé tornyosulna. Valami okból a multjáról szeretett volna beszélni; valamit elmondani ezeknek önmagáról, amit nem mondott el senkinek, valami titkosat. Hallgatott, a virágra bámult az asztal közepén, de nem is látta. Kék minta volt a sárga üvegen, vette észre.

— Emlékszem Abel bácsira — mondta Maggie. Nyakláncot ajándékozott nekem, kék nyakláncot, arany pettyekkel.

— Még él — mondta Rose.

Ezek úgy beszélnek — gondolta, mintha Abercorn Terrace jelenet volna egy színdarabban. Úgy beszélnek, mintha az emberek valóságosak volnának, de nem abban az értelemben, amelyben Rose önmagát valóságosnak érezte. Ez zavarba hozta; azt az érzést keltette benne, hogy ő maga két különböző ember ugyanabban az időben; hogy két különböző időben él ugyanabban a pillanatban. Egyszerre rózsaszínruhás kislány és itt ül ebben a szobában. Az ablak alatt nagy zörgés támadt. Társzekér dübörgött el az utcán. Az üvegek csörömpöltek az asztalon. Rose felrezzent. Felriadt gyermekkori emlékeiből és széttolta a poharakat.

— Nem találjátok, hogy nagyon lármás ez a környék? — mondta.

— De igen. De nagyon kényelmes a színházak miatt — mondta Sara.

Rose felnézett. Kétszer mondta el ugyanazt. Ez a lány vén bolond nőszemélynek tart, gondolta Rose, aki kétszer teszi meg ugyanazt a kijelentést. Kissé elpirult.

Mire való az embernek a multjáról beszélni? Mi az ember multja? A cserépre meredt, amelynek sárga zománcán lazán kötött kék szalag pompázott. Miért is jöttem el, gondolta, mikor ezek csak ki-nevetnek. Sally felállt és leszedte a tányérokat.

— És Delia — kezdte Maggie, mialatt vártak. Maga felé húzta a cserepet és rendezgetni kezdte a virágokat. Nem figyelt oda. A maga gondolatain járt az esze. Roset, miközben figyelte, Digbyre emlékeztette, ő szokott így elmerülni a virágok rendezgetésében, mintha a virágok rendezgetése, a fehérnek a kék mellé való illesztése, a legfontosabb volna a világon.

— Egy ír emberhez ment feleségül — mondta hangosan.

Maggie kivett egy kék virágot és egy fehér virág mellé tette.

— Hát Edward? — kérdezte.

— Edward... — kezdte Rose, mikor Sally bejött a puddinggal.

— Edward! — kiáltott fel Sara, elkapva a szót.

— «Holt hitvesem hűgának kilobbant szeme — Roskatag vénségem fonnyadt támasza...» — letette a puddingot. — Ez Edwardtól való — mondta. — Idézet egy könyvből, melyet nekem adott... Elpocsékolt ifjúságom, elpocsékolt ifjúságom... — A hang Edwardé volt, Rose szinte hallotta. Edwardnak megvolt az a szokása, hogy kibébitette magát, bár valójában igen jó véleményvel volt önmagáról.

De azért nem volt egészen Edward. És Rose nem akarta, hogy kinevessék, mert nagyon szerette a bátyját és nagyon büszke volt rá.

— Elpocsékolt ifjúságom, ez már igazán nem jellemző Edwardra — mondta.

— Én se gondolom — mondta Sara és leült Rose-zal szemben a helyére.

Hallgattak. Rose megint a virágokra nézett. Mért jöttem el? — kérdezte újra meg újra önmagától. Mért szakította félbe a délelőttjét és egész napi munkáját, mikor nyilvánvaló, hogy ezek egyáltalán nem kíváncsiak rá.

— Na, mesélj Rose, — mondta Maggie, kiosztva a puddingot. — Mesélj valamit a Pargiterekről.

— A Pargiterekről — mondta Rose. Önmagát látta, amint végigrohan a széles utcán a lámpafényben.

— Mi van ennél hétköznapiabb? — mondta. — Nagy család, amely nagy házban lakik... — Pedig érezte, hogy ő maga is nagyon érdekes valaki volt. Hallgatott. Sara ránézett.

— Nem hétköznapi család — mondta — A Pargiterek... — Villát tartott a kezében és vonalat rajzolt az abroszra. — A Pargiterek — mondta mégegyszer — egyre csak mennek, mennek, mennek előre — ebben a pillanatban villája beleütközött a sőtartóba — amíg el nem jutnak egy sziklához — mondta — és akkor, Rose, — megint ránézett: Rose kissé kihúzta magát — megsarkantyúzza a lovát és egyenesen odavágat egy férfihez, aki aranypalástot visel és azt mondja neki: «Ördög és pokol!» Nem ilyen Rose? — kérdezte nővérére pillantva, mintha a jelenetet rárajzolta volna az abroszra.

Ez igaz, gondolta Rose, miközben nekilátott a puddingjának. Ilyen vagyok. Megint elfogta az a különös érzés, hogy ugyanabban a pillanatban két személy lakik benne.

— Na hát ezen is túlestünk — mondta Maggie, félretolva a tányérját. — Ül be a karosszékekbe, Rose — mondta.

A kandallóhoz ment és feléje tolt egy karosszéket. Rose észrevette, hogy kerek rúgók vannak a szék ülésében.

Szegények, — gondolta Rose körülnézve. Azért választották ezt a lakást, mert olcsó. Maguk főzik meg az ebédjüket. Sara kiment a konyhába, hogy elkészítse a kávé. Rose Maggie mellé tolt a karosszéket.

— Magatok varrjátok a ruhátokat? — kérdezte a varrógépre mutatva a sarokban, amelyen összehajtott selyem hevert.

— Igen — mondta Maggie a varrógépre pillantva.

— Estélyi ruha lesz? — kérdezte Rose. Az anyag kéksávos zöld selyem volt.

— Holnap estére — mondta Maggie. Különös mozdulattal emelte kezét az arcához, mintha valamit el akarna rejteni. El akarja magát rejteni előlem, ahogy én el akarok rejtőzni előle. Figyelte a hűgát, aki felállt, megnézte a selymet meg a varrógépet és befűzte a cérnát. A keze nagy, vékony és erős, figyelte meg Rose.

— Én sosem tudtam magam varrni a ruháimat — mondta és nézte, hogyan igazítja Maggie a selymet símán a tű alá. Kezdte jól érezni magát. Levetette kalapját és ledobta a padlóra. Maggie helyeslően pillantott rá. Rose csinos volt a magadúlt módján. Inkább férfihez, mint nőhöz hasonlított.

— Igen ám, — mondta Maggie, óvatosan megforgatva a kereket — de te mással foglalkoztál. — Olyan valakinek az elmerült hangján beszélt, aki közben kézi munkát végez.

A gép kellemes, zúgó hangot adott, mialatt a tű a selymet szurkálta.

— Igen, mással foglalkoztam, — mondta Rose, megsimogatva a macskát, amely a térdéhez dörzsölődött — mikor errefelé laktam.

— De ez régen volt, — tette hozzá — akkor még fiatal voltam. Egy barátnőmmel laktam itt — sóhajtott fel — és tolvaj gyerekeket tanítottam.

Maggie nem felelt. Egyre a kereket hajtotta.

— Mindig jobban szerettem a tolvajokat, mint a többi embert — tette hozzá Rose, szünet után.

— Igen — mondta Maggie.

— Sosem szerettem a családban élni. Jobban szerettem az önállóságot,

— Igen — mondta Maggie.

Rose tovább beszélt.

Nagyon könnyű beszélni, tapasztalta, nagyon könnyű. És nem kell okos dolgokat mondani. Sőt még saját magáról sem kell beszélnie. A Waterloo Roadról beszélt, ahogyan az emlékezetében élt, amikor Sara bejött a kávéval.

— Ki az a kövér ember, akibe belekapaszkodtál a Campagnában? — kérdezte Sara, letéve a tálcáját.

— A Campagnában? — mondta Rose. — Szó sem volt Campagnáról.

— Az ajtó mögül — mondta Sara, kitöltve a kávékat — a beszéd olyan furcsán hangzik. — Átnyujtotta Rosenak a csészéjét.

— Azt hittem, Itáliáról beszéltek, a Campagnáról, a holdfényről.

Rose fejét rázta. — A Waterloo Roadról beszéltünk — mondta. De mit is beszélt a Waterloo Roadról? Talán butaságokat beszélt. Összevissza mindent elmondott, ami az eszébe jutott.

— Mindenféle beszéd értelmetlen volna, ha leírná az ember — mondta, fölkeverve a kávéját.

Maggie egy pillanatra megállította a gépét és elmosolyodott.

— Még akkor is, ha nem írják le.

— De ez az egyetlen módja annak, hogy megismerkedjünk egymással — mentegetőzött Rose. Órájára nézett. Később volt, mint gondolta;

felállt. — Mennem kell — mondta. — De mért nem jöttök velem? — tette hozzá hirtelen, ötletszerűen.

Maggie rápillantott. — Hová? — kérdezte.

Rose hallgatott. — Egy gyűlésre — mondta ki nagynehezen. Azt, ami legjobban érdekelte, titkolni igyekezett. Rendkívül zavartnak érezte magát. Pedig szerette volna, ha vele jönnének. De miért? — tűnődött magában, amint ott állt, zavart várakozásban. Sokáig hallgattak.

— Fönt is megvárhattok — mondta hirtelen — és találkozhattok Eleanorral meg Martinnal — az eleven Pargiterekkel — tette hozzá. Eszébe jutott Sara mondata : «A karaván átvonul a sivatagon» — mondta.

Sara-ra pillantott. Egy karosszék karján egyensúlyozta magát, kávéját kortyolva és lábát lóbálva.

— Menjek? — kérdezte Sara bizonytalanul, még mindig lóbálva a lábát.

Rose vállat vont. — Ha jól esik...

— De vajjon jólesik-e ez az összejövetel? — folytatta Sara változatlanul lábát lóbálva. — Mit gondolsz, Maggie? — mondta nővéréhez fordulva tanácsért. — Menjek vagy ne menjek, menjek vagy ne menjek? — Maggie nem mondott semmit.

Akkor Sara felállt, az ablakhoz lépett és egy darabig ott állt, valamit dúdolván. «Menj csak árkon bokron át és tépj le minden rózsaszálat» — dúdolta. Az ócskavasas ember elhaladt, azt kiáltotta : Ócska vasakat, ócska vasakat!... Sara hirtelen mozdulattal megfordult.

— Megyek — mondta, mint aki elszánta magát. — Magamra kapom a ruhámat és megyek.

Felugrott és a hálószobába ment. Olyan, mint azok a madarak az állatkertben — gondolta Rose, — amelyek sosem repülnek, csak gyorsan ugrándoznak a fűben.

Az ablakhoz lépett. Sivár kis utca — gondolta magában. A sarkon kocsmá van. A szembenlevő házak szutykosoknak látszanak és rettentő lármások. — Ócska vasakat! — kiáltotta az utcán az ember. Gyerekek sivalkodtak az úttesten és krétával mennyország-pokolt rajzoltak a köveztet. Rose sokáig állt ott és nézte a gyerekeket.

— Szegény kis nyomorultak — mondta. Felvette a kalapját és erélyesen átszúrta két kalaptúvel. — Nem találjátok kissé kellemetlennek — mondta, félreecsapva a kalapját, mikor a tükörbe nézett — mikor éjszaka jöttök haza, hogy ez a kocsmá itt van a sarkon?

— A részeg emberekre gondolsz? — mondta Maggie.

— Igen — mondta Rose. Begombolta készen vett ruhája bőrgombjait, imitt-amott eligazította, mint aki készül elmenni.

— Most miről beszéltek? — kérdezte Sara, aki cipőjével a kezében bejött. — Újabb olaszországi utazásról?

— Nem — mondta Maggie. Nem lehetett jól megérteni, mit mond, mert a szája tele volt túvel. — Arról, hogy részeg emberek kellemetlenkedhetnek.

— Részeg emberek kellemetlenkedhetnek — mondta Sara. Leült és felhúzta a cipőjét.

— De nekem nem kellemetlenkednek — mondta. — Rose elmosolyodott. Ez kétségtelen. Sally sárgabőrű, szögletes és csúnya lány. — Én a nap vagy éjszaka bármely órájában végigmehetek Waterloo Bridge-en és senki sem törődik velem. — mondta Sara. A cipőfűző összegubancolódtott, Sara sokáig babrált vele. — De emlékszem, egy nő azt mondta, egy nagyon szép nő, olyan szép, mint...

— Siess — szakította félbe Maggie. — Rose vár.

— ...Rose vár, — egyszóval az a szép nő azt mondta nekem, hogy egyszer bement fagyaltozni a Regent's Parkba, — felállt, megpróbálta beleigazítani a lábát a cipőjébe — bement fagyaltozni az egyik kis asztal mellé a fák alatt, az egyik kis terített asztal mellé a fák alá, — Sara ide-oda ugrándozott a szobában, az egyik lábán cipő volt, a másikon nem — és valamennyi falevélen át szemek sütöttek, mint a napsugarak és a fagyaltja elolvadt... A fagyaltja elolvadt — mondta mégegyszer és nővére vállára ütött, amint körben forgott lábbujjhegyen.

Rose kezét nyujtott. — Te itthon maradsz, úgy-e, hogy elkészülj a ruháddal? — mondta. — Szóval jössz velünk? — Ugyanis azt szerette volna, ha csak Maggie jönne.

— Nem, én nem megyek — mondta Maggie, kezét szorítva. — Ki nem állhatom..., — mondta mosolyogva Rosenak, meghökkenítő gyanútlan-sággal.

Én rám értette? — gondolta Rose, amikor lement a lépcsőn. Azt akarta mondani, hogy engem ki nem állhat? Pedig én úgy szeretem ezt a lányt.

A kis utcán, amely a régi térre vezet, Holbornon túl, egy roskatag, vörös orrú öregember, aki mintha csak esztendőök óta ácsorgott volna az utcasarkon, ibolyát árult. Megvolt a maga helye a gyalogjáró korlátja mellett. A szorosán kötött csokrok — a kissé fonnyadt virágokat zöld levelek kerítették — sorban feküdtek a deszkán; még nem sokat adott el.

— Szép ibolyát, friss ibolyát — hajtogatta gépiesen, amint elmentek az emberek. Sokan rá se néztek, csak elhaladtak mellette. Ő pedig gépiesen darálta a varázsigejét: «Szép ibolyát, friss ibolyát». Mintha maga se remélné, hogy eladhatja.

Aztán két hölgy ment el mellette. — Szép ibolyát, friss ibolyát — mondta mégegyszer, feljűk nyujtva a csokrokat. Az egyik hölgy két rézpénzt dobott a deszkájára; az öreg fölnezett. A másik hölgy megállt, rátette a kezét a korlátra és azt mondta: — Isten veled, én itthagylak. — Mire az előbbi hölgy, aki kicsi és kövér volt, a másik vállára tette a kezét és azt mondta: Ne bolondozz! Mire a magas hölgy hirtelen elnevette magát, fölkapott a deszkáról egy ibolyacsokrot, amelyért nem is fizetett, és mindketten továbbmentek. — Furcsa vevő, gondolta az öregember. Elviszi az ibolyacsokrot és nem is fizet. Nézte, hogyan mennek végig a téren. Aztán újra dünynyögni kezdte:

— Szép ibolyát, illatos ibolyát...

— Itt találkoztok? — mondta Sara, mikor végig mentek a téren.

Csend volt. A forgalom zaja elhallgatott. A fák még nem voltak lombosak, és a tetejükön galambok turbékoltak. Kis gallyak hullottak a kövezetre, amint a madarak az ágakon hancuroztak. Enyhe levegő csapott az arcukba. Végigmentek a téren.

— Ez az a ház — mondta Rose és megmutatta. Megállt, mikor egy faragott kapuhoz értek és megálltak a bejáratnál a névtábla előtt, amelyre sok lakó neve volt ráírva. A földszinti ablakok nyitva voltak; libegtek a függönyök, és a függönyökön át emberfejek sora látszódtott, mintha egy asztal körül ülnének és beszélgetnének.

Rose megállt a kapu lépcsőjén.

— Feljössz, vagy nem jössz föl?

Sara habozott. Bepillantott, Majd Rose orra alá dugta az ibolyacsokrot és hangosan felkiáltott: Rendben van! — mondta. — Előre, indulj!

Miriam Parrish levelet olvasott fel. Eleanor az itatósára firkált és azt gondolta — Hányszor halottam már ezt? Hányszor csináltam már ezt? Körülnézett. Még az emberek arca is csupa ismétlés volt. Itt van a Judd-fajta, a Lazenby-fajta és itt van Miriam, gondolta az itatósára firkálva. Tudom, mit fog mondani ez a férfi, tudom, mit fog mondani ez a nő, — gondolta, kis lyukat szúrva a papirosába. Ekkor bejött Rose. De ki ez a lány, aki vele van? — tűnődött Eleanor. Nem ismerte meg. Akárki volt is, Rose leültette a sarokba és az összejövetel tovább folytatódott. Mire való az egész? gondolta Eleanor, sugarokat rajzolva a kis lyuk köré. Fölnézett. Valaki elment az utcán. Botjával végigzörgetett a rácson és füttyörészett. A sétatéren egy fa ága föl és le hajladozott. A levelek már kibontakoztak... Miriam letette az iratait. Felállt Spicer úr.

Nem lehet másképp — gondolta Eleanor és megint elővette a ceruzáját. Jegyzeteket készített Spicer úr beszédéről. Úgy tapasztalta, hogy a ceruzája pontosan készíti a jegyzeteket, miközben ő maga egész másra gondol. Úgy látszik, ketté tudja osztani magát. Az egyik ember követi a vitát, — egészen jól érvel — gondolta, miközben a másik — mert szép délután volt — szeretett volna elmenni Kewba, lankás gyepen sétált és megállt egy virágzó fa előtt. Magnólia? kérdezte magában, vagy már elvirágoztak a magnóliák? A magnóliának, jutott eszébe, nincs levele, csak fehér bimbói vannak... Vonalat húzott az itatósra.

Most Pickford úr... — mondta megint fölnézve. Pickford úr beszélt. Eleanor újabb kerekeket rajzolt, aztán feketére mázolta őket. Majd fölnézett, mert a hang csengése megváltozott.

— Jól ismerem Westminstert — mondta Ashford kisasszony.

— Én is — mondta Pickford úr. — Negyven évig laktam ott.

Ez meglepte Eleanort. Mindig azt gondolta, Spicer Ealingben lakott. Westminsterben lakott? Simára borotvált, élénk kis ember, akit mindig úgy képzelt el, mint aki a vonatja után rohan, újsággal a hóna alatt. És ez az ember Westminsterben lakik. Milyen különös — gondolta.

Aztán tovább vitatkoztak. A galambok turbékolása hallhatóvá vált: tubitubitubica... rikácsolták. Martin beszélt. Jól beszél, gondolta... de nem szabad gúnyosan beszélnie; ez lehangolja az embereket — gondolta Eleanor és újabb vonást húzott.

Ebben a pillanatban odakint hangosan megállt egy autó. Martin elhallgatott. Pillanatnyi szünet állt be, majd kinyílt az ajtó és magas nő vonult be, estélyi ruhában. Mindenki fölneézett.

— Lady Lasswade! — mondta Pickford úr; felállt és hátratolta nyikorgó székét.

— Kitty! — kiáltott fel Eleanor. Olyan mozdulatot tett, mintha fel akarna állni, de aztán visszaült. Kis izgalom futott át a szobán. Széket találtak Kittynek. Lady Lasswade leült Eleanorral szemben.

— Bocsánatot kérek, hogy ennyire elkéstem, — mentegetőzött — és hogy ebben a nevetséges maskarában jöttem — tette hozzá, a köpenyéhez nyúlva. Csakugyan különös hatást tett estélyi ruhában, fényes nappal. Valami fénylett a hajában.

— Az Operába mégy? — mondta Martin, amikor Kitty leült melléje.

— Igen — felelte Kitty kurtán. Határozott mozdulattal letette kesztyűjét az asztalra. Köpenye kinyílt és alatta felvillant az ezüst estélyi ruha. Furcsán fest a többiek mellett, de azért szép tőle, hogy eljött, — gondolta Eleanor, rápillantva, —

tekintve, hogy az Operába megy ma este. Az összejövetel tovább folytatódott.

— Mióta is van férjnél? — tündött Eleanor. Mennyi ideje annak, hogy Oxfordban eltörtük a hintát? Újabb vonást húzott az itatósra. A folt most már köröskörül volt vonalazva.

— ...Tökéletes őszinteséggel megvitattuk az ügyet — mondta Kitty. Eleanor odafigyelt. Az ilyen beszédet szeretem, gondolta. Kitty találkozott Sir Edwarddal egy vacsorán... Ez a nagyvilági hölgyek modora — gondolta Eleanor — tiszteletet parancsoló és természetes. A nagyvilági hölgyek modora elbűvölte Pickford urat, de idegesítette Martint. Eleanor tudta ezt. Fűtyült Sir Edwardra és az őszinteségre. Aztán Spicer úr szólt bele és Kitty is válaszolt. Most Rose volt soron. Valósággal egymásnak rontottak. Eleanor hallgatta őket. Egyre ingerültebbé vált. Minden mögött az lappang: «Nekem igazam van, neked nincs» — gondolta. Az efféle vita merő időpocsékolás. Ha valamivel mélyebbre, mélyebbre tudnánk hatolni — gondolta és belemélyesztette ceruzáját az itatósba. Egyszerre felmerült az egyetlen kérdés, amelynek jelentősége van. A nyelve hegyén voltak a szavak. Kinyitotta a száját, hogy beszéljen. De éppen mikor köszörülni kezdte a torkát, Pickford úr felállt és összesöpörte iratait. Megbocsátanak, a törvényszéken van dolgom; és elment.

Az összejövetel tovább nyúlt. A hamutartó az asztal közepén megtelt cigarettacsutkával, a levegő dohányfüsttel. Aztán elment Spicer úr, elment Bodham kisasszony. Ashford kisasszony szorosán a nyakába kötötte a sálját, fölkapta az aktatáskáját és kivonult a szobából. Miriam Parrish levette csiptetőjét és egy kapocsba akasztotta a ruháján. Mindenki indult. Az összejövetel véget ért. Eleanor felállt. Szeretett volna Kittyvel beszélni, de Miriam megállította.

— Csütörtökön el kellene mennem hozzád — kezdte.

— Igen — mondta Eleanor.

— Csakhogy, most jut eszembe, megígértem az unokahúgomnak, hogy elviszem a fogorvoshoz.

— Szombaton is ráérek — mondta Eleanor.

Miriam hallgatott. Mérlegelte magában.

— Lehetséges volna hétfőn? — kérdezte.

— Majd írok — mondta Eleanor azzal az ingerültséggel, amelyet sohasem tudott magábafojtani, bár Miriam szenteskedő asszony volt. Miriam elsompolygott, dühös ábrázattal, mint egy kiskutya, amelyet lopáson kaptak.

Eleanor megfordult. A többiek még mindig vitatkoztak.

— Egyszer majd csak belátja, hogy igazam van — mondta Martin.

— Soha, soha! — mondta Kitty kesztyűjével az asztalt csapkodva. Nagyon szép volt, és ugyanakkor kissé lehetetlen az estélyi ruhájában.

— Mért nem beszéltél, Nell? — mondta Eleanor felé fordulva.

— Azért, mert — kezdte Eleanor — magam sem tudom — tette hozzá kissé elernyedten. Egyszerre rendetlennek, lomposnak érezte magát Kitty mellett, aki nagy estélyi ruhában állt előtte, valami fénylő holmival a hajában.

— Hát — mondta Kitty elfordulva — nekem mennem kell. Elvihetek valakit? — kérdezte az ablakra mutatva. Kocsija az utcán állt.

— Micsoda remek kocsi — mondta Martin csúfondáros hangon.

— Charlie-é — felelte Kitty élesen.

— Jössz, Eleanor? — kérdezte, unokanővére felé fordulva.

— Köszönöm, — mondta Eleanor — mindjárt megyek.

Elhányta a holmiját. Valahol elhagyta a kesztyűjét. Volt nála esernyő vagy nem volt? Vedlettenek és lomposnak érezte magát egyszerre vissza változott iskoláslánnyá. Ott meg várt a remek autó, és a soffőr kinyitotta az ajtót, karján takaróval.

— Ül be — mondta Kitty és Eleanor beült, a soffőr térdére terítette a takarót.

— Ezek csak esküdjenek össze — mondta Kitty, kezével búcsút intve. Az autó megindult.

— Milyen csökönyös szamarak! — mondta Kitty Eleanorra nézve.

— Az erőszaknak sosincs igaza — ebben egyetértesz velem. Soha sincsen igaza — mondta Kitty mégegyszer, felhúзва térdére a takarót. Még mindig az összejövetel hatása alatt volt. De szeretett volna Eleanorral beszélgetni; oly ritkán látta és annyira szerette. De zavarban volt, amint itt ült ebben a lehetetlen maskarában és nem tudta kiszabadítani magát a kerékvágásból, amelyen az összejövetel elindította.

— Micsoda csökönyös szamarak — mondta mégegyszer. Majd másba kezdett. — Mondd csak...

Sok mindent akart kérdezni; de a gép oly hatalmas volt; a kocsi oly ügyesen siklott a járművek között; mielőtt ideje lett volna bármit elmondani, Eleanor kinyújtotta a kezét, mert elérkeztek a földalatti állomáshoz.

— Megállhatunk itt? — kérdezte és felállt.

— Ki kell már szállnod? — kezdte Kitty. Szeretett volna beszélni vele. — Muszáj, muszáj — mondta Eleanor. — Papa vár. — Megint úgy érezte magát, mint egy gyerek a nagyvilági hölgy meg a soffőr mellett, aki a nyitott ajtóban várt. — Látogass meg, találkozzunk mielőbb — mondta Kitty, keztenyújtva.

A gépkocsi elindult. Lady Lasswade visszatért a sarokba. Gyakrabban szeretném látni Eleonort — gondolta. De sohasem tudta rávenni, hogy nála vacsorázzon. Mindig azt mondja, papa vár, vagy valami más kifogást mond. Annyira elváltak útjaik, annyira különböző életet élnek Oxford óta. . . A gépkocsi lassított. Beállt az autók hosszú sorába, amely sétáló lépésben mozgott, hol megállt, hol nekiindult a keskeny utcán, amelyet piaci szekerek torlaszoltak el és amely az Opera felé vezetett. Estélyi ruhás férfiak és nők mentek gyalog a kövezeten. Feszeseznek és öntudatosoknak látszottak, amint az árusok kézikocsijai között kanyarogtak, magasra tornyozott hajukkal és estélyi köpenyükkal; vagy fehér mellényükkal és virágos gomblyukukkal a délutáni napsütésben. A hölgyek kényelmetlenül tipegtek magassarkú cipőjükben; időnkint a fejükhöz nyúltak. Az urak szorosán mellettük lépkedtek, mintha védelmeznék őket. Képtelenség, gondolta Kitty, nevetséges dolog estélyi ruhában kimenni az utcára, fényes nappal. Hátravetette magát a sarokban. A Covent Garden-i hordárok, a kopott kishivatalnokok közönséges munkaruhájukban, kötényes nőszemélyek bámultak be reá. A levegő különös narancs- meg banánszagot hordozott. A kocsi újra megállt. Fölhajtott a boltívek alá. Belökte az üvegajtót és bement.

Egyszerre megkönnyebbült. Most, hogy megszűnt a nappali fény és a levegő sárgán és rózsaszínűen izzott, már nem érezte magát nevetségesnek. Ellenkezőleg, a környezethez illőnek érezte magát. A hölgyek és urak, akik fölmentek a lépcsőn, pontosan úgy voltak öltözve, mint ő. A narancs- és banánszag helyébe más illat került. A ruhák, kesztyűk és virágok szagának finom keveréke, amely kellemesen csapta meg. Lába alatt vastag volt a szőnyeg. Végigment a folyosón, amíg

eljutott a páholyához. Rajta volt a névjegye. Belépett és egyszerre kitárult előtte az egész Operaház. Hiszen nem késett el. A zenekar még csak hangolt; a zenészek nevettek, beszélgettek, forgolódtak a székhükön, miközben buzgón próbálgatták a hangszerüket. Lenézett a zsöllyékre. Az Opera földszintje nagy izgalomban volt. Az emberek a székhükhöz mentek, aztán leültek és újra felálltak; levetették a köpenyüket, integettek az ismerőseiknek. Olyanok voltak, mint a gabonavetésre telepedő madarak. A páholyokban imitt-amott fehér körvonalak jelentek meg. Fehér karok pihentek a páholyok korlátján; fehér ingmellek világítottak mellettük. Az egész ház izzott. Vörösen, aranyosan, krémszínűen. Mindennek ruha- és virágszaga volt. Minden a hangszerek sikongását és trilláit és az emberi hangok zúgását és morgását visszhangozta. Kitty a színlapra pillantott, amely a páholy könyöklőjén pihent. Siegfriedet játszották, kedvenc operáját. A gazdagon díszített lap kicsi középső részén ott állt a szereplők névsora. Lehajolt, hogy elolvassa. Aztán egy gondolat villant meg benne és a királyi páholyra pillantott. Üres volt. Mikor fölnézett, kinyílt a páholy ajtaja és két férfi lépett be. Az egyik az unokabátyja volt, Edward, a másik fiatalember, férjének az unokaöccse.

— Nem mondták le az előadást? — mondta a fiatalember, mikor kezetszorítottak. — Attól félttem, hogy lemondják. — Szép római fejű, külügyminisztériumi ember volt.

Valamennyien ösztönszerűen a királyi páholyt nézték; a páholy peremén színlapok heverték de nem volt szegfűcsokor. A páholy üres volt.

— Az orvosok feladták — mondta a fiatalember fontoskodó ábrázattal.

Ezek azt hiszik, mindent tudnak, gondolta Kitty, és mosolygott a fiatalember jólétesült viselkedésén.

— És ha meghal, — mondta a királyi páholyra pillantva — gondolja, hogy félbeszakítják az előadást?

A fiatalember vállatvont. Erre nyilvánvalóan nem tudott határozott feleletet adni. A nézőtér megtelt. Fények szikráztak a hölgyek karján, mikor megfordultak; fénysugarak villantak meg, majd ellenkező irányban ragyogtak fel, mikor fejüket másfelé fordították.

De most a karmester utat tört magának a zenekarban az emelvénye felé. Taps tört ki. Megfordult, hajlongott a közönség felé. Újra megfordult, a nézőtér elsötétült, megkezdődött a nyitány.

Kitty nekitámaszkodott a páholy falának. Fejét árnyékba borította a függöny. Örült, hogy nem látják. Mikor a nyitányt játszották, Edwardra nézett. Csak arcának körvonalait látta a vörös félhomályban. Súlyosabb volt, mint máskor, de szellemi embernek, szépnek és kissé távolinak tetszett, ahogy a nyitányt hallgatta. Nem lett volna jó, — gondolta Kitty — én túlságosan... — nem fejezte be a mondatot. Edward sose házasodott meg, gondolta, én meg férjhezmentem... Három gyerekem van, voltam Ausztráliában, voltam Indiában. A zene önmagára ébresztette, a tulajdon életére, ami ritkán történt meg vele. Fellelkesítette; hízogató fényt vetett saját magára meg a multjára. De miért nevetett ki Martin a gépkocsi miatt? Mire való nevetni? — tündődött magában.

Ekkor felgördült a függöny. Előrehajolt és a színpadra nézett. A törpe a kardot kovácsolta. Kop-kop, kop-kop, kop-kop, kop-kop, kop-kop, kop-kop, apró, éles ütések következtek. A zene megváltozott. Ez — gondolta, a csinos fiúra pillantva — pontosan tudja, mit jelent ez a zene. Már is teljesen a hatalmába kerítette. Tetszett

neki ez a teljes felolvadás, amely eláradt hibátlan tekintélye fölött és csaknem magasztos külsőt kölcsönzött neki... De megjelent Siegfried. Leopárdbőr-ruhában, pocakosan, dióbarnára festett combokkal, medvét vezetve pórázon. Itt volt. Kitty előrehajolt. Szerette ezt a kövér embert. Fiatal volt és lendületes, szalmasárga parókájában. Remek hangja van. Kop-kop-kop, Kitty megint hátrátámaszkodott. Mire emlékezteti ez? Egy fiatalemberre, aki egyszer bejött a szobába, faforgácsokkal a hajában. Ő maga is nagyon fiatal volt akkor. Oxfordban volt? Azokkal az emberekkel teázott. Kemény széken ült, a napfény beözönlött a szobába és kalapácsolás hallatszott a kertből. Aztán bejött egy fiú, faforgácsokkal a hajában. És szerette volna, ha ez a fiú megcsókolná. Vagy a béreslegény volt Carternél, amikor az öreg Carter egyszerre csak felbukkant, bikát vezetve láncon és a bika orrában karika volt?

— Az ilyen életet szeretem — gondolta, szeméhez emelve látcsövét. — Ilyen embernek való, mint én... — fejezte be a mondatát.

Aztán szeméhez emelte távcsövét. A színpad megvilágosodott és közelebb került; a fű olyan volt, mintha vastag, zöld gyapjúból készült volna. Kitty észrevette, hogy Siegfried kövér barna karján csillog a festék. Arca is fénylett. Kitty letette a távcsövet és hátrátámaszkodott.

És az öreg Lucy Craddock — maga előtt látta Lucy-t, amint az asztalnál ült, vörös orrával, türelmes, szelíd tekintetével. — Szóval egész héten nem dolgozott semmit, Kitty — mondta szemrehányóan. Hogy szerettem! — gondolta Kitty. Aztán visszament a Viskóba. Ott állt a közepén feltámasztott fa; és az anyja mereven és egyenesen ült... Bizony, jó lett volna, ha nem veszekszem annyit az anyámmal — gondolta, és hirtelen eláradt benne az idő múlásának és

tragédiájának érzése. Aztán megint megváltozott a zene.

A színpadra nézett. A Vándor belépett. A parton ült, hosszú, szürke köntösben. És a fél-szemén nehézkesen lebegett valami folt féle. Folyton énekelt. Egyre csak énekelt. Kitty figyelme ellanyhult. Körülnézett a vörös félhomályba borult nézőtérén ; csak fehér könyököket látott a páholyok peremén. Imitt-amott parányi fény villant fel, mikor az egyik néző a partitúrából zseblámpával figyelte az előadást. A szeme megint megakadt Edward finom arcélén. Kritikusan, bensőségesen hallgatta. Nem lett volna jó, gondolta Kitty, egyáltalán nem lett volna jó.

Végre-valahára elment a vándor. És most? — kérdezte magában Kitty, és előrehajolt. Berontott Siegfried. Változatlanul leopárdbőrben, nevetett, énekelt, itt volt megint. A zene felizgatta Kittyt. Felséges volt. Siegfried fölszedte az összetört kardot, felszította a tüzet és csengett az üllő: kop-kop, kop-kop, kop-kop. Zengett az ének, csengett a kalapács, lobbant a tűz. Siegfried egyre gyorsabban, egyre ütemesebben, egyre diadalmasabban kovácsolt, majd végül magasan a feje fölé lendítette a kardot és lecsapott vele. Bum! Az üllő darabokra tört. Aztán feje fölött forgatta a kardot, kiáltozott és énekelt. És a zene egyre magasabbra, magasabbra lendült és a függöny legördült.

A mennyezet közepén kigyulladt a csillár. Minden szín visszatért ; az egész Operaház életre kelt ; valamennyi arc és valamennyi gyémánt a férfiakon és a nőkön. Tapsoltak és a színlapjukat lobogtatták ; olyan volt az egész nézőtér, mintha fehér papírszárnyakat csattogtatna. A függöny szétnyílt, magastermetű, térdnadrágos inasok húzták széjjel. Kitty felállt és tapsolt. Újra összezárult a függöny, aztán újra szétnyílt. Az inasokat csaknem földhözvágta a nehéz függöny, amelyet vissza

kellett tartaniok. De azért újra meg újra visszahúzták a függönyt és mikor eltűntek az énekesek és a zenekar tagjai felálltak a székükről, a közönség változatlanul állva maradt, tapsolt és színlapját lobogtatta.

Kitty a páholyában ülő fiatalemberhez fordult. Az a párkány fölé hajolt, még mindig tapsolt, azt kiáltotta: bravó! bravó! Teljesen megfélelkezett róla, megfélelkezett magáról.

Végre megfordult. — Nem volt csodálatos? — mondta végre.

Különös tekintete volt, mintha egyszerre két világban élne és most megpróbálná egyesíteni a kettőt.

— Csodálatos, — hagyta helyben Kitty. Fájó irigységgel nézett rá.

— Most pedig — mondta, összeszedte a holmiját — gyerünk vacsorázni.

A Hyams Place-en befejezték a vacsorát. Leszedték az asztalt. Csak néhány kenyérmorzsa maradt, meg a virágcserep az asztal közepén, mint egy őrtálló katona. Az egyetlen zörej a szobában a tú sercenése volt, amely a selymet szurkálta. Maggie varrt. Sara a zongoraszéken kuporgott, de nem játszott.

— Énekelj valamit — mondta hirtelen Maggie. Sara megfordult és ráütött a billentyűkre.

— Kard villan fel a kezemben — énekelte. A szöveg valami ünnepélyes, tizennyolcadik századbéli indulóból való volt, de Sara hangja vézna és gyenge. Végül megtört. Sara abbahagyta az éneklést.

Némán ült, kezével a billentyűn. — Mirevaló énekelni, ha az embernek nincs hangja? — dünyögte. Maggie tovább varrt.

— Mit csináltál ma? — kérdezte végre, hirtelen fölnézve.

— Rose-zal voltam — mondta Sara.

— És mit csináltál Rose-zal? — mondta Maggie szórakozottan. Sara megfordult és rápillantott. Aztán újra játszani kezdett. — A hídon álltam és a vízbe néztem — dünnyögte.

— A hídon álltam és a vízbe néztem — dúdolta a zene ütemére. — Folyó víz, áradó víz. Milyen jó volna, ha csontjaim korállá változnának és a halak rajta gyujtanák meg a lámpásukat. Zöld lámpásukat az én szememen gyujtanák meg. — Oldalt fordult és Maggiere pillantott. De Maggie nem figyelt oda. Sara elhallgatott. Megint a billentyűket nézte. De nem a billentyűket látta, hanem kertet, virágokat és a nővérét, meg egy nagyorrú fiatalembert, aki lehajol, hogy letépje a virágot, amely a sötétségben világított. És feléje nyujtotta a holdfényben. Maggie félbeszakította.

— Rose-zal voltál... Hol?

Sara otthagya a zongorát és megállt a kandalló előtt.

— Felültünk egy omnibuszra és elmentünk Holbornba. Aztán végimentünk egy utcán és egyszerre — kinyujtotta a kezét — éreztem, hogy valaki a vállamra csap. — Mit hazudsz összevissza — mondta Rose — megragadott és egy kocsmá ajtajához vágott.

Maggie némán varrt.

— Fölültetek egy autbuszra és elmentetek Holbornba — ismételte meg gépiesen — és aztán?

— Aztán bementünk egy szobába — folytatta Sara. — Emberek ültek benne. Rengeteg, megszámlálhatatlan ember és én azt gondoltam magamban... — elhallgatott.

— Összejövetel volt, — dünnyögte Maggie — hol?

— Egy szobában — felelte Sara. — Halvány, zöldes fény volt a szobában. A hátsó kertben egy

nő fehéreneműt teregetett a kötélre; és valaki elment a ház előtt és botját végighúzta a rácson.

— Értem — mondta Maggie. Szorgalmasan tovább varrt.

— Azt gondoltam magamban, — folytatta Sara — miféle fejek ezek a... — elhallgatott.

— Összejövetel — szakította félbe Maggie. — Mi célból, milyen ügyben?

— Galambok turbékoltak — folytatta Sara. — Tubi-tubi-tubi, aztán egy óriási szárny sötétítette el a levegőt és megjelent Kitty csillagfénybe öltözve és leült egy székre.

Elhallgatott. Maggie nem szólt semmit. Egy darabig tovább varrt. — Ki jött be? — kérdezte végre.

— Egy nagyon szép nő. Csillagfény ruhában és valami zöld volt a hajában — mondta Sara. — Erre — megváltoztatta a hangját, hogy egy közép-sztálybeli férfi hangját utánozza, aki egy nagyvilági hölgyet üdvözöl — felpattan Pickford úr és azt mondja — Ó, Lady Lasswade, nem volna szíves helyet foglalni?

Ő is széket tolt maga elé.

— És aztán — folytatta karját lebegtetve — Lady Lasswade leül, az asztalra teszi a kesztyűjét — Sara meglegyintett egy párnát — így...

Maggie felnézett a varrásából. Kivette Sara szavaiból, hogy a szoba tele volt emberrel, botokat húztak végig a rácson, száradó fehérenemű lógott és valaki bejött szitakötő-szárnyakkal a hajában.

— Aztán mi történt? — kérdezte.

— Aztán a hervadt Rose, a fonnyadt Rose, az elszáradt Rose, a szúróslevelű Rose — Sara hangos nevetésben tört ki — könnyezett.

— Nem, nem — mondta Maggie. Valami hiba volt a történetben, valami lehetetlenség. Egy elhaladó gépkocsi fénye suhant át a mennyezeten.

Túlságosan sötét volt, semhogy látni lehetett volna. A szembenlevő kocsmalámpája sárgán világított a szobába. A mennyezetten vizenyösen remegtek az imbolygó fények. Veszekedés zaja hallatszott fel az utcáról, toporzékolás, verekedés, mintha valakit erőszakkal hurcolna el a rendőrség. Kiáltások förmedtek, ordítottak rá.

— Megint verekedés? — dünnyögte Maggie és beleszúrta a tűt a kelmébe.

Sara felállt és az ablakhoz lépett.

Tömeg gyűlt össze a kocsmalámpájában. Egy embert kidobtak. Errefelé tántorog. Nekiesik a lámpavasnak, belekapaszkodik. Az egész jelenetet a pislákoló lámpa világítja meg, a kocsmalámpa fölött. Sara egy pillanatig az ablakban állt és nézte. Aztán megfordult. A kevert fényben hullaszerűnek és megviseltnek látszott az arca, mintha már nem fiatal lány volna, hanem öreg nő, akit tönkretett a tömérdek gyermekágy, kicsapongás és bűn. Ott állt mozdulatlanul, magába roskadva, összekulcsolt kezekkel.

— Majd egyszer — mondta nővérére pillantva — az emberek be fognak nézni ebbe a szobába, ebbe az oduba, ebbe a sárba és trágyába vájt kis barlangba, kezükkel befogják az orrukát és azt mondják, fuj, itt bűdös van.

Leroskadt egy székbe.

Maggie rásandított. Összekuporodva, arcába hulló hajával és összekulcsolt kezével olyan volt, mint egy nagy majom, amely a sárba és trágyába vájt oduban kuporog. — Pfuj! — ismételte meg magában Maggie — itt bűdös van... Átjárta testét az undor, mikor keresztülszúrta a kelmét. Ez igaz — gondolta magában. Ocsmány kis élőlények ők, amelyeket fegyelmezhetetlen vágyak hajtanak. Az éjszaka tele volt zsidogással és titokkal, erőszakkal és nyugtalansággal, de szépséggel és örömmel is. Felállt, kezében tartva az estélyi ruhá-

ját. A selyem redői lehullottak a földre és végig-húzta rajtuk a kezét.

— Ez megvan, elkészült — mondta, az asztalra téve a ruhát. Most már semmi egyebet nem tud művelni a kezével. Összehajtotta a ruhát és félretette. Ekkor a macska, amely eddig aludt, lassan feltápászkodott, felgömbítette a hátát, majd egész hosszában elnyúlt.

— Te is meg akarsz vacsorázni? — mondta Maggie. Kiment a konyhába és csészealjjaal tért vissza, amelyben tej volt. — Nesze, kis árvám — mondta, és letette a csészealjat a padlóra. Ott állt és nézte, hogyan nyalja fel a macska a tejet, nyujtogatja a nyelvét. Aztán a macska csodálatos gráciával megint kinyujtózott.

Sara kissé távolabb állva, figyelte a nővérét. Azon nyomban utánozta.

— Nesze, szegény kis árvám, nesze, szegény kis árvám — mondta utána. — Mintha bölcsőt ringatnál, Maggie — tette hozzá.

Maggie kinyujtotta karját, mintha valami irgalmatlan végzetet akarna elhárítani, aztán leejtette. Sara mosolyogva nézte; könnyek toltak a szemébe, kibuggyantak és lassan végigfutottak az arcán. De mikor fölemelte kezét, hogy letörölje a könnyeit, kopogás hallatszott. Valaki kopogott a szemközti ház kapuján. A kopogás abbamaradt, aztán újra kezdődött. Kip, kop, kip, kop.

Odafigyeltek.

— Upcher részegen megy haza és azt akarja, hogy eresszék be — mondta Maggie.

A kopogás megszűnt, aztán újra kezdődött. Sara durván, erélyesen megtörölte a szemét.

— Pusztá szigeten nevelném fel a gyermekeimet, ahol csak teliholdkor köt ki hajó! — kiáltott föl.

— Kell egyáltalán gyerek? — mondta Maggie.

Felrántottak egy ablakot. Női hangot hallottak, amely szidalmakat szórt egy férfira. A férfi visszafelelt, lassan, részeg hangon, a kapuból. Aztán becsapódott a kapu. Hallgattak.

— Most a falhoz fog tántorogni és rosszul lesz — mondta Maggie. Lomha lépéseket hallottak, amelyek felbotorkáltak a szomszéd ház lépcsőjén. Aztán megint csend lett.

Maggie átment a szobán, hogy becsukja az ablakot. A szemközti gyár valamennyi nagy ablakában világosság volt; olyan volt, mint egy üvegpalota amelyen vékony, fekete gerendák futnak keresztül. Sárga fény világította meg a szemközti házak alsó részét; a rézsútos tetők kékbe játszottak, mert az égről nehéz, sárga fénymennyezet borult rájuk. Lábak kopogtak a kövezeten, az emberek még mindig jártak-keltek az utcán. Messze, messze rekedt hang kiáltott. Maggie kihajolt. Az éjszaka szeles és meleg volt.

— Mit kiált? — mondta.

A hang egyre közelebb jött.

— Meghalt...? — mondta.

— Meghalt...? — mondta Sara. Mindketten kihajoltak, de a mondat végét nem tudták ki-venni. Aztán egy ember, aki taligát tolt az utcán, felkiáltott hozzájuk:

— Meghalt a király!

1911.

Fölkelt a nap. Lassan ment végig a látóhatáron, lövellte a fényt. De az ég olyan hatalmas, olyan felhőtlen volt, hogy sokáig tartott, míg megtöltötte fénnel. Lassan, lassan megkékültek a felhők; szikráztak a falevelek és az erdei fák; odalent felszikrázott egy virág; felcsillant az állatok — tigrisek, majmok, madarak — szeme. A világ lassan kiemelkedett a sötétségből. A tenger olyan lett, mint mérhetetlenül sok arany-pikkelyes hal szikrázó háta. Itt, Délfranciaországban a megművelt szőlők magukhoz vonták a fényt; a kis venyigék bíborszínben és sárgában játszottak; és az ablakredőny hasadékain át behatoló nap csikokban futott végig a fehér falon. Maggie az ablakban állt, lenézett az udvarra és látta, hogy a férje könyvét kettészeli a lugas árnyéka és a mellette álló pohár sárga fényben tüzel. Dolgozó földművesek kiáltásai hatoltak be a nyitott ablakon.

A napfény áthatolt a csatornán és hasztalanul küzködött a sűrű tengeri köddel. A fény lassan döfködte át a londoni ködöt; kiütközött a Parliament Square-i szobrok fején és a palotán, ahol most is zászló lengett, bár a király, akit kék-fehér nemzeti színű zászlóba göngyöltek, a frogmore-i kriptában pihent. Melegebb volt, mint valaha. A lovak, amikor vályukból ittak, fel-

kapták a fejüket és a patájuk mögött húzódnó nyomok kemények voltak, mint a kő. A mocsarakon végigsöprő tüzek elszenesedett gallyakat hagytak maguk mögött. Augusztus volt, a szabadság ideje. A nagy pályaudvarok üvegteteje megannyi fényben izzó gömb. Utazók lesték a nagy sárga órák mutatóját és kutyákat vezettek pórázon, miközben a hordárokat követték, akik a bőröndöket tolták maguk előtt. Valamennyi állomáson indulásra kész vonatok vártak, hogy végigrohanjanak Anglián. Északra, délre, nyugatra. Az állomásfőnök ott állt fölemelt karral, leeresztette zászlóját, és a Perronon végigsiklott a kis teáskocsi. A vonatok nekiindultak, átrobogtak az aszfaltozott útú parkokon, elhagyták a gyárakat. Kijutottak a nyílt vidékre. A hidakon horgászó emberek álltak és fölnéztek; a lovak nekiiramodtak, asszonyok álltak ki a kapukba, és eltakarták a szemüket; füst árnyéka kavargott a gabona fölött, hullámvonalban leereszkedett, megtelepedett egy fán. Mentek a vonatok.

Chinneryné ócska viktóriája a Wittering-i állomás udvarán várakozott. A vonat késett. Nagyon meleg volt. William, a kertész a bakon ült, aranygombos sötétbarna köpenyében és a legyeket hajszolta. Kellemetlenek voltak a legyek. Kis barna csomókban összegyűltek a lovak fülén. William ostorával csapkodott; a vén kanca patájával a földet verte és a fülét rázta, mert a legyek folyton visszatértek. Nagyon meleg volt. A nap letűzött a pályaudvarra, a szekerekre, legyekre és kocsikra, amelyek a vonatra vártak. Végre jelezték, Füstgomolyag tört ki a sövény fölött; beözönlött az udvarra és pillanatok múlva ott termett Pargiter kisaszszony, egyik kezében táskával, másikban fehér napernyővel. William a kalapjához nyúlt.

— Sajnálom, hogy elkéstem — mondta Eleanor, felmosolygott rá, mert ismerte ezt az embert ; minden évben eljött ide.

Táskáját az ülésre tette és leült a fehér napernyő árnyékába. Háta mögött forró volt a kocsi bőrpárnája. Nagy hőség volt, melegebb, mint akár Toledóban. Befordultak a főutcába. A meleg mindent elbágyasztott és elbénített. A széles utca tele volt kocsival meg szekérral, a gyeplők lazán lógtak le és a lovak lehorgasztották a fejüket. De távoli vásárterek nyüzsgése után micsoda nyugalom következett! Kamáslis emberek támaszkodtak a falnak. A boltok leeresztették vászonfedelüket ; a kövezetre árnyék borult. Be kellett vásárolniuk. Megálltak a halaskofánál, ahol nedves fehér csomagot adtak át nekik, aztán a vaskereskedés előtt, ahol William kaszát vásárolt. Aztán megálltak a patika előtt is, de ott várniuk kellett, mert az orvosság még nem készült el.

Eleanor visszaült fehér napernyője árnyékába. A levegőben valósággal zümmögött a meleg. Szappan és illatszert íze volt. Milyen alaposan mosakodnak az emberek Angliában — gondolta Eleanor, a sárga, zöld meg rózsaszín szappanra pillantva a drogista kirakatában. Spanyolországban jóformán nem is mosakodott. Zsebkendővel törülközött a Guadalquivir fehér kövei között. Spanyolországban minden napégette és aszott volt. De itt — végignézett a főutcán — minden bolt tömve van főzeléssel, fénylő, ezüstpikkelyes hallal, sárgakörmű búbos csirkével, vödörrel, gereblyével és taligával. És milyen kedvesek az emberek!

Feltűnt neki, milyen gyakran nyúlnak kalapjukhoz, szorítanak kezét, állnak meg az út közepén. De most kijött a drogista, selyempapírba burkolt nagy üveggel. Berakták a kasza mellé.

— Komiszak a szúnyogok az idén, William? — kérdezte Eleanor, megismerve az orvosságot.

— Rattanatasak, kisasszony, rattanatasak — mondta és a kalapjához nyúlt. Eleanor kivette beszédéből, hogy nem volt ekkora szárazság a jubileum óta. Kiejtése, és éneklő dorsetshire-i hangsúlya megnehezítette a megértését. Aztán megpattintotta ostorát és a kocsi megindult; elhaladt a vásártér keresztje, az árkádos város-háza vörös téглаépülete, az erkélyablakos tizen-nyolcadik századi házak mellett, amelyekben orvosok és ügyvédek laktak. Majd mikor elhaladtak a kis tó mellett, amelyet láncokkal összefűzött fehér cölöpök sora vett körül, és amelyben lovat itattak, kijutottak a szabadba. Az úton fínoman kavargott a fehér por; a sövényeken, amelyeken vadszőlő futott fel, szintén vastagon állott a por. Az öreg ló gépiesen kocogott és Eleanor hátrátámaszkodott fehér napernyője alatt.

Minden nyáron meglátogatta Morrisset az anyósa házában. Hétszer-nyolcszor jött már el — számolta magában. De az idén másképp van. Az idén minden másképp van. Az apja meghalt, a házat bezárta; Eleanor ebben a pillanatban sehová sem tartozott. S amint végigdöcögtek a napégette utakon, álmosan tündött magában. Mihez fogjak most? Éljek itt? — habozott, amint egy igen tekintélyes külsejű, György-kori villa mellett haladtak el az út közepén. Nem, nem faluban — gondolta, és végigbaktattak a falun. Milyen jó volna az a ház — töprengett egy verandás épületre pillantva a fák között. De akkor fehérhajú dáma lenne belőlem, aki ollóval nyesi a virágokat és a kunyhók ajtaján kopogtat. Semmi kedve sincs a kunyhók ajtaján kopogtatni. És a pap — a pap éppen felhajtott kerékpárján a dombra — minden délután nálam teázna. Egyáltalán nem kívánta, hogy a pap nála teázzon. Milyen tiszta és takaros itt minden, — gondolta magában — éppen a falun mentek keresztül. A kis kertekből

sárga meg vörös virágok mosolyogtak ki. Aztán falusi emberek jöttek velük szembe, egész sereg. Egyik-másik nő csomagot cipelt. Valami fénylő ezüsttárgy volt egy gyerekkocsi takaróján és egy vén ember szőrös kókuszdiót szorított a melléhez. Biztosan valami népünnepélyről jönnek haza — gyanította. Az emberek oldalt húzódtak, mikor elporoszkált mellettük a kocsi, és lassú, kíváncsi pillantásokkal követték a zöld-fehér napernyő alatt ülő hölgyet. Most fehér kapuhoz értek. A ló fürgén befordult egy kurta fasorba és a fogat megállt két karcsú oszlop előtt a hall ajtajában; a lábtörlők olyanok voltak, mint a tüskésdisznók.

Eleanor egy pillanatig megállt a hallban. Szeme elhomályosult az országút fényétől. Minden halványnak, törékenynek és nyájasnak látszott. A szőnyegek megfakultak, a képek megfakultak; még az admirális is, háromszögletű kalapjában, különös, halvány előkelőséggel nézett a kandalló fölött. Görögországban minden kétezeresztendő volt, itt minden tizennyolcadik századi. Mint minden, ami angol — gondolta Eleanor és letette napernyőjét az ebédlőasztalra, a porcellántál mellé, amelyben szárított rózsaszirmok heverték — a mult közelinek, meghittnek, nyájasnak tetszett.

Kinyílt az ajtó. — Ó, Eleanor! — kiáltott fel a sógornője és lengő nyári ruhájában berohant. — Milyen jó, hogy látlak! Hogy lesültél! Gyere hűvösebb szobába.

Bevezette a szalónba. A szalón zongorája tele volt szórva gyermekfehéreneművel, beföttesüvegekben rózsaszínű és zöld gyümölcs csillámlott.

— Olyan rendetlenségben vagyunk — mondta Celia és leroskadt a kanapéra. — Lady St. Austell ebben a percben ment el a püspökkel.

Papírlappal legyezte magát.

— De nagy sikerünk volt a kerti mulatsággal.

Színielőadás is volt. — A műsor szaporán járt a kezében.

— Színdarab? — kérdezte Eleanor.

— Igen, egy jelenet Shakespeare-ből. A Szent-ivánéji álom? Ahogy tetszik? Nem tudom melyik. Szerencsére gyönyörű idő volt. Mult évben zuhogott az eső. De hogy fáj a lábam! — A hosszú ablak a pázsitra nyílt. Eleanor asztalokat cipelő embereket látott.

— Micsoda vállalkozás! — mondta.

— Hát ami azt illeti, nagy vállalkozás — pihegett Cecilia. — Itt volt Lady St. Austell meg a püspök, meg volt kókuszdió meg egy disznó; de azt hiszem, minden símán bonyolódott le. Nagyon jól mulattak az emberek.

— A templomnak gyűjtöttél? — kérdezte Eleanor.

— Igen, az új toronyra — mondta Celia.

— Nagy munka az efféle — mondta Eleanor. Kinézett a pázsitra. A fű már napégette és sárga volt, a babérbokrok elfonnyadtak. A babérbokrok mellett asztalok álltak. Megjelent Morris, asztalt cipelve.

— Kellemes volt Spanyolországban? — kérdezte Celia. — Szép dolgokat láttál?

— Hogyne! — kiáltott fel Eleanor. — Látam... — elhallgatott. Csodaszép dolgokat látott — épületeket, hegyeket, vörös várost a síkságon. De hogyan tudná ezt leírni?

— Erről aztán majd beszélni fogsz — mondta Celia és felállt. Ideje készülődni. De attól félek — mondta keservesen felvándorolva a lépcsőn, — arra kell kérjelek, hogy takarékoskodj a vízzel. A kút... — elhallgatott. Eleanornak eszébe jutott, hogy forró nyáron a kút mindig felmondja a szolgálatot. Együtt mentek végig a széles folyosón, elhaladtak a régi, megsárgult glóbusz mellett, amely a sok kis Chinnery-sarjadék tizen-

nyolcadik századi képei alatt állt, a gyerekek hosszú bugyogóban és nanking-nadrágban állták körül az apjukat és anyjukat a kertben. A nyitott ablakon át behallatszott a galambok turbékolása.

— Most kivételesen a kék szobában alszol — mondta Celia. Eleanor rendszerint a rózsaszínű szobában aludt. Celia alaposan szemügyre vette a szobát. — Remélem, mindened megvan.

— Hogyne, mindenem megvan — mondta Eleanor és Celia kiment.

A szobalány már kicsomagolta minden holmiját. Ott heverték az ágyon. Eleanor levetette a ruháját és fehér ingében mosakodott, módszeresen de óvatosan, mivel vízszükében voltak. Az angol nap még sértette az arcát, melyet leégetett a spanyol nap. A nyaka élesen elvált a mellétől, mintha barnára festették volna — gondolta — mikor a tükör előtt bebújt a ruhájába. Gyorsan kontyba tűzte sűrű haját, amelyben ezüst csík húzódott végig, feltette ékszerét, a vörös drágakövet, amely olyan volt, mint a málnalekvár, aranymaggal a közepén. Aztán szemügyre vette azt a nőt, akit ötvenöt év óta annyira megszokott, hogy jóformán észre sem vette: Eleanor Pargitert. Nem kétséges, hogy öregszik; ráncok húzódnak végig a homlokán. Üregek és horpadások vannak ott, ahol valamikor kemény volt a húsa.

— És melyek a jó pontjaim? — tündött magában. Mégegyszer végighúzta haján a fésűt. A szemem? A szeme visszamosolygott rá, amikor belenézett. Igen, a szemem, gondolta. Valaki egyszer dícsérte a szemét. Megpróbálta tágra mereszteni, a helyett, hogy összehúzná. Mindkét szeme körül kis fehér szarkalábak voltak, abból az időből, mikor összehúzta, hogy elkerülje az Akropolisz, Nápoly, Granada meg Toledo izzó fényét.

De azon már túl vagyunk, gondolta, hogy az emberek dícsérjék a szememet, — és befejezte öltözködését.

Egy pillanatig ott állt és lepillantott a napégette, kiszáradt pázsitra. A fű csaknem sárga volt. A szilfák színe barnába fordult. Tarka tehének kérődztek a kidőlt sövény túlsó végén. Anglia kiábrándító, gondolta magában, olyan kicsi, olyan jelentéktelen; nem érzett semmi gyöngédséget a szülőhazája iránt, a világon semmit. Aztán lement, mert szeretett volna egyedül beszélni Morris-szal.

De Morris nem volt egyedül. Felállt, amikor Eleanor bejött és bemutatta egy fehérhajú, kövérkés, szmokingos öregembernek.

— Ismerik egymást? — mondta Morris.

— Eleanor — Sir William Whatney. — Humorosan megnyomta a «Sir» szót, ami egy pillanatra zavarba hozta Eleanort.

— Valamikor ismertük egymást — mondta Sir William, előlépve és mosolygott, mikor kezét fogott vele.

Eleanor ránézett. Lehetséges, hogy ez William Whatney, a régi Dubbin, aki valamikor Abercorn Terrace-re járt? Pedig ő volt. Eleanor nem látta, mióta visszatért Indiából.

Mind ilyenek vagyunk? — töprengett magában. Tekintete az egykori fiatal legény megöszült, rán-cos, sárgászörös fejről, amely csaknem teljesen kopasz volt, fivérére, Morrisra vetődött. Morris kopasznak és soványnak látszott. De biztos, hogy élete teljében van, úgy mint ő maga. Vagy pedig egyszerre aggastyánok leszünk, mint ez a Sir William? Ekkor belépett unokaöccse North, unoka-húga Peggy, meg az anyjuk és leültek vacsorázni. Az öreg Chinneryné az emeleten vacsorázott.

Hogy lett Dubbinból Sir William Whatney?

Rá-rápillantott az öreg emberre, miközben a halat ették, amelyet a nedves csomagban hoztak. Utoljára egy hajón találkoztak, a folyón. Piknikre mentek; a folyó egyik szigetén vacsoráztak. Talán Maidenheadben.

Az ünnepélyről beszéltek. Craster nyerte meg a disznót, Grice-né az ezüstitálcát.

— Ezt láttam a gyerekkocsi takaróján — mondta Eleanor. — Idejövet találkoztam velük — magyarázta. Leírta a sokaságot. Aztán tovább beszéltek az ünnepélyről.

— Nem irigyli a sógornőmet? — mondta Celia Sir Williamhoz fordulva. — Éppen most tért vissza Görögországból.

— Ne mondja! — mondta Sir William — Görögország mely részéből?

— Voltunk Athénben, aztán Olympiában, aztán Delphiben — mondta Eleanor ledarálva a szokott szöveget. Hiszen nem volt már személyes kapcsolat közte meg Dubbin között.

— A sógorom, Edward, — magyarázta Celia — szervezi ezeket a gyönyörű utazásokat.

— Emlékszik Edwardra? mondta Morris. — Nem jártak együtt?

— Nem, ő fiatalabb nálam — mondta Sir William. — De természetesen hallottam róla. Várjunk csak, valami nagyon nagy ember.

— Bizony, karriért csinált — mondta Morris.

Nem irigykedik Edwardra, gondolta Eleanor; de Morris hangja olyanformán csengett, ami elárulta, hogy összeméri tulajdon pályafutását Edwardéval.

— Nagyon szerette mindenki — mondta Eleanor. Elmosolyodott; maga előtt látta Edwardot, amint előadást tart áhítatos tanítónök csoportjának az Akropolison. Elővették jegyzőkönyvüket és minden szavát leírták. Nagyon előzékeny volt, nagyon szivélyes, egész idő alatt törődött övele.

— Találkozott valakivel a nagykövetségről? — kérdezte Sir William. Aztán kijavította magát — Nem, nem nagykövetség, vagy igen?

— Nem, Athénben nincs nagykövetség — mondja Morris. Erre mellékösvényre terelődött a beszélgetés: mi a különbség a nagykövetség meg a követség között. Aztán megvitatták a balkáni helyzetet.

— A közeljövőben összeütközésekre van kilátás — mondta Sir William. Morrishoz fordult, a balkáni helyzeten vitatkoztak. Eleanor figyelme ide-oda kalandozott. Mit művelt az egész idő alatt ez az ember? — tünődött magában. Egyik-másik szava és mozdulata elővarázsolta azt a fiút, aki harminc évvel ezelőtt volt. Ha az ember félig behúnyja a szemét, akkor fölfedez rajta egy-két foszlányt a régi Dubbinből. Félig behúnyta a szemét. Egyszerre eszébe jutott — Dublin dícsérte a szemét. «A nővérenek van a legszebb szeme, amit életemben láttam» — mondta. Morris visszamondta. És Eleanor egy újság mögé rejtette az arcát, hazamenet a vonaton, hogy eltitkolja boldogságát. Megint ránézett. Dubbin beszélt. Túlságosan terebélyes ember volt a békés, angol ebédlöben. Mennydörgő hangja nagy közönséget követelt.

Valami történetet mesélt. Ideges, szaggatott mondatokban beszélt, mintha körbe futnának a mondatai. Bámulta a stílusát, de az elejét nem hallotta. Sir William pohara üres volt.

— Töltsön Sir Williamnek — súgta oda Celia az ideges szobalánynak. A tálalóasztalon csörömpöltek az üvegek. Celia idegesen ráncolta homlokát. Falusi lány ez, fogalma sincs a mesterségről — gondolta Eleanor. A történet eljutott tetőpontjára, de Eleanor néhány részletet elmulasztott.

— És egyszerre csak azon vettem észre

magamat, hogy ott állok ócska lovaglónadrágban a pávatoll-ernyő alatt és ezek a jámbor emberek földrevetik magukat előttem. Egek ura! gondoltam magamban, ha tudnák, mekkora zavarban vagyok! — Kinyújtotta a poharát, hogy megtöltsék. — Így tanítottak meg bennünket valamikor a mesterségünkre.

Bizonyos, hogy dicsekszik, ez természetes. Hazatért Angliába, miután akkora területet kormányzott, mint egész Írország. — mindig azt mondják és soha senki nem hallott róla. Eleanor megsejtette hogy ezen a hétvégén még rengeteg történetet fog hallani, amelyből Sir William előnyösen bontakozik ki. De ami igaz, az igaz. Nagyon jól beszél és sok érdekes dolgot művelt. Eleanor nem bánta volna, ha Morris is történeteket mesélne, azt szerette volna, ha ő is érvényesül, a helyett, hogy hátratámaszkodik és kezét — amelyen még most is látszik a forradás — végighúzza a homlokán.

— Jól tettem, hogy az ügyvédi pályára segítettem? — töprengett. Az apja ellene volt. De ha egyszer megtörtént, megtörtént. Morris meg nősült, megjöttek a gyerekek, folytatnia kellett, akár akarta, akár nem. Ilyen visszavonhatatlanok a dolgok. Mi kísérletezünk, aztán ők döntenek. North unokaöccsére és Peggy húgára pillantott. Szemben ültek vele, a nap arcukba süttött. Makk-egészséges, tojásdad arcuk hihetetlenül fiatalnak látszott. Peggy kék ruhájában úgy festett, mint egy kislány muszlinban. North még mindig a barnaszemű, krikettező fiú volt. Erősen odafigyelt. Peggy a tányérjába nézett. Közömbös arcot vágott, amellyel jólnevelt gyermekek a felnőttek beszélgetését hallgatják. Mulattatja a beszélgetés, vagy úntatja? Eleanor nem tudta eldönteni.

— Ott repül — mondta Peggy hirtelen föl-

vetve szemét. — A bagoly — tette hozzá és tekintete Eleanoréba ütközött. Eleanor megfordult és kinézett a háta mögötti ablakon. Nem látta a baglyot, csak a nehéz fákat látta, amelyeket bearanyozott a lenyugvó nap és a lassan mozgó teheneket, amelyek kérődzve lépkedtek a réten.

— Utána lehet igazítani az órát, — mondta Peggy — olyan pontos a bagoly.

Ekkor Celia is megmozdult.

— Hagyjuk az urakat politizálni és kávézzunk meg a terrazonon? — Azzal becsukták az ajtót a politizáló urak mögött.

— Megkeresem a távcsöveimet — mondta Eleanor és fölment.

Látni akarta a baglyot, mielőtt besötétedik. A madarak egyre jobban érdekelték. Ez is a vénség jele, gondolta magában, amikor felment a hálósobájába. Vénlány vagyok, aki madarakat ápol és les — mondta magában, amikor benézett a tükörbe. Az ő szeme volt, — még mindig szépnek látszott, a szarkalábak ellenére is, ez a szem, amelyet eltakart a vasúti fülkében, mert Dubbin megdicsérte. De most már osztályozva vagyok — gondolta, — vénlány, aki madarakat ápol és les. Ezt gondolják rólam. De nem vagyok, egyáltalán nem vagyok ilyen — mondta. Megrázta fejét és elfordult a tükörtől. A szoba csinos volt, árnyékos, hűvös, ápolt, a külföldi fogadók hálósobái után, amelyeknek a falain foltok voltak az odanyomott poloskák helyén és az ablak alatt emberek veszedtek. De hol van a távcöve? Eltette valamelyik fiókba? Keresni kezdte.

— Nem azt mondta apa, hogy Sir William szerelmes volt belé? — kérdezte Peggy, miközben a terrazonon várakoztak.

— Erről nem tudok semmit — mondta Celia. — De jó lett volna, ha Eleanor férjhezmegy.

Bár volnának gyerekei! Aztán itt telepedtek volna le. Olyan édes ember Sir William.

Peggy nem felelt. Szünet következett.

Celia folytatta :

— Remélem, udvarias voltál Robinsonéhoz ma délután, akármilyen undok emberek . . .

— Annyi bizonyos, hogy muris estélyeket adnak.

— Muris, muris — panaszkodott az anyja nevetve. — Jobb volna, ha nem szednéd fel North minden csunya szójárását, drágám . . . Na, itt van Eleanor — szakította félbe magát.

Eleanor kiment a terraszra a távcsövével és leült Celia mellé. Még mindig nagyon meleg volt és még mindig elég világos, hogy lássák a távoli dombokat.

— Mindjárt visszajön — mondta Peggy, odatolva egy karosszéket. — A sövény mellett repül végig.

A sövény sötét vonalára mutatott, amely átszelte a pázsitot. Eleanor beigazította a távcsövet és várt.

— Most pedig — mondta Celia kitöltve a kávé — annyi mindenfélét szeretnék tőled kérdezni. — Hallgatott. Mindig tömérdek kérdeznivalója volt; április óta nem látta Eleanorot. Négy hónap alatt összegyűltek a kérdések. Most aztán kicsordultak belőle.

— Először is — kezdte. — Nem, nem . . . — Mellőzte ezt a kérdést egy másik javára.

— Mi történt Rose-zal? — kérdezte.

— Rose-zal? — felelte Eleanor szórakozottan és élesebbre állította be a távcsövet. — Kezd már besötétedni — mondta. A mező elhomályosult.

— Morris azt mondja, hogy becitálták a rendőrbíróságra — mondta Celia. Kissé halkította a hangját, bár maguk közt voltak.

— Téglát dobott — mondta Eleanor. Megint beigazította a távcsövet, s a levegőben tartotta arra az esetre, ha visszatérne a bagoly.

— Befogják csukni? — kérdezte mohón Peggy.

— Most még nem — mondta Eleanor. — Majd legközelebb. Na, itt jön! — kiáltott közbe. Az ormótlan fejű madár nehézkesen repült végig a sövény fölött. Csaknem fehérnek látszott a félhomályban. Eleanor becélózta a lencséje középpontjába. A bagoly kis fekete tárgyat cipelt.

— Egeret fogott! — kiáltott fel. — A toronyban van a fészke — mondta Peggy. A bagoly elrepült.

— Most már nem látom — mondta Eleanor. Letette a távcsövet. Pillanatig hallgattak, itták a kávé. Celia a következő kérdését forgatta a fejében. Eleanor megelőzte.

— Mesélj nekem William Whatney-ről — mondta. — Mikor utoljára láttam, karcsú fiatalember volt, egy hajó fedélzetén. — Peggy nevetésben tört ki.

— Ez nagyon régen lehetett — mondta.

— Nem olyan nagyon régen — mondta Eleanor kissé sértődötten. — Körülbelül — tünődött — húsz évvel, talán huszonöt évvel ezelőtt.

Az ő szemében ez nem régen volt, de — jutott eszébe — Peggy akkor még meg sem született. Hiszen legföljebb tizenhat vagy tizenhét éves.

— Nem édes ember!? — kiáltott fel Celia. — Indiában élt, tudod. Most nyugalomba vonult és azt reméljük, hogy itt fog megtelepedni. De Morrisnak az a véleménye, hogy unalmasnak találná a falusi életet.

Egy darabig hallgattak, nézték a mezőt. A tehenek hébe-hóba köhögtek kérdőzés közben, amint egyet léptek a fűben. Kellemes tehen- és fűszag áradt fel a terraszra.

— Úgy látszik, holnap megint meleg lesz — mondta Peggy. Az ég teljesen derűs volt. Mintha mérhetetlen sok kékesszürke atomból gyártották volna, olyan színűre, mint az olasz katonatisztek köpenye. Csak a látóhatáron húzódott végig egy hosszú zöld csík. Minden nyugodtnak, tisztának, csendesnek látszott. Egyetlen felhő sem mutatkozott és nem gyúltak még ki a csillagok.

Olyan kicsi, olyan finom; olyan jelentéktelen Spanyolország után, de most, hogy leszállt a nap és a fák egymásba olvadtak, nem látszottak a leveleik, azért megvan a maga külön szépsége, gondolta Eleanor. A dombok megnöttek és leegyszerűsödtek. Belenöttek az égbe.

— Milyen gyönyörű! — kiáltott fel, mintha bocsánatot kérne Angliától Spanyolország után.

— Különösen, ha Robinson nem építkezne — sóhajtott Celia. És Eleanornak eszébe jutott, hogy ezek a Robinsonék a helység átka. Gazdag emberek, akik építkezéssel fenyegetőznek. — Mindent elkövettem, hogy kedves legyek hozzájuk a ma délutáni ünnepélyen. — folytatta Celia. — Sokan nem hívják meg őket, de én azt mondom, falun kedvesnek kell lenni a szomszéddal. . .

Aztán elhallgatott. — Annyi mindent szeretnék kérdezni tőled — mondta végre. Újra kezdte kitölteni a kérdések kancsóját. Eleanor engedelmesen várakozott.

— Kaptatok ajánlatot Abercorn Terrace-re? — kérdezte Celia. Egyenként potyogtak le a kérdései, mint az esőcseppek.

— Még nem — mondta Eleanor. — Az ingatlanügynök azt kívánja, hogy osszam fel lakásokra.

Celia töprengett. Aztán újabb támadásba kezdett.

— És most beszélj Maggie-ről. Mikor születik meg a gyereke?

— Azt hiszem, novemberben, — mondta Eleanor. — Párisban — tette hozzá.

— Remélem, nem lesz semmi baj — mondta Celia. — De jobb szerettem volna, ha Angliában jön a világra. — Megint gondolkozott. — A gyerekei franciák lesznek? — mondta.

— Azt hiszem, franciák — mondta Eleanor. A zöld sávot nézte; halványulni kezdett. Kékbe kezdett játszani.

— Mindenki azt mondja, nagyon rendes fiú — mondta Celia. — De René, René — rossz volt a kiejtése — úgy hangzik, mint egy női név.

— Rennynek is nevezheted — mondta Peggy angol módra ejtve ki a szót.

— De ez Ronnyra emlékeztet engem, és nem szeretem Ronnyt. Volt egy Ronny nevű istállófiúnk.

— Aki szénát lopott — mondta Peggy. Újra hallgattak. — Igazán kár — kezdte Celia, aztán elhallgatott. Kijött a szobalány, hogy elvigye a kávékészletet.

— Gyönyörű éjszaka, nem? — mondta Celia a személyzet jelenlétéhez igazítva a hangját. — Olyan idő van, mintha soha többé nem esne az eső. Már pedig akkor nem tudom . . . — És tovább fecsegett a szárazságról s a vízhiányról. A kutak mindig kiapadnak. Eleanor a dombokat nézte és jóformán oda sem figyelt. — De azért van elég mindenkinek — hallotta Celia hangját. Valami okból megőrizte a mondatot, amelynek semmiféle értelmet nem tulajdonított — . . . de azért van elég mindenkinek — mondta utána. A rengeteg idegen nyelv után, amelyet hallott, jól csengett a tiszta angol beszéd. Milyen gyönyörű nyelv — gondolta, és mégegyszer elmondta magában Celia hétköznapi szavait, amelyeket egyszerűen mondott el, de az «r» milyen leírhatatlan ropogtatásával, hisz Chinneryék a történelmi idők kezdete óta Dorsetshire-ben éltek.

A szobalány kiment.

— Miről is beszéltem — folytatta Celia. — Azt mondtam «olyan nagy kár»... igen... — De hangok hallatszottak, szivarfüst ütötte meg az orrukát; az urak visszatértek. — Na, itt vannak — szakította félbe magát. A székeket ide-oda tologatták, újra csoportosították.

Félkörben ültek, szemben a mezővel és a megfakuló dombokkal. A széles, zöld csík eltűnt a látóhatárról. Az ég egyszínű lett. Béke és hűvösség terjengett; bennük magukban is valami lecsillapult. Nem kellett beszélni. A bagoly megint átrepült a réten. Éppen csak a fehérlő szárnyát látták a fekete sövény fölött.

— Ott repül — mondta North és nagyot fújta egy szivarból, alighanem az első szivarjából, gyanította Eleanor, bizonyosan Sir William kínálta meg vele. A szilfák koromfeketén rajzolódtak ki az égre. A levelek nyakatekert mintában ültek az ágakon, mint valami lyukacsos, fekete csipke. Az egyik lyukon át Eleanor csillagot pillantott meg. Felnézett. Még egyet látott.

— Szép nap lesz holnap — mondta Morris és a cipője talpához verte a pipáját. Messze, messze, egy távoli úton, szekér zörgött; aztán hangok éneklő kórusa. Falusi emberek mentek hazafelé. Ez Anglia — gondolta magában Eleanor. Úgy érezte magát, mintha lassan belesüppedne valami finom hálóba, amely himbáló ágakból, sötétedő dombokból és fekete, csipkeformájú gallyakból szövődne, csillagfényvel a háttérben. Denevér siklott el közvetlenül a fejük felett.

— Útálom a denevéreket! — kiáltott fel Celia és idegesen fejéhez kapott.

— Igazán? — mondta Sir William. — Én azt mondhatnám, szeretem őket. — Hangja csendes, csaknem mélabús volt, Celia most azt fogja mon-

dani, belekapaszkodnak az ember hajába — gondolta Eleanor.

— Belekapaszkodnak az ember hajába — mondta Celia.

— De nekem nincs hajam — mondta Sir William. Kopasz feje, széles arca kivillant a sötétségből.

A denevér újra elsuhant mellettük, a földet súrolva. Egy kevés hűvös levegő járta át a lábukat. A fák is belenőttek az égbe. Nem volt hold, de a csillagok egymásután feljöttek. Még egy, gondolta Eleanor a pislákoló fényre pillantva feje felett. De túlságosan alacsony volt, túlságosan sárga; észrevette, hogy egy szomszéd ház égő lámpája, nem csillag. Aztán Celia Sir Williammel kezdett beszélgetni. Szerette volna, ha itt telepszik le; Lady St. Austell azt mondta, a majorság kiadó. Mi ez? — tűnődött Eleanor egy fényre pillanatva. A majorság vagy csillag? Aztán tovább beszéltek.

Beleúnvá önmaga társaságába, az öreg Chinneryné korán lement. Ott ült a szalónban és várt. Szertartásosan vonult le, de nem talált ott senkit. Ünnepelesen felöltözve, fekete selyem, nagymamás ruhájában, főköttővel a fején, ott ült és várakozott. Sasorra élesen kiugrott petyhüdt arcából. Egyik félig lehúnyt szemhéján kis vörös szegély látszott.

— Miért nem jönnek be? — mondta siránkozva Ellennek, a tapintatos fekete szobalánynak, aki a háta mögött állt. Ellen az ablakhoz lépett és kopogtatott az üvegen.

Celia félbehagyta a beszédet és hátrafordult. — Ez mama, — mondta — be kell mennünk. — Felállt és hátratolta a székét.

A sötétség után a szalón égő lámpái színpadi hatást tettek. Az öreg Chinneryné úgy ült a

kerekes székében, hallócsövével, mint aki várja, hogy hódoljanak neki. Semmit sem változott. Egy napot sem öregedett, Most is olyan erőteljes, mint mindig. Mikor Eleanor lehajolt, hogy szokása szerint megcsókolja, az élet újra visszanyerte meghitt arányait. Így hajolt minden áldott este az apja fölé. Örült, hogy lehajolhatott. Ettől fiatalabbnak érezte magát. Könyv nélkül tudta az egész eljárást. Ők, a középkorúak, hajbókolnak a nagyon öregek előtt. A nagyon öregek nyájasak hozzájuk ; aztán bekövetkezik a szokásos szünet. Semmi mondanivalójuk nem volt számára, neki sem volt mondanivalója az ő számkra. Mi történik most? Eleanor észrevette, hogy az öreg hölgy szeme hirtelen felcsillan. Mitől csillan fel egy kilencven éves vénasszony szeme? A kártyától? Igen. Celia elment a zöldposztóval bevont asztalért. Chinnerynének szenvedélye volt a whist. De ennek is megvolt a maga szertartása, a maga illemtana.

— Ma este ne játsszunk, — mondta kis mozdu-lattal, mintha félre akarná tolni az asztalt. — Biztosan untatni fogja Sir Williamet. — A terebélyes ember felé intett, aki kissé kívülrekedt a családi körön.

— Egyáltalán nem, egyáltalán nem — mondta Sir William gyorsan. — Végtelenül fogok örülni — nyugtatta meg.

— Jó fiú vagy, Dubbin — gondolta Eleanor. Aztán odaállították a székeket, kiosztották a kártyát és egyik rubbert a másik után játszották ; Morris a hallócsövön át évődött anyósával. North olvasott, Peggy a zongora billentyűin játszadozott, s Celia, aki elbóbiskolt a hímzése fölött, hirtelen fel-felriadt és kezét szája elé emelte. Végül zajtalanul kinyílt az ajtó. Ellen, a tapintatos fekete szobalány megállt Chinneryné széke mögött és várakozott. Chinneryné úgy tett, mintha nem

venné észre, a többiek örültek, hogy abbahagyhatják. Ellen előlépett és Chinneryné túrta, hogy feltolják az öregségét elrejtő emeleti szobába. Élvezete véget ért.

Celia nem is titkolta ásítását.

— A népünnepeley — mondta és összegöngyölte hímzését. — Le kell feküdnöm. Gyere, Peggy, gyere, Eleanor.

North fürgén felpattant, hogy kinyissa az ajtót. Celia meggyújtotta a réztartóban a gyertyát és kissé nehézkesen felkapaszkodott a lépcsőn. Eleanor követte. De Peggy elmaradt. Eleanor hallotta, hogy a hallban suttog a bátyjával.

— Gyere, Peggy — szólt vissza Celia a korlát mellől, amint felvászorgott. Mikor feljutott az emeleti folyosóra, megállt a kis Chinneryk képe alatt és mégegyszer hátraszólt kissé éles hangon:

— Gyere már, Peggy. — Szünet következett. Aztán Peggy durcásan felment. Engedelmesen megcsókolta anyját, de egyáltalán nem látszott álmosnak. Nagyon csinos és kissé kipirult volt. Semmi kedve sem volt lefeküdni. Eleanor biztosan tudta.

Eleanor belépett a szobájába és levetkőzött. Minden ablak tárva volt, hallotta a fák susogását a kertben. Még mindig olyan meleg volt, hogy mikor hálóköntösében végigfeküdt az ágyon, csak a takarót húzta magára. A gyertya kis körteformájú lángját lobogtatta a mellette levő asztalon. Merengve hallgatta a kerti fák zúgását és figyelte egy éjjeli lepke árnyékát, amely a szobában körbe cikázott. Be kellene csuknom az ablakot, vagy el kellene fűjnom a gyertyát — gondolta álmosan. Egyikhez sem volt kedve. Nyugodtan akart feküdni. Megkönnyebbülés volt a félhomályban feküdni a beszélgetés meg a kártya után. Még most is látta, hogyan hullanak a kártyalapok az asztalra,

feketék meg sárgák, királyok, királynők és alsók. Egymásután hullottak le a zöld posztóval borított asztalra. Álmosan pillantott körül. Csinos virágváza állt az öltözőasztalon. Aztán politúros szekrény, és az ágya mellett porcelládoboz. Felnyitotta. Négy darab kétszersült volt benne, meg egy megfakult csokoládészelet — arra az esetre, ha éjszaka megéhezik. Celia könyvekről is gondoskodott. Egy semmirekellő naplója, Ruff Northumberlandi sétája és egy csonka Dante-kötet, arra az esetre, ha olvasáshoz volna kedve az éjszaka. Elővette az egyik könyvet és letette maga mellé az éjjeliszekrényre. Talán mert olyan sokáig utazott, még mindig úgy rémlett neki, mintha a hajó gyöngéden ringana a tengeren, mintha a vonat ide-oda himbálódzna, mint amikor végigzakatolt Franciaországon. Úgy érezte, mintha tájak rohannának el mellette, amint kinyúlt az ágyon a takaró alatt. De már nem a táj rohan el mellette, gondolta, hanem az emberek változó élete.

Becsukódott a rózsaszínű hálószoba ajtaja. William Whatney köhögött a szomszéd szobában. Eleanor hallotta, amint jár-ke. Most az ablakban áll, utolsó szivarját szívja. Talán Indián jár az esze? — tündött magában — azon, hogy pávatollernyő alatt állt? Aztán mozgolódni kezdett a szobában, levetkőzött. Hallotta, amint felveszi keféjét és megint leteszi az öltözőasztalára. És neki köszönhetem, — gondolta, miközben eszébe jutott sárga és vörös pörsenésekkel teli tokás álla — neki köszönhetem azt a pillanatot, amely több volt, mint élvezet, mikor a vonat harmadosztályú fülkéjében ujság mögé rejtettem az arcomat.

Most már három éjjeli lepke cikázott a mennyezeten; kis kopogó zajt ütöttek, amint egyik sarokból a másikba repkedtek. Ha még tovább nyitva hagyja az ablakot, a szoba megtelik éjjeli

lepkékkel. A folyosón megreccsent egy parketta. Odafigyelt. Peggy kiszökik a szobájából a bátyjához? Határozottan érezte, hogy ezek valamit tervelnek. De nem hallott mást, csak a kertben himbálódzó súlyos lombot, egy tehén bögését, egy madár csiripelését, és aztán, nagy gyönyörűségére, a bagoly nyúlós hangját, amely egyik fáról a másikra röppent, ezüst hurkot kötve mindegyikre.

Felnézett a mennyezetre. Halvány vízfoltot látott. Olyan volt, mint egy domb. Eszébe juttatta Görögország és Spanyolország nagy, magányos hegycsúcsait, amelyek olyanok, mintha az idő kezdete óta senki sem mászta volna meg őket.

Kinyitotta az éjjeliszekrényen heverő könyvet. Azt remélte, Ruff sétája az, vagy a Semmirekellő naplója. De Dante volt, és lusta volt, hogy mást vegyen a kezébe. Imitt-amott elolvasott néhány sort, de olasz tudása berozsdásodott; a szavak értelme elpárolgott; bár azért volt értelmük; mintha gereblyével kaparnák elméje felszínét:

*Chè per quanti si dice più lì «nostro»
tanto possiede più di ben ciascuno.*

Mit jelent ez? Elolvasta a fordítást.

*Ott mennél több mond valamit «miénknek»,
annál több jó jut egy szívnek belőle.*

Mindez csak elszuhant az öntudata mellett, amely a mennyezeten kergetőző éjjeli lepkéket figyelte és a fáról-fára szökdécselő bagoly nyúlós huhogását hallotta, — a szavak nem árulták el teljes jelentőségüket, valamit elrejtettek a régi olasz nyelv kemény burkában. Egyszer majd el fogom olvasni, gondolta és becsukta a könyvet. Ha majd nyugdíjba küldöm Crosbyt, ha... Másik házat fog venni? Vagy utazni fog? Elmegy

vége Indiába? A szomszéd szobában Sir William lefeküdt. Sir William élete befejeződött, az övé csak most kezdődik. Nem, nem vásárlók másik házat, nem kell másik ház, gondolta és felpillantott a mennyezetre. Megint elfogta a hullámokon lassan ringó hajó érzése, a vasúti sínen jobbra-balra himbálódzó vonat hangulata. A dolgok nem maradhatnak örökké egyformák. A dolgok elmúlnak, a dolgok változnak, gondolta és fölneézett a mennyezetre. És hová megyünk? Hová? Hová?... Az éjjeli lepkék kergetőztek a mennyezeten. A könyv lehullott a padlóra. Craster nyerte a malacot, de ki is nyerte meg az ezüst tálat? Révedezett, törte a fejét, megfordult és elfújta a gyertyát. Úrrá lett a sötétség.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

1913.

Január volt. Hullott a hó. Egész nap hullott. Az ég elterpeszkedett, mint egy szürke lúd szárnya, amelyből pihék hullanak Angliára. Az ég egyéb se volt, csak hópihék kavargása. Az utak párnások lettek, a gödrök megteltek; a hó eltörlasszolta a folyóvizeket, elhomályosította az ablakokat, felhalmozódott a kapuk előtt. Halk zúgás volt a levegőben, könnyű zszibongás, mintha a levegő maga is hóvá változna; máskülönben minden csendben volt, legfeljebb egy bárány köhögött, hótömeg pottyant le a fáról vagy valóságos lavinában csúszott le valamelyik londoni háztetőről. Hébe-hóba fénysáv húzódott végig lassan az égen, ha gépkocsi futott végig a párnázott úton. De amint közeledett az éjszaka, hóba borultak a keréknyomok, a forgalom nyomai kismultak és vastag hópalást borult a középületekre és szobrokra.

Még mindig havazott, mikor az ingatlanügynökségtől érkező fiatalember eljött megtekinteni az Abercorn Terrace-i házat. A hó kemény, fehér fénybe borította a fürdőszoba falait, kiemelte a fürdőkád lepattogott zománcát és a fal nedves foltjait. Eleanor az ablakban állt és kinézett. A kert fáit nehéz hó borította. Valamennyi háztetőre puha hó telepedett. Még mindig havazott. Megfordult, a fiatalember is megfordult. A vilá-

gítás egyiküknek sem állt jól, de a hó — Eleanor látta a folyosó végén levő ablakon át — szép volt, amint hullott.

Grice úr feléje fordult, mikor lementek a földszintre. — Tény az, hogy a klientúránk manapság bőségebb mosakodási alkalmatosságot kíván — mondta és megállt a hálószoba ajtó mögött.

Mért nem mond egyszerűen «fürdőszobát»? — gondolta Eleanor. Lassan lementek a földszintre. Most láthatta, hogyan hull a hó a hall-ajtó mögött. Feltűnt neki, hogy a fiatalembernek vörös a füle és nagyon eláll magas gallérja fölött és a nyakát alighanem felületesen mossa meg valamelyik wandsworthi konyha csapjánál. Bosszankodott. Ahogy ez az ember kutató pillantásokkal körülmént, mindent leszólva, megtámadta a ház tisztaságát, emberségét és ráadásul képtelen hosszú szavakat használt. Eleanor sejtette, hogy a hosszú szavak segítségével tornázta fel magát egy felsőbb társadalmi osztályba. Most óvatosan átlépte az alvó kutyát. Megfogta kalapját, amely a hall asztalán feküdt és lement a bejárat lépcsőjén a üzletemberes gombos cipőjében, sárga lábnyomokat hagyva a vastag, fehér hópárnán. Kocsi várt az ajtóban.

Eleanor megfordult. Crosby legszebb főkötőjében és kabátjában tett-vett. Egész délelőtt Eleanor nyomában volt a házban, mint egy kiskutya; a gyűlöletes pillanatot nem lehetett tovább halogatni. A kocsi az ajtóban várta; búcsúznia kellett.

— Hát Crosby, nagyon kopár itt minden, nem? — mondta Eleanor és körülnézett az üres szalonban. A hó fehér visszfénye a falakon tükröződött. Megmutatta a bútorok nyomát rajtuk, az egykori képek helyét.

— Bizony, Eleanor kisasszony — mondta Crosby és ő is körülnézett. Eleanor tudta, hogy

most mindjárt sírvafakad. Nem akarta, hogy sírjon, maga sem akart sírni.

— Most is itt látom valamennyiüket az asztal körül, Eleanor kisasszony — mondta Crosby. De az asztalt elvitték. Morris ezt vitte magával, Delia amazt. Mindent kiosztottak, mindent szét-hordtak.

— És a teáskanna sohasem forrt fel — mondta Eleanor. — Emlékszik? — Nevetni próbált.

— Ó, Eleanor kisasszony, — mondta Crosby fejét csóválva — mindenre emlékszem! — A könyvek már gyűltek a szemében. Eleanor átnézett a másik szobába.

Ott is nyomok voltak a falon, a könyvespolc meg az íróasztal helyén. Eszébe jutott, hogy valamikor ott ült. Mintát rajzolt az itatósra. Lyukat vájt belé. Összeadta a bevásárlókönyvek számoszlopait... Aztán megfordult. Crosby még mindig ott volt. Crosby sírt. Az érzelmek vegyü-léke határozottan kínos volt. Eleanor örült, hogy mindettől megszabadul, de Crosby számára ez a világ végét jelentette.

Crosby ismerte ennek a nagy, zeg-zugos ház-nak valamennyi szekrényét, parkettáját, székét meg asztalát. Nem öt- vagy hatlábnyi távolságból, mint ők, hanem a térdéről, ahogy sikálta és fényesítette; ismert minden horpadást, minden foltot, minden kést, villát, szalvétát és pohárszéket. Belőlük meg a viselt dolgaikból állt az egész világa. És most elmehet, egyedül, egy richmondi magányos kis szobába.

— Azt hiszem, mindenesetre örül, hogy itt-hagyja az alagsori szobát, Crosby — mondta Eleanor és megint belépett a hallba. Soha eszébe sem jutott, milyen sötét és milyen alacsony volt Crosby szobája, amíg «Grice urunkkal» be nem nézett és el nem szégyelte magát.

— Ez volt az otthonom negyven esztendőn át, Eleanor kisasszony — mondta Crosby. — Negyven esztendőn át! — hökkölt vissza Eleanor. Ő maga tizenhárom vagy tizennégy éves kislány volt, mikor Crosby hozzájuk szegődött. És milyen csinos és egyenes volt ez a lány; most kék rovarszeme kidülledt és arca beesett.

Crosby lehajolt, hogy feltegye Rover láncát.

— Érdemes magával vinni? — kérdezte Eleanor a meglehetősen bűdös és asztmás, egyáltalán nem vonzó vén kutyára pillantva. — Könnyen találhatunk neki rendes otthont vidéken.

— Ó, kisasszony, ne kívánja, hogy megváljak tőle! — mondta Crosby. Könnyek fojtogatták a hangját. A könnyek leperegtek az arcán. Akárhogy erőlködött Eleanor, az ő szemébe is könnyek gyűltek.

— Isten vele, drága Crosby — lehajolt és megcsókolta Crosbyt. Különös, száraz bőre van, figyelte meg. De neki is potyogtak a könnyei. Aztán Crosby, láncon tartva Róvert, oldalvást lefelé lépegetett a síkos lépcsőn. Eleanor a nyitott ajtóból utána nézett. Szörnyű pillanat volt; boldogtalan, zilált, mindenkép visszás. Crosby annyira porig volt sujtva, ő meg úgy örült. A nyitott ajtóban könnyek gyűltek a szemébe és lecsurogtak. Ők valamennyien itt laktak, itt éltek; itt állt ő és búcsút intett Morrisnak, amikor iskolába ment, ebben a kis kertben ültettek sáfrányt. És most Crosby hulló hópihékkal a fekete főkötőjén, felkapaszkodott a kocsiba, karjában tartva Róvert. Eleanor becsukta a kaput és bement.

Hullott a hó, mikor a fogat végigkocogott az utcákon. Hosszú, sárga csapások voltak a kövezeten, ahol a boltokat járó emberek a havat taposták. Lassan olvadni kezdett; hótömegek csúsztak

le a háztetőkről és zuhantak a kövezetre. Kisfiúk hógolyókkal dobálóztak. Az egyik hógolyó eltalálta a kocsit. Amikor befordultak Richmond Greenbe, az egész nagy terület tiszta fehér volt. Itt úglátszik senki se gázolt a hóban; fehér volt minden, fehér volt a rét, fehérek voltak a fák, fehérek a rácsok. Nem ütközött ki az egész látványban semmi más, csak a fák tetején feketén gubbasztó varjak. A kocsi ment tovább.

A szekerek sárgás, darabos keverékké köpültek a havat a Green melletti kis ház előtt, ahol megálltak. Crosby karján cipelve Rovert, mert különben bepizkolta volna a lépcsőt, felment. Louisa Burt már ott állt és fogadta és Bishop úr, az emeleti lakó, aki valamikor komornyik volt, fölsegítette a poggyászát. Crosby követte kis szobájába.

Szobája a háztető alatt volt és a kertre nézett. Kicsi volt, de mikor kicsomagolta a holmiját, elég barátságosnak látszott. Abercorn Terrace-re emlékeztette. Hiszen annyi év óta gyűjtött mindenféle lim-lomot, arra az esetre, ha nyugalomba megy: kis indiai elefántokat, ezüst vázákat, a rozsmárlevélynyomót, amelyet egy reggel a papírkosárban talált, mikor ágyúval lőttek az öreg királynő temetése napján, minden itt volt. Rézsútosan felrakta valamennyit a kandallóra és amikor felakasztotta a család minden tagjának fényképét, — némelyiket menyasszonyruhában, a másikat parókában és talárban, és Martin urat egyenruhában a középre, mert ő volt a kedvence — egyszerre otthon érezte magát.

De akár a levegőváltozás miatt, akár azért, mert meghűlt a hóban, Rover egyszerre beteg lett. Nem akart enni, az orra meleg volt, az ekcémája kiújult. Mikor másnap reggel Crosby magával szeretne volna vinni bevásárolni, a hátára feküdt, lábával a levegőben kalimpált, mintha

könyörögne, hogy hagyják békében. Bishop úrnak fel kellett világosítania Crosbyné önnagyságát, — mert Richmondban ezt a hízelgő címet viselte — hogy nézete szerint a szegény öreg cimbora — mikor ideért, megsimogatta a kutya fejét — nem való már ebbe a világba.

— Jöjjön velem, drágám, — mondta Burtné és Crosby vállára tette a kezét — Bishop úr majd elintézi.

— Biztosíthatom, hogy nem fog szenvedni — mondta Bishop úr és feltápászkodott térdeplő helyzetéből. A méltóságos asszony kutyáit hány-szor altatta el már azelőtt. — Csak egyet szip-pant — Bishop úr kezébe vette a zsebkendőjét — és búcsút mond ennek az árnyékvilágnak.

— Neki is jobb lesz így — tette hozzá Burtné és megpróbálta eltávolítani Crosbyt.

Igaz, ami igaz, a szegény öreg Rover nagyon siralmas állapotban volt. Farkát csóválta, a szeme nyitva volt, még élt, valami csillogott a szemében, amiről Crosby sokáig azt hitte, hogy mosoly. Az ő gondjaira bízta magát. Nem adhatja át idegenek kezére. Három nap, három éjszaka mellette ült; teáskanállal húskivonatot töltött beléje; de végül már nem nyitotta ki a száját, teste egyre merevebbé vált, légy sétált végig az orrán, a nélkül, hogy megmoccanat volna. Ez kora reggel történt, odakint csipogtak a verebek a fákon.

— Valóságos áldás, hogy akadt valami szóra-kozása — mondta Burtné, mikor a temetés után következő napon megpillantotta Crosbyt legszebb köpenyében és főkötőjében. Ugyanis csütörtök volt és ezen a napon ment el Pargiter úr haris-nyáiért Ebury Street-re. — De ezt a kutyát már régen el kellett volna pusztítani — tette hozzá Burtné, visszafordulva a vízvezetékhez. — Nagyon bűdös volt a szája.

Crosby felült a helyiérdekű vonatra, a Sloane Square-nél leszállt, onnét gyalog ment. Lassan ment, behajlított karral, mint aki az utcai balesetek ellen védekezik. Még mindig szomorú ábrázata volt. De a látogatás Richmondból az Ebury Streetre jót tett neki. Ebury Streeten inkább önmagának érezte magát, mint Richmondban. Mindig az volt az érzése, hogy Richmondban közönséges népek laknak. Itt azonban a hölgyek és urak egyfajtajúak voltak. Jóváhagyón pillantott a boltokra, amelyek mellett elhaladt. Eszébe jutott, hogy Arbuthnot tábornok, aki gyakran látogatta gazdáját, Ebury Streeten lakott. Aztán befordult a sötét mellékutcába. Arbuthnot tábornok meghalt. Louisa megmutatta az ujságokban megjelent hírt. De mikor élt, itt lakott. Eljutott Martin úr lakásához. A lépcsőn megpihent és megigazította a főkötőjét. Mindig elbeszélgetett Martinnal, amikor elment a harisnyáiért; ez is örömei közé tartozott. És jólesett elbeszélgetnie Briggsnével, Martin lakásadónőjével. Ma abban az élvezetben lesz része, hogy elmondhatja Rover halálát. Óvatosan lelépdelt az alagsor lépcsőjén, amely síkos volt a fagytól, megállt a személyzeti kapu előtt és csöngetett.

Martin a szobájában ült és ujságot olvasott. A Balkán-háború véget ért, de újabb viharfelhők tornyosultak. Ebben biztos volt, egészen biztos. Átfordította a lapot. A szoba igen sötét volt a darás hóesésben. És ha várt valakit, sohasem tudott olvasni. Crosbyt várta; már hallotta a hangját a hallból. Mennyit fecsegnek, mennyit locsognak, gondolta türelmetlenül. Ledobta az újságot és várt. No, most bejön. Keze már a kilincsen van. De miről beszéljen vele, tündődött, mikor látta, hogy megmozdul a kilincs. Letette

az ujságot, a szokásos kifejezéssel fogadta : — No, Crosby, hogy megy a sora?

Crosbynak eszébe jutott Rover és könnyek gyűltek a szemébe.

Martin végighallgatta a történetet ; résztvevőn összeráncolta szemöldökét. Aztán felállt, kiment a hálósobájába és pizsamakabáttal a kezében visszatért.

— Mi lehet ez, a maga nézete szerint, Crosby? — mondta. Barna körvonalú lyukra mutatott a gallér alatt. Crosby feltette aranykeretes pápaszemét.

— Kiégették — mondta meggyőződéssel.

— Vadonatúj pizsama ; kétszer volt rajtam — mondta Martin, kibontva a pizsamát. Crosby megfogta. A legfinomabb selyem. Ő igazán tudja.

— Ejnye, ejnye — mondta, fejét csóválva.

— Volna szíves elvinni ezt a pizsamát izé, hogyishívjáknénak — folytatta, még mindig kezében tartva a ruhadarabot. Szeretett volna szóképpel élni, de az ember csak szószerinti értelemben használhatja az igen egyszerű szavakat, mikor Crosbyval beszél, gondolta magában.

— Mondja meg neki, hogy szerezzen más mosónőt — fejezte be. — A régít pedig küldje a pokolba.

Crosby gyöngéden szívéhez szorította a sebesült pizsamát ; Martin úr nem tűri a gyapjúszövetet a bőrén, jutott eszébe. Martin hallgatott. Egy kis időt el kell töltenie Crosbyval. De Rover halála erősen korlátozta a beszélgetés témáit.

— Mi van a reumájával? — kérdezte, mikor Crosby gyertyaegyenesen állt az ajtóban, a pizsamával a karján. Határozottan kisebb lett, gondolta magában. Crosby a fejét rázta. Richmond nagyon alacsonyan fekszik Abercorn Terrace-hez képest, mondta. Arca megereszkedett. Biztosan Roverra gondol, gyanította Martin. Ezt ki

kell vernie a fejéből; Martin sem bírta a könynyeket.

— Látta Eleanor kisasszony új lakását? — kérdezte. Crosby látta. De egyáltalán nem szerette a lakásokat. Nézete szerint Eleanor kisasszony agyondolgozza magát.

— Már pedig a népek nem érdemlik meg — mondta a Zwinglerekre, Paravicinikre és Cobbokra célozva, akik valamikor be szoktak állítani a hátsó kapun viseltes ruháért.

Martin a fejét rázta. Nem tudta, mit mondjon. Nem szeretett cselédekkel beszélni, mindig úgy érezte, ilyenkor nem őszinte. Akár kényszeredetten mosolyog, akár szívélyességet erőltet, mindenképpen hazudik.

— És Martin úrfi jól érzi magát? — kérdezte Crosby úgy szólítva, mint régen, régi kiváltsága jogán.

— Még mindig nem nősültem meg, Crosby — mondta Martin.

Crosby széjjelnézett a szobában. Agglegény lakása volt, a bőrszékekkel, a sakkfigurákkal egy halom könyv felett, meg a szódavizes tálcával. Azt a megjegyzést kockáztatta meg, hogy szerinte rengeteg csinos fiatal hölgy van a világon, aki boldogan viselné Martin úrfi gondját.

— Igen, de szeretek reggel ágyban maradni — mondta Martin.

— Mindig is szeretett — mondta Crosby mosolyogva.

Ez jó alkalom volt Martinnak, hogy elővegye az óráját, az ablakhoz siessen és elkiáltsa magát, mintha hirtelen eszébe jutna, hogy találkozója van:

— Jaj, Crosby, rohannom kell! — és az ajtó becsukódott Crosby mögött.

Hazudott. Nem volt semmi találkozója. Az ember mindig hazudik a cselédeknek, gondolta és kinézett az ablakon. Az Ebury Street házainak hétköznapi körvonalai kibontakoztak a hulló hóban. Mindenki hazudik, gondolta. Apja halála után egy Mira nevezetű nő leveleit találták meg, összekötözve az asztal fiókjában. És látta Mirát. Tekintélyes, terebélyes hölgy, aki pénzt kért a háztető kijavítására. Miért hazudott az apja? Hát bűn az, ha az embernek szeretője van? És ő maga is hazudott, azzal a Fulham Roadi szobával kapcsolatban, ahol ő meg Dodge meg Erridge olcsó szivarokat szívtak, meg mocsos történeteket meséltek. Gyalázatos rendszer, gondolta; családi élet, Abercorn Terrace. Nem csoda, hogy nem kell senkinek. Egyetlen fürdőszobája van, meg alagsora; és annyi különböző ember volt benne összezárva, aki mind össze-vissza hazudott.

Amint az ablakban állt és nézte a kicsi körvonalakat, amelyek a nedves kövezeten surrantak végig, megpillantotta Crosbyt, amint csomaggal a hóna alatt fölment a pincelépcsőn. Egy pillanatig megállt, körülnézett, mint egy megrémített kis állat, mielőtt szembeszállna az utca veszedelmeivel. Végül elbaktatott. Martin látta, hogy hó hull a fekete főkötőjére. Aztán nyomtalanul eltűnt. Martin elfordult.

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

KÜLFÖLDI REGÉNYÍRÓK

GEORGES BERNANOS: A SÁTÁN ÁRNYÉKÁBAN

RUDOLF BRUNNGRABER: RÁDIUM

ESSAD BEY: OLAJ

ALDOUS HUXLEY: KÉT VAGY HÁROM GRÁCIA

ALDOUS HUXLEY: A VAK SÁMSON

ROGER MARTIN DU GARD: EGY LÉLEK TÖRTÉNETE

FRANÇOIS MAURIAC: FEKETE ANGYALOK

FRANÇOIS MAURIAC: TŰZFOLYAM

FRANÇOIS MAURIAC: MAMMON

HENRY DE MONTHERLANT: AGGLEGÉNYEK

CHARLES MORGAN: A FORRÁS

F. E. SILLANPÄÄ: SILJA

VIRGINIA WOOLF: ÉVEK

FRANKLIN-TÁRSULAT KIADÁSA

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

OSZK

Országos Széchényi Könyvtár

